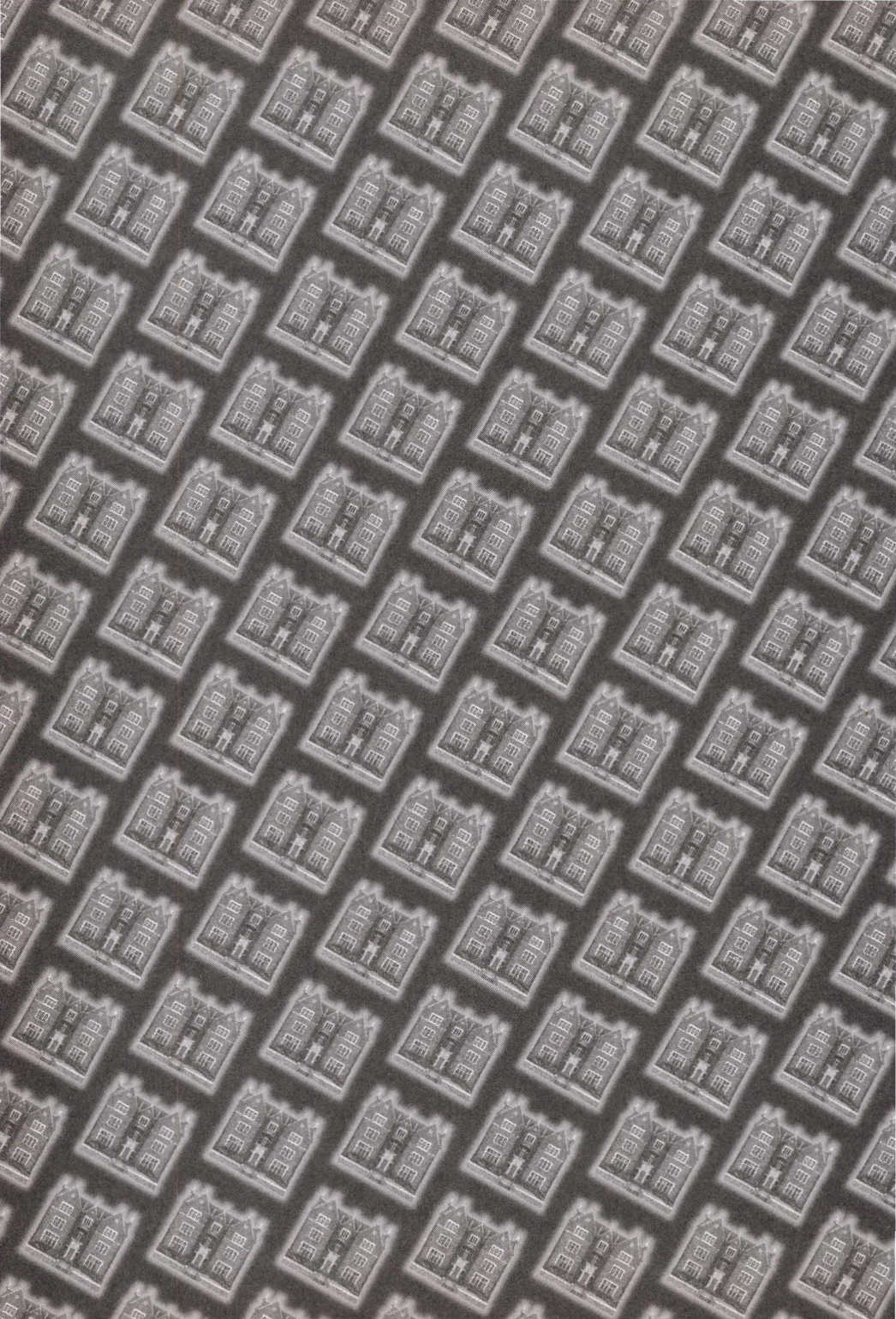
בית חיינו
770

בית חיינו – 770 – תוארו, משמעותו ותולדותיו

בית חיינו 770

תיאורו, משמעותו ותולדותיו

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2024

יוצא לאור על־ידי
היכל מנחם
מרכז להפצת מעיינות החסידות
בעיה"ק ירושלים ת"ו
שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וארבע לבריאה

היכל מנחם

מרכז להפצת המעיינות

עיה"ק ירושלים

ראש המכון:
הרב יוסף יצחק הבלין

כתיבה ועריכה:
הרב זושא וואלף
הרב שמעון גופין

סיוע למערכת:
הת' מיכאל רון

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2024

כתובת המערכת:
ת.ד. 5955 ירושלים. פקס 2563-571-02 (972)
דואר אלקטרוני: 770@goto770.com

בית חיינו 770

בהזמנות לפנות:
היכל מנחם - ירושלים
רחוב ישעיהו 22 ת.ד. 5955 ירושלים
טל' 02-5384928, פקס 02-5385015

היכל מנחם - בני ברק
רחוב שפת אמת 1 בני ברק
טל' 03-5795729, פקס 03-5792493

היכל מנחם - בארא פארק, ברוקלין
1581 52 ST. Brooklyn N.Y. 11219
Tel. 718-633-1076

קה"ת - כפר חב"ד
ת.ד. 3 כפר חב"ד
טל' 03-9606018, פקס 03-9606725

קה"ת - קראון הייטס, ברוקלין
Tel. 718-778-0226 Fax. 718-778-4148

בית חיינו 770

תיאורו, משמעותו ותולדותיו

הכולל ה' חלקים:

תורת הבית

שיחות ואמרות מכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

אודות מהות ומעלת הבית

קנין הבית

סיפור קנין וחנוכת הבית בשנת ה'ש"ת

צורת הבית

תיאור בניין 770

בנין הבית

תיאור הרחבת והתפתחות בית רבינו

בתבנית הבית

בנייני 770 ברחבי העולם

התוכן

בפתח	9
מפתח העניינים	12
שער א / תורת הבית	15
שער ב / קנין הבית	103
שער ג / צורת הבית	125
שער ד / בניין הבית	193
שער ה / בתבנית הבית	257

ב"ה

בפתח

בשבח ובהודיה להשי"ת, שמחים אנו להגיש בזה את הספר "בית חיינו 770" — העוסק בבניין 770 "בית רבינו שבבל" — מקום מרכזה של חסידות ליובאוויטש אשר ממנו יוצאת אורה לכל העולם.

'770' — שלוש ספרות שמקפלות בתוכן עולם שלם. בניין אחד, משולש צלעות־גובה, שאליו נשואות אלפי זוגות עיניים על פני כל תבל. רק תשמיע את המספר '770' — בהגייתו המדוברת 'סווּן־סוונטי' — באוזני כל חסיד באשר הוא, ותראה כיצד חושיו נדרכים וכל ישותו זועקת תנועה של השתוקקות.

זוהי מילת המפתח של הלכסיקון החסידי. כל חסיד, כל 'תמים', כל ילד, כל קשיש. הולך ל־770, בא מ־770, יוצא מ־770, נוסע ל־770. שלוש ספרות שמשמשות שם נרדף לשיא השיאים של כל המאוויים.

את 770 לא ניתן להגדיר רק כמקום מסויים. בדור האחרון, הפך מקום זה לסמל. סמל לרבבות אלפי חסידים השואבים מהבית הגדול הזה את כל חיותם; להמוני יהודים שהבית הזה משמש להם מקור לשמחה וביטחון, לאמונה ועוז־רוח; לנבוכים ומחפשי־דרך ש'סוון סוונטי', "שבע מאות שבעים", יצק בהם השקפת־עולם ברורה, איתנה ותקיפה. לאלפי־אלפים של לומדי תורה ועובדי ה', שהבית הגדול הזה, והשפע שנובע ממנו, היה להם למגדלור של תורה אמונה והדרכה בעבודת ה'.

הרבי אף ביטא את חשיבות הבניין בהזכירו מספר פעמים ש"770" בגימטריא "פרצת", ושבהשגחה פרטית הבניין נקרא בפי כל בשם "770" בלשון־הקודש באידיש ובאנגלית, הרי בוודאי שלדידן ישנה חשיבות וקדושה מיוחדת לבית רבינו.

* * *

ספר זה כולל חמשה חלקים:

תורת הבית — שיחות ואמרות כ"ק אדמו"ר נשיא דורינו במהותו ובמעלותיו של בית רבינו וחדר רבינו, תוכנו הרוחני של המספר 770, ומשיחות הק' בקשר לקניית והרחבת הבית, ועוד.

דברי רבינו שבספר זה נלקטו מתוך ספרי כ"ק אדמו"ר, תוך התמקדות בנקודות שהיו נראות לנו כמתאימות וקשורות לתוכנו וצביונו של ספר זה — וזאת לעתים תוך השמטת העניינים המסתעפים מהם כפי שמופיעים במקור הדברים.

וזאת למודעי — הכותרות, סידור העניינים, והתרגום ללשון הקודש (מהשיחות שבמקורם הופיעו באידיש) נעשו על ידינו.

קניין הבית — סיפור הדברים אודות קניין וחנוכת בית חיינו בשנת ה'ש"ת.

צורת הבית — תיאור בניין 770, שלושת קומותיו וקומת המרתף שלו, פירוט החדרים והאולמות שבכל קומה, ושימושם על ידי רבותינו נשיאינו.

כמו כן הובאו בפרק זה תיאורי רקע מההיסטוריה־חיה של 770 במהלך השנים, וכן סיפורים אחדים המתארים את יחסו המיוחד של כ"ק אדמו"ר לבית גדול זה, לחדרו הק' ועוד.

בניין הבית — פירוט ההרחבות השונות והתפתחות בית רבינו מאז קנייתו ועד עתה.

בפרק זה אף מובא תיאור התפתחות ובניית ספריית אגו"ח, המהווה חלק בלתי נפרד מבניין 770.

בתבנית הבית — סקירה אודות שבעת בתי תורה ותפילה ומעשים טובים שנבנו במרוצת השנים ברחבי העולם בתבנית בניין 770: בכפר חב"ד אה"ק, אשר נבנה בהוראת ובהדרכת הרבי; בלוס אנג'לס שבקליפורניה; במילאנו שבאיטליה; במלבורן שבאוסטרליה; בס. פאולו שבברזיל; בירושלים עיה"ק, ובבואנוס איירס שבארגנטינה.

* * *

וזאת למודעי: בעריכת ספר זה נעשה מאמץ רב ללקט את מרבית הפרטים והעובדות בקשר עם קניית בית רבינו, בניית הבית וצורתו וכו'. בקשתינו שטוחה לפני הקוראים והמעיינים שיחיו, שבאם יש תחת ידם עובדות, פרטים ומסמכים נוספים שלא הובאו בספר זה, שישלחום אלינו על מנת שנוכל לשלבם במהדורה הבאה בע"ה.

כמו כן, חלק מהתיאורים, הסיפורים והעובדות המופיעים בספר זה, נכתבו על סמך עדויות רבות מאישים שונים, וייתכן אשר בהעתקות הסיפורים ובשמיעתם נפלו אי־הבנות, ו"שגיאות מי יבין". תודתנו נתונה למעיינים שיואילו לשלוח את הארותיהם והערותיהם, ושכרם מן השמים.

* * *

תודת המערכת נתונה בזה לכל אלה שהיו לעזר וסיוע במשך השלבים השונים של עריכת הספר, ובראשם המזכירים הרב חיים יהודה שי' קרינסקי והרב ירחמיאל בנימין שי' קליין; הרב חיים שאול שי' ברוק, הרב מאיר שי' הארליג, הרב חיים ברוך שי' הלברשטאם, הרב מיכאל אהרן שי' זליגסון והרב זאב יחזקאל שי' כ"ץ על הפרטים הרבים שמסרו למערכת; הרב שלום בער שי' בוטמן והרב שלום שי' חסקינד על זכרונותיהם המועילות; הרב שלום בער שי' לוין והרב יוסף דב שי' קרינסקי על מסירת המסמכים לפרסום; הרב משה שי' מרינובסקי, הרב בנימין שי' ליפקין והרב ישראל שי' אלפנביין על עזרתם בסיגנון.

תודה מיוחדת למערכת המוסד JEM בראשות הרב אלקנה שי' שמוטקין, שהעמידו לרשותנו את ארכיון התמונות שלהם, מתוך תקליטור הווידאו אודות 770 שעומד לצאת לאור בקרוב בעז"ה; לארכיון הרב מנחם שי' וואלף; ולת' אשר שי' ליצמן עבור הצילומים.

* * *

ויהי רצון אשר בקרוב ממש נזכה להמובא בסיום הקונטרס "ואהי להם למקדש מעט . . זה בית רבינו שבבבל", שהמקדש דלעתיד יתגלה וירד מן השמים, "מקדש אדנ־י כוננו ידיך", בית המקדש השלישי והמשולש, שיתגלה תחילה ב"בית רבינו שבבבל", שגם הוא "בית משולש", בית הכנסת (תפלה), בית המדרש (תורה) ובית מעשים טובים (גמילות חסדים), ומשם יחזור לירושלים, ביחד עם כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם שיקבעו בארץ ישראל ובירושלים, מחובר למקדש, וביחד עם כל בני ישראל שבכל קצווי תבל, תיכף ומיד ממש.

הרב יוסף יצחק הבלין
ראש המכון

כ"ה אדר ה'תשס"ד
יום הולדת הרבנית מרת חיה מושקא נ"ע
ירושלים עיה"ק

מפתח העניינים

שער א / תורת הבית

א. "ואהי להם למקדש מעט . . זה בית רבינו שבבבל"	17
ב. בית חיינו	32
ג. בית אגו"ח — אוהל יוסף יצחק	34
ד. עליה לרגל בדורנו ל"ד' אמותיו של הרבי"	37
ה. "וכתתו חרבותם לאתים" מהשפעת "בית רבינו שבבבל"	39
ו. קורות הבית ספוגים בענייני מהותו של הרבי	44
ז. "770" - גימטריא "פרצת"	45
ח. "ופרצת" ב"צרפת"	48
ט. פריצת כל הגדרים גם מצד התחתון	57
י. עשר פעמים שבעים ושבע	59
יא. מקום התורה והעבודה של צדיק בקדושתו גם לאחר ההסתלקות	59
יב. בחדר של הרבי — ההתגלות הכי נעלית	63
יג. עלייה לתורה בחדר הרבי	64
יד. שלימות האדם — על ידי בית	65
טו. הקמת מרכזים להפצת המעיינות	71
טז. הנחת אבן הפינה	74
יז. לבישת בגדי משי בהנחת אבן הפינה	78
יח. נתינת כח מבית נשיא הדור לבנות בתים	79
יט. האופן והדרך לבניית ביהכ"נ של נשיא דורנו	83
כ. נחלה לנשיא דורנו באה"ק	88
כא. זירוז בהקמת בתים על שם נשיא הדור	94
כב. חנוכת הבית ל"770" בכפר חב"ד	95
כג. הקמת "בית אהלי יוסף יצחק" בכל מקום שדרים בו יהודים	97
כד. "בית אגו"ח אהל יוסף יצחק ליובאוויטש, 770 של כפר חב"ד"	98

שער ב / קנין הבית

"בית כללי עבור כלל ישראל" 105

שער ג / צורת הבית

הקומה הראשונה 127
הקומה השניה 167
הקומה השלישית 175
קומת המרתף 176
חצר הבניין 177
מעלת בניין 770 185

שער ד / בניין הבית

ההתוועדויות ב'שאלאש' 195
ארבע הרחבות 203
ההרחבה הראשונה 207
ההרחבה השניה 212
ההרחבה השלישית 222
שיפורים בקומה הראשונה 226
הרחבת 770 וספריית אגו"ח 230
ההרחבה הרביעית 237

שער ה / בתבנית הבית

כפר חב"ד, אה"ק 259
לוס אנג'לס, קליפורניה 273
מילאנו, איטליה 275
מלבורן, אוסטרליה 279
ס. פאולו, ברזיל 285
ירושלים, אה"ק 289
בואנוס איירס, ארגנטינה 303

תורת הבית

א

"ואהי להם למקדש מעט .. זה בית רבינו שבבבל"

ע"ד בית־הכנסת ובית־המדרש המרכזי דליובאוויטש שבליובאוויטש ("770")

על הפסוק[1] "ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם" — שגם בחוץ לארץ ("בארצות אשר באו שם"), במקום ובזמן הגלות, ישנו "מקדש מעט", מעין ודוגמת "המקדש הגדול אשר בירושלים"[2], "תניין (שני) לבית מקדשא"[3] — איתא בגמרא[4] "אמר רבי יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל, ור"א אמר זה בית רבינו[5] שבבבל".

ויש לומר, שר"י ור"א לא פליגי, היינו, שגם לדעת ר"א נקראים כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל "מקדש מעט", וגם לדעת ר"י עיקר ושלימות הענין ד"מקדש מעט" הוא ב"בית רבינו":

התואר "רבינו" — הוא ע"ש שמלמד תורה לתלמידים, ו"בית רבינו" (הבית שבו מלמד רבינו תורה לתלמידיו) — הוא בית מדרש, ובמילא ה"ה גם בית כנסת (הבית שבו מתכנסים הרב והתלמידים לתפלה), כיון שהלימוד והתפלה צ"ל בבית אחד, כהמשך הסוגיא[6] "הואי גריסנא בבי כנישתא"[7].

ומעלה יתירה ב(בית הכנסת ובית המדרש שב)"בית רבינו" לגבי שאר בתי כנסיות ובתי מדרשות — כדרשת חז"ל[8] "מאי דכתיב[9] אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב, אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות .. מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע

---

1) יחזקאל יא, טז.

2) מצו"ד עה"פ.

3) תרגום יונתן ופרש"י עה"פ.

4) מגילה כט, א. — ובהמשך הסוגיא דריש על בתי כנסיות ובתי מדרשות הפסוק "ה' מעון אתה היית לנו בדור ודור", "דהיינו גם כשאין בית המקדש קיים יהי' מעון לנו בבתי כנסיות כו'" (חדא"ג מהרש"א). וראה לקמן ס"ח.

5) רב (פרש"י).

6) ועד"ז בברכות ח, א: "לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא". וראה פי' הרי"ף מגילה שם. חדא"ג מהרש"א לברכות ומגילה שם. ואכ"מ.

7) ובהגהות הב"ח: "לא הואי גריסנא אלא בבי כנישתא היכא דמצלינא".

8) ברכות שם.

9) תהלים פז, ב.

אמות של הלכה", "דבזמן שביהמ"ק קיים הי' שם לשכת הגזית שמשם יוצאת הלכה פסוקה ע"פ סנהדרין ועמהם ודאי השכינה שרוי', ועכשיו שחרב ביהמ"ק אותן ד' אמות של הלכה .. מקום קבוע שממנו יוצאת הוראה לאנשי העיר"[10] (ולכן גם התפלה היא במקום זה דווקא[11]) — שזהו ענינו של "בית רבינו"[12].

ומצד העילוי המיוחד ד(בית הכנסת ובית המדרש שב)"בית רבינו" לגבי שאר בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל, ה"ה "מקדש מעט" העיקרי שנותן הקב"ה לישראל בזמן הגלות תמורת המקדש הגדול שבירושלים.

"נסע מקדש וישב שם", גילוי נעלה משאר בתי כנסיות

ויש להביא ראי' לחילוקי הדרגות ב"מקדש מעט" — ממ"ש בהתחלת הסוגיא (ע"ד השראת השכינה בישראל בזמן הגלות) "בכל מקום שגלו שכינה עמהן, גלו למצרים שכינה עמהן .. גלו לבבל שכינה עמהן .. בבבל היכא אמר אביי בבי כנישתא דהוצל[13] ובבי כנישתא דשף ויתיב[14] בנהרדעא[15], ולא תימא הכא והכא, אלא זמנין הכא וזמנין הכא"[16]:

החידוש ב"שכינה עמהן" (גם בגלות) הוא — "גילוי השכינה .. במקומות מיוחדות כמו במשכן ומקדש"[17], ומקום זה הוא בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, שנקראים "מקדש מעט"[18], כהמשך הסוגיא.

---

10) חדא"ג מהרש"א שם.

11) "כיון דשמענא להא .. מיום שחרב בית המקדש אין לו לחקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד, לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא" (בברכות שם).

12) ע"ד ובדוגמת הסנהדרין — "השופט אשר יהי' בימים ההם" (שופטים יז, ט), "בית דין שבדורך" (רמב"ם הל' ממרים רפ"ב).

13) כנישתא דהוצל קרובה לבית המדרש של עזרא הסופר למטה מנהרדעא (ערוך ערך שף). וראה לקמן הערה 37.

14) "(שם מקו ו)בנאה יכני' וסיעתו מאבנים ועפר שהביאו עמהן בגלותן לקיים מה שנאמר כי רצו עבדיך את אבני' ואת עפרה יחונגו" (פרש"י (ובעין יעקב)). ובפרש"י ר"ה כד, ב: "מקום הוא, ויש פותרין שחרב וחזר ונבנה, ותמיד היתה שכינה מצוי' שם, ויכני' וגלותו בנאוהו שנשאו עמהם מאבני ירושלים, ועליהם נאמר כי רצו עבדיך את אבני'". ובערוך שם: "יסדוה מאבנים ועפר דאיתיאו בהדייהו מבית המקדש.. וקריוה שף יתיב, כלומר, שנסע מקדש וישב שם".

15) ובערוך שם: "רב אמר בכנישתא דהוצל ושמואל אמר בכנישתא דשף ויתיב בנהרדעא".

16) הביאור ע"ד הקבלה — ראה לקוטי לוי"צ לזח"ג ע' רסב.

17) חדא"ג מהרש"א שם. — ומוסיף ש"בגירסת הע"י מייתי נמי גלו לעילם שכינה עמהם שנאמר ושמתי כסאי בעילם, דהיינו מקום מיוחד לגילוי שכינה".

18) ונקראים גם "משכנות" — "אוהב ה' גו' משכנות יעקב", "דרייש משכנות בתי כנסיות ובתי מדרשות שהם במקום משכן שהשכינה שרוי' בהם בגלות" (ברכות שם ובחדא"ג מהרש"א).

ועפ"ז י"ל, שבהמשך דברי הגמרא "בבבל היכא .. בבי כנישתא דהוצל ובבי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא" (בתי־כנסת מיוחדים בבבל), מדובר אודות גילוי שכינה באופן נעלה יותר מגילוי השכינה שבשאר בתי כנסיות ובתי מדרשות ("מקום שניכר שהיא שורה שם"[19]), ויתירה מזה, שישנו מקום מיוחד (אחד, יחיד ומיוחד) שהוא תמורת המקדש שבירושלים ("המקום אשר יבחר ה'"[20]) שבו עיקר השראת וגילוי השכינה, שלכן, "לא תימא הכא והכא (בבי כנישתא דהוצל ובבי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא) אלא זמנין הכא וזמנין הכא", במקום אחד דוקא.

וענין זה מודגש בשמו של המקום, "בי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא" — שהפירוש ד"שף ויתיב" הוא "שנסע מקדש וישב שם"[21], היינו, שגילוי השכינה שהי' במקדש בירושלים (ולא במקום אחר), נסע וישב במקום מיוחד בבבל, תמורת המקדש בירושלים[22].

ומזה מובן גם בנוגע ל"מקדש מעט" שבהמשך הסוגיא — שנוסף על כללות הענין ד"מקדש מעט" שבכל "בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל", ישנו ה"מקדש מעט" העיקרי תמורת המקדש הגדול שבירושלים, "בית רבינו שבבבל", "שנסע מקדש וישב שם".

"מקום המקדש גופי' דלעתיד"

ועוד ועיקר — שהמעלה המיוחדת ב"מקדש מעט" ד"בית רבינו" נמשכת גם (וביתר שאת וביתר עוז) "כשהן עתידין להגאל", שאז (כהמשך הסוגיא) "עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל":

השראת השכינה בכל מקום שגלו ישראל ע"י ה"מקדש מעט" ש"בארצות אשר באו שם" (מעין ודוגמת השראת השכינה במקדש שבירושלים) אינה אלא בזמן הגלות, אבל לאחרי ש"עתידין להגאל"[23], "תחזור גילוי שכינה לירושלים

---

19) פרש"י לעין יעקב שם.

20) פ' ראה יב, ה. ועוד.

21) ערוך שם (הובא בחדא"ג מהרש"א).

22) ולכן ה"ה גם המקום העיקרי דגילוי התורה, "מקום קבוע שממנו יוצאת הוראה לאנשי העיר", ע"ד ובדוגמת לשכת הגזית שבבהמ"ק. וראה רמב"ן במלחמות ספ"ד דכתובות: "עיקר תורה מימי גלות בנהרדעא שם שגלות יכני' והחרש והמסגר כו'".

23) "מגלות אדום, אבל כשנגאלו כבר מגלות בבל, נשארה גילוי שכינה שם, דהא בזמן אביי שהי' כמה מאות שנים אחר שנגאלו מבבל ועדיין נשארה גילוי השכינה שם בבהכ"נ" (חדא"ג מהרש"א שם).

ולא תשאר שם במקום שגלו ישראל כבר"[24], היינו, שלא תהי' השראת השכינה בהמקום בחוץ לארץ שעליו עמד ה"מקדש מעט"[25], כיון שה"מקדש מעט" יעקר ממקום זה ויקבע בארץ ישראל, במקדש הגדול שבירושלים.

ולכן "אמרו במדרש לעתיד לבוא יהי' ביהמ"ק גדול כירושלים שבעוה"ז .. לפי שבירושלים הבנוי' לעתיד יהי' חוברה לה למקדש יחדיו כל מקומות של בתי כנסיות שהיו בעוה"ז"[24].

וכמרומז גם בפסוק[26] "והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי גו' יקרא לכל העמים" — ש"בית תפלתי" שקאי על בית המקדש דלעתיד, "בעוה"ז בגלות הוא יקרא לכל העמים דהיינו בתי כנסיות שבכל ארץ העמים שיקבעו לעתיד בא"י מחובר לבית המקדש"[24].

ועפ"ז ניתוסף עוד יותר בגודל המעלה ד"מקדש מעט" — דכיון ש"בירושלים הבנוי' לעתיד יהי' חוברה לה למקדש יחדיו כל מקומות של בתי כנסיות שהיו בעוה"ז", "נמצא עתה בגלות .. בתי הכנסת הרי הוא מקום המקדש גופי' דלעתיד"[24].

ויש לומר, שחיבור הבתי כנסיות שבכל ארץ העמים ("מקדש מעט") לבית המקדש דלעתיד יהי' בהתאם ולפי־ערך חילוקי הדרגות שביניהם — שבתי כנסיות המיוחדים שיש בהם מעלה יתירה לגבי שאר בתי כנסיות (כמו "בי כנישתא דהוצל ובי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא", "בית רבינו שבבבל") יהיו קודמים בהחיבור לבית המקדש, שיהיו מחוברים ממש לבית המקדש (נוגעים ודבוקים בו ללא הפסק ביניהם)[27], ועל ידם ובאמצעותם יהיו מחוברים לבית המקדש כל שאר בתי כנסיות שבארץ העמים.

במקום זה מתחילה גאולת השכינה, "ובנה מקדש במקומו"

ויתירה מזה יש לומר — שהמקדש דלעתיד (ש"בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא

---

24) חדא"ג מהרש"א שם.

25) ולכן, "בתי כנסיות שבבבל על תנאי הן עשויין", "כשחרב .. מהני התנאי .. לאותן שבבבל .. שהרי לעת בא גואל במהרה בימינו תפקע קדושתן" (תוד"ה בתי כנסיות — מגילה כח, רע"ב).

26) ישעי נו, ז.

27) ע"ד ובדוגמת לשכת הגזית (מקום מושבם של הסנהדרין) שבביהמ"ק — שתשים סנהדרין "אצל המזבח" (ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. מכילתא ס"פ יתרו. ועוד).

מן השמים"[28]) יתגלה תחילה בהמקום "שנסע מקדש וישב שם" בזמן הגלות ("בית רבינו שבבבל"), ומשם יועתק למקומו בירושלים:

השראת וגילוי השכינה בה"מקדש מעט" העיקרי שבבבל ("שנסע מקדש וישב שם") היא גם "כשהן נגאלין" — כמבואר בהמשך הסוגיא ש"אף כשהן נגאלין שכינה עמהן, שנאמר[29] ושב ה' אלקיך את שבותך, והשיב לא נאמר אלא ושב, מלמד שהקב"ה שב עמהן ("את שבותך" כמו עם שבותך[30]) מבין הגליות", כלומר, גם ברגע האחרון דהגלות נמצאת השכינה בהמקום שגלו ישראל, "שנסע מקדש וישב שם", ומשם שב הקב"ה עם כל בנ"י להמקדש שבירושלים להשרות ולגלות בו שכינתו לעולם ועד.

וכיון ש"הקב"ה שב עמהן מבין הגליות", מה"מקדש מעט" ("בית רבינו שבבבל") "שנסע מקדש וישב שם", נמצא, שבמקום זה מתחילה ונעשית גאולת השכינה, התגלותה בכל התוקף והשלימות (לא רק באופן ד"מקדש מעט"), שזהו"ע מקדש העתיד.

בסגנון אחר: כשם ששיבת השכינה היא מהמקום שנמצאת בגלות, כך שיבת מקדש העתיד (שענינו השראת וגילוי השכינה) הוא מהמקום "שנסע (מקדש) וישב שם" בזמן הגלות, ששם מתגלה תחילה ואח"כ נעתק למקומו בירושלים[31].

ואולי יש לומר, שמרומז בלשון הרמב"ם (בהלכות מלך המשיח[32]) "ובנה מקדש במקומו" — דלכאורה: מהו הצורך להשמיענו כאן שבנין המקדש הוא במקומו[33]? ולאידך, למה אינו מפרש המקום, "ובנה מקדש בירושלים"? — ש"במקומו" רומז[34] גם על מקומו של מלך המשיח בזמן הגלות (לפני ש"הרי

28) פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א, ועוד.

29) נצבים ל, ג.

30) חדא"ג מהרש"א שם. תניא אגה"ת ספ"ו.

31) וע"ד שמצינו בנוגע לסנהדרין (שמקומם בלשכת הגזית שבמקדש) — ש"בטבריא (המקום האחרון שבו היתה הסנהדרין בזמן הגלות) עתידין לחזור תחילה ומשם נעתקין למקדש" (רמב"ם הל' סנהדרין ספי"ד).

32) ספי"א.

33) וכמ"ש בהתחלת הפרק "בונה המקדש" (סתם), ולא "בונה המקדש במקומו".

34) ובפשטות י"ל — שהמענינים שיודיעו ש"הרי זה משיח בודאי" שידע לכוין מקומו של המקדש (ראה לקו"ש ח"ח ע' 362 בהערה. וראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 652 בהערה).

זה משיח בודאי")[35], היינו, שבהיותו בגלות (ששם יושב[36] וממתין ומצפה לגאול את בנ"י ושכינה עמהן מהגלות) בונה מלך המשיח מקדש (מעט)[37] שהוא מעין ודוגמת המקדש שבירושלים[38] (כמו "בי כנישתא דשף ויתיב", "שנסע מקדש וישב שם"), בתור הכנה למקדש העתיד, שיתגלה תחילה שם, ומשם ישוב (עם הקב"ה ובנ"י) לירושלים.

ביתו של נשיא הדור הוא "תל תלפיות"

ויש להוסיף בביאור העילוי ד"בית רבינו שבבבל" — שמעלתו לגבי "בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל" היא (נוסף על מעלת בית הכנסת ובית המדרש שבבית רבינו) גם מצד היותו "בית רבינו[39] ("רבינו" (סתם) דכל בנ"י, נשיא הדור, ו"רבינו שבבבל", רבן של כל בני הגולה[40]), ביתו של נשיא הדור, ש"הנשיא הוא הכל"[41]:

עיקר[42] הענין דהשראת השכינה בביהמ"ק היא בישראל (מצד מעלתם של

35) ועפ"ז יומתק השינוי בין התחלת הפרק לסיומו — שבהתחלת הפרק כותב ההלכה ש"המלך המשיח .. בונה המקדש" (כפשוטו), משא"כ בסיומו, שמבאר הסימנים שעל ידם קובעים מי הוא המלך המשיח, "בחזקת משיח", ועד "משיח בודאי", כותב "אם עשה והצליח ובנה מקדש במקומו", שבין פעולותיו בזמן הגלות נכלל גם בנין מקדש מעט העיקרי בגלות, בתור הכנה והתחלת ההתגלות דמקדש העתיד, כבפנים.

36) ראה סנהדרין צח, א: "יתיב אפיתחא דרומי".

37) כמו בית המדרש של עזרא הסופר* — המשיח (גואלן של ישראל) דגלות בבל).

38) ואולי יש לומר, שמ"ש במדרש (יל"ש ישעי' רמז תצט) ש"בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם", קאי על גג בית המקדש דמקדש מעט שבחוץ לארץ* שהוא במקום המקדש בירושלים ("שנסע מקדש וישב שם"), כי, לאחרי שמקדש העתיד יתגלה וירד למטה לא יהי' צורך להשמיע לישראל "הגיע זמן גאולתכם".

39) ועפי"ז יומתק הלשון "בית רבינו", ולא "בית הכנסת ובית המדרש של רבינו".

40) ולהעיר, ש"רבינו שבבבל" הוא רב (פרש"י), שנקרא רב סתם, "כמו שקורין לר' יהודה הנשיא רבי בארץ ישראל קרו לי' נמי בבבל רב" (פי' רשב"ם פסחים קיט, ב, ב"ב נב, א). — ונקרא "ריש סדרא בבבל" (חולין קלז, ב — הובא בפי' רשב"ם שם).

41) פרש"י חוקת כא, כא.

42) בהבא לקמן — ראה לקו"ת ברכה צח, א. סה"מ תקס"ו ע' קב ואילך.

*) ולהעיר, שמעלת "בי כנישתא דהוצל" שקרובה לבית המדרש של עזרא הסופר (כנ"ל הערה 13).

*) ועפ"ז יומתק הדיוק "עומד על גג בית המקדש" — ש"גגות .. לא נתקדשו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו ה"ז), שרומז על חו"ל בערך לקדושת א"י.

ישראל, "ישראל וקוב"ה כולא חד"[43]), כמ"ש[44] "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", בתוכו לא נאמר אלא בתוכם[45], ועד"ז בנוגע להשראת השכינה בזמן הגלות ("בבבל היכא .. בבי כנישתא כו'", "מקדש מעט") כמודגש בהתחלת המאמר "בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה שבכל מקום שגלו שכינה עמהן", ולא עוד אלא שהתגלות השכינה בבית המקדש היא מפני שבו מתאספים כל בנ"י, כמ"ש[46] "בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלקיך במקום אשר יבחר", ועד"ז בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, שבהם מתאספים עשרה מישראל, ש"אכל[47] בי' עשרה שכינתא שריא"[48].

וזהו גם א' הטעמים שבתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל נקראים "מקדש מעט" — כי, בביהמ"ק שבו היו מתאספים כל בנ"י, היתה גילוי כללות השכינה, שנקראת כנסת ישראל, מקור כנס"י שלמטה, משא"כ בבתי כנסיות ובתי מדרשות בארצות אשר באו שם בכל מדינה ומדינה עיר ועיר, שבהם מתאספים עשרה מישראל, שורה ומתגלה עליהם רק חלק כביכול מהשכינה.

ועפ"ז יש לבאר העילוי ד"בית רבינו שבבבל" — שלהיותו מקומו הקבוע (בית) של נשיא הדור, "הנשיא הוא הכל", שכולל כל הדור, יש בו השראת (וגילוי) כללות השכינה (לא רק חלק ששורה (ומתגלה) על עשרה מישראל)[49], מעין ודוגמת השראת וגילוי השכינה בבית המקדש, "שנסע מקדש וישב שם"[50], וממנו נמשך השראת וגילוי השכינה בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות בארצות אשר באו שם, כמו בית המקדש שממנו אורה יוצאה לכל העולם[51].

ויש לומר, שביתו של נשיא הדור, שכולל כל הדור, הוא ע"ד ובדוגמת "תלפיות", "תל שכל פיות פונים בו", כדרשת חז"ל[52] בנוגע לביהמ"ק.

---

43) ראה זח"ג עג, א.

44) תרומה כה, ח.

45) ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ועוד.

46) וילך לא, יא.

47) סנהדרין לט, א.

48) וראה תניא אגה"ק סכ"ג: "שמעתי מרבותי כי אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביחד אף שאינם מדברים בדברי תורה תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשריא עלייהו עד שהי' מתבטל ממציאותו לגמרי".

49) נוסף לכך שגם בפשטות מתקבצים ובאים ל"בית רבינו שבבבל" רבים מישראל, שלא בערך לגבי שאר בתי כנסיות ובתי מדרשות. — ולהעיר מר"ה כד, ב: "כיון דנשיא הוא שכיחי רבים גבי'".

50) ולהעיר מר"ה שם: "בי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא .. הוו עיילי רב (רבינו שבבבל) .. ומצלו התם".

51) ראה ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה. ועוד.

52) ברכות ל, א.

עיקר עניינו של "בית רבינו שבבבל" הוא הגאולה מבבל

ועוד ועיקר — מעלת "בית רבינו שבבבל" בנוגע להגאולה:

"רבינו", נשיא הדור, הוא גם המשיח (גואלן של ישראל) שבדור[53], כמו משה רבינו (הנשיא הראשון), "גואל ראשון הוא גואל אחרון"[54], כידוע[55] שבכל דור ישנו "א' הראוי מצדקתו להיות גואל, ולכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו וכו'", ומסתבר לומר שהוא נשיא הדור, כמפורש בגמרא[56] בנוגע לרבי יהודה הנשיא: "אמר רב[57] אי מן חייא הוא כגון רבינו הקדוש", "אם משיח מאותן שחיין עכשיו ודאי היינו רבינו הקדוש", הנשיא שבדור[58].

ומזה מובן שעיקר ענינו של "בית רבינו שבבבל", הוא, הגאולה מבבל, ע"י הנתינת־כח לכללות עבודתם של ישראל לעשות מבבל (חוץ לארץ) ארץ ישראל, כפתגם הידוע[59] "עשה כאן (בחוץ לארץ) ארץ ישראל", שענין זה נעשה לכל לראש ע"י בנין בתי כנסיות ובתי מדרשות ("מקדש מעט") בארצות

---

53) להעיר, שבכאו"א מישראל יש ניצוץ משיח [ועפ"ז יש לתווך דרשות חז"ל על הפסוק (בלק כד, יז) "דרך כוכב מיעקב", שקאי על מלך המשיח (ירושלמי תענית פ"ד ה"ה). וקאי על כאו"א מישראל (ירושלמי מע"ש ספ"ד) — ששניהם אמת בפועל, כיון שבכאו"א מישראל יש ניצוץ משיח (ראה מאור עינים ס"פ פינחס)], בחי' היחידה, ניצוץ מבחי' היחידה הכללית שהיא נשמת משיח (רמ"ז לזח"ב מ, ב. ועוד). וכיון ש"הנשיא הוא הכל", שכולל כל הניצוצות דמשיח שבכאו"א מישראל, בחי' היחידה הפרטית, נמצא, שנשמתו היא בחי' היחידה הכללית, נשמתו של משיח, ולכן הוא המשיח שבדור.

54) ראה לקו"ש חי"א ע' 8 ואילך. וש"נ.

55) ראה שו"ת חתם־סופר חו"מ (ח"ו) בסופו (סצ"ח). וראה שדי חמד פאת השדה מערכת האל"ף כלל ע'. ועוד.

56) סנהדרין צח, ב ובפרש"י.

57) רבינו שבבבל, שהוא כמו רבינו הקדוש בארץ ישראל (כנ"ל הערה 40). — ועפ"ז י"ל שבדברי רב "היינו רבינו הקדוש" פסק גם בנוגע לעצמו* ש"היינו רבינו שבבבל".

58) ראה שד"ח שם: "בדרך הזה הי' משוער אצלם בכל דור מי הוא .. רבינו הקדוש .. בדורו אמרו וידעו שהוא המוכן .. וכן הוא בכל דור ודור צ"ל אחד מוכשר שמא יזכו, ועפ"ז כתבו ג"כ תלמידי האר"י ז"ל שבימיו הי' האר"י ז"ל", ומסיים "וכ"ז הוא פשוט".

59) ראה אגרות־קודש אדמו"ר מוהריי"צ ח"א ע' תפה.

---

*) ע"ד הפירוש בלשון המשנה (אבות רפ"ג) "דין וחשבון" (דין ואח"כ חשבון) — ע"פ דברי המשנה (שם מט"ז) ש"נפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו", שלאחרי שפוסק האדם מדעתו דינו של חבירו, פוסק דין לעצמו שלא מדעתו, כיון שע"פ "דין" זה עושים "חשבון" בנוגע למצבו הוא (ראה לקו"ש ח"ו ע' 283 וש"נ).

אשר באו שם[60], ומהם נמשכת הקדושה בכל ארץ העמים, ועי"ז ממהרים ומזרזים ופועלים קיום היעוד "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"[61], "שיהי' כל העולם כולו אז במדרגת ארץ ישראל דעכשיו, ואז תהי' א"י במדרגת ירושלים דעכשיו, וזהו שאמרו שירושלים תתפשט על כל ארץ ישראל כולו"[62], שבה יקבעו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל מחובר למקדש.

וכיון שעיקר ענינו של "בית רבינו שבבבל" הוא קיבוץ ואסיפת כל הבתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל לקבעם בארץ ישראל, מחובר לבית המקדש — "הרי הוא (לא רק ה"מקדש מעט" העיקרי בבבל "שנסע מקדש וישב שם", אלא גם) מקום המקדש גופי' דלעתיד", שבו יתגלה המקדש דלעתיד, ומשם ישוב לירושלים.

השכינה גלתה לגלות אמריקה — עם נשיא הדור ורוב בנ"י

עפ"ז יש לבאר כהנ"ל בנוגע ל"בית רבינו שבבבל" בדורנו זה — ביתו (בית הכנסת ובית המדרש) של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

ובהקדים פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר[63] ש"עשר גליות גלתה ליובאוויטש"[64], מליובאוויטש [שבה הי' גילוי פנימיות התורה כפי שנתבארה באופן של הבנה והשגה ("יתפרנסון"[65]) ע"י תורת חסידות חב"ד במשך כמה דורות[66]] לרסטוב, מרסטוב לפטרבורג[67], ומפטרבורג גלתה מחוץ למדינה ההיא, ללטביא[68] ואח"כ

60) כולל גם בתים פרטיים דבנ"י, אשר, ע"י עבודתם של ישראל בתורה תפלה וגמ"ח בבתיהם הפרטיים, נעשים הם בתי תורה תפלה וגמ"ח, ע"ד ובדוגמת "מקדש מעט".

61) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקג.

62) לקו"ת מסעי פט, ב.

63) ראה סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 549. וש"נ.

64) ע"ד שמצינו בסנהדרין — ש"לעשרה מקומות גלו" (רמב"ם שבהערה 31).

65) תקו"ז ת"ו בסופו. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 136 הערה 35. וש"נ.

66) מח"י אלול תקע"ג (שאז קבע אדהאמ"צ דירתו בליובאוויטש) עד י"ז מרחשון תרע"ר שאז העתיק אדמו"ר מהורש"ב מושבו לרסטוב) — ק"ג שנים ("שלשלת היחס וראשי פרקים מתולדות בית רבינו" בהקדמת "היום יום").

67) משנת תרפ"ד עד לאחרי המאסר והגאולה בשנת פרז"ת, שאז העתיק מושבו מפטרבורג* למושבה מאלאחאווקא — סמוכה למאסקווא (שם).

68) באסרו חג הסוכות תרפ"ח נסע מרוסיא והתיישב בריגא, לטביא.

*) כפי שנקראת אז לענינגראד. — ובימים אלו יש שקו"ט להחזיר שמה לפטרבורג (ראה שיחת ש"פ קורח, ג' תמוז תנש"א (סה"ש תנש"א ח"ב ע' 658)).

לפולין[69], ועד לגלות אמריקא[70], ובאמריקא גופא בכמה מקומות, עד להמקום הקבוע ד"בית רבינו", בית הכנסת ובית המדרש שלו, המרכז של ליובאוויטש במשך עשר שנים (תקופה שלימה) האחרונות ("הכל הולך אחר החיתום"[71]) דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין, וגם לאחרי הסתלקותו קדושה לא זזה ממקומה[72], ואדרבה, באופן ד"מעלין בקודש", "מוסיף והולך"[73], עד ביאת גואל צדק.

ועד"ז בנוגע להגלות דכללות בנ"י — שבדורנו זה נמצאים רוב מנין ורוב בנין דבנ"י בגלות אמריקא, ויש לומר, שזהו א' הטעמים לכך שגם נשיא הדור (ש"הנשיא הוא הכל") חי ונמצא עשר שנים בגלות אמריקא, ומשם עסק בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בכל שאר הארצות אשר באו שם בנ"י, ע"י תלמידיו ושלוחיו בכל קצוי תבל.

וכיון ש"בכל מקום שגלו שכינה עמהן", הרי, בגלות זה האחרון שרוב מנין ורוב בנין דבנ"י ביחד עם נשיא הדור נמצאו בגלות אמריקא, גלתה גם השכינה לגלות אמריקה; ובגלות אמריקא עצמה "(בבבל) היכא" — בה"מקדש מעט" ד"בית רבינו", שהוא בדוגמת "בי כנישתא דהוצל ובי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא", "שנסע מקדש וישב שם" (במקום המקדש שבירושלים)[74], וממנו נמשכת השראת השכינה בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם.

ויש לומר ההסברה בזה — לפי שבדור זה, דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, מסיימים ומשלימים "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"[75] לעשות מארץ העמים ארץ ישראל גם במקום היותר תחתון דארץ העמים, חצי כדור התחתון (שבו לא הי' מתן תורה[76]), אשר, ע"י העלאת המקום

---

69) בשנת תרצ"ד העתיק מושבו לווארשא, פולין, ובשנת תרצ"ו העתיק מושבו לאטוואצק עד אלול תרצ"ט. עד שהגיע לריגא בה' טבת ה'ש"ת (ראה מבוא לאגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה).

70) בט' אדר שני ה'ש"ת.

71) ברכות יב, א.

72) ראה ע"ח ש"ד פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה פ"א. תניא אגה"ק ביאור לסי' ז"ך.

73) שבת כא, ב.

74) ראה "התמים" חו' ב' ע' קכו: "מיום שחרב בית המקדש וקדשי קדשים עד אשר ירחם השי"ת וישלח לנו גואל צדק .. ויבנה לנו את ירושלים ובית המקדש עם הקדשי קדשים, הנה ליובאוויטש הוא ירושלים שלנו, והבית הכנסת אשר כ"ק אדמו"ר מתפלל בו הוא בית המקדש שלנו כו'".

75) תניא רפל"ז.

76) ראה אגרות־קודש אדמו"ר מוהריי"צ ח"ב ע' תצב ואילך. וש"נ.

היותר תחתון מעלים גם את כל שאר המקומות דארץ העמים[77], וענין זה נעשה ע"י "בית רבינו" שבחצי כדור התחתון, שממנו אורה יוצאה לכל העולם, לעשות מהעולם כולו (עד לפנה הכי נדחת בקצוי תבל) ארץ ישראל, שזהו"ע ד"עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות", ו"עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל", שבה יוקבעו כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם כולו מחובר לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, נשיא הדור, שהוא המשיח (גואלן של ישראל) שבדור (כנ"ל), ועוד וג"ז עיקר, שהוא הנשיא דתורת החסידות[78], אשר, ע"י הפצתה חוצה ("יפוצו מעינותיך חוצה", עד לחוצה שאין חוצה ממנו, בכל קצוי תבל) פועלים ביאת מלכא משיחא[79].

ועפ"ז מובן גודל העילוי ד"בית רבינו" — "מקדש מעט" העיקרי בגלות האחרון, "שנסע מקדש וישב שם", ולכן "הרי הוא מקום המקדש גופי' דלעתיד", ולא עוד אלא שבו יתגלה מקדש העתיד, ומשם ישוב לירושלים (כנ"ל).

הרמז בשמו של "בית רבינו" שבדורנו

ויש להוסיף, שענין זה מרומז גם בשמו[80] של "בית רבינו" שבדורנו:

"רבינו" — ב' שמותיו רומזים על הגאולה: שמו הראשון — יוסף — ע"ש "ביום ההוא יוסיף אדנ־י שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים וגו' ומאיי הים וגו' ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ"[81], ושמו השני — יצחק — ע"ש הצחוק והשמחה ששלימותה בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כמ"ש[82] "אז ימלא

---

77) "כמו בהגבהת כותלי בית שצריכים להתחיל להגבי' הקורה התחתון דוקא ואז ממילא יוגבהו העליונים הימנו, משא"כ אם הי' מתחיל מאמצע הכותל לא הי' מגבי' התחתונים" (תו"א בראשית ד, רע"א).

78) להעיר, שתורת החסידות היא בחי' היחידה שבתורה (ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות), הקשורה עם בחי' היחידה שבישראל, נשמתו של משיח צדקנו (כנ"ל הערה 53).

79) אגה"ק דהבעש"ט — כש"ט בתחלתו.

80) כידוע שהשם מורה על תוכנו ומהותו של הדבר הנקרא בשם זה (תניא שעהיוה"א ספ"א. וראה בארוכה תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) ס"א וש"נ).

81) ישעי' יא, יא־יב.

82) תהלים קכו, ב.

שחוק פינו", "אז" דייקא, לעתיד לבוא[83], כשיאמרו ליצחק (דוקא) "כי אתה אבינו"[84].

ו"בית (רבינו)" — מספרו שבע מאות ושבעים[85], וע"ש מספר זה נקבע שמו אשר יקראו ל"בית רבינו" בפי כל ישראל, "770"[86], שמספר זה הוא הגימטריא ד"פרצת", ע"ש "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"[87], שרומז שמבית זה אורה יוצאה לכל ד' רוחות העולם, ובאופן של פריצת גדר, שכל ד' רוחות העולם מתעלים לדרגת ארץ ישראל ("עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"), כולל ובמיוחד שכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם נקבעים בארץ ישראל ומתחברים לבית המקדש[88], בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עליו נאמר[89] "פרצת עליך פרץ", ודרשו חז"ל[90] "זה משיח, שנאמר[91] עלה הפורץ לפניהם"[92].

ויש לקשר ב' הענינים — הרמז בתוכן המספר שבע מאות ושבעים ("בית רבינו") עם שמו (הראשון) של רבינו המרומז בפסוק "יוסיף אדנ־י שנית ידו וגו'":

המספר שבע מאות ושבעים מורה על השלימות דמספר שבע — שבע כפי שכל א' כלול מעשר (מספר השלם), שבעים, ויתירה מזה, כפי שכל א' כלול ממאה (עשר פעמים עשר), שבע מאות, ועד לצירוף שניהם יחד, שבע מאות ושבעים.

---

83) משא"כ בזמן הגלות, ש"אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז, שנאמר אז ימלא שחוק פינו" (ברכות לא, א).

84) ישעי' סג, טז. שבת פט, ב.

85) להעיר מהנהגת גדולי ישראל שלמדו רמזים והוראות בעבודת ה' גם מעניני חול כיו"ב (כמו מספר הקרון במרכבת המסע, שהו"ע עראי, ועאכו"כ בנוגע לבית קבוע), ובפרט בנדו"ד שהמספר נעשה שמו של הבית, כבפנים.

86) הן בלשון הקודש — שבע מאות שבעים, הן באידיש — זיבן זיבעציק, והן בלשון המדינה (אנגלית) — "סעווען סעווענטי".

87) ויצא כח, יד.

88) ויש לומר, שזהו"ע פריצת גדר דבית המקדש, ע"ד ובדוגמת (ובמכ"ש וק"ר) מהפריצת גדר דירושלים כולה, כמ"ש (זכרי' ב, ח) "פרזות תשב ירושלים"*.

89) וישב לח, כט.

90) אגדת בראשית ספס"ג. וראה ב"ר ספפ"ה ובפרש"י.

91) מיכה ב, יג.

92) ולהעיר, ש"בית משיח" בגימטריא "פרצת" (770) ודו"ק.

---

*) וביחד עם זה — "אני אהי' לה גו' חומת אש גו'" (שם, ט).

והענין בזה:

מספר שבע קשור עם מציאות העולם, שנברא בשבעה ימים, שבעת ימי הבנין (שבעת מדות)[93], וקשור גם עם בירור העולם ע"י עבודתם של ישראל, שנחלקים לז' סוגים, ז' מדרגות בעבודת ה' (שבע מדות), שבעת קני המנורה[94]. ועפ"ז השלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) מורה על שלימות עבודתם של ישראל בבירור העולם ע"י מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות, שאז נגאלים[95] מן הגלות וחוזרים ובאים לארץ ישראל.

ובלשון הכתוב שבו נרמז הקשר והשייכות דשמו הראשון של רבינו להגאולה — "ביום ההוא יוסיף אדנ־י שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים ומפתרוס ומכוש ומעילם ומשנער ומחמת גו'", גאולתם של כל בנ"י משבעת הארצות, ומוסיף בכתוב "ומאיי הים", שקאי על חצי כדור התחתון, אשר, בעליית התחתון ביותר, מתעלים במילא שאר הארצות שלמעלה ממנו, כל שבעת הארצות, כללות העולם.

ויש לומר, שבשלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) נרמזת גם שלימות עבודתו של רבינו במשך כל ימי חייו, שבע עשיריות[96] שנים, שבעים שנה (תר"ם — תש"י), ועד לגמר ושלימות עבודתו בעשור השביעי בחצי כדור התחתון (מהבית שמספרו שבע מאות ושבעים), כולל גם המשך העבודה בשנים שלאח"ז ע"י דור השביעי, "כל השביעין חביבין"[97] — שעי"ז נעשית השלימות דמעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות בכל שבעת הארצות שבעולם, ותיכף ומיד "יוסיף אדנ־י שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל גו'", עי"ז ש"פרצת (בגימטריא שבע מאות ושבעים) עליך פרץ", "עלה הפורץ לפניהם".

גודל הענין דהרחבת הבית והזכות של כאו"א להשתתף בזה

ובכל זה ניתוסף הדגשה יתירה בתקופה האחרונה:

---

93) ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט. ועוד.

94) ראה לקו"ת ר"פ בהעלותך. ובכ"מ.

95) להעיר, שגאולה שייכת לשביעי — "גאולה בשביעית .. שעתידין ליגאל בשביעית" (מגילה יז, ב).

96) כולל גם השלימות דמאות (שהרי עבודתו היתה בתכלית השלימות ד"בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם (ההעלם)" (אבות ספ"ה)) — שכל עשר כלול מעשר (שבע מאות).

97) ויק"ר פכ"ט, יא. וראה ד"ה באתי לגני ה'שי"ת בתחלתו. ובארוכה — ד"ה זה תשי"א.

העבודה דהפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה מ"בית רבינו" ("770") הולכת ונמשכת וביתר שאת וביתר עוז גם לאחרי (עשר שנים האחרונות ב)חיים חיותו בעלמא דין, יותר מארבעים שנה (תש"י — תש"נ), באופן ד"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"[98], ונמצא, ש"בית רבינו" ("770") הוא בבחינת "תלפיות", "תל שכל פיות פונים בו", יותר מיובל שנים (ת"ש — תש"נ), "עד עולם"[99].

וענין זה מודגש עוד יותר כשרואים במוחש שהולך וניתוסף ביתר שאת וביתר עוז במספר בנ"י שבאים ל"בית רבינו", "ברוב עם הדרת מלך"[100] (כולל גם "מאן מלכי רבנן"[101], ובפרט נשיא (מלך) הדור), ונעשה צורך והכרח להגדיל ולהרחיב[102] עוד יותר[103] את "בית רבינו", ועד להגדלה והרחבה שהיא באופן דפריצת גדר, "פרצת" (בגימטריא 770), כמו בנין בית חדש[104].

וע"פ האמור לעיל ע"ד גודל העילוי ד"בית רבינו שבבבל" — ש"נסע מקדש וישב שם", ו"הוא מקום המקדש גופי' דלעתיד", ועד שבו יתגלה מקדש העתיד ומשם יחזור לירושלים — מובן גודל הזכות דכאו"א מישראל להשתתף בגופו ובממונו[105] (וכל המרבה הרי זה משובח) בבניית "בית רבינו שבבבל", כהכנה לירידת והתגלות מקדש העתיד תיכף ומיד ממש.

---

98) תבוא כט, ג.

99) שמואל־א א, כב ובפרש"י. ירושלמי ברכות פ"ד ה"א. וראה קידושין טו, א. מכילתא ופרש"י משפטים כא, ו.

100) משלי יד, כח.

101) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב — ברע"מ.

102) "לחזק את הבנין ולהגביהו .. שנאמר ולרומם את בית אלקינו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"א — בנוגע לביהמ"ק. ועד"ז בנוגע לביהכנ"ס וביהמ"ד — ראה רמב"ם הל' תפלה פי"א ה"ב).

103) נוסף על הרחבתו (וכמ"פ) במשך השנים שלפנ"ז.

104) ועד להנחת אבן פינה*.

105) ע"ד ובדוגמת בית המקדש — ש"הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם כו'" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"ב).

---

*) בערב ח"י אלול שנת תשמ"ח נערכה הנחת אבן פינה ל(הגדלת והרחבת) בית הכנסת ובית המדרש דליובאוויטש שבליובאוויטש, במעמד כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהניח האבן פינה בידיו הק' (וראה השיחה שנאמרה במעמד זה (לקמן עמוד 74 ואילך). וראה גם שיחת ליל הושענא רבה תשמ"ט סימן י"ב ואילך (לקמן עמוד 83 ואילך)). המו"ל.

והזמן גרמא — בשנת הצדי"ק — כמודגש בתהלים מזמור צדי"ק[106] (השייך לשנה זו[107]) שהתחלתו "ה' מעון אתה היית לנו בדור ודור", שקאי (גם) על בתי כנסיות ובתי מדרשות[108], וסיומו וחותמו "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו גו' ומעשה ידינו כוננהו", שקאי על השראת השכינה במשכן (ומקדש)[109].

ויה"ר שעוד לפני הגדלת והרחבת "בית רבינו שבבבל", יתגלה וירד מן השמים מקדש העתיד, "מקדש אדנ־י כוננו ידיך"[110], בית המקדש השלישי והמשולש (שכולל גם המשכן ובית ראשון ובית שני[111]), שיתגלה תחילה ב"בית רבינו שבבבל", שגם הוא "בית משולש", בית הכנסת (תפלה), בית המדרש (תורה), ובית מעשים טובים (גמילות חסדים), ומשם יחזור לירושלים, ביחד עם כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם שיקבעו בארץ ישראל ובירושלים, מחובר למקדש, וביחד עם כל בנ"י שבכל קצוי תבל, כמ"ש[26] "והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי .. כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים"[112], "נכון יהי' הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים[112] והלכו עמים רבים[112] ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים"[113], "תורה חדשה מאתי תצא"[114], תיכף ומיד ממש.

(התוועדויות תשנ"ב ח"א עמ' 416)

---

106) לאחרי סיום וחותם מזמור פ"ט: "אשר חרפו עקבות משיחך", "ברוך ה' לעולם אמן ואמן".

107) ע"פ המנהג המקובל מהבעש"ט לומר המזמור תהלים המכוון למספר שנותיו (ראה אגרות־קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"י ע' נג).

108) כנ"ל הערה 4.

109) ראה פרש"י ועה"פ. פקודי לט, מג. שמיני ט, כג. ועוד.

110) בשלח טו, יז. וראה פרש"י ותוס' שבהערה 28. ועוד.

111) ראה זח"ג רכא, א.

112) ומעין זה גם בסוף זמן הגלות — ש"בית רבינו שבבבל" "יקרא (גם) לכל העמים", ע"י ההשתדלות בהפצת הלימוד והקיום דמצוות שנצטוו בני נח, כפס"ד הרמב"ם בהל' מלכים ספ"ח.

113) ישעי' ב, ב־ג.

114) שם נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

ב

בית חיינו

לכנס ולאחד את עשר כוחות הנפש

בעמדנו בשבת פרשת יתרו, כשקוראים בתורה את פרשת מתן־תורה, ובבואנו מעשירי בשבט (חודש האחד־עשר), ובהכנה לכ״ב שבט (כפליים של אחד־עשר) — צריך כל יהודי ליטול הוראה מ״וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר״ שנאמר בלשון נוכח ובלשון יחיד[1] (״אנכי ה׳ אלקיך אשר הוצאתיך גו׳״), בכדי ללמדנו שזהו ציווי ולימוד אליו, לכל יחיד:

כשם שהי׳ במתן־תורה, שיחד ע״ז שהי׳ מאורע חד־פעמי, יש לכך השפעה והמשך בכל הזמנים, באופן ד״מה להלן כו׳ אף כאן״ — כך צריך להיות גם עתה, כשקוראים את הפרשה בתורה, שיש ללמוד מזה החלטות טובות בנוגע לפועל בכל הימים והשבועות והחדשים שלאחרי זה, ובמיוחד — בקשר עם ענין דעשירי ושל אחד־עשר (כנ״ל).

כשם שבמתן־תורה התכנסו כל בנ״י באופן ד״ויחן שם ישראל, כאיש אחד בלב אחד״[2] — כך צריך להיות גם בעבודתו של כל אחד מבנ״י, שעליו לכנס את עשר כחות נפשו, ולעשותם מציאות אחד של ״צבור״ לעבוד את הקב״ה הן בעשר כחותיו הפנימיים (ג׳ המוחין וז׳ מדות), והן בכחותיו המקיפים (בחי׳ אחד־עשר), רצון ותענוג — ״בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך״[3].

ולכל לראש — להוסיף בלימוד התורה ״באימה וביראה וברתת ובזיע״, בידעו שבעת שלומד תורה ה״ז בהתאם לעשר כחות נפשו, והוא אומר גם ״דבר ה׳ ממש שנאמר למשה מסיני״[4]:

ועוד ועיקר: שכ״א יקבל על־עצמו להשפיע (בימים הסמוכים הבאים)

---

1) יל״ש פרשתנו רמז קפו, מפדר״כ פ׳ בחודש השלישי, וראה פס״ר פכ״א. רמב״ן פרשתנו כ, א.

2) פרשתנו יט, ב ובפרש״י.

3) ואתחנן ו, ה.

4) ראה תו״א פרשתנו שם: יתבונן המשכיל ויפול עליו אימה ופחד בעסק התורה בשובו ללבו כי דבר ה׳ הוא ממש שנאמרו למשה מסיני.

עכ״פ על עוד עשרה יהודים בכל עניני תורה ומצוות, ולפעול בזה גם — בכל הכחות, הכחות פנימיים והכחות מקיפים שלו.

להראות דוגמא חיה מבית חיינו

וכאמור, שזוהי הוראה לכל אחד ואחת מישראל בדורנו, אנשים נשים וטף.

כולל ובמיוחד ומתחיל מאלו הנמצאים כאן בבית הכנסת ובית המדרש ובית מעשים טובים דכ״ק מו״ח אדמו״ר נשיא דורנו, ה״מקדש מעט .. בית רבינו שבבבל״[5], שהוא ה״בית חיינו״ דכל בנ״י הנמצאים במקום זה וכל בנ״י בכל הדור כולו, שכן ״הנשיא הוא הכל״[6], ממנו נמשכת השפעת החיות לכל הדור כולו בכל קצוי תבל, ובמילא מובן שביהכ״נ וביהמ״ד ובית מעשים־טובים שלו הוא ״בית חיינו״, ובפרט ע״י השפעתו מתורת חיים ומצוות (שעליהן נאמרו[7] ״וחי בהם״), ש״הם חיינו ואורך ימינו״[8].

ועי״ז שבנ״י הנמצאים כאן מראים דוגמא חי׳ איך יש לנהוג לפי הוראות נשיא דורנו — נמשכת ההשפעה והחיות מבית זה [ובפרט שמוסיפים כעת שיפורים ושיפוצים בבית — עד כמה ששייך בעוה״ז התחתון] לבנ״י עד בכל קצוי תבל. עד — לכל העולם כולו.

ועוד והוא העיקר — שתיכף ומיד ממש, באה הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, והביהכנ״ס וביהמ״ד ובית מעשים טובים יחד עם כל הבתי כנסיות ובתי מדרשות ובתי מעשים־טובים עולים יחד עם כל בני ישראל, ״בנערינו ובזקנינו גו׳ בבנינו ובבנותינו״[9]. בארץ הקודש, בירושלים עיר הקודש, להר הקודש. ולבית המקדש השלישי והמשולש.

ותיכף ומיד ממש, עם כל הפירושים שבזה, מתחיל מהפירוש הפשוט — מיד עתה ממש.

(התוועדויות תשנ״ב ח״ב עמ׳ 221)

---

5) מגילה כט, א. וראה בארוכה קונטרס בענין מקדש מעט זה כו׳ (לעיל עמ׳ 17 ואילך).
6) פרש״י חוקת כא, כא.
7) אחרי יח, ה.
8) נוסח ברכת אהבת עולם ותפלת ערבית (ע״פ נצבים ל, כ).
9) בא י, ט.

ג

בית אגו"ח — אוהל יוסף יצחק

בהמשך להאמור ע"ד בעלותה של "אגודת חסידי חב"ד" על הספרי' וכל הבנין כולו — נתקבלה החלטה באסיפה של אגודת חסידי חב"ד, לתת שם מיוחד לבית (ובפרט לקומה) שבו התגורר כ"ק מו"ח אדמו"ר.

ובהקדמה:

נהוג ומקובל בעולם, אשר מלבד השם הכללי, כותרת כללית, מוסיפים שמות פרטיים, תת־כותרת.

ומצינו דוגמתו בתושבע"פ: "משנה" — הוא שם כללי לכל ששה סדרי משנה. ונוסף לזה — ישנו שם פרטי לכל סדר וסדר בפ"ע, ונוסף לזה — ישנו שם פרטי לכל מסכת ומסכת בפ"ע.

וכן הוא בנוגע לכל עניני קדושה שהם בדוגמת התורה — אשר מלבד הענין והשם הכללי, ישנם גם ענינים ושמות פרטיים, עד לפרטי פרטים, וכולם קשורים עם הענין הכללי.

ומזה מובן גם בנוגע לבית שבו דר כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר מלבד השם הכללי — "בית אגודת חסידי חב"ד" — שם שנקבע ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר ואינו ניתן לשינוי, יש מקום להוסיף עוד שם פרטי, בתור כותרת־משנה.

ובכן:

כשם שישנם כמה מוסדות שנתייסדו ומתנהלים ע"פ רוחו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ונקראים על שמו "אהלי יוסף יצחק", וכמו כן ישנם ספרים הנקראים על שמו, החל מספר התהלים, הנקרא "אוהל יוסף יצחק" — החליטה "אגודת חסידי חב"ד", החלטה גמורה שאין לערער אחרי', לקרוא בשם זה — "אוהל יוסף יצחק" — לבית שבו התגורר כ"ק מו"ח אדמו"ר.

ולכן, מכאן ולהבא יהי' שם הבית: "בית אגודת חסידי חב"ד" — ככותרת כללית, וככותרת־משנה: "אוהל יוסף יצחק".

דירתו הפרטית עיקר עניינה תפילה ולימוד תורה

כמו כן החליטה אגודת חסידי חב"ד — שהדירה שבה התגורר כ"ק מו"ח אדמו"ר, תמשיך להיות מקום תפלה ותורה, כלומר, שימשיכו גם עתה להתפלל וללמוד תורה (ובמיוחד — תורתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, וכן שיעורי היום ברמב"ם) בדירה שבה התגורר כ"ק מו"ח אדמו"ר.

ובהקדמה:

מובן וגם פשוט שגם הדירה שבה חי כ"ק מו"ח אדמו"ר, עיקר ענינה — מקום שבו התפלל ולמד תורה, ובפרט — לימוד החסידות, תורת החסידות שלו, ביחד עם תורת החסידות של אביו, ביחד עם תורת החסידות של כל נשיאי חב"ד, וכן נשיאי החסידות הכללית, עד לסידורו של הבעש"ט.

כל מי שהכיר את כ"ק מו"ח אדמו"ר — יודע ומבין בפשטות שאצלו לא הי' שייך המושג של "דירה" עבור ענינו הפרטיים שאינה מקום תפלה ותורה.

והגע עצמך:

יהודי פשוט בתכלית שמתגורר בדירה, בה אוכל ושותה וישן, ובה לומד תורה, ומתפלל [בעת מן הזמנים שאינו יכול להתפלל בבית־הכנסת, אשר למרות היותה תפלת היחיד של יהודי פשוט בתכלית, יש בה מעלת התפלה והתורה כו'] — הרי אין כל ספק בכך שגם אצלו עיקר הדירה הוא החלק שבו מתפלל ולומד,

[וזאת — גם אם התפלל תפלה אחת בלבד, או למד הלכה אחת בתורה בלבד, שכן, "יחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד", ובפרט שבדירה זו נמצאים התפילין שלו, ספרי קודש וכיו"ב],

ואילו שאר עניני הדירה, הם טפל דטפל בלבד לגבי החלק השייך לתורה ותפלה. ולא עוד, אלא שגם בחלק הדירה שבו מכין "תה", ומבשל תבשיל כו' — בחלק זה גופא ניכר שעיקרו הענין דתורה ותפלה.

ואם הדברים אמורים בנוגע ליהודי פשוט בתכלית — הרי עאכו"כ בנוגע לנשיא ישראל, אשר ע"פ דין תורתנו, "תורת אמת" ו"תורת חיים", "נשיא" הוא גם בשעה שעוסק בעניניו הפרטיים, בשעה שאוכל ושותה וישן — ישן כמו נשיא, אוכל ושותה כמו נשיא, והולך לטייל כמו נשיא, וגם כאשר הולך ל"בית הכבוד", להבדיל — נשיא הוא! ובמילא, גם דירתו הפרטית שבה חי עד מאה

ועשרים שנה, או עד שבעים שנה — אינה ענין של פרט, כי אם ענין של נשיא ישראל!

ובלשון הרמב"ם — אשר "ממשה עד משה לא קם כמשה" — בתור פס"ד להלכה: "החכם ניכר כו' במאכלו ובמשקהו כו'", אפילו חכם סתם, ועאכו"כ — נשיא בישראל.

מקום תפילה ותורה

ומכיון שכן, מובן וגם פשוט, שגם הדירה שבה התגורר כ"ק מו"ח אדמו"ר, עיקרה — מקום לתפלה ותורה, מקום שבו הניח תפילין והתפלל, מקום שבו עיין בסידורו של הבעש"ט, ובו למד תורה, וכל שאר הענינים כיו"ב.

ובפרט שבמקום זה נמצאים כל הספרים והכתבים שלו עד היום הזה, שהרי, כאמור, "הוא בחיים".

ולכן, אין כל מקום לקס"ד שזוהי דירה פרטית ולא מקום תורה ותפלה — רחמנא ליצלן מהאי דעתא, שעיקר ענינה של דירתו הפרטית אינו מקום תפלה ותורה, כי אם אכילה ושתי' ושינה, אפילו כשמדובר אודות אכילה שתי' ושינה של צדיק!

ואין צורך להאריך בדבר הכי פשוט, כי אם להכריז ולפרסם (אע"פ שהדבר ידוע בלאה"כ) אשר בנין זה שייך ל"אגודת חסידי חב"ד", והם החליטו — בהתאם לרצונו של כ"ק מו"ר אדמו"ר — שגם הדירה שבה התגורר, תמשיך לשמש מקום לתפלה ותורה.

ובהתאם לכך — מן הראוי שאברכי ה"כולל" יקבעו את לימודם ב"בית אגודת חסידי חב"ד אוהל יוסף יצחק", וזאת — לאחר שיזמינום בדרך של כבוד (מבלי שיצטרכו אפילו לבקש), ויתנו להם את מפתחות הדירה, כך שיוכלו להשתמש גם עם ה"מטבח", להכין כוס תה וכיו"ב, כדי שלא יצטרכו להתבטל מלימודם ע"י הליכה למקום אחר.

ובינתיים (עד שיזמינום לשם כו') — הרי הבנין שבו לומדים אברכי ה"כולל" כיום, יעבור לרשותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ויקרא שמו (בכותרת המשנה) "אוהל יוסף יצחק".

(משיחות י"ב תמוז וההתוועדויות שלאח"ז תשמ"ה)

ד

עליה לרגל בדורנו ל"ד' אמותיו של הרבי"

העליה לרגל נמשכת עד ששה במרחשון

ענינו של ששה במרחשון — גמר וסיום מועדי חודש תשרי[1]:

איתא במשנה[2]: "שואלין את הגשמים — בשבעה בו (במרחשון), ט"ו יום אחר החג, כדי שיגיע אחרון שבישראל (שעלה לרגל, לביתו) לנהר פרת" ("שהוא מקום ישוב היותר רחוק מירושלים, ולא יעצרנו הגשם"[3]), כלומר, הזמן שבו הגיע אחרון שבישראל לביתו בנהר פרת הוא — ששה במר־חשון, ולכן, מיד לאח"ז, בליל ז' מרחשון, מתחילין לשאול גשמים, שאז, לא יעצור הגשם את האחרון שבישראל, מכיון שכבר הגיע לביתו לנהר פרת לפני התחלת (שאלת) גשמים, בששה במרחשון.

ונמצא, שסיום וגמר העלי' לרגל דחג הסוכות הוא — בששה במרחשון, שכן, אף אשר התחלת ההליכה לביתו הוא מיד אחר הרגל, ובלשון הכתוב[4]: "ביום השמיני שלח (המלך) את העם .. וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב", הרי, כל זמן שלא הגיע אחרון שבישראל לביתו בנהר פרת, לא נסתיימה עדיין העלי' לרגל, מכיון ש"הי' דומה להם כאילו הם עדיין בארץ ישראל עסוקים בעניני הרגל"[5], היינו, שהעלי' לרגל נמשכת עד ששה במרחשון, ועד בכלל.

זכר לזמן הבית

והנה, אע"פ שכל האמור לעיל מדובר אודות העלי' לרגל בזמן שביהמ"ק הי' קיים — הרי זה שייך גם לאחרי החורבן, ועד ימינו אלה, בבחינת זכר לזמן הבית.

---

1) ראה זח"ב ערה, א (תוספות): ומאלול כו' עד שיתא בחשון עד דיהדרון בני נשא מחובייהו ויתכפר להון. — נתבאר בשיחת ש"פ לך לך תשד"מ.

2) תענית יו"ד, א. וראה רמב"ם הל' תפלה פ"ב הט"ז. טושו"ע ואדה"ז או"ח הל' תפלה ר"ס קיז.

3) שו"ע אדה"ז שם. ועד"ז בריטב"א תענית שם. וראה לקו"ש ח"כ ע' 54 הערה 6.

4) מלכים א' ח, סו — סיום וחותם הפטורת שמע"צ.

5) ש"ך חו"מ סמ"ג סקמ"ז.

ובמכש"כ וק"ו:

עבודת הקרבנות — אינה שייכת כלל בזמן הזה, ועד כדי כך, שאסור להקריב קרבנות בזמן הזה. ואעפ"כ, עושים זכר[6] להקרבת הקרבנות — "תפלות כנגד תמידין תקנום"[7], בבחינת "ונשלמה פרים שפתינו"[8] (מלשון תשלומין, וגם מלשון שלימות[9]).

ועאכו"כ בנדו"ד, שנוסף לכך ש"אף לאחר החורבן היו מתאספים ג"כ מכל הסביבות בירושלים לרגל כמו שעושים גם היום"[10], הרי, הענין דששה במרחשון (סיום העלי' לרגל) נוגע להלכה למעשה בזמן הזה — הן בנוגע לשאלת גשמים בארץ ישראל[11] (שתמציתה שותה כל העולם כולו[12]), והן בנוגע לדיני שטרות בכל מקום, שכאשר כותבים בשטר "אחר הרגל", פירושו, "ט"ו יום אחר הרגל"[5] — הרי בודאי שגם בזמן הזה מודגש ענינו המיוחד דששה במרחשון, סיום העלי' לרגל דחג הסוכות.

הארה מביהמ"ק בביהכ"נ של נשיא דורנו

ויש להוסיף, שענין זה מודגש עוד יותר — כאשר "עושים גם היום" מעין ודוגמת הענין דעלי' לרגל:

בנוגע לתוכן הענין דעלי' לרגל בעבודה הרוחנית בנפש האדם — מבואר בלקו"ת[13] ש"משחרב ביהמ"ק, הגם שאין אנו יכולים להשתחוות ("עיקר הראי' היא ההשתחוואה שהי' משתחווה ויוצא"), עכ"פ נתפשטה קדושת הארה זו אפס קצהו במקדש מעט[14], בהכ"נ ובהמ"ד", ועאכו"כ — בהכ"נ ובהמ"ד

---

6) זכר ג"כ (נוסף על שתפלות במקום קרבנות הן). ועפ"ז יומתק אמירת פסוקי הקרבנות (ראה שו"ע או"ח ס"א ס"ה־ט. שו"ע אדה"ז שם (מהדו"ב — ס"ט. מהדו"ק — סי"א־יט)).

7) ברכות כו, ב. וראה רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ה. טושו"ע ואדה"ז או"ח הל' תפלה סצ"ח ס"ד. שו"ע אדה"ז שם ר"ס פט.

8) הושע יד, ג (ובמפרשים שם). שו"ע אדה"ז או"ח (מהדו"ב) סוס"א.

9) ראה לקו"ת פ' ראה ל, רע"ג. ובכ"מ.

10) שו"ע אדה"ז ר"ס קי"ז. ועפ"ז, מ"ש בש"ך (חו"מ שם) "ואע"ג דהשתא אנו בגולה מ"מ לשון אחר הרגל נמשך מהם" — יש לומר, דאין זה רק לשון כו', אלא גם הענין דעסוקים בעניני הרגל.

11) ונפק"מ לדינא גם בחו"ל — "טעה היחיד ושאל מטר מז' מרחשון ואילך אינו מחוייב לחזור" (שו"ע אדה"ז סקי"ז סוס"א. וש"נ).

12) ראה תענית יו"ד, רע"א.

13) ברכה צח, ב.

14) יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.

מיוחדים, וע"ד — של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו[15].

ואכן "עושים גם היום" — שכמה וכמה עשיריות ומאות מישראל מטלטלים את עצמם ("טלטולי דגברא" וגם "טלטולי דאיתתא"[16]) מביתם ומקומם, כדי לשהות במשך מועדי חודש תשרי בד' אמותיו של נשיא דורנו, מעין ודוגמת וזכר לענין דעלי' לרגל בזמן שביהמ"ק הי' קיים.

ומכיון שנמצאים כאן עדיין כמה וכמה שלא מיהרו לחזור לבתיהם מיד לאחר שמח"ת, אלא נשארו גם לששה במרחשון, ורק לאחרי כן עומדים לחזור לבתיהם, איש איש למקומו, המקום שהועידה לו ההשגחה העליונה למלא את תפקידו ושליחותו, "לשכן שמו שם"[17] — אזי מודגש עוד יותר ענינו המיוחד דששה במרחשון, סיום וגמר העלי' לרגל.

(התוועדויות תשמ"ז ח"א עמ' 465)

ה

"וכתתו חרבותם לאתים" מהשפעת "בית רבינו שבבבל"

תקופה חדשה ביחסי מדינות העולם

ידוע[1] שכל המאורעות שבעולם הם בהשגחה פרטית, ויש בהם לימוד והוראה בעבודת האדם לקונו, ועאכו"כ בנוגע למאורעות כלליים ועיקריים הקשורים עם מדינות גדולות וחשובות (שבהם נמצא רוב מנין ורוב בנין דבנ"י בזמן הגלות[2]) בעלי השפעה ומנהיגות כל העולם כולו, שגם הלימוד וההוראה ממאורעות אלו הוא בענין כללי ועיקרי בעבודת האדם לקונו.

15) להעיר מ"התמים" ח"ב ע' קכו: "מיום שחרב ביהמ"ק וקד"ק עד אשר ירחם השי"ת וישלח לנו גואל צדק .. ויבנה לנו את ירושלים וביהמ"ק עם הקד"ק, הנה ליובאוויטש הוא ירושלים שלנו, והביהכ"נ אשר כ"ק אדמו"ר מתפלל בו הוא בית המקדש שלנו וכו'".

16) כתובות כח, א. סנהדרין כו, סע"א.

17) ל' הכתוב — תבוא כו, ב. וראה תורת הבעש"ט עה"פ ("היום יום" ח"י אלול. כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות ס"ג. וש"נ).

1) ראה כש"ט הוספות סקי"ט ואילך. וש"נ.

2) וכתוצאה מזה נעשית גדולתן וחשיבותן

ועד"ז בנוגע להמאורעות דימים אלה:

לכל לראש — המאורע שאירע בערב שבת זה[3], שבו התאספו והתכנסו יחדיו ראשי מדינות גדולות וחשובות בעולם, ובראשם נשיאי שתי המעצמות הגדולות, והחליטו והכריזו על תקופה חדשה ביחסי מדינות העולם — ביטול מצב של מלחמות בין מדינות העולם, שיתבטא גם בצמצום וביטול כלי נשק, ועד לשלום ואחדות, שיתוף פעולה ועזרה הדדית בין מדינות העולם לטובת האנושות כולה.

וקדם למאורע זה (בהשגחה פרטית) נאומו של נשיא מדינה זו לאומה כולה (באור ליום הרביעי, "קמי שבתא"[4], התחלת ערב שבת זה[5]), שבו הודיע והכריז על פעולותיו בצמצום וביטול כלי נשק, וניצול הכספים (שלא ינתנו לרכישת כלי נשק) כדי להוסיף בעניני הכלכלה של בני המדינה — הכרזה שאושרה ע"י "בית הנבחרים", שבו נקבעים חוקי המדינה שיש להם תוקף ע"פ תורה ("דינא דמלכותא דינא"[6]).

ויש להתבונן בהלימוד וההוראה ממאורע זה, וגם בפרטי הענינים דהמאורע — מקומו וזמנו, כולל שייכותו לתוכנו של הזמן בתורה[7], בפרשת השבוע[8], כדלקמן.

התחלת קיום היעוד "וכתתו חרבותם לאתים"

הלימוד וההוראה ממאורע זה הוא בענין כללי ועיקרי בעבודתם של בנ"י ("מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"[9]) — "להביא לימות המשיח"[10]:

של מדינות אלו — "כידוע שכל אומה ומלכות שישראל יבואו בהם בגלות הן מתעלים .. ביותר מכל האומות והולכים ומתגדלים בהיות ישראל תחתם" (תו"ח לך לך צב, א. וראה מכילתא בשלח יד, ה).

3) ששייך ליום השבת, כמארז"ל (ע"ז ג, סע"א) "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת". וראה לקמן הערה 23.

4) פסחים קו, סע"א.

5) כמודגש גם בסיום וחותם שירו של יום ב"לכו נרננה הקטן" ("היום יום" כ"ג כסלו. ובכ"מ).

6) גיטין יו"ד, ב. וש"נ.

7) כיון שהתחלת כל הענינים הוא בתורה, כמארז"ל (זח"ב קסא, רע"ב) "קב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא בר נש אשתדל באורייתא ומקיים עלמא", ובפרט בחלק התורה השייך במיוחד לזמן זה, פרשת השבוע.

8) כתורת רבינו הזקן שצריכים "לחיות עם הזמן", כלומר, לחיות עם תוכנו של הזמן בתורה, בפרשת השבוע ("היום יום" ב' חשון. ובכ"מ).

9) תניא רפל"ז.

10) לשון חז"ל — במשנה ספ"ק דברכות.

מהיעודים דהגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בשייכות להנהגת אומות העולם — "וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה"[11].

ולהוסיף, שענין זה יהי' ע"י פעולתו של מלך המשיח עצמו — כמ"ש בהתחלת הפסוק[11] "ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים" ("השופט הוא מלך המשיח .. שיהא אדון כל העמים, והוא יוכיח להם ויאמר למי שימצא בו העול ישר המעוות .. ומפני זה לא תהי' מלחמה בין עם לעם כי הוא ישלים ביניהם, ולא יצטרכו לכלי מלחמה, וכתתו אותם לעשות מהם כלי לעבודת האדמה"[12]), שכן, "באחרית הימים נכון יהי' הר בית ה' גו' ונהרו אליו כל הגוים והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים"[13], "והמורה הוא מלך המשיח, ועליו נאמר ושפט"[12].

וכיון שבימים אלו מחליטים ומכריזים ראשי מדינות בעולם ע"ד צמצום וביטול כלי נשק וההוספה בהענינים הדרושים לקיום כלכלת המדינה והעולם כולו — תוכן היעוד "וכתתו חרבותם לאתים", שבירת כלי המלחמה לעשות מהם כלים לעבודת האדמה, "ארץ[14] ממנה יצא לחם"[15] — ה"ז סימן ברור על התחלת קיומו של יעוד זה בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ליתר ביאור:

כיון שנמצאים ב"זמן השיא" ("די העכסטע צייט") של ביאת משיח צדקנו, "הנה זה (מלך המשיח) בא"[16], רואים כבר (מעין ו)התחלת פעולתו של מלך המשיח על העמים, "ושפט בין הגוים והוכיח עמים רבים וכתתו חרבותם לאתים וגו'" — עי"ז שהקב"ה נותן בלב המלכים דאוה"ע ("לב מלכים ושרים ביד ה'")[17] להחליט ולהכריז יחדיו ע"ד המעמד ומצב ד"וכתתו חרבותם לאתים".

---

11) ישעי' ב, ד. מיכה ד, ג.

12) פי' הרד"ק עה"פ.

13) ישעי' שם, ב-ג. מיכה שם, א-ב.

14) איוב כח, ה.

15) ולא רק "לחם" המוכרח לקיומו של האדם, אלא גם ענינים של תענוג, כפירות האילן — כמודגש בהמשך הכתוב "וחניתותיהם למזמרות", "הכלים שזומרים בהם הגפנים ושאר אילנות" (פי' הרד"ק).

ולהעיר גם מהשייכות ל"ראש השנה לאילן" דמיני' אזלינן — שבו מודגשת ההוספה ד"גפן תאנה ורמון גו' זית שמן ודבש" (עניני תענוג) לגבי "חטה ושעורה" (דברים המוכרחים).

16) שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ.

17) לשון הרגיל — ע"פ משלי כא, א. וראה לקו"ש חי"ג ע' 285 הערה 1 ובשוה"ג. וש"נ.

וזהו הטעם שהחלטה והכרזה זו היתה בזמן זה דוקא — בגלל שייכותו המיוחדת להגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בפועל ממש.

השפעת צדק ויושר מ"בית רבינו"

ויש להוסיף, ששייכותו של המאורע להתחלת פעולתו של משיח צדקנו מודגשת גם בפרטי המאורע — המקום והזמן שבהם היתה החלטת והכרזת ראשי המדינות על המעמד ומצב ד"וכתתו חרבותם לאתים":

המקום שבו אירע מאורע זה (מקום מיוחד שבו מיוצגים בקביעות באי־כח המדינות שבעולם כדי להתדבר ביניהם בדרכי נועם ודרכי שלום) — הוא במדינה זו ובעיר זו, המדינה והעיר שבה נמצא "בית רבינו שבבבל"[18], "בית חיינו", בית הכנסת ובית המדרש, בית תורה תפלה וגמ"ח, דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שבחר בו וקבעו להמקום המרכזי שממנו "תצא תורה", הפצת התורה והמעיינות חוצה בכל קצוי תבל עד ביאת משיח צדקנו (כשיפוצו מעינותיך חוצה[19]), שאז יהי' גם קיום היעוד "וכתתו חרבותם לאתים".

והענין בזה:

בבוא נשיא דורנו לחצי כדור התחתון, וקבע מקומו במדינה זו ובעיר זו, התחיל בתוקף ונעשה הבירור והזיכוך דחצי כדור התחתון, שגם בו נמשך הגילוי דמתן־תורה (שהי' בחצי כדור העליון[20]), ויתירה מזה — אדרבה — שנעשה המקור שממנו נמשך ונתפשט עיקר הפעולה דהפצת התורה והמעיינות חוצה בכל קצוי תבל ממש, ע"י השלוחים ששלח ברחבי העולם (גם לחצי כדור העליון), עד לפנה הכי נדחת שבעולם, כדי להפיץ תורה ויהדות בין כל בנ"י (כולל ובמיוחד אלו שדרים בין אומות העולם ומדברים בלשונם ומתנהגים בחיצוניות כמותם), ועוד וג"ז עיקר, הפצת כל עניני טוב וצדק ויושר גם בין אוה"ע ע"י קיום מצוות בני נח[21], כמודגש ביותר בשנים האחרונות, ככל

---

18) מגילה כט, א. וראה בארוכה קונטרס בענין מקדש מעט זה כו' (לעיל עמ' 17 ואילך).

19) אגה"ק דהבעש"ט — כש"ט בתחלתו. ובכ"מ.

20) ראה אגרות־קודש אדמו"ר מוהריי"צ ח"ב ע' תצב ואילך. וש"נ.

21) כפסק דין הרמב"ם (הלכות מלכים פרק ח' ה"י) ש"צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח".

שהולכים ומתקרבים יותר להזמן דביאת משיח צדקנו, ש"אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד"[22].

ובתקופה האחרונה (החל משנת נסים, והמשכה בשנת "נפלאות אראנו" ו"נפלאות בכל") הגיעה פעולה זו לשיא — בפריצת גבולותי' של המדינה ההיא שבשעתה חרתה על דגלה והכריזה מלחמה בהפצת התורה והיהדות ועד למלחמה באמונה בבורא עולם ומנהיגו (כולל גם המאסר דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ולאח"ז וכתוצאה מזה יציאתו מגבולות המדינה ההיא), ואעפ"כ, נמשכה גם שם הפעילות דשלוחי נשיא דורנו בהפצת התורה והיהדות בחשאי ובמס"נ ממש, עד לתקופה האחרונה שנתבטלה גזירת המלכות ונתאפשר המשך הפעילות דהפצת התורה והיהדות ביתר שאת וביתר עוז, בגלוי ובפירסום, ועד לנפילתו של המשטר הקודם, והקמתו של משטר חדש שהכריז לצדק וליושר ולשלום, על יסוד האמונה בבורא העולם ומנהיגו.

ובהמשך לזה התקיימה בערב שבת זה הפגישה בין מנהיגה החדש של המדינה ההיא למנהיגה של מדינה זו[23], בהשתתפותם של עוד כמה מנהיגי מדינות גדולות בעולם, שבה נתקבלה ההחלטה וההכרזה שתוכנעה "וכתתו חרבותם לאתים".

ויש לומר, שבקיומה של פגישה החלטה והכרזה זו בהעיר של נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר (שבה נתקבצו מנהיגי המדינות, כולל גם מנהיג מדינה זו, שהוצרך לבוא מעיר הבירה לעיר זו[24]), מרומז, שכל זה בא כתוצאה מהפעולות דהפצת התורה והיהדות, צדק ויושר, בכל העולם, שנעשו ונעשים ע"י נשיא דורנו, משיח שבדור[25], ועד שע"י שלימות העבודה בכהנ"ל בימינו אלה נעשה

---

22) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם שם ספי"א.

23) ופגישתם נמשכת (וביתר שאת וביתר עוז) גם ביום השבת זה.

24) ואף שהטעם הפשוט לזה הוא לפי שהמקום המיוחד שבו מיוצגים בקביעות באי־כח המדינות שבעולם נקבע מלכתחילה במקום שאינו עיר הבירה של מדינה מסויימת, הרי, הטעם האמיתי לקביעת מקום זה בעיר זו דוקא, הוא, להיותה עיר הבירה של "מלכי רבנן" (ראה גיטין סב, סע"א. ועוד), כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (וראה לקמן הערה 26).

25) ראה קונטרס הנ"ל (שבהערה 18) ס"ה שנשיא הדור הוא המשיח שבדור. ובהדגשה יתירה בכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו — כמרומז בב' שמותיו: "יוסף" — ע"ש ש"יוסיף אדנ־י שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל גו'" (ישעי' יא, יא־יב), ו"יצחק" — ע"ש ש"אז ימלא שחוק פינו" (תהלים קכו, ב. וראה ברכות לא, א).

העולם כולו ראוי ומוכשר להתחלת הפעולה דמלך המשיח, "ושפט בין הגוים והוכיח עמים רבים וכתתו חרבותם לאתים"[26].

(התוועדויות תשנ"ב ח"ב עמ' 269)

ו

קורות הבית ספוגים בענייני מהותו של הרבי

כשם שאלה שנוסעים מכאן צריכים לידע שהרבי נמצא עמהם בכל מקום שנוסעים אליו, כמו כן אלה שבאים לכאן, לד' הכתלים של הרבי [אפילו אלה שבאים רק בזמנם הפנוי, או כשהבעה"ב סטע סבורה שיכולים לבוא...], צריכים לידע שעיקר קביעותם היא כאן, בד' הכתלים של הרבי, אלא שלפי שעה (גם אם שעה זו נמשכת ריבוי זמן) נוסעים מכאן, וע"ד הסיפור בענין "בר בי רב דחד יומא"[1] (ולהעיר, שעיקר הקביעות ע"פ תורה (כפי שמצינו לענין סוכה[2]) היא לא בזמן, אלא בנפש).

איתא בגמרא[3] שלעתיד לבוא "אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם

26) ולהעיר, שארגון חבר העמים למטרת אחדות ושלום בין העמים הוקם בחצי כדור התחתון לאחרי ובסמיכות לבואו של נשיא דורנו לחצי כדור התחתון (החל מההחלטה שנתקבלה באמצע המלחמה, בשנת תש"ב לערך, ובעיקר בסיומה של המלחמה, בשנת תש"ה לערך), ונקבע מקום מושבה בעירו של נשיא דורנו, ועד לבניית הבנין המיוחד (בשנת תשי"א לערך) — שבזה מודגש שהאחדות והשלום בין העמים היא כתוצאה מפעולתו של נשיא דורנו בבירור העולם (ע"י הפצת התורה והיהדות וצדק וישר בכל העולם), וככל שניתוסף בבירור העולם ע"י נשיא הדור ניתוסף גם בקיומו וביסוסו של הארגון שמטרתו לפעול אחדות ושלום בעולם, ועד לגמר ושלימות בירור העולם בקיום היעוד "וכתתו חרבותם לאתים" שהוא היסוד של ארגון זה*.

1) חגיגה ה, סע"ב.
2) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תרלט. שם ס"ד. ועוד.
3) תענית יא, א.

*) ועד שפסוק זה מתנוסס על גבי כותל הבנין.

מעידים בו, שנאמר[4] כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה". כלומר, גם לאחרי שעברו אלפי שנים (מזמן אמירת פסוק זה עד בוא יום ה' הגדול והנורא) יעידו קורות הבית — שאינו קיים משך זמן רב — על מה שאירע בתוכו. ועאכו"כ בנוגע לד' הכתלים וקורות ביתו של הרבי, שבו התפלל ולמד ועסק בענייניו וקיבל אנשים ל"יחידות" בהתייחדו עם בחינת היחידה שלהם, הרי בודאי שקורות בית זה — שבו נמצאים אנו — "האבן זיך אנגעזאפט" בכל הענינים הקשורים עם מהותו של הרבי!

החילוק הוא רק שיש כאלה שגם ד' אמות הגשמיות שלהם נמצאים כאן, ויש כאלה שד' אמות הגשמיות שלהם נמצאים במקום אחר, וצריכים לקחת עמהם ד' אמות אלה, וכאמור, שהרבי נוסע עם כאו"א מהנוסעים בשליחותו, ובודאי שבגלל זה ישפיע להם בכל המצטרך — כי הרבי לא נשאר בעל־חוב, ובלשון חז"ל[5] ש"אין הקב"ה מקפח שכר כל ברי'" — להצלחה מרובה בגשמיות וברוחניות.

(התוועדויות תש"ר עמ' 138)

ז

"770" — גימטריא "פרצת"

דווקא בהתחתון ביותר נפעל הגילוי

בשלשלת של "יפוצו מעינותיך חוצה" עצמה (ע"י רבותינו נשיאינו) היו כמה דרגות ושלבים — במשך השבעה־תשעה דורות מהבעש"ט ואדמו"ר הזקן עד דורנו זה:

אחרי אדמו"ר הזקן (שחי בליאזנא[1] ולאחמ"כ בליאדי[2] היו רבותינו

---

4) חבקוק ב, יא.
5) ב"ק לח, ב. וש"נ.

1) משנת תקכ"ז ("שלשלת היחס וראשי פרקים מתולדות בית רבינו" — בהקדמת "היום יום").
2) מי"א מנחם אב תקס"א עד ערב שבת מברכין אלול תקע"ב (שם).

נשיאינו כמה דורות בליובאוויטש[3]. ואחר כך (בדור השביעי מהבעש"ט) — עברו לראסטאוו[4], ולאחר מכן — לענינגראד[5] (או פעטערבורג, כפי שנק' כן בעבר[6]), ולאחרי זה (בפולין[7], עד — השלב האחרון — כאשר הגיעו לארצות הברית[8], ב"חצי כדור התחתון", ושם גופא בכמה מקומות, עד שהגיעו להבנין והמקום שבו נמצאים אנו עכשיו, בהיכנ"ס וביהמ"ד ליובאוויטש — ב"770" (כפי שנקרא כך).

רואים בפועל, שאע"פ שבכל הדורות ומקומות אלה היתה התגלות החסידות והפצת המעינות חוצה — הרי דוקא ב"חצי כדור התחתון", ששם מתן תורה לא הי' (בגלוי)[9] — היתה התגלות החסידות והפצת המעינות חוצה ביתר שאת וביתר עוז, יותר מבדורות ומקומות שלפני כן, עד באופן שזה מגיע לחוצה שאין חוצה ממנה — כפי שרואים בפשטות[10].

והטעם לזה הוא — כנ"ל בנוגע להגילוי דמ"ת דוקא למטה — כי דוקא בהתחתון ביותר נפעל הגילוי ד"יתרון ארץ בכל היא", ועד"ז מובן לאחרי מתן תורה עצמו שדוקא ב"חצי כדור התחתון", ששם לא הי' מ"ת בגלוי, נעשית שלימות ההתגלות של "יתרון ארץ בכל היא", השלימות דגילוי התורה ופנימיות התורה באופן דיפוצו מעינותיך חוצה.

---

3) ק"ג שנים — מח"י אלול תקע"ג (שאז קבע אדהאמ"צ דירתו בעיר ליובאוויטש) עד י"ז מרחשון תרע"ו (כשעזב אדמו"ר מהורש"ב ליובאוויטש והעתיק מושבו לעיר רוסטוב ע"נ דאן) — שם.

4) בשנת תרע"ו (כבהערה הקודמת).

5) משנת תרפ"ד עד לאחרי מאסר וגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר בשנת תרפ"ז, שאז העתיק מושבו למושבה מאלאחאווקא — סמוכה למאסקווא (שם).

6) ובימים אלה יש שקו"ט להחזיר שמו לפעטערבורג. ראה שיחת ש"פ קרח, ג' תמוז שנה זו.

7) באסרו חג סוכות תרפ"ח נסע מרוסיא והתיישב בריגא, לטביא. בשנת תרצ"ד העתיק מושבו לעיר וואַרשא, פולין. ובשנת תרצ"ו — העתיק את מושבו לעיר אטוואצק (שם), עד שהעתיק משם בחודש אלול תרצ"ט, עד שהגיע לריגא בה' טבת ת"ש. בחודש אדר ראשון יצא משם (לשטאקהאלם) בדרכו לארצות הברית והגיע שם בט' אדר שני ה'ש"ת (ראה מבוא לאגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה).

8) בט' אדר שני ה'ש"ת (כבהערה הקודמת). ובכ"ח סיון תש"א הגיע כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית נ"ע — יבחל"ח. המו"ל.

9) מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר — נדפס בסה"מ תש"ח ע' 232 ואילך. וראה אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' שלא. אגרות קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' קסא. ועוד.

10) ראה גם ה"פתח דבר" ל"קובץ כ"ח סיון יובל שנים".

פריצה מכל ההגבלות דזמן ומקום

וכמרומז גם במספר הכתובת של הבנין (המרכז של ליובאוויטש בחצי כדור התחתון, שמשם אורה יוצאה לכל העולם כולו בהפצת המעינות חוצה) — 770, שכידוע 770 הוא גימטריא של "פרצת" (כפי שהתפרסם בין בנ"י).

ויש לומר השייכות: מספר שבעה מורה על השלימות דשבעת ימי ההיקף, שבעה מדות — ההשפעה בכל הדרגות (מחסד עד מלכות). והשלימות דשבעה היא — מאה פעמים שבעה (700) ביחד עם עשר פעמים שבעה (70), שבצירופם יחד הרי זה — 770. ולכן זהו בגימטריא "פרצת" — כי השלימות ד"פרצת", הפריצה מכל ההגבלות דזמן ומקום ("ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"[11]) — עד באופן ד"פרצת" בתוך "פרצת" — נפעל (לא ע"י היציאה מזמן ומקום, אלא אדרבא —) דוקא בתוך ועל־ידי שלימות הזמן (והמקום) — 770, השלימות דמספר שבעה (שבע מאות ושבעים).

זאת אומרת, שביחד עם זה שישנה הפריצה שלמעלה ממדידה והגבלה ("פרצת") — ישנו גם המקום וזמן, כפי שהדין בפשטות שהמקום ובנין צריך להיות בעל ד' כתלים וגג ותקרה וכו', אלא שהזמן ומקום עצמו קיים באופן של "פרצת" (ואדרבא: דוקא זמן ומקום למטה פועל את שלימות ענין הפריצה כנ"ל). ע"ד הכתוב על ירושלים[12], ש"פרזות תשב ירושלים" ויחד עם זאת "ואני אהי' לה גו' חומת אש סביב"[13].

והמקום הזה — 770 גימטריא "פרצת" — נעשה המקור ונתינת־כח על יפוצו מעינותיך חוצה בכל העולם כולו, באופן שפועלים את ה"פרצת" ואת יפוצו מעינותיך ב"חוצה", עד לחוצה שאין חוצה ממנה, כך שמגלים שם את ה"יתרון ארץ בכל היא".

ולהוסיף: הסך־הכל ושלימות[14] השבעים (70) שנה של כ"ק מו"ח אדמו"ר[15]

---

11) ויצא כח, יד.
12) זכרי' ב, ח.
13) שם, ט.
14) כידוע שבעת הסתלקות הצדיק נעשה העלי' של "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו" (תניא אגה"ק ביאור לסי' ז"ך), ונמשך ומתגלה ומאיר מלמעלה למטה (שם סי' כ"ח).
15) שנולד בליובאוויטש בשנת תר"ם (י"ב תמוז), ונסתלק בניו־יארק ושם מ"כ, בחצי כדור התחתון, בשנת תש"י (יו"ד שבט).

הי' דוקא ב"חצי כדור התחתון", ב"770", היכן שהגיע וחי במשך עשר שנים האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין; וזה נותן אח"כ את הכח לדור השביעי שלאחרי זה (כנגד ספירת המלכות) — שתהי' שלימות הגילוי דשבעים (עשר פעמים שבעה) ביחד עם שבע מאות (מאה פעמים שבעה) 770, ושלימות הגילוי ד"ויתרון ארץ (מלכות) בכל (יסוד[16]) היא".

(התוועדויות תנש"א ח"ג עמ' 381)

ח

ו"פרצת" ב"צרפת"

שלימות הבירור ע"י הבירור של צרפת

כל הענינים בנויים באופן של כללות ופרטות[1]. הענין הנ"ל — שלימות בירור העולם — משתקף במיוחד בבירורה של מדינת צרפת.

ובהקדים, שבאחד מייעודי הגאולה נאמרה במפורש מדינת צרפת: "וגלות החל הזה לבני ישראל גו' עד צרפת גו' ירשו את ערי הנגב, ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה"[2].

וצריך להבין: מזה שהנביא מפרט את הגלות והגאולה של צרפת, מובן שקיימת שייכות מיוחדת ביניהם, שהרי אפילו אם בתחילת הגלות הוגלו יהודים לצרפת[3], למאי נפקא־מינה ההזכרה המפורשת של הדבר בפסוק, ובפרט בייעוד שעוסק (לא בהתחלת הגלות לפני כמעט אלפיים שנה, אלא) בגאולה!

---

16) וידוע שכ"ק מו"ח אדמו"ר הוא כנגד ספירת היסוד (ושמו (הראשון) יוסף, שהוא מדת היסוד), לאחרי החמש מדות כנגד החמשה נשיאים שלפניו — ראה ס' השיחות תש"ה ע' 60. ועוד.
וי"ל שכל דורנו האנשים נשים וטף הוא ספירת המלכות.

1) ע"ד שהוא בנוגע לתורה — ראה פרש"י ר"פ בהר. הקדמת התניא (ג, סע"ב). ולהעיר ממשנה חגיגה יו"ד, א. גמ' שם יא, א.

2) עובדי' א, כ־כא.

3) ראה רד"ק עה"פ.

מזה מובן, שבגאולה חשוב שיוזכר שהיא קשורה עם צרפת, וש"גלות החל הזה" (ראשית הגלות) הי' בצרפת. ויש לומר הטעם, כי שלימות בירור העולם — והיתה לה' המלוכה — נפעל על־ידי הבירור ועלי' של (בני ישראל ב)צרפת, כדלקמן.

בזמן אדה"ז — העמידה את רוח החופש

הדברים יובנו לאור החידוש והשינוי ביחס של ישראל בדורנו זה למדינת צרפת, לגבי היחס שהי' בדורו של אדמו"ר הזקן.

ידוע[4] שבתקופת אדמו"ר הזקן, כשפרצה המלחמה בין נפוליון הצרפתי והצאר אלכסנדר הרוסי, סבר אדמו"ר הזקן (לא כפי שסבר גדול אחר מישראל[5]), כי לטובת מצבם הרוחני של בני ישראל בעניני יראת־שמים עדיף שרוסי' תנצח, ושצרפת תנחל מפלה.

ובלשונו הקדוש[6]: "אם ינצח ב"פ (בונאפארט[7]) יורבה העושר בישראל ויורם קרן ישראל, אבל יתפרדו ויתרחקו לבן של ישראל מאביהן שבשמים, ואם ינצח א' (אלכסנדר) אם כי יורבה העוני בישראל ויושפל קרן ישראל, אבל יתקשרו ויתחברו ויתעקדו לבן של ישראל לאביהן שבשמים".

הטעם לכך הי', כי צרפת (בראשות נפוליון) העמידה עצמה כמביאה את רוח החופש ר"ל מכל עניני דת ואמונה בהקב"ה. וקליפה זו של מלכות צרפת (ונפוליון) — שהיוותה את "תוקף הקליפה והדין הקשה" מחמת ה"גאות והתנשאות לתלות ולסמוך על כוחו וגבורתו כו' לומר כוחי ועוצם ידי ומסלק ההשגחה ואמונה ובטחון באלקים כו'" (בדוגמת קליפת סנחריב), וכפי שמבאר זאת אדמו"ר האמצעי[8] — לא היתה רק ענין זמני כו', אלא הדבר נוגע לכל הזמנים והדורות שלאחרי זה.

---

4) "בית רבי" ח"א פכ"ב (מה, ב ואילך). ספר השיחות תורת שלום ע' 203. אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה ע' תנא. ספר התולדות אדה"ז ע' רנט ואילך. הנסמן לקמן הערות 6, 8.

5) בית רבי שם הערה א. תורת שלום שם. לקו"ד ח"ד תשיד, ב. וראה שיחת ליל שמח"ת (קודם הקפות) תשד"מ.

6) במכתבו להחסיד ר' משה מייזליש נדפס באגרות־קודש אדמו"ר הזקן סי' סד (ע' קנ־קנא). ובכ"מ (נסמנו ב"מקורות והערות" לאג"ק שם ע' תנד).

7) שם משפחה של נאפאליאן.

8) במכתבו להחסיד ר"מ הנ"ל נדפס באגרות־קודש אדמו"ר האמצעי סי' ח (ע' רלז ואילך). ובכ"מ (נסמנו ב"מקורות והערות" לאג"ק שם ע' תפט).

כידוע בדברי הימים, המהפכה הצרפתית בשנת תקמ"ט (אשר כתוצאה ממנה נעשה, כעבור מספר שנים, נפוליון למנהיגה של צרפת) היתה גם מהפכה אידיאולוגית, ענין כללי שהביא עמו שינוי עיקרי בעולם כולו. מהפכה זו היתה אחד המאורעות העיקריים שעליהם הושתתו יסודות ההנהגה של "העולם המודרני" וה"תרבות", עד היום הזה:

עד המהפכה הצרפתית היתה ממשלת צרפת (וממשלות רוב מדינות העולם) מסורה בידי מלך ומלכה, והם הנהיגוה ככל שעלה בדעתם. המהפכה היתה מבוססת על כך, שבני האדם חופשיים להתנהג כרצונם, ולכן הדיחו את המלך והמלכה כדי לשחרר את המדינה משליטתם וממשלתם, ושהנהלת המדינה תעבור לידי הציבור המייצג את כל אנשי המדינה.

אף על פי שהיתרון בכך הוא, שמתוסף חופש בגשמיות, ובצדק ויושר וכו', והדבר הי' מביא חירות ועשירות לבני ישראל — הרי מכיון שהדבר לא הושתת על יסוד האמונה והבטחון בה' — הביא הדבר עמו (ובמיוחד על־ידי נפוליון) גישה לחופש ברוחניות[9], חופש מעניני דת, ופריקת־עול והפקרות וכו'. דבר שהשפיע על עוד כמה וכמה מדינות בזמן ההוא ובזמנים שלאחרי זה.

ומחמת זה התנגד אדמו"ר הזקן בכל התוקף למלכות צרפת, והתפלל כי ינחלו תבוסה במלחמה.

ועד כדי כך, שבגלל זאת שסירב להיות תחת שליטתם, ברח אדמו"ר הזקן עם כל בני ביתו (עם כל רכושו ונכסיו) מליאדי[10]. (ועד שבדרך הטבע, כתוצאה מבריחה ונדודים אלו[11], אירעה אחר כך הסתלקותו של אדמו"ר הזקן בכפר פיענא בכ"ד טבת).

ואדמו"ר הזקן הבטיח (לאדמו"ר האמצעי) עד כדי שבועה[12], שרוסי' תנצח במלחמה. וכך הי', ועל־ידי כך ניצלו אז היהודים מהשפעתם הבלתי רצוי', שהיתה מתפשטת אם צרפת היתה מנצחת את רוסי', ובני ישראל יכלו אחר־כך להמשיך את עבודתם בקירוב לבם אל אביהם שבשמים. ובמיוחד — על־ידי

---

9) ראה שיחת שמח"ת תרע"ו נעתקה בס' מגדל עוז (כפ"ח תש"מ) ס"ע תנז ואילך.

10) ראה בארוכה במכתב אדהאמ"צ הנ"ל (אג"ק שם ע' רמ ואילך). לקו"ד ח"א יג, ב ואילך.

11) אג"ק שם ע' רמד. בית רבי שם מו, א הערה ב. לקו"ד שם יד, ב.

12) אג"ק שם ע' רמג.

גילוי תורת החסידות במדינה ההיא באמצעות רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו של אדמו"ר הזקן.

בדורנו — מרכז להפצת התורה והמעיינות

על־פי־זה רואים את החידוש שניתוסף במיוחד בדורנו זה, ביחס כלפי צרפת, בכוחו ובשליחותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו[13].

מבלי הבט על כך שמדינה זו היתה בזמנים ההם "תוקף הקליפה כו'", והתנגדה להנהגה שעל פי יראת־שמים ובפרט בדרך החסידות וכו', שבגין כך הביע אדמו"ר הזקן את התנגדותו התקיפה לנצחונה, וגם בדורות שלאחר מכן[14] — ראו בפועל, שהמצב בצרפת לא הי' מסוגל כל כך ליראת שמים וכו', וגם אצל רבותינו נשיאנו (ממלאי־ מקומו של רבנו הזקן) לא הי' (כך כך) בקביעות ענין גילוי והפצת תורת החסידות בצרפת[15] —

נשתנה מצב זה לאחרונה מן הקצה אל הקצה, אשר לא רק שאור הקדושה הגיע (ממקום אחר) והאיר גם שם, אלא שיהודים לומדי תורה (נגלה דתורה ופנימיות התורה) ומקיימי מצוות ביראת־שמים התיישבו שם למשך זמן, ובמיוחד — בשליחותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ועסקו שם בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור, ובכתיבת חידושי תורה וכו', שגם יהודים נוספים (במקומות אחרים) יכולים ללמוד בהם, כתוצאה מכך שהדפיסו אותם לאחר־מכן וכיוצא בזה.

ובמיוחד — לאחר מלחמת העולם השני', הגיעו לשם בהשגחה פרטית והתיישבו שם יהודים ממדינות שונות, עד שמדינה זו נהפכה למקום ומרכז של תורה ויהדות, של הפצת התורה והיהדות בכלל, ושל הפצת מעיינות החסידות במיוחד, עי"ז שהקימו שם ריבוי מוסדות של תורה ותפילה, כולל, ובמיוחד — ישיבת "תומכי־תמימים ליובאוויטש", גם "אחי־תמימים" וכיוצא בזה, עם כמה וכמה סניפים. וכן מוסדות חינוך בכלל על טהרת הקודש, ונוסף לכך —

---

13) בהבא להלן, ראה גם ספר השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 570 ואילך. שיחת ש"פ וישלח שנה זו סי"ב.

14) וכן בנוגע לדורות שלפנ"ז "אשר הרבו להרע בישראל .. כמבואר בספר שבט יהודה באריכות וכו'" (אג"ק אדהאמ"צ שם ע' רלט. וראה גם בספרו שערי תשובה ח"א פ"ה (ה, ב)).

15) וראה לקמן שינוי התקופות בזה.

מדפיסים שם ספרים בנגלה דתורה ובפנימיות התורה ובכל זה באופן דהולך ומוסיף ואור.

על פי הנ"ל מובן החידוש שבדבר: כשם שזה בנוגע לעבודת האדם בכללות העולם, שמדור לדור הגיעו יהודים למקומות חדשים ורחוקים יותר, כדי לפעול שם את הבירור המתבקש, שהרי שלימות הבירור הוא בשעה שמתיישבים במקום ההוא ו"הלך בנימוסי", מנצלים גם את מנהגי המקום כדי להוסיף בעבודת ה' (כנ"ל ס"ב) — כך גם בנוגע לעבודתם של רבותינו נשיאינו בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, אשר במשך הדורות נתוסף בכך יותר ויותר, ועד שבדורנו זה הגיעו גם לבירורה של צרפת. שמבלי הבט על כך שהיא היתה מקום תחתון ביותר, ומנהגי המקום שלה היוו אז סתירה לעניני יראת שמים כו' (שבגלל זאת התנגד רבנו הזקן לנצחונה של צרפת) מכל מקום התיישבו במדינה זו יהודים בדורנו (בכוחו של נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, כדלקמן), ובירורו וזיככו אותה. עד שאדרבה — ניצלו את מנהגי המקום ("הלך בנימוסי") כדי להוסיף בהפצת התורה והיהדות ובהפצת תורת החסידות.

הכח לזה מעבודת נשיא דורנו

ויש לומר שהכח לזה נובע מכך, שזה הי' הסדר אצל נשיא הדור עצמו, כ"ק מו"ח אדמו"ר:

מקומם הקבוע של רבותינו נשיאינו, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר, הי' במדינת רוסי'. אפילו כאשר יצאו מהמדינה ההיא — דבר שהתחיל מאדמו"ר מהר"ש[16] — הי' זה רק באופן עראי, על מנת לחזור.

אצל נשיא דורנו נתוסף החידוש לגבי הנשיאים שלפניו — שעקר את מקומו ממדינת רוסי', והתיישב במדינות אחרות. ובכללות — שנות נשיאותו התחלקו לשלוש תקופות, של בערך עשר שנים (כפי שדובר פעם[17]): התקופה הראשונה (תר"פ־תרפ"ח) — בעיקר ברוסי', התקופה השני' (תרפ"ח־ת"ש) — בפולין, והתקופה השלישית (ת"ש־תש"י) — בארצות־הברית.

---

16) ראה ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש (קה"ת תש"ל) ע' 39, 42, 52.

17) לקו"ש חי"ח ע' 303 ואילך.

ועל־פי המדובר לעיל, שבכל מקום צריכה להיות ההתלבשות לפי מנהגי ותכונות המקום ("הלך בנימוסי"), היו שינויים ממקום למקום באופן העבודה של הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, בהתאם למקום אשר בו נתיישב.

ויש לומר, שהואיל ואצל נשיא דורנו עצמו היתה התלבשות באופני עבודה שונים, החל מרוסי' (מקום אבותיו), שבה עבדו את עבודתם כל רבותינו נשיאנו, עד לארצות־הברית, חצי כדור התחתון — העניק הדבר את הכח לפעול הבירור של כל המקומות שבעולם, גם של התחתון ביותר כמדינת צרפת וכיוצא בזה.

וזהו החידוש של דורנו זה לגבי דורו של אדמו"ר הזקן (והדורות שלפני זה בכלל) — כפי שרואים זאת בגלוי ביחס כלפי מדינת צרפת:

לאחרי הבירור והזיכוך שנעשו על־ידי העבודה של הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה במשך כמה וכמה דורות מאדמו"ר הזקן, עבודה שפעלה בירור וזיכוך גם בכל העולם (בדרך מלמעלה למטה), ועוד ועיקר: ככל שמתקרבים לגאולה שאז תהי' שלימות הבירור של כל העולם — הרי בדורנו זה, נתקבל מאת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו כח נוסף, נעלה יותר, לפעול גם את הבירור של מדינת צרפת.

ובכללות יותר — התחילה העבודה בזה עוד אצל אדמו"ר מהר"ש[18], כידוע[19] שנסע כמה פעמים לצרפת ועשה שם בעלי־תשובה (נוסף לזה שחשב ופעל שם ענינים בתורת החסידות), ואחר כך עוד יותר — על־ידי אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שהי' שם פעמים רבות, ועד ששם (במענטאן) הי' ה"בנין" של המשך תער"ב הידוע[20], ושם גם כתב חלק מהמשך[21].

כמו המקור עצמו

ועיקר ושלימות הבירור — באופן של קביעות והתיישבות ובאופן פנימי[22],

---

18) ולהעיר שכמה מרבותינו נשיאינו דיברו בשפה הצרפתית. ראה (לדוגמא) ספר התולדות שם ע' 42. אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ד ע' רמו (ושם, שפעם, בהיות כ"ק אדנ"ע עם בנו כ"ק מו"ח אדמו"ר בצרפת, דיבר במשך כארבע שעות בשפה הצרפתית).

19) ספר התולדות שם.

20) לקו"ד ח"ב שא, א. שה, א.

21) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"ב ע' תשנג.

22) משא"כ אדמו"ר מהר"ש ואדנ"ע לא היו שם באופן של קביעות כו'.

עד לאופן של הפצה — נעשה בדורנו, על־ידי כ״ק מו״ח אדמו״ר נשיא דורנו, אשר נוסף לזה שהי׳ בצרפת כמה פעמים, ואמר שם מאמרי חסידות[23] ושיחות[24] — שלח לשם שלוחים מבני ביתו, אשר חיו שם כמה שנים[25], ועבדו עבודתם בלימוד נגלה דתורה ופנימיות התורה, וכן שלח לשם כתבי חסידות ואיגרות קודש שלו, ושם גם הוכנו כמה ענינים לדפוס[26] [כמדובר כמה פעמים במעלת דבר שבדפוס לגבי כתב־יד, שהוא מגיע לריבוי גדול יותר של אנשים ומותאם יותר אליהם, מה־שאין־כן כתב־יד, ששייך רק ליחידי סגולה — אלה שמונח אצלם הכתב, ואלה שיכולים לקרוא בו. ובפרט כאשר מדפיסים דבר חדש, שיש בזה חביבות מיוחדת המעוררת סקרנות בטבע האדם[27]], בנוסף לכמה וכמה דברי תורה שנכתבו שם ו(אחר־כך) יצאו לדפוס.

ובכללות — פעלו שם בירור וזיכוך בדרך התלבשות על־ידי ״הלך בנימוסי״ ודווקא מתוך יראת שמים והידור, כדי לפעול את הבירור באופן פנימי, מיני׳ וביי, דבר אשר פרץ את הדרך ונותן את הכח לשבור ולהפך את תוקף הקליפה של מדינת צרפת.

והגילוי בזה בשלימות נפעל לאחרי שכ״ק מו״ח אדמו״ר הגיע לארצות־הברית, לחצי כדור התחתון, ויסד שם (בצרפת) ישיבת תומכי־תמימים ועוד מוסדות, ומינה ושלח שלוחים על־מנת להתיישב שם ולבנות המוסדות, ולהפיץ תורה ויהדות בכלל ותורת החסידות במיוחד — וכפי שרואים במוחש, ובפרט בשנים האחרונות, את ההצלחה הגדולה והמרובה בכל הפעולות של הפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה במדינת צרפת, ועוד מדינות, באופן דהולך ומוסיף ואור.

עד לאופן, שנוסף לזה שנשיא דורנו נותן כח להמשיך קדושה גם בתחתון (אבל זה צריך להיות דווקא באופן שהקדושה נמשכת ממקום שני, מקומו של

---

23) ד״ה אני לדודי, מיום ד׳ אלול תרצ״ו בפריז — ע״פ רשימת מאמרי דא״ח שלו (קה״ת תשכ״ח). ועוד.

24) פורים תרח״ץ בפריז (ספר השיחות תרצ״ו — חורף ה׳ש״ת ע׳ 257 ואילך).

25) בשלהי חורף תרצ״ג התיישבו כ״ק אדמו״ר שליט״א והרבנית הצדקנית מרת חי׳ מושקא נ״ע זי״ע בצרפת, שם דרו כשמונה שנים עד שנת תש״א. המו״ל.

26) ראה בפרטיות במבוא לאגרות קודש אדמו״ר מהוריי״צ ח״ג ע׳ 9 ואילך.

27) ואף שזה בא בתחלה מצד טבעו (טבע גם של אוה״ע), הרי ע״פ פס״ד הרמב״ם (הל׳ גירושין ספ״ב) שרצונו הפנימי של ישראל הוא לקיים תומ״צ, מובן, שדברי תורה מושכים אותו — מעצם טבעו — ללמוד ולעיין בהם.

נשיא דורנו) — נותן הוא כח, שבמקום זה גופא עשו אותו מקום ומקור של תורה, על־ידי ייסוד ישיבת תומכי־תמימים שם, כמו בליובאוויטש לכתחילה[28], כאילו שזה אותו דבר עצמו ואין צורך להזדקק להשפעה מהמקור, כיון שהוא נעשה בדיוק כמו הענין עצמו.

ונוסף לזה — מדפיסים שם (והדפיסו גם בעבר) דברי תורה, בתורת הנגלה ותורת החסידות, כולל — חידושי תורה, שגם זה מדגיש איך שצרפת וכו׳ נעשים מקור לעניני תורה לכל העולם כולו, שגם אחרים מקבלים מעניני התורה שמדפיסים שם, ויכולים ללמוד בהם ואותיות מחכימות[29] וכו׳.

וכאמור לעיל, ההצלחות של הפעילות שם עכשיו, הן הגילוי בפועל של הכוחות אשר כ״ק מו״ח אדמו״ר נשיא דורנו השקיע שם בשנים שלפני זה[30]. אשר בהיותו נשיא הדור — והנשיא הוא הכל[31] — נותן הוא את כח העצם לכל אנשי הדור כדי לפעול את הבירור בכל העולם כולו, גם במקום הכי תחתון. עד לאופן שבמקום הזה מתגלה העצם עצמו, כנ״ל.

"צרפת" — גימט׳ 770

ויש לומר שזה [ובפרטיות — שני ענינים אלו שבבירור: (א) בירור התחתון (אבל באופן שנשאר תחתון), ו(ב) גילוי העצם בתחתון, באופן שנעשה דבר אחד עם העליון] מרומז גם בשם "צרפת":

"צרפת" היא מלשון צירוף, שמבטא את הענין של צירוף ובירור וזיכוך, כפי שנאמר בנוגע לגאולה[32] — "יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים". שהגאולה ה״ה באה על־ידי שלימות הבירור והצירוף של כל העולם.

---

28) ובלשון מכתבו בקשר להתייסדות הישיבה שם (אג״ק שלו ח״ט ע׳ רפה): "כל מדינה ומדינה יש לה תנאי חיים שונים .. אבל בנוגע הסדרים העיקרים של ישיבת תומכי תמימים אין לזוז מהם אף זיז כל שהוא בכל תוקף כעין דהוא בארעא דליובאוויטש". וראה שם לעיל: "ברוך שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה ליסד ישיבת תומכי תמימים במדינת צרפת, ואין לשער גודל העונג והנחת רוח שגורמים בזה להוד כ״ק אבותינו רבותינו הקדושים בשמי עליון כו׳". — וגודל השמחה בזה יומתק ע״פ המבואר בפנים.

29) של״ה קצא, ב. מגדל עוז הל׳ אישות פ״ד ה״ט.

30) להעיר מדברי הרבנית הצדקנית מרת חי׳ מושקא נ״ע לאחת מהשלוחות דמדינת צרפת: "מיר האבן געאקערט און געזייט, און איר דארפט שניידן" ["אנו חרשנו וזרענו ואתם צריכים לקצור"]. המו״ל.

31) פרש״י חוקת כא, כא.

32) דניאל יב, יו״ד.

ולהוסיף (על דרך הצחות והרמז): "צרפת" היא גם בגימטריא שבע מאות ושבעים (770), שלימות המספר שבע, כפי שכל אחד כלול מעשר (שבעים), וכפי שכל אחד כלול ממאה (שבע מאות), ושניהם יחד (שבע מאות ושבעים). ויש לומר שדבר זה מרמז, שבבירורן של המדינות הללו נגמר ונשלם בירור כל העולם שנברא בשבעת ימי הבנין בכל הפרטים ופרטי הפרטים.

יתר על כן: "770" — זהו מספר הבית של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אשר בו חי ועבד עבודתו בעשר השנים האחרונות של חיים חיותו בעלמא דין, בארצות־הברית (חצי כדור התחתון). ויש לומר, שזה מרמז על הענין השני (הנעלה) שבבירור וצירוף [נוסף על הבירור של התחתון ביותר, אבל באופן שנשאר תחתון בערך לעליון], שהוא נעשה כמו העצם ("770") עצמו, הבית של נשיא דורנו, מקורה של הפצת המעיינות חוצה בזמן הזה בכל קצוי תבל.

ויש להוסיף, שענין זה עומד בהדגשה יתירה ב"הלך בנימוסי" — מנצלים את תכונות המקום גופא למעליותא — לגלות את העצם (של עצמות ומהות) במקום זה, באופן שמורגש שהמקום נעשה "קבוע" בכל עניני תורה ומצוות (על־דרך המעלה שביש הנברא אשר הרגשתו היא ש"מציאותו מעצמותו", מכיון שמקורו מעצמותו ית' ש"מציאותו[33] הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו"[34]).

ויש לומר, שהא בהא תליא: כדי לפעול את בירור התחתון ביותר, זקוקים לכח העצם. מצד בחינת הגילויים — שבה יש חילוק בין עליון לתחתון — יכולים להמשיך אלקות במקום שהוא כלי מוכשר לזה; מה־שאין־כן בכח העצם (שלמעלה מעליון ותחתון) אפשר לברר ולצרף אפילו מקום תחתון שאינו כלי, ועוד יתירה מזה — להמשיך שם את העצם עצמו. וכן גם לאידך: דווקא באמצעות המקום הכי תחתון — מתגלה העצם, אשר פועל את הבירור בכל העולם.

גילוי העצם

על־פי זה יובן גם מה ששלימות הבירור של כל העולם בגאולה — "ועלו

---

33) תניא אגה"ק ס"כ (קל, ריש ע"ב).

34) ראה סה"מ תש"ז ע' 238. ובכ"מ.

מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה" — תלוי' ובאה לידי ביטוי בבירור בדרך התלבשות של גלות "צרפת" — ובשני הענינים הנ"ל: (א) מכיון שהיא המקום התחתון ביותר (ותוקף הקליפה של עולם) — נפעלים על־ידה גמר ושלימות הבירורים של כל העולם, כמרומז בשמה "צרפת" מלשון צירוף ובירור. (ב) בבירור של צרפת (בגימטריא "770") מרומז גם גילוי העצם שנותן את הכח לברר את כל הענינים בשלימות, עד לאופן שבכל מקום ומקום ממשיכים את גילוי העצם.

(התוועדויות תשנ"ב ח"א עמ' 406)

ט

פריצת כל הגדרים גם מצד התחתון

המעלה המיוחדת בדורנו זה מרומזת בהפטרה דפרשת וישלח — "והי'[1] בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש גו' וירשו הנגב את הר עשו גו' וגלות גו' עד צרפת גו' ירשו את ערי הנגב ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו":

מהחידושים של (יוסף וההמשך ד)"בית יוסף" שבדורנו (כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ששמו הראשון יוסף), לגבי הדורות שלפנ"ז עד לדורו של רבינו הזקן ("בית יעקב"[2]) — שעל ידו נעשה הפצת המעיינות חוצה בכל קצוי תבל ממש, עד לחוצה שאין חוצה ממנו, כמדינת צרפת, אשר, בזמנו של רבינו הזקן (וכן בזמנם של רבותינו נשיאינו שלאח"ז) לא הי' גילוי בקביעות כ"כ הפצת תורת החסידות במדינת צרפת, להיותה תחתון למטה (ועד כדי כך שרבינו הזקן חשש לנצחונה של צרפת כו'[3]), ודוקא בדורנו זה, ע"י "בית יוסף", נעשה גילוי והפצת המעיינות גם במדינת צרפת[4], ביסוד שם ישיבת "תומכי תמימים" ע"ד

1) עובדי' א, יח ואילך.

2) להעיר מהשייכות המיוחדת דרבינו הזקן ליעקב (ראה בארוכה מעיני הישועה (קה"ת תשמ"ח) ע' 101 ואילך).

3) ראה ספר התולדות אדה"ז (קה"ת תשל"ו) ע' רנט ואילך. וש"נ.

4) ראה גם סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 570 ואילך.

כבליובאוויטש, ולכן, הגיע בפועל הזמן ש"ירשו את ערי הנגב", "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו".

ויש להוסיף ולהעיר ע"ד הרמז:

"צרפת" בגימטריא שבע מאות ושבעים (770), השלימות דמספר שבע, כפי שכל א' כלול מעשר (שבעים), וכפי שכל א' כלול ממאה (שבע מאות), ושניהם יחד (שבע מאות ושבעים), וי"ל שבזה מרומז שבהבירור דמדינת צרפת, נגמר ונשלם בירור העולם שנברא בשבעת ימי הבנין בכל הפרטים ופרטי פרטים.

ולהעיר, שהבירור ד"צרפת" שמספרו "770" נעשה ע"י (ה"להבה" שמאירה מ)"בית יוסף", ועד לבית יוסף כפשוטו, הבית שבו בחר ועד שקנהו ובו חי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בעשר שנים האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין, ומשם הולכת ונמשכת ("מוסיף והולך") העבודה ד"בית יוסף" — שמספרו (מספר הבית כפשוטו) "770"[5].

ובעומק יותר — "צרפת" אותיות "פרצת", שבזה מרומז שגילוי והפצת המעיינות הוא בצרפת — פריצת כל הגדרים, ולא רק באופן שמצד פריצת כל הגדרים דהמעיינות באים הם גם בתחתון שאין תחתון למטה ממנו, אלא יתירה מזה, שענין זה הוא גם מצד התחתון, כמודגש בכך ש"צרפת" אותיות "פרצת"[6], ועי"ז נעשה "פרצת[7] עליך פרץ"[8], "זה משיח, שנאמר[9] עלה הפורץ לפניהם"[10].

(התוועדויות תשנ"ב ח"א 365)

---

5) ראה קונטרס בענין מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל (קה"ת תשנ"ב) ס"ז.

6) ובסגנון דלעיל — שהמקבל מתאחד עם המשפיע להיות כמותו, ע"ד "והי' אור הלבנה כאור החמה" (וראה לקמן הערה 8).

7) וישב לח, כט.

8) "פרץ על שם הלבנה הנפרצת לעתים ונבנית לעתים" — וי"ל ש"נפרצת" (פירצה. מיעוט הלבנה) הוא גם מלשון פריצה. שבזה מרומז שבמיעוט הלבנה (בחציו השני של החודש) נכלל גם פריצת גדר הלבנה שמקבלת מן החמה להיות כמו החמה.

9) מיכה ב, יג.

10) אגדת בראשית ספס"ג. וראה ב"ר ספפ"ה ובפרש"י.

י

עשר פעמים שבעים ושבע

להעיר מפירוש החסידים (ונתקבל אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר) ש"פרצת" הוא בגימטריא 770, מספר הבנין, ביהכ"נ וביהמ"ד ומקום דירתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר (מקומו הקבוע בחצי כדור התחתון).

ולהוסיף, ש־770 הוא במספר של שבע (כמה פעמים שבע: עשר פעמים שבעים ושבע: עשר בכפליים), המרמז על העבודה ד"בהעלותך את הנרות גו' שבעת הנרות"* (העבודה ד"פרצת ימה וגו'", דוגמת המנורה שממנה אורה יוצאה לכל העולם), להאיר את ה"נר ה' נשמת אדם" של כל א' מישראל, הנכלל בהשבעה סוגים של כל ישראל (לקו"ת ר"פ בהעלותך), באופן של אהבת ואחדות ישראל, ועל ידם — בכל העולם כולו, שנחלק לשבע דרגות (ז' מדות, שבעת ימי הבנין).

(התוועדויות תשמ"ט ח"ג עמ' 411)

יא

מקום התורה והעבודה של צדיק בקדושתו גם לאחר ההסתלקות

ידועים דברי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע לפני הסתלקותו[1] — "איך גיי אין הימל, די כתבים לאז איך אייך" (אנכי עולה השמימה, ואת הכתבים (כתבי החסידות) הנני משאיר לכם).

1) הועתק במכתב זקני אנ"ש — נדפס באגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' קיג.

פירוש הדברים[2]: "צדיקים דומין לבוראם"[3], וכשם שהקב"ה "נתן (הכניס) את עצמו" בתורתו, כמחז"ל[4] "אנא נפשי כתבית יהבית", עד"ז בצדיקים, ש"נותנים" (ומכניסים) את עצמם בדברי תורתם.

וזוהי הכוונה בדברי אדמו"ר נ"ע "איך גיי אין הימל די כתבים לאז איך אייך" — שע"י (לימוד) כתביו (תורתו) שהלימוד מביא לידי מעשה בפועל ועד להפצתם חוצה, מתקשרים וכו' עמו בעצמו (מכיון שהכניס את עצמו בכתביו), עצמו — כפי שנמצא במצב של עלי' השמימה.

ומכיון שה"כתבים" נמצאים למטה בגשמיות העולם — הרי על ידם נמצא אדמו"ר נ"ע בגשמיות העולם, היינו, שזוהי התקשרות נצחית בגשמיות בין הנשיא אדמו"ר נ"ע וכל ישראל.

וכן הוא בנוגע לבנו ממלא מקומו[5], נשיא דורנו — שע"י כתביו, ספריו ונכסיו וגם הגשמיים (כדלקמן) — מתקשרים עמו בעצמו ובגשמיות[6].

קדושתו ואורו קיימים בקיום נצחי

ויש לומר שכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו הדגיש זאת תיכף במאמרו (תורתו) הראשון[7] (בתור נשיא[8]) — שמזה מובן שזוהי התחלה ועיקר ויסוד בנשיאותו — ד"ה ראשית גוים עמלק ואחריתו גו'[9].

---

2) ראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 24 ואילך. ועוד.

3) ב"ר פס"ז, ח. רות רבה פ"ד, ג. ועוד.

4) שבת קה, א (כגירסת הע"י). לקו"ת שלח מח, סע"ד.

5) בנו יחידו — שיורש הכל ויורש ה"ה המוריש עצמו (ולא רק במקום המוריש) — ראה ב"ב קנט, א. שו"ת צפע"נ דוינסק ח"א סקי"ח. וואַרשא ח"ב סקי"ח. מילואים יג, א. מהד"ת יט, א. ובלשון הכתוב — "תחת אבותיך יהיו בניך" (תהלים מה, יז. ב"ב שם).

6) נוסף על זה שע"י "זרעו בחיים", "אף הוא בחיים" (תענית ה, ב).

7) שהוא (מיוסד על) מאמר האחרון של אביו אדמו"ר נ"ע (פורים בסעודה, פר"ת*), בהוספות רבות וכו' ובשינויי לשונות בכ"מ. — ולהעיר ממארז"ל (מדרש תהלים בתחלתו): ממקום שחתם זה פתח זה. ובארוכה — ב"ר פ"ק, יב. וש"נ.

8) שנאמר בש"ק פ' צו אחר מנחה*, יום האחרון של השבעה אחרי אביו אדנ"ע.

9) נדפס בסה"מ תר"פ-תרפ"א בתחלתו.

---

*) נדפס בסה"מ פר"ת ע' רצז ואילך.

*) כן נרשם בראש המאמר — בכת"י לא נודע למי.

בהמאמר שם מבאר, דעניני קדושה קיימים ב"קיום עצמי (ונצחי)", כמו ה"מצות[10] שנתלבשו בענינים גשמיים קלף הגשמי וצמר הציצית וכהאי גוונא וכל מה שברצונו יתʼ כלים ראוים להארת האור העליון ה"ה קיימים בבחיʼ קיום עצמי", וממשיך "וי"ל שזהו"ע קדושה לא זזה ממקומה[11], ותשמישי קדושה[12] בקדושתן הם עומדים כו'".

כלומר: מכיון שכל עניני קדושה נמשכים ממקור הקדושה — הקב"ה בעצמו, לכן, כשם שהוא יתʼ קיים בקיום עצמי (ונצחי[13]), (שהרי מציאותו מעצמותו כו'), כמו"כ קדושתו ואורו (שהוא דבוק בהמאור ומעין המאור) — קיים בקיום עצמי ונצחי.

ובהמשך לזה כותב שם:

ומקום התורה והעבודה של צדיק בקדושתו הוא גם לאחר עלותו מחיי הגופות לחיים האמיתיים והארת אור עבודתו נשאר במקומו, די"ל שהמקום שבו למד ועסק בתורה וכל כליו שהשתמש בהם לצרכי העבודה קדושתו עליהם מחלקי בירורו בעולם.

ומביא על זה (ביאור —) סיפור מאביו[14] "וראיתי פעם כי כ"ק אאמו"ר הרה"ק הכ"מ נכנס לחדר אביו כ"ק אאזמו"ר זצוקללה"ה זי"ע והיו עוד סדרי החדר כמו שהיו בחייו (זה היʼ בערך בשנת מ"ה או מ"ו) ונכנס לבוש בחגורה ועמד אצל השולחן למול כסא שבתו, ושפתיו נעות כמדבר, ובכה הרבה".

והביאור בזה מובן ביותר ע"פ המדובר ומבואר בהמאמר שם — שענין האמור (ע"ד נצחיות מקום עבודתו כו' של הצדיק) בא בהמשך להמבואר שם "בענין הכלים שע"י דבקותם והתאחדות האור בהם הרי גם הם בבחיʼ קיום

---

10) סה"מ שם ע' יוד.

11) ראה ע"ח שער ד פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה פ"א. אגה"ק ביאור לסיʼ זך (קמז, א).

12) ראה מגילה כו, ב. רמב"ם הל' ס"ת פ"י ה"ד. וראה תו"א צ, סע"ב. שערי אורה ד"ה יביאו לבוש מלכות פ"ה ואילך ופע"ז וקיצורים לשם. וראה לקו"ש חי"ב ע' 135. וש"נ.

13) התואר "נצחי" כאן הוא שם המושאל — כי לשון "נצחיות" אינו נופל כ"א בבחיʼ וגדר זמן, שיומשך זמן בלי סוף, אבל מה שאינו בבחיʼ וגדר הזמן לא שייך בו המשך הזמן כו' (לקו"ת שבת שובה סז, ג).

14) במ"א (ראה ספר השיחות תש"ד ע' 6 ואילך. ועוד) סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר בפרטיות יותר, שבהיותו ילד קטן היʼ רגיל להכנס לחדר היחידות של כ"ק אדמו"ר מהר"ש. ופעם אחת ראה שהדלת נפתחת, ונפל עליו פחד והסתיר עצמו, וראה שאביו נכנס כו' — כההמשך שנעתק בהמאמר.

עצמי" (כמו האור[15]), שמזה מובן, שהקיום הנצחי של קדושת המקום הגשמי וכל כליו שהשתמש בהם (הצדיק) — ל"צרכי העבודה" — הרי "גם לאחר עלותו מחיי הגופות" הוא ע"ד ובדוגמת הקיום העצמי (ונצחי) של הכלים דעשר ספירות (מצד ביטולם והתאחדותם עם האור).

וי"ל יתירה מזו — שזהו (לא רק בדוגמת, אלא) אותו הענין ממש, היינו שהקיום הנצחי ש"במקום התורה והעבודה של צדיק כו' וכל כליו שהשתמש כו'" הוא באותה הדרגא של קיום נצחי דכלים של עשר ספירות (דעולם האצילות). וי"ל שזה מובן גם ממש"כ בתניא[16] בביאור מחז"ל[17] "האבות הן הן המרכבה", שבכל ענינים היו מרכבה דאצילות, שעד"ז בצדיקים ונשיאים שהם דוגמתם.

"נכנס לחדר אביו כמו שהיה בחייו"

המורם מכל הנ"ל — שחיי הצדיק הם נצחיים[18], ולא רק ברוחניות הענינים אלא גם — בנוגע למקום הגשמי וכליו הגשמיים (שולחנו וכסאו כו') — וכדיוק הלשון "קדושה לא זזה ממקומה"[19], המקום הגשמי ב"חדר אביו" (נוסף על המקום הרוחני — מעלה ומדריגה[20]) — כי קדושתו של הצדיק חודרת בכל ענייניו (גם במקום ובכלים שהשתמש בהם לצרכי העבודה[21]); וכדברי המאמר "המקום שבו למד ועסק בתורה וכל כליו שהשתמש בהם לצרכי העבודה קדושתו עליהם".

ויתירה מזו: קדושת המקום והכלים כו' של הצדיק (גם לאחרי הסתלקותו)

---

15) היינו לא רק הדביקות וקיום שבכלים מצ"ע (דאיהו וגרמוהי חד (תקו"ז בהקדמה — ד, ב), שהוא לא כמו האחדות דאיהו וחיוהי חד — ראה המשך מים רבים תרל"ר פל"ב. המשך וככה תרל"ז פק"ד. המשך תרס"ו ע' קצ. ובכ"מ), כ"א גם בחי' קיום עצמי של האור.

16) פכ"ג. פל"ד. פל"ט.

17) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. — "אפילו בשינתם" (מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקמ).

18) ראה אגה"ק סי' זך וביאורו.

19) והדיוק בזה יובן עוד יותר מזה שלשון "ממקומה" לא הובא בע"ח של"ד ושל"ה שבהערה.

20) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"ו. מו"נ ח"א פ"ח, נת' בס' החקירה להצ"צ עד, סע"ב ואילך.

21) ולא רק כשנשאר לאח"ז רק לקדושה בלבד, כמו השולחן ועמוד (שטענדער) של הצדיק שממנו עשו הארון שבו נגנז הצדיק, שכל מציאותו רק ארון וכלי להצדיק, וי"ל כמו ארון וכלי ללוחות הברית (להעיר ממחז"ל "קשה מיתתן של צדיקים לפני הקב"ה כשבירת לוחות" — ירושלמי יומא פ"א ה"א ובקה"ע שם. תנחומא (באבער) אחרי יוד. הובא בפרש"י עקב יו"ד, ו).

היא באותו האופן כהזמן שהצדיק השתמש בהם בפועל, נשמה בגוף; וכמובן מהסיפור הנ"ל — ש"נכנס לחדר אביו .. והיו עוד סדרי החדר כמו שהיו בחייו כו' ונכנס לבוש בחגורה ועמד אצל השולחן למול כסא שבתו, ושפתיו נאות כמדבר, ובכה הרבה" — היינו "כמו שהי' בחייו" כשהי' נכנס ליחידות [שי"ל שענינה — התאחדות של ה"יחידה" של הנכנס ליחידות ושל ה"יחידה" של הרבי] — בחיים חיותו של אדמו"ר מהר"ש!

וע"פ פתגם אדמו"ר נ"ע הנ"ל "איך גיי אין הימל, די כתבים לאז איך אייך" — מובן, שע"י ההתקשרות לנשיא הדור — ע"י ה"התקשרות" עם כתביו, ספריו וכו', שבהם הכניס את עצמו כנ"ל — נמשך מהקיום העצמי והנצחי של קדושת הצדיק והנשיא, לכל ההולכים "בדרך[22] ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נצח סלה ועד"[23].

ובפרט ע"י לימוד הכתבים והספרים, והבאת הלימוד במעשה בפועל, הן בעצמו והן — ע"י הפצת המעינות (דהכתבים והספרים) חוצה.

(לקו"ש חל"ב עמ' 25)

יב

בחדר של הרבי — ההתגלות הכי נעלית

בעבר, כאשר כל הדלתות היו סגורות (שלא היו מניחים להכנס) היו מתאספים כולם ונדחפים כו', ואילו עתה, כאשר כל הדלתות פתוחות, לא באים.

היו אמנם כאלה שלאחרי שערכו הסדר באו לראות מה נעשה, אבל, אף אחד מהם לא הביא עמו את ה"אפיקומן" כדי לאכלו באותו חדר שבו הי' הרבי עורך את ה"סדרים", ולהמשיך שם את הסדר עד לפתיחת הדלת לאליהו הנביא.

22) אגה"ק סכ"ז (קמו, א).

23) ו"כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמית" (עירובין נד, א).

— ידוע[1] שאליהו הנביא יכול להיות בכמה מקומות בשעה א׳ רק כשאינו בא בעצמו, אלא ניצוץ ממנו בלבד, משא״כ כשבא בעצמו (לא רק ניצוץ ממנו) אזי נמצא במקום אחד, כפי שמצינו בשעה שהוצרך להציל את רב המנונא סבא, שלכבודו הוצרך לבוא בעצמו, ולכן לא הי׳ יכול להיות באותה שעה במקום אחר.

(וסיים כ״ק אדמו״ר שליט״א:) האם שייכת התגלות גדולה ונעלית יותר של אליהו הנביא מאשר בחדר שבו ערך הרבי את ה״סדרים״ במשך עשר שנים?!...

וגם לאחרי ההסתלקות — הרי מצינו[2] שלאחרי הסלקות רבינו הקדוש הי׳ בא לביתו בליל שבת (ועד״ז בליל יו״ט) ועושה קידוש ופוטר את הרבים...

(התוועדויות תש״י עמ׳ 22)

יג

עליה לתורה בחדר הרבי

האמור לעיל (ע״ד המשכת חיות נצחית בעניני קדושה) קשור גם עם העלי׳ לתורה דהחתן בשבת שלפני החתונה:

עלי׳ לתורה ענינה המשכת תוספת חיות נצחית דקדושה (נוסף על הקדושה שנמשכת מלמעלה מצד ענינו של יום השבת ש״מקדשא וקיימא״[1]) — כמודגש בנוסח הברכה שלאחרי העלי׳ לתורה: ״וחיי עולם נטע בתוכנו״, עי״ז ש״נתן לנו תורת אמת״, כי, חיים אמיתיים בלי הפסק (״חיי עולם״) הם מצד קדושה (״תורת אמת״) שהיא אין־סוף.

ולכן, העלי׳ לתורה בשבת שלפני החתונה היא נתינת־כח להחתונה —

---

1) המשך תרס״ו ע׳ קעח. ובכ״מ. אחש״פ ס״ו (תורת מנחם חלק א׳ ע׳ 26).
2) ספר חסידים סי׳ תתשכט. וראה שיחת 1) ביצה יז, א.

שתהי׳ באופן ד״בנין עדי עד״[2], דור ישרים יבורך, בנים ובני בנים עוסקים בתומ״צ, כידוע[3] שעי״ז נתגלה כח האין־סוף שבנבראים.

ונתינת כח מיוחדת אצל מי שזוכה לעלות לתורה בחדר כ״ק מו״ח אדמו״ר הכ״מ שבו התפלל ולמד, ובו התקשר עם בחי׳ היחידה דכו״כ מישראל שקיבל ל״יחידות״ — שעי״ז ניתוסף עוד יותר בהענין ד״חיי עולם נטע בתוכנו״, חיים אמיתיים בלי הפסק, להיותם חדורים בקדושה שהיא אין־סוף.

(התוועדויות תש״י עמ׳ 125)

יד

שלימות האדם — על ידי בית

ביתו של כ״ק אדמו״ר — בית כללי עבור כלל ישראל*)

בתורת החסידות[1] הובא ונתבאר מארז״ל[2] ״כל אדם שאין לו בית אינו אדם״, היינו, ש״בית״ קשור עם שלימות האדם.

כלומר: אף שיש לאדם ג׳ סוגי הצטרכויות: מזון, לבוש ובית, מ״מ, יש מעלה מיוחדת בבית שבו דוקא תלוי׳ שלימות האדם, עד כדי כך, ש״כל אדם שאין לו בית אינו אדם״.

וכפי שרואים במוחש שהצורך ב״מזון״ הוא גם במין הצומח, הצורך ב״לבוש״ אינו במין הצומח, אבל שייך גם אצל בעלי־חיים, ואילו הצורך ב״בית״ נוגע לשלימות האדם דוקא (משא״כ בעלי־חיים, שגם כשיש להם בית, כמ״ש[3] ״גם ציפור מצאה בית״, אין זה באופן שנוגע למציאותה של הציפור, שנאמר שאם לא מצאה בית אינה ציפור).

---

2) ראה לקו״ת פקודי ד, ד ואילך. ובכ״מ.
3) ראה סה״מ תרנ״ז ע׳ קעו ואילך. ועוד.
*) בקשר עם תשלום המשכנתא (״מארגעדזש״) על רכישת בית רבינו — ״770״ (ע״י הר׳ יוסף ראבינסאן).
1) סה״מ תש״ג ע׳ 9. ועוד.
2) יבמות סג, רע״א ובתוס׳ שם.
3) תהלים פד, ד.

החילוק שבין מזון לבוש ובית — כמבואר בדרושי חסידות[4] — שמזון הו"ע פנימי שנעשה דם ובשר כבשרו, לבוש הו"ע מקיף, אבל, מקיף הקרוב שעשוי לפי מדת האדם, ובית הוא מקיף הרחוק שאינו עשוי לפי מדת האדם.

וענינם בעבודה:

מזון, פנימי — מורה על עבודה שע"פ טו"ד, שעבודתו היא רק כפי חיוב השכל, שזהו"ע הפנימיות.

לבוש, מקיף הקרוב — מורה שעבודתו היא (גם) באופן של ביטול שלמעלה מהשכל, שזהו"ע המקיף, אבל, גם הביטול שלמעלה מהשכל הוא ע"פ השכל, היינו, שהשכל מחייב שצריכים לבטל את השכל ולעשות גם דברים שהשכל אינו מחייב, שזהו"ע מקיף הקרוב שעשוי לפי מדת האדם, היינו, שגם בעת הביטול (מקיף) נשאר במציאותו (מדת האדם).

ובית, מקיף הרחוק — מורה על עבודה שהיא למעלה מהשכל לגמרי, ביטול בעצם, ובזה תלוי' אמיתת שלימות האדם.

מסירה ונתינה אל הרבי

ענין ה"בית" אצל חסידים, הוא, המסירה והנתינה ("איבערגעבן זיך") אל הרבי.

וענין זה שייך ונוגע הן להכניסה אל הרבי (ליחידות) — שאינה מצד השכל, אלא מצד עצם מציאותו שלמעלה משכל, כמו הבן שנמשך אל אביו; והן לקיום דברי הרבי — שהקיום אינו מצד חיוב השכל, אלא מצד הביטול, שלכן מקיימים גם דברים שאינם מובנים בשכל כלל, ולא עוד אלא שגם הדברים המובנים בשכל יש לקיימם באותו אופן שמקיימים דברים שאינם מובנים בשכל, שבאופן כזה דוקא הוא אמיתת המעלה דקיום דברי הרבי.

— פעם נכנס אל אדמו"ר מהר"ש ליחידות "קבלן" ("קאנטראקטער") שבמשך שנים התגורר לבדו בפטרבורג בגלל בעיות של שלום־בית, עד שקרוביו שכנעוהו לשוב לביתו, ובדרכו לביתו נסע לליובאוויטש לקבל ברכתו של אדמו"ר מהר"ש. בדרך אגב סיפר לרבי שיש לו הצעה במסחרו מא'

4) לקו"ת ברכה צח, סע"ד ואילך. ובכ"מ.

הגנרלים שבפטרבורג, ולאחרי שישוב לביתו וישכין שלום־בית, יסע לפטרבורג לגמור את העיסקה. אמר לו אדמו"ר מהר"ש: סע מיד לפטרבורג ותסיים את העיסקה, ואח"כ תשוב לביתך. תמה ה"קבלן" על דברי הרבי, היתכן, שבהיותו בדרכו לחזור לביתו לאחרי העדרות של כמה שנים, יזרזו הרבי לשוב על עקבותיו כדי לסיים עיסקה?!... מה פשר המהירות?!... ולאחרי שהרבי חזר שנית על דבריו, אמר לרבי: כדברי הרבי כן אעשה, אבל, אולי יאמר לי הרבי הטעם? השיב לו הרבי: אילו היית יודע הטעם היית בעצמך "רבי"... כשהגיע הקבלן לפטרבורג פגש את הגנרל בצאתו מביתו לנסיעה מחוץ למדינה למשך זמן ארוך, ומיד עלה עם הגנרל לביתו וסיימו את העיסקה, שלאחרי זמן נתעשר הקבלן ממנה! — אז הבין את הטעם שהרבי מיהרו וזירזו כל כך, שכן, אילו הי' מגיע כמה רגעים לאח"ז, הי' מפסיד את כל העיסקה.

ולכאורה אינו מובן[5]: מה הי' איכפת לאדמו"ר מהר"ש לומר לו את הטעם שמזרזו ליסע לפטרבורג לגמור את העיסקה?

והביאור בזה — כאמור — שגם בענינים שע"פ שכל צ"ל קיום דברי הרבי מתוך ביטול, ולכן לא רצה לומר לו את הטעם, כדי שיקיים דבריו מתוך ביטול, שזהו אמיתת שלימות האדם, ענין ה"בית".

וכל זה מודגש ביותר בנוגע לה"בית" של כ"ק מו"ח אדמו"ר — להיותו בית כללי, עבור כלל ישראל.

חיבור כלל ישראל לקב"ה ע"י תפילה

כשנכנס כ"ק מו"ח אדמו"ר לביתו בפעם הראשונה, נכנס לביהכ"נ וביהמ"ד ואמר[6]: "יהי רצון אז די תפלות זאלן זיין מיט א פנימיות, און עס זאל זיך דאוונען מיט דעם אמת עבודה־פנימיות'דיקן געשמאק".

ולכאורה: כשמדובר אודות קניית בית דירה — מה נוגע התפלות וכו'?

וההסברה בזה — משום שהבית הוא בית כללי עבור כלל ישראל, כי, זה שנכנס לדור בבית זה הוא נשמה כללית שהתעסקותה בענין התפלה, מלשון חיבור (תפלה מלשון התופל[7]), לחבר את כלל ישראל לאביהם שבשמים.

---

5) ראה שיחת ש"פ פינחס סי"ד (תורת מנחם חלק א' ע' 149).

6) סה"ש ה'ש"ת ע' 175.

7) תו"א תרומה עט, סע"ד. ובכ"מ.

גודל הזכות בתשלום הבית והעברתו לרשות הרבי

במשך עשר השנים שכ"ק מו"ח אדמו"ר דר בבית זה נשאר עדיין חלק מהחוב על תשלום הבית, ובמילא לא הי' קנין הבית בשלימות לגמרי, ומזה מובן גודל זכותו של אותו יהודי שכ"ק מו"ח אדמו"ר זיכהו בפדיון הבית ע"י סילוק כל החוב, שעי"ז נקנה הבית ונעשה ברשותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר בשלימות לגמרי.

האמת היא, שעצם העובדה שכ"ק מו"ח אדמו"ר השאיר את החוב והמתין עשר שנים לבואו של יהודי זה שיפדה את הבית, ה"ז גופא זכות גדולה.

לא מכל אחד רוצה הרבי לקבל. ישנם כאלה שהרבי רוצה לקבל מהם, וישנם כאלה שהרבי אינו רוצה לקבל מהם.

— פעם רצה יהודי א' ליתן לרבי "מעמד", והרבי לא רצה לקבל ממנו, באמרו: "מעמד, נותנים חסידים". נענה אותו יהודי ואמר לרבי: "אני אהי' חסיד", על כך השיב לו הרבי: "לא בכך מתחילים".

ומזה מובן גודל הזכות של יהודי זה שכ"ק מו"ח אדמו"ר המתין לו עשר שנים, ונתן בדעתו לפדות את הבית.

הרבי לא בא "לקבל" אלא "ליתן"

כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם שלא בא "לקבל" אלא "ליתן".

ומזה מובן, שמלבד גודל הזכות שקיבל יהודי זה לפדות את הבית, הרי פעולתו בפדיון הבית הכללי פועלת גם שהרבי נותן לו השפעה בנוגע לביתו הפרטי, שכן, ההשפעות של הרבי ישנם גם עתה, ואף שבאמצע אירע המאורע דיו"ד שבט... אין זה נוגע להשפעות של הרבי שישנם גם עתה, וגם עתה לא בא "לקבל" אלא "ליתן".

— קבלתי מכתב[8] מא' החסידים שבו כותב אודות כ"ק מו"ח אדמו"ר (לאחרי ההסתלקות) "דער רבי זאל געזונט זיין". באמת נהניתי מהתבטאות זו.

---

8) ראה אגרות־קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ג ע' שז־ח.

והאמת כן, כי, בריאותו לא היתה מענינים גשמיים, אלא מענינים רוחניים [וכמ״ש באגה״ק[9] ש״חיי הצדיק אינם חיים בשריים כי אם חיים רוחניים, שהם אמונה ויראה ואהבה״, ובנדו״ד, חיי צדיק שהוא רועה ישראל, הם גם מבשורות טובות מהפעולות בחיזוק היהדות, אהבת השם אהבת התורה ואהבת ישראל], ובבריאות כזו לא שייך הפסק [ואדרבה: לאחרי ההסתלקות ה״ז ביתר שאת, כיון שבטלים ההגבלות דהגוף הגשמי, כמבואר באגה״ק הנ״ל], ובמילא שייך לומר ״דער רבי זאל געזונט זיין״. אלא, שישנם כאלה שמתביישים לומר כן, ואותו חסיד הסיר את הבושה (״האט זיך אפגעשעמט״) וכתב כפי האמת.

אמנם, אם כן הוא — שעתה הרבי אינו מוגבל ונמצא בכל מקום — איך מעיזים אנו לישב כאן ולהתוועד? אלא זהו משום שלא זו בלבד שהרבי אינו מקפיד (״אים ארט ניט״) על כך שמתוועדים, וש״יוסל״[10] מחלק משקה וכו׳, אלא אדרבה, רצונו של הרבי (כפי שאמר כמה פעמים) שיתוועדו. — פעם רצה הרבי לשמוע מחדרו למעלה איך שמתוועדים בביהמ״ד למטה, אלא שחשש שבואו למטה יגרום בלבול הסדר, ולכן הפעיל את ״מכשיר הקשר״ שדרכו יכולים לשמוע למעלה את הנעשה למטה, והקשיב להתוועדות[11]. — ואף שמשום כבודו אסור לדבר בפניו[12], הרי, כללות הענין ד״שום תשים עליך מלך״[13], ״שתהא אימתו עליך״[14], תלוי בענינים גשמיים, היינו, כשפנימיותו נראה ע״י לבוש גשמי, בגופו ולבושיו[15], ועד״ז בחפציו, שאין משתמשין בשרביטו וכו׳[14], ובנדו״ד אין זה שייך. —

ונחזור לענייננו — שגם עתה לא בא הרבי ״לקבל״ אלא ״ליתן״, ובמילא, מלבד נתינת הזכות דפדיון הבית, נותן ומשפיע בהמצטרך לו בביתו הפרטי.

ונוסף על כל זה — הבטיחה תורה ״עשר בשביל שתתעשר״[16].

ע״פ האמור לעיל ע״ד גודל הזכות כו׳, מובן, שיש להשתדל לסיים (״אפטאן״) הדבר בזריזות האפשרית, שכן, ככל שתגדל מעלת הדבר גדלה השתדלותו של היצה״ר למנוע הדבר, ולכן, צריכים להזדרז ולסיים הדבר.

---

9) ביאור לסי׳ ז״ך.
10) הכוונה לר׳ יוסף ראבינסאן (המו״ל).
11) ראה גם שיחת אחרון של פסח ס״ה (תורת מנחם חלק א׳ ע׳ 26).
12) ראה רמב״ם הל׳ ת״ת פ״ה ה״ב.
13) שופטים יז, טו.
14) רמב״ם הל׳ מלכים רפ״ב.
15) ראה תניא פמ״ב (סא, א).
16) תענית ט, א וש״נ.

ידוע[17] הסיפור שרבינו הזקן חטף פעם את מנת הדגים שהיתה מיועדת בשביל המגיד, ומזה היתה לו תועלת גדולה. — ולכאורה אינו מובן: כיון שהוכיח סופו על תחילתו שהי' מיועד עבורו, למה הוצרך לחטוף? אלא, כאמור שככל שתגדל מעלת הדבר צריכים להזדרז ולחטוף מיד. ואם הדברים אמורים אפילו אצל צדיקים, אצל אנשים פשוטים על אחת כמה וכמה.

משל למה הדבר דומה, לסוחר שמציעים לו מסחר הגון שיכול להרויח ממנו הרבה בבת אחת, שבודאי לא יתעכב מעשיית המסחר ויסתפק בריוח אטי ("ביסלעך־ווייז"). הדבר תלוי רק בכשרונו של ה"מתווך" להסביר לו את טיב המסחר. וכן הוא בנמשל, בנדו"ד.

שלימות הבית — הבאתו לירושלים

האמת היא שכ"ק מו"ח אדמו"ר נותן (לא רק את הזכות, אלא גם) את הכחות לעשות את הדבר, צריכים רק להתחיל לעשות בכח עצמו, ואז הרבי מסייע ונותן את הכחות הדרושים[18].

וע"ד המסופר במדרשי חז"ל[19] אודות רבי חנינא בן דוסא שרצה להעלות אבן גדולה לירושלים, "זימן לו הקב"ה .. מלאכים .. אמר להם אתם מעלין לי אבן זו, אמרו לו .. ובלבד שתתן ידך ואצבעך עמנו, נתן ידו ואצבעו עמהם ונמצאו עומדים בירושלים".

ועד"ז בנדו"ד — שע"י נתינת האצבע ("אז מ'לייגט נאר צו א פינגער") מסייעים מלמעלה להשלים את הדבר, ועד להשלימות האמיתית — להביא בית זה לירושלים, כמארז"ל "עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל"[20], ועתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל, וארץ ישראל תתפשט בכל הארצות[21].

(התוועדויות תש"י עמ' 80)

---

17) ראה לקו"ד ח"ג תקכח, רע"א.

18) ראה גם שיחת ל"ג בעומר ס"ז (תורת מנחם חלק א' עמ' 59).

19) קה"ר בתחלתו. וש"נ.

20) מגילה כט, א.

21) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקג.

טו

הקמת מרכזים להפצת המעיינות

על הפסוק "כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו" — מובא במדרש: משל למלך שרצה לבנות מדינה וחיפש מקום לבנותה, עד שמצא "צור גדול" ושם התאפשר לבנות את המדינה.

תורה היא כידוע מלשון הוראה, וכיון שמשל זה נמסר בתורה לבני אדם (מלשון אדמה לעליון) למטה, הרי בוודאי שכך צריך להיות גם בעבודתם.

ההוראה מכך בעבודת האדם: ישנה אהבה מסותרת (ש"נכלל בה גם דחילו") שהיא למעלה מטעם ודעת. זהו ה"ראש צורים" שעליו נבנית ה"מדינה" — עבודת האדם בגוף ובעולם־הזה, בטעם־ודעת, שעל זה נאמר "מגבעות אשורנו".

וע"י ה"צור גדול" תבנה כל המדינה באופן של "בדעת חדרים ימלאו", ובאופן ד"הרחב פיך ואמלאהו" — אך כל זה מיוסד על "מראש צורים", התוקף שלמעלה מטעם־ודעת, וכפתגמו של כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר: "אזוי און נישט אנדערש"!

וככל הדברים האלו צריכה להיות גם בעבודה עם העולם — "צור גדול" — שבאמצעותו תבנה המדינה, וכפי שרואים בפועל: כאשר רוצים לפעול בסביבה — דרוש "צור גדול" — מקום מרכזי, שיהווה 'מרכז' וכתובת ידועה לכל אלו המעוניינים לפנות, לשאול וכו'.

לכך שלח כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל השמחה והגאולה שלוחים לכמה מקומות. ואף שהיו יחידים, הרי כפי שהתבטא (בשנת תש"י, השנה האחרונה לחייו בעלמא דין, שאז נכלל הסך־הכל דכל עמלו אשר עמל בו במשך ימי חייו) בפתגם ש"כל יחיד הוא רבים". יחידים אלו היוו את ה"צור גדול" שעל כאו"א מהם נבנתה כל העיר, הסביבה כולה וכל המדינה.

הצורך בבניינים גשמיים כפשוטם

אך בשלב הבא לאחר מכן לא די בכך, ויש צורך גם ב"צור גדול",

בבניינים גשמיים כפשוטם — ולכן משתדלים אף להקים בנינים, מרכזי פעילות להפצת המעיינות חוצה.

הבניינים הם אמנם גשמיים, אך הכוונה היא שיהיו ממולאים בתוכן רוחני. ובאותיות פשוטות: שידעו שיש כתובת. במקום זה אפשר לשאול ולהתייעץ, במקום זה אפשר לקבל עזר וסיוע, מכאן יוצאות הוראות והנחיות, וכל שאר הדברים הנחוצים להפצת המעיינות חוצה.

ומשתדלים ומזדרזים מכאן שישתדלו בכך — ולצערנו, הנה ממקום אחד הגיע "בשורה טובה" שכבר הניחו את היסודות, וצריך כבר להתחיל לבנות...!, במקום שני יש "בטלנים" גדולים יותר, והודיעו שכבר השיגו תכנית מהמהנדס, ובמשך הזמן הדבר "ירד" מעולם הכתיבה לעולם המעשה!..., ובמקום שלישי ה"בטלנים" גדולים עוד יותר — הודיעו שהם דנים מה לענות על השאלה!...

— בשני מקומות אכן התחילו בכך בפועל, ישנם כבר בניינים מרכזיים המשמשים כ'מרכזים' גם בגשמיות, ובעזר ה', וכשלא יתעצלו, יתהוו מזה עוד שני מרכזים להפצת המעיינות — 'מרכזים' בבניינים גשמים כפשוטם, ומסתמא בדרך "אור חוזר" יתרבו גם פי כמה ענייני הפצת המעיינות עד למעלה מעלה.

בעצם, כדי לפעול בכל העולם די ב"פרהסיא" של עשרה, שעל ידי זה יגיעו הדברים לכל העולם. אך חסידים אין להם להסתפק במינימום — ב"למטה מטה", הרי צריך שיהיה ככל האפשר יותר ברכה, יותר קדושה ויותר הצלחה. לפיכך לא די בעשרה, לא די במאה, לא די באלף ולא די בריבוא — יש צורך בשישים רבוא נשמות.

ויתר על כן: ששים ריבוא נשמות כלליות, וא"כ, ישנם פי כמה נשמות פרטיות כמבואר בתניא, ואם כן, יש להשתדל להפיץ את המעיינות יותר ויותר "חוצה" — ובהצלחה!

ולא כדעת השוטים, המתעטפים באיצטלא של יראת־שמים, וטוענים שאין הבעל שם טוב מרוצה מכך ש"סוחבים" אותו ל"רחוב"...; לדעתם יש להשאיר אותו סגור ונעול בתוך ספר; את הספר עצמו להשאיר על אחד המדפים הגבוהים, ולומר שכל מי שאינו שומר את כל תרי"ג המצוות וכל הדקדוקי־סופרים, לא יוכל, ח"ו, לדעת מהבעל שם טוב!...

— זהו היפך תורת הבעש"ט והנהגתו בפועל — וכפי שביאר זאת רבינו הזקן — שהלך לאנשים פשוטים, ליהודים שהיו מצויים במצור ובמצוק

דעניינים גשמיים (ולזאת לא היה זה פלא שהם היו "אובדים" ו"נידחים", "בארץ אשור" או "בארץ מצרים"), דווקא אליהם הלך הבעש"ט, ברחובות ובשווקים, ושם התגלה בכל תוקף עוזו (וכמבואר בארוכה בכמה סיפורים מדברי ימי חייו), ומהם פעל ועשה "מצוקי ארץ", "צורים גדולים" עליהם נשענת כל המדינה.

לפיכך מתי נקראת העבודה בשם "יפוצו", ומהי ההוכחה שאכן נפעל ענין "יפוצו"? — כאשר הדברים נשמעים גם ב"חוצה"!

לעומת זאת, כאשר סוגרים ונועלים זאת בספר — הרי זו היפך כוונת הבעל שם טוב, היפך כוונת התורה, ובמילא היפך כוונת הקב"ה שנתאווה להיות לו ית' דירה בתחתונים — היינו, דווקא בעולם הזה הגשמי, מקום ש"רובו רע", והקליפות והרשעים גוברים בו, והקליפות מושלים בו (כנאמר בעץ חיים והובא בתניא) — לשם יש להביא "רזין דרזין" דאורייתא, ולפעול אתהפכא חשוכא לנהורא, שאז דוקא "אסתלק יקרא דקוב"ה", ותהא לו יתברך דירה בתחתונים.

"הרחב פיך ואמלאהו" בבית הכנסת של נשיא דורנו

לפיכך, כאן המקום לתת "יישר כח" לאותם מקומות שהעניין נעשה כפשוטו: במקום אחד — בקנין בפועל ממש, ובמקום שני — בבנין בפועל ממש. ומהם יראו וכן יעשו בכל מקום ומקום, כולל ניו יורק, שסוף־כל־סוף יתעוררו כאן ויהיה בניין בפועל, ואחר כך יתקיים בבניין "הרחב פיך ואמלאהו", הן בית הכנסת שמתפללים בו והן מקום להתוועד בו, כך שלא יצטרכו ללכת לגלות בין יהודים. אמנם הכל נמצא בד' האמות שלנו, שוכרים את המקום והוא נהיה שלנו, אבל זה לא דומה למצב של וכו' וכו', ואין להאריך בדבר המבהיל.

ויהי רצון שארץ ישראל תתפשט בכל הארצות, וההרחבה של כפר חב"ד תגיע לארצות הברית, וזה ייעשה מקום בו יוכלו להתפלל חמשת אלפים יהודים, ומקום בו יוכלו להתוועד חמשת אלפים יהודים, ומקום בו יוכלו ללמוד תורה, נגלה וחסידות, חמשת אלפים יהודים, ואחר כך — עשרת אלפים. וכאמור, שישים ריבוא נשמות כלליות מישראל, ואחר כך — נשמות פרטיות.

ובאשר לתירוצים שכל אחד חושב לעצמו, שהמדובר כאן אינו שייך אליו

אלא שייך למישהו אחר, הרי ידוע שזהו מהעניינים שבגללם נחרב, רחמנא ליצלן, בית המקדש לפני כך וכך שנים, ו"מי שלא נבנה בית המקדש בימיו — כאילו חרב בימיו".

ויהי רצון שהקב"ה יביא בקרוב ממש את משיח צדקנו למטה מעשרה טפחים, ואז לא יזדקקו להגיע לעבודתו של בשר ודם, אלא הוא יקים בית מקדש להתפלל בו, בית מקדש ללמוד בו, וללמוד בו פנימיות התורה, ויהיה בנין בנוי בידי שמים, בניין שכבר עומד מוכן וימשיכו אותו למטה מעשרה טפחים.

ועד אז נהיה מוכרחים "להתגלגל" מן הסתם באולמות, ויעזור השם שיהיה זה לשעה קלה ביותר עד שמחר בבוקר נוכל להמשיך את ההתוועדות וביחד, ומתוך הרחבה, "הרחב פיך ואמלאהו", לא רק בדברי תורה אלא גם בגשמיות כפשוטה, ובבניינים גשמיים כפשוטם.

(שיחות קודש תש"כ י"ב תמוז עמוד 553)

טז

הנחת אבן הפינה

יסוד הבנין — קדושה

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הגיע מביתו בשעה החמישית, לבוש בסירטוק של משי[1], ועלה על בימה בחצר הקדמית (ליד מקום הנחת "אבן היסוד") ואמר:]

מאורע זה נקרא בלשון המדינה "גראונד ברייקינג", ולאחר פתיחת הקרקע טומנים בה את "אבן היסוד".

והנה יהודי נצטווה שבכל הענינים שהוא עושה ילמד את הנהגתו מהתורה, וכמו"כ בנדו"ד — יש ללמוד מדברי התורה כיצד נהג הקב"ה בתחילת בריאת העולם, ולנהוג כמותו בהנחת היסוד של כל בנין.

בריאת העולם התחילה מ"אבן שתי"", שהיתה מונחת בבית המקדש

1) ראה להלן עמ' 78.

בקודש הקדשים, ואבן זו היתה ה"יסוד" לכל המשך הבריאה, שלכן היא נקראת "אבן שתי"", "שממנה הושתת העולם"[2].

ומזה לומד כאו"א, בשעה שהוא בונה בית (כפשוטו, או כשהוא מבצע משימה כלשהי לבניית איזה ענין שיהי' בגשמיות (בעניני הגוף), או ברוחניות (בעניני הנשמה)), הרי ה"יסוד" של הבנין (או המשימה), צריך להיות קשור בקדושה — "בית המקדש", ולא סתם קדושה, אלא — "קודש הקדשים".

ואח"כ יש להמשיך ולבנות את הבנין כולו, ע"פ היסוד, וממילא כל הבנין יהי' קשור בקדושה.

שבירת הקרקע, הגאוה והישות

נוסף על ההוראה מה"אבן יסוד", יש הוראה ולימוד גם מעצם ענין "שבירת הקרקע" לפני בניית הבית:

בשעה שאדם בונה משהו, צריכה ההתחלה להיות ב"שבירת הקרקע", שבירת הגאווה והישות, ענין הביטול, "ונפשי כעפר לכל תהי"", ביודעו שאין הבני' ע"י "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"[3], כ"א כוחו של הקב"ה[4], אלא שהקב"ה העניק לו כוחות (ועד שהם נהיו לגמרי ברשותו), שהוא יוכל לבנות.

וכאשר הוא יתנהג באופן כזה (שה"יסוד" יהי' קדושה, ובידיעה שהבני' היא בכחו של הקב"ה), הוא יזכה לברכות ה', ועד שהקב"ה מבטיח שהוא יהי' עמו "שותף" בביצוע ההחלטות, וממילא כל הבני' תהי' בזריזות ובהצלחה רבה בגשמיות ועאכו"כ ברוחניות.

והבית יהי' — "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"[5], שכל מה שבבית יהי' קדוש, כי הקב"ה ישכון בתוכו בקביעות, ומתוך שמחה וטוב לבב.

---

2) יומא נד, רע"ב.
3) עקב ח, יז.
4) ואדרבה, הא גופא שהקב"ה נתן לו את האפשרות לטעות ולחשוב שזה כחו — כדי שיתגבר על זה.
5) תרומה כה, ח.

"ובנית לה' אלקיך", בכוחות שלך

ויש לקשר את האמור, עם חלק הפרשה השייך ליום הרביעי[6], מרביעי עד חמישי, כתורת אדה"ז — שנמסרה ע"י נשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר[7] — ש"צריך לחיות עם הזמן".

לכל לראש תחילת הפרשה — "כי תבוא אל הארץ גו' ולקחת גו'", כלומר שיהודי צריך לחיות עם תקוה תמידית שמיד ממש הוא יכנס לארץ ישראל, ויזכה לטוב שבגשמיות — "ראשית כל פרי האדמה", הקשור עם הטוב שברוחניות — מצות ביכורים.

ומיד עם כניסתו לארץ אומרת התורה — בחלק רביעי של הפרשה — שהמצוה הראשונה שהוא מחוייב בה היא לבנות מזבח לה' — "והי' ביום אשר תעברו את הירדן אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך גו' ובנית שם מזבח לה' אלקיך גו' והעלת עליו עולות גו' וזבחת שלמים ואכלת גו' ושמחת גו'"[8].

וזוהי הוראה ולימוד לכאו"א, גם למי שנמצא בחו"ל, שכאשר הוא בא לארץ ישראל, כדברי הצ"צ[9] "מאך דא (בחו"ל) ארץ ישראל", מיד "ובנית לה' אלקיך", עליך מוטל החיוב לבנות בית להקב"ה.

והבניה צ"ל באופן של "ובנית לה' אלקיך":

"ובנית" — בלשון נוכח, שהקב"ה פונה אליך ואומר לך: אתה בעצמך, ע"י העבודה שלך, ובכחות שלך, צריך לבנות (ולא כירושת הארץ שעלי' נאמר "ה' אלקיך נותן לך", שהקב"ה נתן לך את הארץ, אלא אתה בעצמך צריך לבנות).

"לה'" — שהבניה צ"ל לשם הקב"ה, ולשם הדרגה הכי נעלית שבהקב"ה — שם הוי', מז' השמות שאינן נמחקים, וביניהם גופא שם המפורש, שם העצם ושם המיוחד[10] (ולא רק לשם שמים).

---

6) יום ההולדת דשני המאורות הגדולים הבעש"ט ואדמו"ר הזקן.

7) "היום יום" ב' חשון. סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך.

8) כז, ב ואילך.

9) אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"א ע' תפה.

10) ראה בהנסמן בהדרן על הרמב"ם שנה זו ס"ב.

ועוד ענין בזה שהבני' היא לה', דהיינו שהכח על הבני' הוא מהקב"ה, "הקב"ה עוזרו"[11]. אך ביחד עם זה:

"לה' אלקיך" — דרגת ה' מתלבשת ב"אלקיך" ונעשית "כחך וחיותך"[12]. הכח והחיות של האדם עצמו, דהיינו שהכח וחיות של האדם העליון מתקשר ונעשה "חד" ממש עם האדם התחתון[13], והאדם עצמו, בכוחו הוא, צריך לבנות.

הקרבת חלב ודם האדם לה'

ויש להוסיף הוראה בעבודת ה' מענין (בניית) המזבח, והקרבת קרבנות עולה ושלמים:

מזבח — מקום מוכן להקריב בו קרבנות. וענינו בעבודה — שהאדם יקריב את חלבו ודמו לה', וכמובן מתוך בריאות הנכונה, ומתוך הרחבה.

והקרבת חלב ודם שלו היא בב' אופנים דוגמת קרבן עולה ושלמים:

לכל לראש קרבן עולה — שהיא "כולה לה'". וענינו בעבודה — התחלת היום בעבודת התפילה[14], שהיא כולה לה', שהרי התפילה באה לפני האכילה ושתי', ועאכו"כ שהיא לפני "הנהג בהם מנהג דרך ארץ"[15] — עסקיו בעניני העולם.

ולאח"ז קרבן שלמים — שחלקו לבעלים. וענינו בעבודה — שגם בעיסוקיו במשך היום בעניני העולם, "הנהג בהם מנהג דרך ארץ", הנהגה באופן של שלמים "שמטילים שלום" בין האדם המקריב להקב"ה.

ועוד ענין בשלמים — "שיש בהם שלום למזבח ולכהנים ולבעלים"[16], היינו שעושה שלום, אהבת ישראל, בין הכהנים וישראל, עי"ז שכולם נוטלים חלק באותו הקרבן. והוא ע"ד ענין "הקהל", שמאחד את כל ישראל יחד בהקהל אחד.

ובעבודה — "הכהן" שהוא ממוצע המחבר בין המקריב להקב"ה, הוא

---

11) ראה סוכה נב, רע"ב. וש"נ.
12) ראה טושו"ע ואדה"ז או"ח ס"ה.
13) קוב"ה (מלכא) וישראל בלחודוהי.
14) ובימות החול עם תפילין.
15) ברכות לה, ב.
16) פרש"י ויקרא ג, א.

הרב שנותן לו ידיעות בתורה, ומחזק את הקשר שלו ליהדות, "והמקריב" הוא יהודי שלומד מהרב, ו"שלמים" עושים שלום ביניהם.

וע"י כל זה זוכים (גם) ל"ואכלת גו'", מזונו (ומזון בני־ביתו) הגשמי, ובאופן ד"ושמחת", מתוך שמחה.

ויה"ר שמהדיבור בכל ענינים אלו נבוא לפועל ממש, עד לפועל ממש העיקרי — בית המקדש השלישי, שיבנה במהרה בימינו ממש, ע"י משיח צדקינו, בגאולה האמיתית והשלימה.

וכל ענין ביהדות, וכל ענין בתומ"צ במיוחד, וכל ענין הקשור באהבת ישראל עד לאופן של אחדות ישראל[17], ממהר את הגאולה האמיתית והשלימה.

ועוד קודם לזה, ברגעים האחרונים של הגלות, מקבל כל יהודי — כתיבה וחתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה, בטוב הנראה והנגלה.

(התוועדויות תשמ"ח ח"ד עמ' 287)

יז

לבישת בגדי משי בהנחת אבן הפינה

בהמשך להאמור לעיל אודות בניית בתים — כאן המקום לבאר את הטעם שיצאנו ל"הנחת אבן הפינה" עם בגד משי, לבושי שבת ויו"ט.

ובהקדים שהטעם על לבישת בגד משי, מבאר אדמו"ר נ"ע במאמר[1] (בחצאי־עיגול) ש"שבת מקבל מעולם הבריאה", ומכיון שמשי הוא מבעל־חי, "וידוע דד' המדרגות דומם צומח חי מדבר, הם כנגד הד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשי', הרי חי כנגד בריאה כו'", ולכן בשבת שהיא דרגת עולם הבריאה, לובשים בגד משי שבדרגת עולם הבריאה.

---

17) דוגמת קרבן שלמים כנ"ל.

1) סה"מ תרס"ב ס"ע רלא ואילך. וראה המשך תער"ב ח"ב ס"ע תתעב ואילך. וראה גם סה"מ אעת"ר ס"ע רכח ואילך.

והנה ראינו בהנהגת רבותינו נשיאנו, שבכל ענין של יו"ט לבשו בגלוי בגד משי. ומכיון שהם נהגו זאת בגלוי, זהו סימן שאין זה הנהגה מיוחדת לנשיאי הדור.

(התוועדויות תשמ"ח ח"ד עמ' 304)

יח

נתינת כח מבית נשיא הדור לבנות בתים

מעלת "בית" על "לבוש" ו"מזון"

כל צרכי האדם נחלקים בכללות בשלושה: מזון, לבוש ובית[1].

בין צרכים אלו גופא ישנה מעלה ב"בית" לגבי "מזון" ו"לבוש": "מזון" ו"לבוש" קיימים רק למשך זמן קצר, שלא בערך פחות מבית, דירת קבע, שנשאר קיים למשך זמן ארוך.

שזהו בפשטות הטעם שלבושים יותר יקרים ממזון, ובתים הם יותר יקרים (שלא בערך) גם מלבושים — "מפני[2] שהמזון אינו מתקיים הרבה שתיכף אחר שיעור עיכול המזון חוזר ונעשה רעב, משא"כ הלבושים הם מתקיימים לערך שנה ויותר[3], והבתים הם יותר מתקיימים גם מן הלבושים, ולכן בתים דמיהם יקרים מן הלבושים מפני שהם מתקיימים יותר, וכן הלבושים יקרים מן המזון".

והטעם לזה בפנימיות הענינים: "הבתים[4] שרשם למעלה יותר גבוהים מן הלבושים והלבושים מן המזון", "מזון שהוא חיות פנימי נמשך מבחי' ממכ"ע כו', ולכן המזון יש לו כליון מאור פנימי המלובש ומוגבל בכלים כו', ולכן הם

1) בהבא לקמן ראה ד"ה מזמור שיר חנוכת הבית בלקו"ת ברכה (צח, ד ואילך) ובסידור עם דא"ח (יט, ד ואילך). ועוד.
2) ל' הלקו"ת שם, סע"ד.
3) ורק במדבר הי' הנס שענני הכבוד היו מגהצים בגדיהם במשך כל זמן היותם שם (ארבעים שנה) — פרש"י עקב ח, ד.
4) לקו"ת שם צט, א־ב.

יותר בזול ואינם הכרחים כ"כ במיני מטעמים[5] כו', משא"כ הלבושים שרשם למעלה הוא מבחי' כתר ראש לנאצלים בחי' מקיף, ולכן הם למטה ג"כ מקיפים על האדם ולא החיות פנימי, ונצרכים יותר לאדם כי א"א בחורף בלי מלבוש כו', ולכן הם יותר ביוקר ומתקיים יותר לפי ששרשו למעלה גבוה יותר ממזון כו' שאינו מוגבל בכלים ולכן אין לו כליון כ"כ כו', ובתים שהם רחוקים יותר מגוף האדם שרשם למעלה הוא מבחי' תחתונה שבמאציל שהוא בחי' מקיף דמקיף כו', והם יותר נצרכים לאדם גם מהלבושים כי א"א לדור בלא בית אף רגע, והוא יותר ביוקר ומתקיים ביותר מפני ששרשם למעלה מעלה מבחי' מקיף דמקיף".

ועפ"ז מבארים[1] ה"טעם שעושים משתה ושמחה בחנוכת הבית", ושמחה אז היא שמחה הכי גדולה — כי בצרכי האדם ה"בית" הוא הענין הכי נעלה.

בניית בתי תורה תפלה וצדקה, ובנייני רשות

עפ"ז מובן, שהאופן הכי טוב וגדול איך להוסיף (ע"י עבודה בכח עצמו) בשמחה בשנה זו (שנת תשמח), ושמחה שתהי' ניכרת במעשה בפועל בחיי היום יום של יהודי בעוה"ז הגשמי[6] — הוא ע"י לקשר זאת עם בנינים ובתים, שיש להם המעלה שהם קיימים לזמן ארוך, ושרשם הכי נעלה (מקיף למקיף), והעיקר — דבר שנוגע לשלימות האדם (וכמאחז"ל[7] "כל אדם שאין לו בית אינו אדם", וכנ"ל ש"א"א לדור בלא בית אף רגע"), ולכן ה"ז קשור עם שמחה הכי גדולה.

ולכן הציעו, שבעמדנו עדיין בשנת תשמ"ח[8] (בסיומו וחותמו[9]),

---

5) ראה לקו"ש ח"ט ע' 139 הערה 31.

6) ראה לקו"ת שם, ב, שמכיון ששרש הבית הוא מבחי' מקיף דמקיף "לכן ירדה למטה במדרגה היותר תחתונה (שכל שנפל במדרגה שרשו מבחי' ומדרגה יותר גבוה) אבנים ועפר בחי' דומם משא"כ הלבושים הן מבחי' צומח" (והמזון מבחי' חי כו' — סידור שם כ, רע"ג).

7) כן הובא בכ"מ (ראה תו"ח ויקהל תרכז, ב. ועוד). וראה יבמות סג, א: כל אדם שאין לו קרקע כו'. ובתוס' שם ד"ה שאין: "קרקע לבנות עליו שידור בו".

8) ובפרט שבאים עתה מיום חתונתו ושבעת ימי המשתה של נשיא דורנו, שבקשר עם חתונה בונים בנין של שמחה, בית חתנות לבנו (תענית יד, ב. מגילה ה, ב. רמב"ם הל' תעניות פ"ג ה"ח. וראה כס"מ ולח"מ שם. ר"ן ספ"ק דתענית).

9) והכל הולך אחר החיתום (ברכות יב, א), וכנ"ל בפנים (סעיף א) שבסיום השנה הוא זמן לחשבון הנפש דעבודת כל השנה כולה.

ובפרט שהיתה שנת הצלחה, כפי שראו במוחש, שהדברים שעשו במשך השנה היו בהצלחה (גדולה), הן בעניני תורה ומצוות, ואפילו בעניני רשות (מסחר וכיו"ב) —

שכל אחד ואחת יקשרו את השמחה בלהתחיל (עכ"פ) לבנות (או עכ"פ לקנות) "בנינים" חדשים,

הן ברוחניות — להוסיף[10] פעולות חדשות (שפעולה חדשה היא כמו "בנין חדש") בכל הענינים הטובים, בהפצת התורה והיהדות והפצתת המעיינות חוצה,

[נוסף לזה שמוסיפים פעולות בהבית הפרטי, או חדר וכיו"ב — משכן ומקדש לה', אשר עליו אומר הקב"ה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"[11], כמדובר כמ"פ בארוכה[12]; אבל זוהי הוספה בבית שכבר קיים, ובנדו"ד — מדובר בעיקר אודות בניית בתים חדשים],

ועוד ועיקר, כל אחד ואחת[13] בכל מקום ומקום שיש לו האפשריות בזה (יתחיל) לבנות בנינים חדשים בגשמיות [או באם אין באפשרותו לבנות לבד — להשתתף עם אחרים, כמה ביחד לבנות],

הן בנינים ציבוריים, בתי תורה בתי תפלה, בתי צדקה (או כולם ביחד) — ובפרט שבאמת אין צריך ע"ז הוראה מיוחדת בשנה מיוחדת (משנת תשמח, כי כל הזמנים מסוגלים לבנות בתים כאלו (ואדרבה — מאי קמ"ל),

והן בנינים פרטים, בניני רשות [שאצל בנ"י גם בנין של רשות קשור עם

---

10) ובפרט ששמו הראשון של נשיא הדור הוא — "יוסף", שפירושו בפשטות הוא הוספה [ובהוספה זו עצמה ישנם כמה פרטים: "יוסף הו'" — שם העצם ושם המפורש ושם המיוחד: "לי" — הוספה בעבודת עצמו (ולא רק להשפיע שאחרים יוסיפו בעבודתם; "בן אחר" — (לא רק ולבי חלל — תניא פ"א, אלא) לעשות "בן" גם מבחי' "אחר" שבו, היצה"ר שמנגד להוספה בעבודה].

11) תרומה כה, ח.

12) לקו"ש חכ"ה ע' 303 ואילך. קונטרס משיחת ש"פ תרומה תשמ"ז. ועוד.

13) דענין זה שייך הן לאנשים והן לנשים. ולהעיר, אשר בכמה ענינים עיקריים יש לנשים, עקרת הבית, בינה יתירה (בנוגע לבניית בית וסידור החדרים כו') וכמ"ש חכמת נשים בנתה ביתה (משלי יד, א).

ולהעיר מלקו"ת ברכה שם בסופו (ק, א), בביאור מאחז"ל עה"פ "להניח ברכה אל ביתך", שהברכה לאדם היא בשביל אשתו. שזהו מה שנאמר "מימי לא קראתי לאשתי אשתי אלא לאשתי ביתי" (שבת קיח, ב), שדוקא בזכות אשתו (בחי' מלכות), הנקרא ביתי (בחי' מקיף דמקיף) נמשך ההמשכה למטה בגשמיות כו'.

עבודת ה' — "בכל דרכיך דעהו", ובפרט שע"י בניית בתים בהצלחה יהודי מקיים המצוה דפרנסת אשתו ובני ביתו ("שארה כסותה גו' לא יגרע"[14]). ובפרט שיעשו גם מהבתי רשות משכן ומקדש לה'[15]. מתחיל מעשיית חנוכת הבית ובשמחה (כנ"ל), וכמנהג ישראל — להתחיל עם להביא ילדים לבית בתור חנוכת הבית, שילמדו שם אל"ף בי"ת, או פסוקי תורה וכיו"ב, וגם לאח"ז — שע"י הבית יתוסף (עוד יותר) בתומ"צ והפצת היהדות].

וכמובן, שהבני' במיוחד נוגע למוסדות, שכל מוסד צריך לבית עבור המשרדים הכתות של המוסד — הרי עכשיו הזמן מסוגל ביותר לבנות (או לקנות) בנין חדש (ובפרט באם אין עדיין בנין משלהם), או באם יש להם כבר בנין — אולי צריך לבנין יותר גדול ויפה, או להוסיף חדרים לבנין וכיו"ב.

ומה טוב — שיתחילו לבנות (או להשלים בנין שהתחילו לבנותו, עכ"פ חדר וכיו"ב) כבר בשנה זו, שנת תשמח, ובאם אי"ז בכדי שיעשה (בדרך הטבע) — עכ"פ לעשות מיד (בשנה זו) ההחלטה טובה בזה, ולעשות כל התלוי להביאה בפועל (ע"י כתיבת ההחלטה להביאה בפועל (ע"י כתיבת ההחלטה בכתב, למוסרה גם לאחר, ולהתקשר עם אלו שצריכים לבנות וכיו"ב), כך שבסמיכות הכי אפשרית יוכל להתחיל בבני' בפועל.

ובהיותנו בשנת תשמח ושנת הצלחה (כנ"ל), בודאי שהשי"ת יצליח את כל אחד ואחת בזה.

"פתיחת הדרך" מבניין בית נשיא הדור

בכדי לעשות התחלה טובה בזה "לפתוח את הדרך", להוסיף יותר כח ליהודים בכל מקום שהם לבנות בנינים חדשים — התחילו לעשות בזה לפני ימים אחדים[16] ע"י הנחת ה"אבן הפינה" של הבית הכנסת ובית המדרש דנשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר[17] (ששם עבד עבודתו בעשר שנים האחרונות בחיים

14) משפטים כא, י.

15) ועי"ז ניתוסף גם בהבנין עצמו, שע"י זה שנעשה "מקדש מעט", הרי הוא קיים (לא רק למשך זמן ארוך, כ"א) לעולם ועד, כי לע"ל יעתיקו כל בתי כנסיות כו' לארץ ישראל (מגילה כט, א).

16) ביום ג' פ' תבוא אל הארץ גו' ובנית. וראה השיחה שנאמרה ביום זה.

17) להעיר, שחנוכת ביהכ"נ דנשיא דורנו (במקום זה) בשנת ש"ת היתה ביום כ"א אלול — הקביעות דש"פ תבוא בשנה זו.

חיותו בעלמא דין, וזה נשאר ביתו עד סוף כל הדורות, כי גם לאחרי ביאת המשיח ה"ז יעתק וילקח לארץ ישראל[18]), ועשו מתוך שמחה, וקישרו עם חזרת דברי תורה, שבכתב ושבע"פ, ובמיוחד — דברי תורתו דנשיא דורנו.

ומהתחלת הבני' של בית נשיא דורנו, שהנשיא הוא הכל — מקבל כאו"א כח להתחיל לבנות בנינים, כל אחד ואחת במקומו הוא.

(התוועדויות תשמ"ח ח"ד עמ' 314)

יט

האופן והדרך לבניית ביהכ"נ של נשיא דורנו

האמור לעיל אודות ענין התמימות בנוגע לבית — קשור גם עם ה"שטורעם" בתקופה האחרונה אודות בניית בתים בממדים גדולים ("אין א גרויסן פארנעם"), לכל לראש — בנינים של תורה עבודה וגמ"ח, ולאח"ז להוסיף ולהשלים (או להתחיל) גם בבניית בתים פרטיים, שגם הם יהיו בתי תורה תפלה וגמ"ח[1], בבחינת "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"[2] (כפי ששייך בזמן הזה), כמדובר כמ"פ בארוכה.

בניית בתים באופן של שלימות ותמימות

ובענין זה יש לימוד והוראה משיעור היומי ברמב"ם — בניית בתים באופן של שלימות ותמימות:

יכול ה"קלוגינקער" להסביר שמספיק לבנות בית שיש בו ארבע אמות על

18) מגילה שם.

1) ואף שבנוגע לתורה אמרו חז"ל (אבות פ"ד מי"ד) "הוי גולה למקום תורה" (גולה מביתו), ועד"ז בנוגע לתפלה שצריך להתפלל (בציבור) בבית הכנסת דוקא (ברכות ו, א) — פשוט, שאין זה שולל, ח"ו, שגם הבית הפרטי יהי' בית תורה ותפלה, ועאכו"כ בית של צדקה, כולל ובמיוחד — ע"י קביעת קופת צדקה להיות חלק מהבנין, כמדובר לאחרונה (ראה שיחת כ"ד אלול — לנשי ובנות ישראל, ועוד).

2) תרומה כה, ח.

ארבע אמות, ולא נורא — טוען ה"קלוגינקער" — שיהי' "בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות", שאז, יהי' גם "פטור מן המעקה"...

והמענה לזה:

כשם שהאדם צריך להיות "תמים" בכל רמ"ח אבריו, הרי, גם הבית שדר בו צריך להיות "תמים", שאז, יהי' הבית באופן המתאים להאדם הדר בו, שיוכל להתגלות בו בכל עצמותו כו'. ומכיון שכן, לא מספיק בית של ארבע אמות על ארבע אמות (ועאכו"כ בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות), מכיון שאין זה לפי־ערך הממדים שלו, ובפרט לאחרי שהגיע למעלת התמימות, עד לתמימות שלמעלה מתמימות וכו'.

ולכן, בניית הבתים, בתי תורה תפלה וגמ"ח, צריכה להיות באופן של שלימות ותמימות — אפילו מאה אמה על מאה אמה, ועוד יותר[3], ועד"ז בנוגע לבתים פרטיים שגם הם נעשים בתי תורה תפלה וגמ"ח, שצריכים להיות באופן של שלימות ותמימות.

מטרת הבתים — "לשבת יצרה"

אמנם, בענין זה יש צורך להבהיר שבניית הבנינים (החל מעריכת תכנית הבנין בהתאם לנקודה הכללית דתכלית ומטרת הבנין[4]) צריכה להיות באופן ד"לשבת יצרה"[5], כדלקמן.

וכמה פרטים בדבר — ומהם:

כשבונים בנין גדול, ועד לבנין הכי גדול, הן "בית דירה", והן "בתי כנסיות ובתי מדרשות .. שאינן עשויין לדירה" (כלשון הרמב"ם בשיעור היומי)[6] — צריך ליקח בחשבון שגובה הבנין לא יהי' באופן שלא יוכלו להשתמש בו בשבת ויו"ט, כי, מצד עונג שבת ויו"ט יוכלו לעלות במדריגות עד למספר מסויים, ולא יותר, מצד העייפות כו', היפך עונג שבת ויו"ט.

---

3) להעיר, שגם מספר מאה (המוזכר בפנים) כולל כל המספרים שלאח"ז, בדוגמת "מאה ברכות" שכוללים כל הברכות וההמשכות כו' (ראה בארוכה המשך חייב אדם לברך תרל"ח. ובכ"מ).

4) להעיר גם מהמבואר בדרושי ר"ה בנוגע לה"בנין" דכללות העולם.

5) ישעי' מה, יח.

6) שם ה"ב.

ולהעיר:

יש אמנם צורך גם בענינים אלו שאסור להשתמש בהם (או אפילו ליגע בהם) בשבת ויו"ט, וענינים אלו יכולים להמצא גם בבנין גבוה שאי־אפשר לעלות בו בשבת ויו"ט, אבל, כל זה אינו אלא בנוגע לענינים טפלים, ענינים שאינם אלא משרתים כו', ולא בנוגע לענינים אלו נעשה ה"שטורעם" דבניית בנינים. — עכשיו הוא הזמן לבנות בנינים עיקריים, בנינים תמימים ושלימים, ואילו בנוגע לבנינים טפלים — יש זמן בפ"ע, ובבוא הזמן יחשבו על זה, ואם כבר בא הזמן גם לזה, יחשבו עתה על זה, אבל, בכל אופן, עכשיו לא מדברים על זה.

ה"שטורעם" עכשיו הוא ע"ד בניית בנינים עיקריים — בנינים של יהדות וחסידות, שכן, התכלית של יהודי היא (לא לעשות כסף... אלא) לעשות ולבנות יהדות, והתכלית של חסיד היא לעשות ולבנות יהדות חדורה באור החסידות, ולכן, יש לבנות בנינים שילמדו בהם תורה וחסידות[7] — "דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם"[8], ע"י לימוד פנימיות התורה, ועד לאופן ד"ידעתיו הייתיו"[9], שעי"ז יהי' גם ה"עבדהו בלב שלם" בתכלית השלימות — כל זמן שהם קיימים, ועאכו"כ בשבת ויו"ט.

ובמילא, כשמכינים תכנית לבנות בנין (אפילו ל"בית דירה", ועאכו"כ לביהכ"נ וביהמ"ד) שאי־אפשר לעלות אליו בשבת ויו"ט כדי ללמוד בו תורה וחסידות מתוך שמחה של תורה ושמחה של מצוה, ועד"ז בנוגע לשמחת תורה וכו' — הרי זו תכנית שאינה מתאימה לתכלית ומטרה של בניית יהדות וחסידות!

חיות אמיתית בבית וברחוב

ועד"ז לאידך גיסא — שיש לבנות כל הרחוב (והשכונה) שמסביב לבנין של תורה וחסידות עם בתי דירות כפשוטם, עם חדרי אכילה, חדרי שינה, חדרי

---

7) נוסף על העבודה וההתעסקות בהפצת התורה והמעיינות חוצה, שגם זה ענין עיקרי — כמ"ש "ויקרא שם בשם ה' א־ל עולם", "א"ת ויקרא אלא ויקריא כו'" (סוטה יו"ד, סע"א ואילך), עד שהקב"ה נעשה גם "אלקי הארץ", "שהרגלתיו בפי הבריות" (פרש"י חיי שרה כד, ז).

8) דה"א כח, ט. וראה תניא (קו"א) קנו, ב. ובכ"מ.

9) ראה סה"ש ה'ש"ת ע' 26. ועוד.

ילדים וכו', שבהם ידורו "לעבעדיקע אידן", אנשים נשים וטף, חיים גשמיים, חדורים בתורה ויהדות.

ודלא כהסברא שחשבו כמה שיש לבנות באופן שיהי' ראוי אך ורק לתפלה ולימוד התורה, אמירת חסידות וכו' — היפך הענין ד"לשבת יצרה", שצ"ל גם בתי דירות שבהם אוכלים ושותים כו', רחוב שילדים יכולים לטייל ולשחק[10] וכו', רחוב ושכונה של יהודים תמימים ושלימים, "לעבעדיקע אידן", חיים גשמיים חדורים בתורה ויהדות, ועד לאופן ש"החי יתן אל לבו"[11], עי"ז שיש הן בתי דירות, והן מוסדות, בית כנסת ובית מדרש, ישיבה, בית ומוסד של צדקה וכו'.

[ומה טוב, שגם בית של צדקה יהי' בבנין שמשתמשים בו בשבת ויו"ט, שהרי, זוהי סתם רחמנות על בנין שיהודים לא משתמשים בו בשבת ויו"ט, שלא תחדור קדושת שבת וקדושת יו"ט בהבנין].

ולכן, יש להדגיש שצריך להיות רחוב חי באמת, עי"ז שדרים בו "לעבעדיקע אידן", אנשים נשים וטף, בני אברהם יצחק ויעקב ובנות שרה רבקה רחל ולאה, שכאו"א מהם הוא "אדמה לעליון"[12], כולל ובמיוחד — ילדי ישראל הקטנים, "נער ישראל ואוהבהו"[13], "הם הכירוהו תחילה"[14], אשר, ע"י הטיול והמשחקים שלהם, ביחד עם לימוד התורה שלהם, מחדירים חיות אמיתית ברחוב כולו, ובשביל זה צריך להיות בו בתי דירות כפשוטם.

ולהעיר, שאפילו בנוגע למקום שבו חי והתגורר כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו במשך עשר שנותיו האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין, שענין האכילה ושתי' במקום זה היתה קשורה רק עם האכילה שלו — הרי, האכילה שלו קשורה גם עם האכילה של החסידים, שאכילתם במשך כל השנה כולה (לא רק בחג הסוכות, כשאוכלים ביחד עם ה"אושפיזין"...) חדורה ברוח החסידות כו'. ועד"ז בנוגע להבנין בכללותו — שמזמן לזמן מתאספים בו כו"כ מישראל, "ברוב עם הדרת מלך"[15] — כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ועורכים

---

10) באופן של טהרה וקדושה, כמובן. ופשיטא, שלילת הפכו כו', שלא לשחק עם דמויות של חיות בלתי טהורות, וכיו"ב, כמדובר כמ"פ (ראה לקו"ש חכ"ה ע' 309 ואילך).

11) קהלת ז, ב.

12) התוועדויות תשמ"ט ח"א ע' 194 הערה 70 בשוה"ג.

13) הושע יא, א.

14) סוטה יא, ב.

15) משלי יד, כח.

התוועדות שיש בה גם עניני אכילה ושתי׳ גשמית (עד לחיוב דברכת המזון, או עכ״פ ברכה מעין ג׳), אע״פ שמהגשמיות עושים תיכף רוחניות (כהפתגם הידוע[16]).

גדלות בית הכנסת של הרבי

הסיבה לכך שמאריכים בכל הנ״ל (עם היותו דבר הפשוט), היא, מצד הבלבול שנעשה בנוגע לבנין ביהכנ״ס וביהמ״ד זה:

בהעדר נקודת התכנית הראוי׳, בא כל א׳ עם סברא משלו, וכשפלוני אומר באופן כך, אומר, שהוא יבנה בנין גדול יותר!

על כך אומרים לו: את בית הכנסת של הרבי — אינך צריך ״להגדיל״, הוא מספיק גדול... כמה שרק תגדיל אותו, ישאר לא יותר גדול כמו עד עתה. גדלותו (עד עתה) אינה ע״י הוספה, ואדרבה, הלואי שההוספה לא תעשה שינוי בגדלותו של ביהכנ״ס וביהמ״ד כמו שהי׳ במשך עשר שנים האחרונות דכ״ק מו״ח אדמו״ר בחיים חיותו בעלמא דין, נשמה בגוף.

זאת ועוד:

ביהכנ״ס וביהמ״ד — כמו כל ענין של קדושה — אינו נשאר על עמדו, אלא, הוא באופן של ״מהלך״, ובמילא, מזמן לזמן (ועד — מרגע לרגע) ניתוסף בו יותר, בגובה, ברוחב ובאורך, ואין להתערב בענין זה, להוסיף או לשנות כו׳, אלא צריך לסמוך שכל מה שיכולים להוסיף בגובה ברוחב ובאורך, יעשה זאת בעל הבנין, הרבי, נשיא דורנו!!

אלא מאי — הוא לא רואה זאת בעיני בשר שלו, הרי זה כמשל הידוע[17] מעגלה רתומה לסוסים שמונהגים ע״י העגלון בשביל להוליך את החכמים שיושבים בעגלה ומדברים דברי חכמה, אשר, לכאורה נוסעים כולם (החכמים, העגלון והסוסים) לאותו מקום, ולכולם תכלית שיש לה מקום בתורה, שכן, גם מחשבת העגלון או מחשבתם של הסוסים להגיע אל התבן, קשורה עם שלילת צער בעלי חיים, ומה גם שצריכים את הסוסים בשביל ליקח את החכמים לנסיעה שני׳ ושלישית, לכל מקום שלבם חפץ.

---

16) ראה ״היום יום״ כ״ז טבת, כ״ז אלול.

17) סה״מ תרפ״ח ס״ע רא. סה״ש תש״א ע׳ 130 ובכ״מ.

ובנוגע לסוסים — הרי ידוע הפתגם (שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו[18]) בשתי הגירסאות: (א) להכות את הסוסים שלא יהיו סוסים ("שמייסן די פערד זיי זאלן ווערן אויס פערד"), (ב) להכות את הסוסים שידעו שהם סוסים ("שמייסן די פערד זיי זאלן וויסן אז זיי זיינען פערד"), וכשידעו שהם סוסים, אזי יתפללו להקב"ה[19] שהם לא יהיו סוסים, אלא יגיעו למעלת השלימות שבאה (והיא מעין) מהשלימות של החכמים היושבים בעגלה, ויתירה מזה — מכיון שסייעו לחכמים להביאם למחוז חפצם, ועי"ז גרמו לחכמה הכי גדולה שניתוספה אצל החכמים ע"י השקו"ט שביניהם וכו', בודאי מגיע להם שכר — שתהי' אצלם מעין השלימות של החכמים, ולא מספיק מעין זה או כעין זה, כי, הגורם צריך לקבל חכמה גדולה יותר ממה שגרם לחכמים שקיבלו את עזרתו.

ותן לחכם ויחכם עוד[20] — להבין פרטי הנמשל בעבודתו של כאו"א, ובפרט שהנמשל מובן באופן הכי פשוט, הכי גלוי והכי ברור (אפילו לטף), עד שאין צורך במשל ונמשל.

(התוועדויות תשמ"ט ח"א עמ' 198)

כ

נחלה לנשיא דורנו באה"ק

בכפר חב"ד

אחד מהענינים להם התאווה והשתוקק נשיא דורנו, כמו רבותינו נשיאינו שלפניו, הוא שתהיה לו נחלה בארץ ישראל, ארץ אשר "עיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה". ולא רק בארץ ישראל הרוחנית: כ"ק

18) לקו"ד ח"א ל, א.

19) בהשיר שלהם להקב"ה, כדאיתא בפרק שירה שלכל נברא ונברא יש שיר מיוחד שאומר (מתפלל) להקב"ה.

20) משלי ט, ט.

האדמורי"ם לדורותיהם הקדישו הרבה כוחות, שלחו שלוחים מיוחדים, והשקיעו מאמץ רב בכך שתהיה להם נחלה גשמית בארץ ישראל הגשמית, כפי שידועים מכתבי כ"ק אדמו"ר האמצעי אודות הנחלה בחברון.

הכסף עבור נחלה זו כבר נמצא בבנק במזומן. וכסף זה מעבירים לזכות ולרשות כפר חב"ד, הכפר של נשיא דורנו. זאת, על מנת שתיכף ומיד ימצאו מקום בכפר חב"ד שיהיה הנחלה של נשיא דורנו.

ועוד היום — בט"ו תמוז בו קיימא סיהרא באשלמותא, (והרי בני ישראל נמשלו לבנה, והם "עתידים להתחדש כמותה"), יום ההילולא וההסתלקות של ה"אור החיים" הקדוש.

— והרי ידוע הקשר המיוחד שהיה לו עם הבעש"ט, נשיא החסידות הכללית, שממלאי מקומו הם רבותינו נשיאינו, החל מהרב המגיד ממעזריטש ורבינו הזקן — עד נשיא דורנו; שגם עכשיו "הוא בחיים", ואדרבה, הרבה יותר מבחייו, "יתיר מבחיוהי", כיון שאין לו את הגבלות הגוף כבר למעלה משלושים וחמש שנים — עוד היום, בט"ו תמוז — כבר תהיה נחלה לנשיא דורנו בכפר חב"ד.

בית גשמי אינו אלא "אוהל"

תחילה אמנם בשכירות ובדרך עראי, אך זאת על מנת שתהיה זו הקדמה והכנה לבית קבוע, בית קבוע ששמו יקרא, וכבר נקרא שמו "אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש".

— הסיבה שהוא נקרא "אהל" (שהוא בית עראי), משום שהבית הקבוע של נשיא דורנו הוא דוקא בתורה ותפילה שלמד, זהו בית האמיתי, ולא בית גשמי — הבית הגשמי אינו אלא "אהל".

ויהיה זה דווקא בכפר חב"ד אותו ייסד הרבי, ועליו מסר את נפשו, ובקשר אליו הכריז ועורר והרעיש ב"שטורעם" שצריכה להיות אהבת ישראל ואחדות ישראל ושממנו יפוצו המעיינות לכל אה"ק וגם לחו"ל. כבר בט"ו תמוז יקבע מקום לנחלה זו. ויתחילו כבר ללמוד בו את תורתו של נשיא דורנו ובעל הגאולה.

ומכיון שבשנה זו התחילו ללמוד שיעור קבוע ברמב"ם, ילמדו בבית זה את שיעור הרמב"ם של ט"ו בתמוז.

כולל אברכים

אלו שיעשו זאת יהיו חברי ה"כולל" שבכפר חב"ד, שייכנסו ללמוד את תורתו של נשיא דורנו ואת שיעור הרמב"ם בבית זה, וימשיכו ללמוד שם בכל ימי השבוע, מיום ראשון עד יום שישי, ערב שבת קודש, לפחות ע"י חלק מחברי ה"כולל".

ועי"ז נלך כולנו לאה"ק, עם כל בתי הכנסת ובתי המדרש שבחו"ל, ובמיוחד בית כנסת ובית מדרש של נשיא דורנו — "770" בגימטריא "פרצת", ובראשם משיח צדקנו, ובראשם נשיא דורנו. ונמשיך ללמוד את תורתו ואת שיעורי הרמב"ם בבניין "770" — "פרצת" באה"ק, עם כל הקומות וכל החדרים וכל החפצים שבו, ובשמחה וטוב לבב, ויהפכו ימים אלו של שלושת השבועות, בפשטות, לששון ולשמחה ולמועדים טובים, והאמת והשלום אהבו.

וכמו כן בנוגע ל"770" אשר באה"ק: דובר לעיל שחברי ה"כולל" יכנסו ללמוד "בביתו ובחדריו" של נשיא דורנו.

נוסף לכך, צריך להיות בחדר סמוך אפשרות להכין "תה" ו"קפה" וכיוצא בזה. שכן ה"סדר" היום הוא להיפך מבזמן הש"ס.

בזמן הש"ס היו מקפידים שלא להפסיק באמצע הלימוד לשום דבר. ואילו היום, מפני חולשת הדורות, וכדי שיוכלו ללמוד מתוך מנוחת הנפש — הרמב"ם פוסק ש"היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא", וכאשר האדם רעב וצמא ועיף אינו יכול ללמוד ולעבוד ה' כראוי — ואילו היה ה"סדר" שכשהאדם זקוק לשתות כוס תה, יהיה עליו ללכת לביתו, לשתות תה ולחזור, חבל על זמן זה!

לפיכך ה"סדר" היום הוא שיהיה בחדר הסמוך, וכמובן לא באותו חדר בו לומדים ח"ו, מקום בו יהיה אפשר להכין תה או קפה וכיוצא בזה, (שיכין לעצמו, או שאחרים יכינו עבורו) כדי שיוכלו ללמוד טוב יותר.

וכפי שדובר, יכנסו חברי ה"כולל" ללמוד שם, בכל יום ויום מימי השבוע. והם ילמדו שם בתורתו של בעל המאסר והגאולה, "חסידות" שלו או "נגלה" שלו וכיוצא בזה, זאת מלבד השיעורים בתורה שלומדים בגלל "סדרי־הכולל".

לימוד אותם ענינים ובאותו אופן

ומעלה מיוחדת באה"ק, שהיום כבר שכרו מקום זמני לכך, ובהקדם יהיה בע"ה בית קנוי או בנוי מחדש לכך, בכפר חב"ד או בסמיכות לה.

ובהקדם: על פי השולחן ערוך, מותר לצאת מאה"ק לחו"ל כדי ללמוד תורה. וא"כ, מי שרוצה לצאת מאה"ק כדי ללמוד תורה בבית זה — "בית אגודת חסידי חב"ד, אוהל יוסף יצחק ליובאוויטש", ובפנימיות: ביתו של נשיא דורנו — יש לו "היתר" על פי שולחן ערוך לעשות כן!

ואין הכוונה שזהו דוקא כאשר באה"ק אי אפשר לו ללמוד כלל, אלא שמותר לצאת לחו"ל כדי ללמוד תורה ביתר הצלחה. אבל, מאידך, ישנו הרי הענין של "חיבת אה"ק". ובפרט שבטוחים אנו ש"משיח נאו", משיח מגיע תיכף ומיד, א"כ לשם מה להיכנס לכל ה"פלפולים", ולנסוע "הלוך וחזור" וכו'.

(ובפרט שישנם כאלו ש"יתעקשו" לומר שאפשר להגיע לאותה הצלחה באה"ק — כל ה"הצלחה" היא משום ש"ליבו חפץ", וא"כ, טוענים הם, מי מכריחו שיהיה "ליבו חפץ" בחו"ל? יכול לחפוץ ללמוד בירושלים עיה"ק ובכפר חב"ד, ואז יצליח בלימודו שם, ולא יוצרך לצאת מאה"ק!)

כדי "לחסוך" את כל הפלפולים, הרי מכאן ולהבא ישלחו את כל הספרים הנדפסים כאן, וגם את אלו שכבר נדפסו כאן, לפחות טופס אחד מהם (או כמה טפסים), לביתו של נשיא דורנו (הזמני, ואח"כ למקום הקבוע) אשר בכפר חב"ד או בסמוך לו, ויהיו שם אותם ספרים שנמצאים ב"כולל" כאן, הן ספרי החסידות הנ"ל, והן הספרים הנצרכים לכל חלקי פרד"ס התורה.

וכאמור, כל ספר שידפיסו כאן, ישלחו מיד כמה טפסים לשם.

וא"כ, יוכלו ללמוד בבנין זה אותם ענינים שלומדים כאן, ובאותו אופן!

ואדרבה, תהיה בזה גם המעלה ד"תלמוד ירושלמי", "תורת ארץ ישראל", כמו שדרשו חז"ל על הפסוק "וזהב הארץ ההיא טוב" — "אין תורה כתורת ארץ ישראל", שהיא "לעילא ולעילא" (אף שמאידך "הלכה כבבלי", ואין כאן מקומו להאריך בזה).

שכונה חדשה בסמיכות לבית

כמו כן יש להשתדל בהרחבת וביסוס השכונה מסביב ל"בית אגודת חסידי חב"ד אוהל יוסף יצחק".

ולכן, נוסף על הקמת הבנין בכפר חב"ד — יקימו גם שכונה חדשה שבה יתיישבו עוד חסידים, אברכי ה"כולל" וכיו"ב, עי"ז שיבנו דירות מגורים הראויות לשמן, עד לאופן של "דירה נאה (ש)מרחבת דעתו של אדם", אשר, עי"ז יתוסף הרחבה בידיעת התורה, כולל — "דע את אלקי אביך ועבדהו גו'".

ואם הדברים אמורים בנוגע לכפר חב"ד, הרי עאכו"כ בנוגע לשכונה שבה חי ופעל כ"ק מו"ח אדמו"ר — שיש להשתדל ככל האפשרי בהרחבת וביסוס השכונה, עי"ז שידאגו לכך שיוכלו לרכוש דירות הראויות לשמן, ויתירה מזה — דירות נאות, במחיר השוה לכל נפש.

ובפרט שלדאבוננו, המצב כיום הוא להיפך: מחירי הדירות הרקיעו שחקים, כך שדרושים מאמצים בלתי־רגילים כדי לרכוש דירה, ומובן, שאין הדבר מסייע להרחבת וביסוס השכונה, אלא להיפך כו'.

ישנם הטועים וחושבים שמכיון שמדובר אודות שכונה חשובה כזו, שכונה שבה חי ופעל כ"ק מו"ח אדמו"ר — יש לשלם כל הון דעלמא כדי לזכות לדור בה. וגם לאח"ז — אין לדיירים מה להתלונן ולבוא בטענות על העדר תנאי דיור כו', שכן, עליהם להודות על עצם העובדה שניתנה להם האפשרות לדור בשכונה זו, יהיו תנאי הדיור באיזה אופן שיהיו, גם אם זו "דירת עראי", כמו "סוכה"!...

ובכן, להוי ידוע שגישה כזו היא היפך רצונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר! היפך הענין ד"קירוב רחוקים", ואדרבה — אפילו אצל קרובים משפיע הדבר באופן שלילי!

ולכן, אלו השייכים להווייות דהאי עלמא — צריכים לערוך אסיפה דחופה, ויטכסו עצה מה ניתן לעשות, בדרך הטבע, לטובת הרחבת וביסוס השכונה, עי"ז שיתקנו את כל הדירות שאינם במצב הראוי שיהפכו להיות דירות נאות, וכמו כן יבנו בתים חדשים שמחירם יהי' ע"ד המיצוע, ומה טוב ומה נעים — בחסד וברחמים... באופן המתאים לשכונה של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שפעל אצל אביו (כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע) שהנשיאות שלו תהי' בחסד וברחמים.

ובודאי שכ"ק מו"ח אדמו"ר יעזור ויסייע בכל ענינים אלו — שיצליחו לבנות דירות ובנינים רבים שבהם יתיישבו ההולכים בדרכיו ואורחותיו, ויוכלו לעסוק בלימוד התורה וקיום המצוות, והפצת היהדות והמעיינות חוצה — מתוך מנוחה והרחבת הדעת, באופן ד"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה".

"להמשיך" למקום גם את הרחוקים ביותר

ויעשו גם באה"ק אסיפה דחופה בקשר לזה.

ואף ששם עכשיו כבר אחרי ט"ו תמוז, אך "יחטפו" לפני תחילת "שלושת השבועות" (שאז ה"עבודה" היא אחרת, "עבודה" שקשורה עם "אתהפכא חשוכא לנהורא" וכו') ועוד לפני שבת קודש (אע"פ ש"מפקחין על צרכי ציבור בשבת").

ונוסף על מה שכבר התחילו ללמוד שם, ימשיכו בערב שבת קודש, וביום ראשון וכו'.

ו"ימשיכו" למקום ולשכונה זו, לא רק "קרובים" אלא גם "רחוקים", ואפילו "רחוקים שברחוקים", ואפילו "חוצה" ממש. ועי"ז יקרבו אותם ליהדות בכלל, לתורה ומצוות; ובמיוחד — לפנימיות התורה, תורת החסידות; ובפרטי פרטיות — לתורתו של נשיא דורנו. וכל זה בשמחה ובטוב לבב, ובתכלית השלימות.

ויהי רצון שמ"נחלה" זו נבוא ל"נחלה בלי מצרים", "נחלת יעקב" ש"קראו" (לבית המקדש) בית" — שבקרוב ממש יבוא משיח, ויהפכו ימים אלו לששון ולשמחה, שמחה גדולה ורבה ועצומה. ונתחיל לרקוד, עוד לפני שבת קודש, על אחת כמה וכמה שנמשיך בזה בשבת קודש. ו"הקיצו ורננו שוכני עפר", ובתוכם בעל הגאולה. ונבוא, עם ענני שמיא, לאה"ק, ולכפר חב"ד; ולוקחים את כל כפר חב"ד, ועל אחת כמה וכמה את ביתו של נשיא דורנו הנמצא שם, ביחד עם כל בתי הכנסת ובתי המדרש שבבבל, ובכל חו"ל, לירושלים עיה"ק, להר הקודש, ולבית המקדש ממש (לא רק ל"מקדש מעט"), "מקדש אד' כוננו ידיך", ובשמחה ובטוב לבב.

והעיקר — להוסיף בכל עניני תורה ומצוותי', ביתר שאת וביתר עוז.

ויהי רצון שע"י כל הפעולות בכל הענינים האמורים — נזכה לראות בגלוי את קיום היעוד בשיעור חומש היומי: "ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו",

ולכן "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא", היינו, גאולת הארי — "גור אריֿ יהודה", ובשבט יהודה עצמו — מלכות בית דוד, "עד כי יבוא שילה" — "מלך המשיח", שהוא "מזרע דוד ושלמה".

ובפשטות — ש"יעמוד מלך מבית דוד, הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו .. ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות הֿ וינצח .. ובנה מקדש במקומו, וקבץ נדחי ישראל".

ואז יקויים גם הייעוד "אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם הֿ לעבדו שכם אחד", "והיתה להֿ המלוכה". וכל ענינים אלו — במהרה בימינו ממש.

(משיחות י"ב תמוז והתוועדויות שלאח"ז תשמ"ה)

כא

זירוז בהקמת בתים על שם נשיא הדור

בהמשך להמדובר אודות בתי חב"ד — יש להוסיף ולהזכיר במיוחד אודות הבתים הקרויים על שמו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, "אהל יוסף יצחק", אשר, במקומות אלו שאוחזים עדיין באמצע או בהתחלה — ישתדלו לסיים לקראת י"ב־י"ג תמוז.

[ואף שבשנה זו חל י"ב תמוז ביום השבת — הרי, כמה עניני "סיום" שייכים גם בשבת, ובפרט שיוסיפו בזה במוצאי שבת וביום ראשון וכו'].

ולכל לראש — בנוגע להקמת בית חב"ד ע"ש נשיא דורנו, "אהל יוסף יצחק", בכפר חב"ד שבאה"ק תובב"א:

כדרך הבטלנים — התחילו בהבנין, ונשארו תקועים באמצע...

ולכן, ישתתפו בהוצאות מכאן — בהוספה על השילוח הראשון, יהיֿ בלי־נדר גם שילוח שני, מלבד הסכומים שנאספו בינתיים.

ובודאי יזדרזו במלאכת הבנין באופן שלקראת י"ב־י"ג תמוז יהיֿ הבנין בשלימותו — עכ"פ בשלימות האפשרית בזמן הזה, ולאחר כן, יוסיף נשיא

דורנו עוד יותר, מכיון שעוד לפנ"ז "הקיצו ורננו שוכני עפר"[1], כך, שישתתף בעצמו בסיום וחנוכת הבית וכו' וכו'.

ועד"ז בנוגע לכל המקומות שיש בהם בתי־חב"ד, אשר, מכיון שכל עניני קדושה קשורים עם הקב"ה, שהוא אין־סופי, בודאי יכולים להוסיף בזה, ולא רק הוספה כל־שהיא, אלא "כהנה וכהנה"[2], ועאכו"כ אלו שאוחזים בהתחלה או אפילו באמצע, ולכן, מסתמא יזדרזו בכל זה, ואלו שיצליחו לסיים לקראת "זמן מתן תורתנו" — תבוא עליהם ברכה!

ואם יבואו אח"כ בטענה, מה יעשו לקראת י"ב־י"ג תמוז — הרי, תמיד קיימת אפשרות להוסיף בבנין, מלמעלה, מן הצד, מארבע צדדים וכו', הלואי תהי' זו החקירה היחידה — כיצד ניתן להוסיף כהנה וכהנה... ובודאי שאז תהי' להם השגה גדולה יותר, שכן, "מי שיש לו מנה רוצה מאתיים"[3], וכשיש לו מאתיים — "רוצה ד' מאות", "כפלים לתושי'"[4], וכן הלאה, הולך ומוסיף ואור, עדי קיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", כסיום וחותם ספר "משנה תורה".

(התוועדויות תשמ"ו ח"ג עמ' 355)

כב

חנוכת הבית ל"770" בכפר חב"ד

כאן המקום להזכיר, אשר, ביום זה, ט"ו תמוז, היום שבו קיימא סיהרא דחודש הגאולה באשלמותא — מחנכים את "בית אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש" בכפר חב"ד:

בכפר חב"ד — מיסודו ובהנהלתו של בעל השמחה והגאולה — השתדלו ובנו בית, אשר, גם מראהו החיצוני, דומה, בכל הפרטים ופרטי פרטים, לבית

1) ישעי' כו, יט.

2) ראה סנהדרין כא, א.

3) ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, יו"ד. רמב"ן ובחיי ס"פ חיי שרה. ועוד.

4) איוב יא, ו. שמו"ר רפמ"ו.

שבו התגורר כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, בעל השמחה והגאולה, במשך עשר שנים, עשר השנים שחתמו את תקופת חייו בהיותו בחיים חיותו בעלמא דין — הבית שנקרא בגימטריא ד"פרצת" — "770".

והעיקר — בנוגע לרוחניות והנשמה של הבית — התורה שיוצאת מבית זה, כולל גם ההוראות בנוגע למעשה בפועל ("גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"[1]) שיוצאות מבית זה — שיתפשטו מ"770" שבכפר חב"ד ע"ד שנתפשטו וממשיכים להתפשט מ"770" שבמדינה זו, בעיר זו ובשכונה זו, אשר, "שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם"[2].

וכאמור, ביום שבו קיימא סיהרא דחודש הגאולה באשלמותא — מתקיימת "חנוכת הבית", ומשתדלים שהדבר ייעשה "ברוב עם הדרת מלך"[3],

ועוד והוא העיקר — שמבית זה תתפשט תורתו והוראותיו של בעל השמחה והגאולה, ביחד עם קיום השליחות שהטיל על כאו"א, שנקודתה ותוכנה — לעשות מהעולם כולו דירה לו ית'.

לכל לראש — שיהי' ניכר ובולט הענין דדירה לו ית' ב"בית אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש" אשר בכפר חב"ד, ועד"ז ב"בתי חב"ד" בכל מקום שהם, שכל א' מהם נקרא וקשור עם נשיא דורנו.

ועד שפועלים שהענין דדירה לו ית' יהי' ניכר ובולט בגלוי בכל העולם כולו,

עי"ז שמתאספים כולם יחדיו, על מנת להתאחד "כאיש אחד בלב אחד", מתוך החלטה טובה ותקיפה למלא את השליחות של נשיא דורנו, מתוך שמחה וטוב לבב, ובתכלית השלימות.

(התוועדויות תשמ"ו ח"ד עמ' 76)

---

1) קידושין מ, ב. וש"נ. רמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ג. פ"ג ה"ג. וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג.
2) תהלים קלג, ג. וראה מצו"ד עה"פ.
3) ל' הכתוב — משלי יד, כח. וראה אנציקלופדי' תלמודית בערכו. וש"נ.

כג

הקמת "בית אהלי יוסף יצחק"

בכל מקום שדרים בו יהודים

יש להזכיר עוד הפעם אודות הקמת "בתי־חב"ד" בכל מקום ומקום:

לכל לראש — המוזכר לעיל[1] אודות "בית אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש" בכפר חב"ד, אשר, ביום זה התקיימה בפועל "חנוכת הבית" ברוב פאר והדר, "ברוב עם הדרת מלך"[2].

ובודאי שמאורע זה יוסיף זירוז ועידוד בכל הקשור להקמת "בית אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש" בכל המקומות — החל מהענין הרוחני, אצל כל אחד ואחת מישראל בלבו פנימה, וגם כפשוטו, אין ענין יוצא מידי פשוטו, לבנות בית כזה, "בית אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש", "בית־חב"ד", בכל מקום שדרים בו יהודים, ובמקומות שישנו כבר "בית־חב"ד" — להוסיף בבנינו, בית ועלי' על גביו או בית לפנים מבית (ע"ד ב' הדעות בנוגע למערת המכפלה[3]).

ובפשטות — להשתדל ולפעול אצל יהודי המקום שיהי' להם רצון וחפץ בהקמת "בית־חב"ד", ובמילא, יסייעו וישתתפו בהקמתו, הן בנשמתם הן בגופם והן בכל מאודם, זה ממונם[4], אשר, עי"ז יבנה הבית במהירות גדולה יותר מכפי שמשערים.

ועוד מעלה עיקרית בזה:

מטבע האדם, שדבר שהשתתף ולקח בו חלק פעיל, בנפשו בגופו ובממונו — יקר וחשוב אצלו כו', ובמילא, כאשר תושבי המקום יטלו חלק פעיל ועיקרי בהקמת "בית־חב"ד" — אזי, גם לאחרי הקמתו, יהי' להם רצון וחפץ להכנס ל"בית חב"ד", ולא רק להכנס בלבד, אלא "לחיות" ב"בית־חב"ד", ולא

---

1) עמ' 95.

2) ל' הכתוב — משלי יד, כח. וראה אנציק' תלמודית בערכו. וש"נ.

3) עירובין נג, רע"א.

4) ברכות נד, א — במשנה. ספרי ופרש"י ואתחנן ו, ה.

עוד, אלא להשתדל שהפעילות של "בית־חב"ד" תהי' "ברוב עם", אשר, עי"ז יתוסף ב"הדרת" הבית, ו"הדרת מלך" — "הדרת מלך" דנשיא דורנו, ועד ל"הדרת מלך" דמלך מלכי המלכים הקב"ה.

ובכל זה — כדאי ונכון להתחיל לעסוק תיכף ומיד, כך שהנחת היסוד כו' תהי' עוד לפני ג' השבועות.

(התוועדויות תשמ"ו ח"ד עמ' 110)

כד

בית אגודת חסידי חב"ד,

אוהל יוסף יצחק ליובאוויטש, 770 של כפר חב"ד

ב"ה, ט"ו במנ"א[1],

חודש דמזלי'[2] ארי' שאג[3] מי לא ייר'א[4],

ה'תשמ"ו. ברוקלין נ.י.

בנועם קבלתי ההודעה ע"ד קביעות זמן כינוס השלוחים השביעי בארצנו הקדושה, ארץ אשר "תמיד עיני הוי' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"[5],

---

1) ראה משנה סוף תענית וגמרא שם. זח"ב (קלה, א). פע"ח דרוש סוד ט"ו באב (הובא ונתבאר בד"ה נחמו, עת"ר). לק"א להה"מ (לא, ג — בהוצאת קה"ת). רשימות הצ"צ לאיכה (אוה"ת נ"ך כרך ב' ע' א'צו). ליקוטי לוי"צ אגרות ע' תיג.

2) ראה יל"ש ירמי' בראשו ובתחלתו רמז נטר.

3) וידוע הר"ת דארי' אלול ר"ה יוהכ"פ הו"ר (של"ה ריש מס' ר"ה ריג, א. הובא ונתבאר באוה"ת ר"ה ע' א'תכב). עבודת התשובה, דבתשובה נגאלין וארי' יבנה אריאל. ובלקו"ת ר"פ עקב: וגם ימים נוראים נקראים ע"ש ארי' כי ארי' אותיות יראה.

4) עמוס ג, ח.

5) פרשת השבוע (עקב יא, יב) בו נכתב מכתב זה.

"ביום הראשון לס' כי תעשה הטוב והישר, ערב כ"ף מנחם אב — יום ההילולא של הרה"ג והרה"ח המקובל מוהר"ר לוי יצחק ז"ל, אביו של — יבלח"ט — כ"ק אדמו"ר שליט"א, בבית אגודת חסידי חב"ד — אהל יוסף יצחק ליובאוויטש, 770 של כפר חב"ד, ארה"ק ת"ו"[6],

כינוס שביעי ואשר קבעו הנושא שלו "איש את רעהו יעזורו"[7].

ויה"ר שיהא בהצלחה רבה בכל — והרי הודיעה תורתנו תורת אמת בקשר לאבוהן דכל שלוחים למסור תורת השם ומצותי': לכה ואשלחך גו' ואנכי אהי' גו' והוריתי אתכם (ל' רבים — כי איש את רעהו יעזורו) את אשר תעשון[8], ובפרט שבמשך כל השנה, שכוללת כל שינוים האפשריים[9], בטח פעלו בהתאם להחלטות הכינוסים הקודמים.

ובאופן דכינוס[10] — דיש בזה זכות ותוקף דרבים[11], ויתרה מזה — דציבור, שהרי בודאי יתאחדו כולם למציאות (חדשה)[12] אחת בלב אחד[13],

ובתור שלוחים של אחד, כ"ק מו"ח אדמו"ר, נשיא דורנו, שהנשיא הוא הכל[14] —

השביעי — וכל השביעין חביבין[15],

ביום הראשון הנקרא בתורה אור, ובה עצמה בפתח דבריך יאיר יום אחד[16]

---

6) ל' ההזמנה השלוחה להשלוחים שי' — ובמילא חלה על זה אריכות הביאור בתורת הה"מ (לקו"א סרי"ג) "שכל המקריות שיקרה לאדם זהו כמשל מי שרואה במראה שרואה כנגדו פרצופו וכו'" — בכל תיבה.

7) ישעי' מא, ו.

8) שמות ג, י. ד, יב. ד, טו.

9) ראה ביאורי מעלת אתרוג הדר באילנו כו' (סידור ש' הלולב (רסה, א). אוה"ת סוכות (ע' א'תשלט). המשך וככה תרל"ד פצ"ד ואילך.

10) מתורת הבעש"ט בתכלית פגישת שני אנשים (כש"ט הוספות סקכ"ו) מובן גודל התכלית דפגישה בכינוס דרוב עם.

11) ראה ברכות ח, רע"א. שו"ע אדה"ז סי' צ' סעיף י'. וראה ד"ה פדה בשלום לאדמו"ר האמצעי פי"ב. ד"ה עשרה שיושבים, תרפ"ח.

12) ראה צפע"נ — כללי התורה והמצוה ערך צבור.

13) כלשון המכילתא עה"פ ויחן שם ישראל (יתרו יט, ב). פרש"י שם. וראה תו"א ס"פ נח. מאמרי אדה"ז — ענינים ע' פו ואילך.

14) פרש"י חוקת (כא, כא) מהתנחומא. וראה רמב"ם הל' מלכים (פ"ג ה"ו): לבו (של מלך) הוא לב כל קהל ישראל.

15) ויק"ר פכ"ט, יא. וראה רד"ה באתי לגני דיום ההילולא, יו"ד שבט השי"ת.

16) תהלים קיט, קל. וראה ב"ר רפ"ג. פרש"י עה"פ.

שלא הי׳ בעולם אלא אחד[17], ונמשך אחרי זה ע״י אשר ״אתה הראת לדעת כי הוי׳ הוא האלקים אין עוד מלבדו״[18],

לס׳ כי תעשה הטוב והישר[19], שזוהי כוונת ומטרת השליחות לפעול בכאו״א מבנ״י, ארץ חפץ[20] דה׳ אלקינו, שיוכר בו תמיד אשר עיני ה״א בו בגלוי,

בית — לפעול התיישבות וקביעות[21],

אגודת חסידי חב״ד שהעבודה בכל הענינים האמורים היא באופן דאגודה דאיש את רעהו יעזורו, עזר חסידי לפנים משורת הדין וחודרת באופן פנימי, ונקבעת (בית) בכל פרטי הכחות דחכמה בינה ודעת[22], כולל ובמיוחד — הפצת פנימיות התורה, כפי שנתגלתה בתורת חסידות חב״ד, ״יתפרנסון״[23], באופן של הבנה והשגה בחב״ד שבנפש,

אהל יוסף — תולדות יעקב (יושב אוהלים) יוסף — ושמו בשלימותו

יוסף יצחק — שמו של המעודד והמזרז והמבקש והמברך וכו׳ והפותח והסולל דרך לכאו״א ע״י עבודתו ואופנה, שעבודתו בכל ג׳ הקוין דתורה ותפלה וצדקה, ובכל א׳ מהם בפ״ע, היתה באופן ד״בכל מאדך״[24] (״מאד״ של נשיא הדור),

[ובפרטיות יותר: יוסף — מלשון הוספה, עד להוספה באופן ד״יוסף ה׳ לי בן אחר״[25], שעושים מ״אחר״ — ״בן״[26]; ויצחק — ע״ש ״כל השומע יצחק לי״[27], עבודה מתוך שמחה],

---

17) בראשית (א, ה). פרש״י (בשם ב״ר — פ״ג, ח) שם.

18) ואתחנן ד, לה.

19) ראה יב, כח.

20) ראה מלאכי (ג, יב). כש״ט — הוספות סמ״ד (הוצאת קה״ת), וש״נ.

21) ראה ש״ב ז, ה־ז (בית לגבי אהל). מפרשים (חדא״ג. עיון יעקב. ועוד) לפסחים פח, א (בית לגבי הר ושדה).

22) אמות ומקור למדות (תניא רפ״ג).

23) תקו״ז ת״ו בסופו. וראה לקו״ש חכ״ד ע׳ 136 הערה 35. וש״נ.

24) ואתחנן ו, ה. וראה תו״א מקץ לט, ג. לקו״ת שלח מב, ג. ובכ״מ.

25) ויצא ל, כד.

26) ראה אוה״ת עה״פ (רכ, א־ב). ועוד.

27) וירא כא, ו. וראה תו״א תולדות יז, ד שעיקר ענין ״יצחק״ הצחוק והתענוג — בא לאחרי העבודה דאתהפכא חשוכא לנהורא (שזהו״ע ״יוסף ה׳ לי בן אחר״, עשיית ״אחר״ ל״בן״).

ליובאוויטש — ע"ש ענין האהבה ("ליובא" — בשפת המדינה ההיא)[28], היינו שהעבודה דהפצת התורה והיהדות חדורה באהבת ישראל ואחדות ישראל,

770 של כפר חב"ד, ארה"ק ת"ו — אשר רמז רמזו חסידים — 770 בגימט' פרצת, וארה"ק תבנה ותכונן באופן דו"פרצת" — ירחיב השם את גבולך.

ויה"ר שיקיימו שליחותם בשלימות המתאימה לפעולות הבאות לאחרי החלטות הכוללות ומוסיפות (כהציווי להעלות[29] בקודש) על ההחלטות הקודמות, כי, בלשון הכתוב: אחרי ה"א תלכו (שהוא אין סוף — ועד אשר) בו תדבקון[30]

ובודאי תבואנה ברכות ה' לכאו"א וב"ב שי' — בשלימותם, שהרי כאו"א פועל בכח ויכולת הכינוס דציבור[31], עשרה (ויותר) מישראל, מלכתחילה אריבער[32].

ובמהרה בימינו ממש — נזכה לברכה העקרית: כי ידבר (השם) שלום אל עמו ואל חסידיו גו' לשכון כבוד בארצנו[33] ובקרית מלך רב שבה, בנחלה זו ירושלים[34] — ותחזינה עינינו את בית הבחירה, מקדש אדנ־י כוננו ידיך[35], בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(התוועדויות תשמ"ו ח"ד עמ' 202)

---

28) ראה ספר הזכרונות ח"א ס"ע 17. וראה גם שם ריש ע' 342.

29) ברכות (כח, א) וש"נ.

30) ראה יג, ה.

31) דעיקרו בארצנו הקדושה, משא"כ בחו"ל "דלית נשיא עמן" שיגזור עליהם (ירושלמי תענית רפ"ב. הובא במג"א סתקע"ה סק"י (ובמ"מ לרמב"ם תעניות ספ"ג מהרמב"ן — משא"כ לרש"י פסחים נד, ב. תוד"ה אין תענית יא, ב. מאירי שם. הגר"א לאו"ח סתקע"ו סי"ד. ואכ"מ)).

32) פתגם הידוע דאדמו"ר מהר"ש — הובא באגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ ח"א מכתב שם.

33) תהלים קאפ' פה, ט־י.

34) (ספרי ופרש"י ראה יב, ט. זבחים קיט, סע"א) — שיעור החומש דיום הכינוס. וידועה תורת אדה"ז לחיות בשיעור היומי (סה"ש תש"ב ע' כט ואילך).

35) בשלח טו, יז. וראה פרש"י סוכה מא, סע"א. ועוד. יל"ש תהלים רמז תתמח בסופו. וראה תקו"ז תי' יב. אוה"ת בשלח ע' תקסד ואילך.

קניין הבית

"בית כללי עבור כלל ישראל"

"אינני יכול לתאר בכתב את האור, השמחה ושביעות הרצון שהיו נסוכים על פניו של כל אחד מהמשתתפים. על פני הכל היה ניכר שזוהי שמחה רוחנית של קדושה".

במילים אלו (כאן בתרגום מאידיש), תיאר החסיד הנודע הרב אברהם פאריז ע"ה את מעמד חנוכת הבית מספר 770 ברחוב איסטערן פארקווי, בברוקלין, ניו־יורק, ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב, כ"א באלול ה'ש"ת.

כמה סיבות היו לאור ולשמחה: הראשונה — חנוכת הבית נערכה בהתוועדות־קודש של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, במהלכה השמיע גם מאמר חסידות. בנוסף לכך, חסידי חב"ד בארצות־הברית חשו וידעו היטב, כי באותו יום נפל דבר בתולדות חסידות חב"ד.

אכסניה זמנית

יש לזכור את התקופה בה מדובר. רק לפני כשנה פרצה מלחמת העולם השניה. הרבי הריי"צ, משפחתו, מזכיריו ותלמידי ישיבת "תומכי תמימים" היו באותה שעה בפולין, שנכבשה בסערה על־ידי הנאצים ימ"ש. הרבי נ"ע והנלווים אליו היו נתונים במצור ובמצוק, סבלו תלאות רבות וניצלו בהצלה פלאית (כמסופר בהרחבה במקומות אחרים).

בהגיע הרבי נ"ע לארצות־הברית, ביום השני ט' באדר שני ה'ש"ת, היה בארצות־הברית רק קומץ קטן של חסידי חב"ד, בעוד שרוב מניין ורוב בניין של עדת החסידים נותר בעמקי הבכא של רוסיה ופולין. מכל מקום, הרבי נ"ע התקבל על־ידי משלחות רבנים ונציגי העיר והשלטון בכבוד רב, ואגודת חסידי חב"ד קבעה לו אכסניה זמנית במלון "גרייסטאון" שברחוב ברודוויי פינת רחוב 91 במנהטן, ניו־יורק, בחדר מספר 609, בקומה השישית.

עם בואו של הרבי הריי"צ לארצות־הברית אורגנה "אגודת חסידי חב"ד" מחדש. התקנון הרשמי של האגודה סודר, ונבחרו 20 חברי ההנהלה שלה. בין החברים החדשים נבחרו גם חתני הרבי הריי"צ שהיו באירופה, הלוא הם כ"ק אדמו"ר נשיא

דורנו, שהיה באותה שעה בצרפת והגיע לארצות־הברית בכ"ח בסיון תש"א והר"ר מנחם מענדל הכהן הארנשטיין, ששהה עדיין בפולין הכבושה, שם ניספה, הי"ד.

גם אגודת חסידי חב"ד שכרה חדר במלון "גרייסטאון" בו התאכסן הרבי הריי"צ, בחדר 539, בקומה החמישית.

הקמת וועד הבניין

הרבי פתח מיד בעבודת הקודש של הקמת ויסוד ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית בניו־יורק וסניפיה בערי השדה ובעבודה מסועפת של הפצת היהדות והחסידות, לאור הסיסמה שקבע — "אמריקה איז ניט אנדערש" [=אמריקה איננה שונה] וגם בה ניתן לחיות חיי תורה וחסידות מלאים, בדיוק כמו ב'בית הישן' באירופה.

החסידים מצידם פתחו בניסיונות למצוא לרבי דירה מתאימה, כאשר מובן לכל, כי לא מדובר בדירת מגורים גרידא, אלא במקום שעתיד להיות מרכז חסידות חב"ד.

את חג הפסח עשה הרבי בביתו של הנגיד ר' כלב פסטון — בית מספר 319 בשדרת פורעסט בעיר לייקווד שבמדינת ניו ג'רסי. היו חסידים שראו את לייקווד כמקום מתאים לקביעת מגוריו של הרבי. גם תלמידי ישיבת "תומכי תמימים", שנוסדה ביום בואו של הרבי לארצות־הברית, היו מרוצים מהרעיון וחשבו שבעקבות הרבי גם הישיבה תזכה למקום של קבע בלייקווד שנחשבת מקום שקט, רגוע ונעים יותר מאשר הכרך הסואן של ניו־יורק.

החסידים הידועים, הרבנים התמימים, הרב ישראל דז'ייקבסאהן והרב שלמה אהרן קזרנובסקי, חברי אגודת חב"ד בארצות־הברית, תמכו אף הם בהצעה זו והביאו אותה בפני הרבי. ואולם, הרבי סירב להצעה באמרו — "בתוך עמי אנוכי יושב".

להבנת מענה הרבי "בתוך עמי אנכי יושב" יש להזכיר כי באותה עת היתה לייקווד מקום נופש בלבד, ואילו ניו־יורק היתה מרכז יהודי תוסס, בו התרכזו מרבית המהגרים מאירופה. הרבי אמר, אפוא, כי ברצונו להיות יחד עם אחיו היהודים.

ואכן, זמן קצר לאחר חג הפסח, ביום ז' באייר, חזר הרבי לאכסנייתו הזמנית בבית המלון "גרייסטאון".

כך אנו מוצאים במכתבו של הרבי הריי"צ מי"ב אייר ש"ת אל הרב דוד מאיר

רבינוביץ מבוסטון (אגרות קודש שלו כרך ה עמ' עה) "...שבוע העברה חזרנו מלייקוואוד לנויארק, אמנם עדיין אין לנו דירה הראוי והננו יושבים בהאטעל, והשי"ת יזמין לנו דירה הראוי' לנו להצלחה בגשמי' וברוחניות ויחזק בריאותי שאוכל להתעסק בעבודת הקודש העמוסה עלי ויצליחני בגשמי' וברוחניות".

מעתה ואילך הושקעו מאמצים בחיפוש אחר בית שיהיה מקום ראוי ומתאים גם כדירת מגורים לרבי ובני ביתו, וגם בית־מדרש ומרכז לחסידי חב"ד שממנו תצא אורה לכל העולם. בתנאי הימים ההם ובהתאם לאפשרויות והאמצעים שהיו באותה שעה ברשות אגודת חב"ד, לא היתה זו משימה קלה כלל.

לצורך ביצוע המשימה הוקם ועד מיוחד - "ועד למען בניין בית חיינו שעל־ידי אגודת חב"ד". חברי ועד אגודת חב"ד היו הרב ניסן טעלושקין, יו"ר נכבד של אגודת חב"ד; ר' חיים שניאור זלמן קרעמער, יו"ר אגודת חב"ד; הרב שלמה אהרן קזרנובסקי, יו"ר הוועד למען בניין בית חיינו; ר' אברהם דובער קרעמער, גזבר; הרב דובער חסקינד, מזכיר. ועל חברי ועד הבניין נימנו: הרב שמואל לויטין, הרב משה דובער ריבקין, הרב אלי' סימפסון, הרב ישראל דז'ייקבסאהן, הרב מנחם מענדל קונין.

אסיפה לא שגרתית

במהלך חודש אייר חלה התקדמות משמעותית במשימה שהוטלה על הוועד. אנו לומדים על כך ממכתב שהוועד שיגר ליחידי סגולה מאנ"ש בכ"ב באייר ובו הזמנה להשתתף באסיפה לא שגרתית.

וכך נאמר במכתב (להלן, בתרגום מאידיש מהמקור המופיע ב"תולדות חב"ד בארצות־הברית" עמ' קעג):

ידיד יקר,

בעזרת השי"ת והודות לסיוע של ידידי כ"ק אדמו"ר שליט"א, שכב' הוא אחד החשובים שבהם, עלה בידינו להציל את הרבי שליט"א מהסכנה הנאצית, ולהביא את הרבי שליט"א ואת בית חיינו למדינה זו, לחיים ולהצלחה.

הרבי שליט"א ובית חיינו נמצאים כאן מעל לתשעה שבועות, ועדיין אין להם מקום מנוחה והם מתגוררים במלון גרייסטאון. מובן מאליו, כי תפקידנו טרם הסתיים.

השתדלנו במאמץ רב לשכור עבור בית חיינו דירה מתאימה, אך למרבה הצער — ללא הצלחה. כעת הזדמן, בעזרת השי"ת, בית מתאים באזור מעולה ביותר, שניתן להשיג אותו עבור בית חיינו בתנאים טובים ביותר, אלא שעלינו להזדקק לעזרתם של ידידינו, אנ"ש, אשר כל אחד ייקח על עצמו חלק מהעבודה, שמן ההכרח לארגנה תוך מספר שבועות.

אי לזאת, מבקשים אנו מכב' להשתתף באסיפה דחופה שתתקיים אי"ה ביום

מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש
Secretariat of RABBI OF LUBAWITZ
Address: **RABBI I. SCHNEERSOHN**

No._____

ב"ה, כ"ד תמוז, ת"ש
נויארק.

ידידי הרה"ג וו"ח אי"א
מוהרש"א שי' קאזארנאווסקי.

שלום וברכה!

יקבל בזה המחאה על סך $1175
(אלף ומאה שבעים וחמשה דאללאר).הסכום
הזה שייך לקופת קרן הבית והוא משל אלו;

$20.00	ר' שמעון ליב גרינבערג
$ 2.00	ר' ליב חפץ
$50.00	ראי"פ ווייליער
$710.00	מ' קאגא
$250.00	הרב קאזארנאווסקי
$18.00	הרב תרשיש
$25.00	ב. זילבערשטיין
$50.00	ר' משה פנחס כץ
$50.00	פליסקין, קאנאדא
$1175.00	

בכבוד
מזכירות

רשימת תורמים לקניית 770

תמונת הבנין זמן קצר לאחר שנבנה

ראשון, יום א' לפ' נשא, 2 ביולי 1940, בשעה ארבע אחה"צ במלון גרייסטאון, ברודוויי פינת רחוב 91, ניו־יורק, בה ישתתפו רק יחידי סגולה.

למותר להדגיש את חשיבותה של אסיפה זו, ולכן, בטוחים אנו שללא כל ספק וללא כל מניעות, יגיע כב' בזמן, ותשועה ברוב יועץ.

על המכתב חתומים: ר' חיים שניאור זלמן קרעמער, נשיא אגודת חב"ד, הרב שלמה אהרן קזרנובסקי, יו"ר הוועד, והרב דובער חסקינד המזכיר.

הרבי נוחר ב-770

הבית שנמצא, היה בניין מספר 770 ברחוב איסטערן פארקוויי, במרכזה של שכונת קראון־הייטס בברוקלין. השכונה נחשבה אזור יוקרתי ובניין זה היה החדש ביותר בשכונה. רוב תושבי השכונה היהודיים באותה עת נימנו על הקהילה הקונסרבטיבית, ובניין ה"ג'ואיש סנטר" הממוקם בצדה השני של השדרה (כיום, בניין "אהלי תורה") היה המרכז הקונסרבטיבי החשוב ביותר בארצות־הברית. את השכונה הזו בחר הרבי הריי"צ כמקום מגוריו והמוקד בו יעבוד את עבודתו הקדושה.

מצב היהדות הנאמנה בשכונת קראון־הייטס בתקופה ההיא היה ירוד ביותר. כך, לדוגמה, כאשר האדמו"ר מטומשפול, רבי משה חיים יהושע שניאורסאהן־טברסקי ע"ה, הגיע לגור בקראון־הייטס בשנת תרח"צ ופתח בית־כנסת במקום, הגישו נגדו השכנים תביעה בבית המשפט.

לפני שהרבי הריי"צ קנה את הבניין, התבטא בפני האדמו"ר הנזכר כי הוא מחבב את שכונת קראון־הייטס ומעוניין לגור בה. הרבי הוסיף כי לדעתו יש בשכונה "פוטנציאל שניתן לעבוד עמו".

מעניין לציין עוד כי כאשר הרבי הריי"צ ביקר בארצות־הברית עשר שנים קודם לכן, בשנים תרפ"ט־תר"צ, שהה מספר שבועות בשכונת קראון־הייטס, בבית מספר 184 בשדרת ברוקלין (בין הרחובות פרוספקט פלייס וס. מרקס), לא הרחק מ־770.

מרבית חסידי חב"ד בניו־יורק התרכזו אותה עת בשכונת בראונזוויל בברוקלין, בה היו חמישה בתי כנסת בהם התפללו לפי נוסח חב"ד. רק לאחר שהרבי הריי"צ קבע את מושבו ב־770 החלו להתיישב בקראון־הייטס משפחות חסידיות. בין הראשונות שעברו

להתגורר בקראון־הייטס בשנת תש"א יש למנות את משפחת הרב יוחנן גורדון, משפחת הרב בערל חסקינד ומשפחת הרב אברהם פופאק.

התנגדות התושבים

במקביל להליכי הקנייה של הוועד, ארגנו מספר תושבים עצומת התנגדות בניסיון לבטל את הקנייה. הם חששו מההגירה של רבי וחסידים לשכונה בעלת האופי השונה לחלוטין מאופייה של חצר חסידית, אך תודה לא־ל, הדבר לא עלה בידם. לאחר קניית הבניין הם אף דרשו לכסות את חלונות הבניין בעת שהבחורים ישבו ולמדו, כי הבחורים היו עטורי זקן.

מר שוורץ, רופא יהודי שהייתה לו קליניקה לרפואה פנימית בבניין 766 הסמוך ל־770, סיפר בשעתו לרב בערל חסקינד כיצד התבטלה העצומה:

אחד ממחתימי העצומה פנה לרופא ממכריו, וביקש לצרף את חתימתו לעצומה כנגד מכירת הבית לרבי, בנימוק שפתיחת בית־כנסת אורתודוקסי וישיבה בשכונה היוקרתית, תוריד את ערך מחירי הדירות בשכונה.

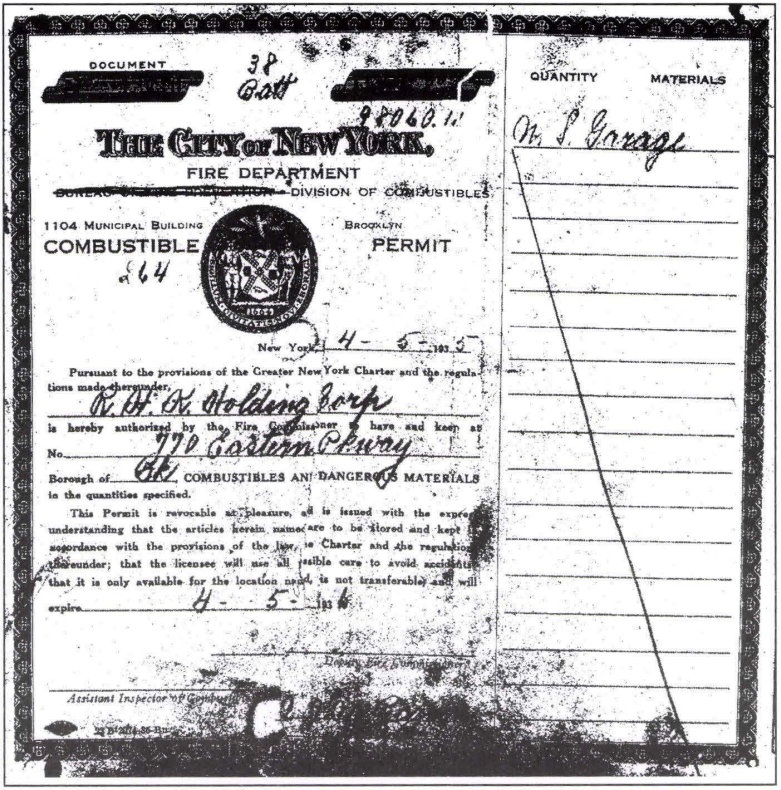
בהשגחה פרטית נכח בפגישה זו יהודי שלשמע הדברים, הגיב בכעס: "אינני מבין כלל כיצד אתם מעיזים להיאבק ביהודי שכל חייו הם מסירת נפש למען יהודים ויהדות? רק עכשיו הוא הגיע מפולין הכבושה, ורצונו לשבת כאן במנוחה — הכיצד אינכם מרשים לו זאת"?!

בדברו לקח היהודי את ניירות ההחתמה וקרעם לגזרים. כך בטלה ההתנגדות לרכישת הבניין.

מחיר נמוך

הבניין המדובר היה בן שלוש קומות וקומת מרתף וכן חצר רחבה מימינו וחצר רחבה נוספת משמאלו.

הבניין היה בנוי בצורה מרשימה ביותר. הריצוף ואריחי הקרמיקה שבחדרים השונים יובאו מאיטליה. החדרים בקומות העליונות היו מרוהטים ומחופים בעץ, וגם שני

DOCUMENT 38 Galt 98060.11

THE CITY OF NEW YORK,
FIRE DEPARTMENT
BUREAU OF FIRE PREVENTION - DIVISION OF COMBUSTIBLES
1104 MUNICIPAL BUILDING BROOKLYN
COMBUSTIBLE PERMIT
264

New York 4-5-1935

Pursuant to the provisions of the Greater New York Charter and the regulations made thereunder,
R. H. K. Holding Corp
is hereby authorized by the Fire Commissioner to have and keep at
No. 770 Eastern Pkwy
Borough of BK COMBUSTIBLES AND DANGEROUS MATERIALS
in the quantities specified.
This Permit is revocable at pleasure, and is issued with the express understanding that the articles herein named are to be stored and kept in accordance with the provisions of the law, the Charter and the regulations thereunder; that the licensee will use all feasible care to avoid accidents; that it is only available for the location named, is not transferable and will expire 4-5-1936

Deputy Fire Commissioner
Assistant Inspector of Combustibles

QUANTITY MATERIALS
N. S. Garage

אישור על תקינות הבנין משנת תרצ"ה

החדרים שבחזית הקומה הראשונה היו מרוהטים בפאר והדר. במרתף הבניין היה חדר גדול ומרוהט, ששימש לבעל הבניין כאולם אירועים. בבניין הייתה גם מעלית, דבר די חריג באותם ימים. יודעי דבר אמרו כי בעל הבית השקיע בבניין למעלה ממאתיים אלף דולר, סכום אגדי באותם הימים.

הרב קזרנובסקי שסייר בבניין התרשם לטובה. צורת הבנייה וחלוקת המבנה, ובכלל זה המעלית שהיתה מותקנת בו, התאימו לתנאים שהוצבו על־ידי הרבי הריי"צ. הרבי היה מרוצה ביותר למשמע הדברים ובחר בבניין זה מבין כל ההצעות הנוספות שהועלו.

למרות שהשכונה היתה יוקרתית והבית גם הוא היה יוקרתי, המחיר המבוקש היה

נמוך יחסית. בעל הבית, רופא בשם י. רוזנמן שבנה את הבניין בשנת תרצ"ג לבית מגורים וקליניקה פרטית, שם ביצע פעולות רפואיות לא חוקיות ונעצר בעקבות הסתבכות עם שלטונות המס, והבנק שעיקל את הבית — "נאסאו סייווינג אנד לואן אסוסיאיישן" — הציע אותו למכירה במחיר זול במיוחד — שלושים אלף דולר.

[במאמר מוסגר יצויין, כי לאחר שהבניין נמכר לרבי, התבטא רופא זה בפני מספר אנשים שהוא גאה בכך שהבניין שבנה הפך להיות המרכז של תנועת ליובאוויטש].

"עוד ימים טובים יבואו"

כדי להשיג את הכסף הנחוץ לביצוע הרכישה פנה ה"ועד למען בניין בית חיינו" לאנ"ש במכתב הבא, מיום ה' מנחם־אב ה'ש"ת, ובו בקשה להרים תרומה למטרה זו ("תולדות חב"ד בארצות־הברית", עמ' קעד):

"הננו באים לעורר ולהזכיר את ידידנו שי' שישתתף בענין נשגב שיקר וקדוש לנו ולכל אנשי חב"ד שי', אשר גם כב' נרשם לאחד המיוחד לנו בתוך עדת החסידים שי'. והננו קוראים בקריאה של חיבה שיכתב בספרן של חסידים ואנשי מעשה בהשתתפות חשובה, ובזה תביאו ברכת הצדיקים אל ביתכם בגו"ר, כי שם צוה ד' את הברכה וחיים עד העולם נס"ו.

בטח שמע כבודו את כל הטורח והעמל שעמלו כל ידידינו המקורבים לבית רבינו כ"ק אדמו"ר שליט"א עד שעלה למצוא בית דירה טובה וחשובה שמתאים לכ"ק שליט"א לפי בריאותו הק'. וכן שמתאים בכל הפרטים הרוחניים: שיהיה בית־הכנסת מפואר ומרווח, כי מקווים אנו בעזהשי"ת שעוד ימים טובים יבואו על כלל ישראל, ובתוכם אנ"ש חב"ד, שיתכונן ויבנה בניין הקודש — בית חיינו דליובאוויטש פה באמריקא, אשר כל אנ"ש ומגזע אנ"ש זוכרים, וחקוק בנפשם, היוקר והקדושה שהי' מלפנים אצל החסידים, החיים הרוחניים ואור החסידות, אצל רבותינו הקדושים בליובאוויטש.

רז"ל אמרו, ברכות דף ח', "מאי דכתיב אוהב ד' שערי ציון מכל משכנות יעקב, אוהב ד' שערי ציון המצוינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות, והיינו דאמר עולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד". הד' אמות של הלכה, של תורת אמת לאמיתו, זה ד' אמות של המקדש מקום

בע"ה

SChuyler 4-1800
Extension 618

ועד לטען בנין בית חיינו
של
כ"ק אדמו"ר שליט"א דליובאוויטש

BUILDING COMMITTEE
FOR THE
RESIDENCE OF THE LUBAVITCHER RABBI

HOTEL GREYSTONE
BROADWAY & 91ST STREET
NEW YORK, N. Y.

Rabbi N. Telushkin
Hon. Pres. Agudas Chabad
Mr. H. S. Kramer
Pres. of Agudas Chabad
Rabbi Aaron S. Kazarnovsky
Chairman
Mr. Abe Kramer
Treasurer
Mr. B. Hastind
Secretary

COMMITTEE
Rev. M. Kunin
Counselor Sam Kramer
Hon. P. M. Kleinfeld
Mr. Louis Rosmen
Mr. U. Gourary
Mr. L. Merkin
Mr. E. Merkin
Mr. Saul Zavon
Mr. Sam Zavon
Mr. H. Cohen
Mr. Abe Halderman
Mr. Alex Cowen
Mr. A. J. Katz
Mr. M. Gelman, Chicago
Mr. S. Palmer, Chicago

הרב ר' ניסן טעלושקין
יו"ר נכבר אגודחב"ד
ר' חיים שניאור זלמן קרויסער
יו"ר אגודחב"ד
הרב ר' שלמה אהרן קאזארנאווסקי
יו"ר הועד
ר' אברהם רובער קראמער
גזבר
ר' רובער חסקינד
מזכיר

הועד
הרב ר' שמואל לעווימין
הרב משה רובער רובקין
הרב אלי' סיפסמאן
הרב ישראל רושיקאבסקי
רעוו. מנחם מענדל סוניו

נע"ח, ה' מנ' אב, ת"ש.

כבי ידידנו הנכבד והנעלה ח"ח וכו' הרא"ש ר' יהושע [illegible]

שלום וברכה.

תננו באים לעורר ולהזכיר את ידידנו שי' שישתתף בעניין נשגב שיקר וקדש לנו ולכל אנשי חב"ד שי', אשר גם כבי נרשם לאחד מיוחד לנו בתוך עדת החסידים שי', וחננו קוראים בקריאה של חיבה שיכתב בספרן של חסידים ואנשי מעשה בתחתפות חשובה, וזכה תביאן ברכה הצדיקים אל חיים בגן ער, כי שם צוה ד' את הברכה וחיים על העולם נסוי.

בטח שמע כבודו את כל המורה והעשל שעשלו כל ידידינו תמקורבים לביה רבינו כ"ק אדמו"ר שליט"א עד שעלה לפצא ביה דירה מוכה וחשובה שמתאים לכ"ק שליט"א לפי ברשותו הק'. וכן שמתאים בכל הפרטים הרוחניים שיהי' בתכנים משאר ומרחה, כי מקוים אנו בעזהש"ת שעוד ימים מובים יבואו על כלל ישראל ובתוכם אנ"ש חב"ד שיתכוננו ויבנה בנין הקדש - ביה חיינו דליובאוויטש פה באמריקא, אשר כל אנ"ש ומגזע אנ"ש זוכרים וחקוק בנפשם היזקר וחקדושה שהי' מלפנים אצל תחסידים החיים הרוחניים ואור תחסידות אצל רביתינו הקדושים בליובאוויטש.

רז"ל אמרו, ברכות דף ח', מאי דכתיב אוהב ד' שערי ציון מכל משכנות יעקב, אוהב ד' שערי ציון תמצוינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ובתי"מ, והיינו דאמר עולא פיום שחרב ביתי"ק אין לתקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד. הד' אמות של הלכה של תורת אמת לאמיתו זה ד' אמות של תמקדש מקום התורה והעבודה של רביתינו תקדושים אשר משם תאור אור התורה ויצל של תחיה להעיר ולהאיר אלפי ישראל בתשובה ומעשים טובים.

תתעוררו ותשתתפו בעניין הק' הזה להתנדב ברוח נדיבה וביד רחבה, תקדימו נעשה לנשמע, ובזה תזכו לרשת שפע ברכה וחיים אמיתיים מנפש ועד בשר, בזה ובבא.

ברגשי כבוד וברכה, ש. [illegible]

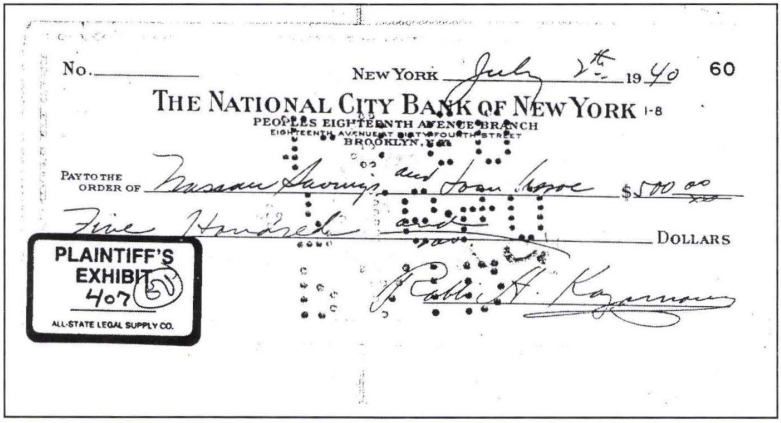
מכתב על נייר המכתבים של ועד הבניין

התורה והעבודה של רבותינו הקדושים, אשר משם תאיר אור התורה וטל של תחיה להעיר ולהאיר אלפי ישראל בתשובה ומעשים טובים.

תתעוררו ותשתתפו בעניין הק' הזה להתנדב ברוח נדיבה וביד רחבה, תקדימו נעשה לנשמע, ובזה תזכו לרשת שפע ברכה וחיים אמיתיים מנפש ועד בשר, בזה ובבא".

קניין הבית

הפעילות הנמרצת של הוועד נשאה פרי, וביום השישי י"ב במנחם־אב ה'ש"ת נקנה הבית על־ידי "אגודת חב"ד". סכום נכבד מהתשלום עבור הבניין נתנו בניו של הרב משה אליעזר קרעמער, שהיה היושב ראש הראשון של "אגודת חסידי חב"ד" בארצות־הברית, ובאותם ימים נימנו על התומכים הראשיים של ליובאוויטש.

No. _____ New York July 7th 1940 60

THE NATIONAL CITY BANK OF NEW YORK 1-8

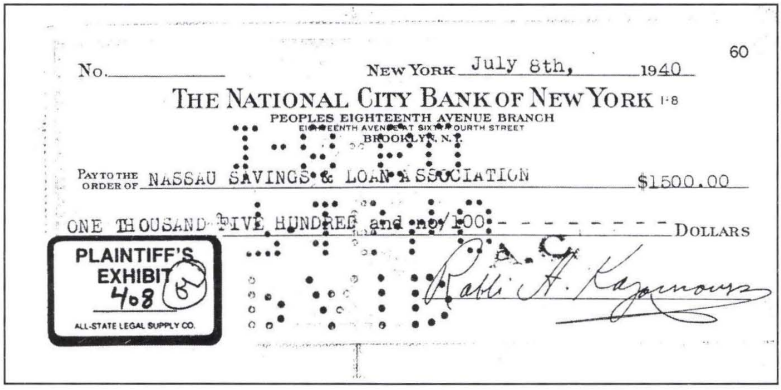
PEOPLES EIGHTEENTH AVENUE BRANCH
EIGHTEENTH AVENUE AT SIXTY-FOURTH STREET
BROOKLYN, N.Y.

PAY TO THE ORDER OF Nassau Savings and Loan Assoc $500 00

Five Hundred and ____ DOLLARS

PLAINTIFF'S EXHIBIT 407 (51)
ALL-STATE LEGAL SUPPLY CO.

Rabbi A. Kazarnow

No. _____ New York July 8th, 1940 60

THE NATIONAL CITY BANK OF NEW YORK 1-8

PEOPLES EIGHTEENTH AVENUE BRANCH
EIGHTEENTH AVENUE AT SIXTY-FOURTH STREET
BROOKLYN, N.Y.

PAY TO THE ORDER OF NASSAU SAVINGS & LOAN ASSOCIATION $1500.00

ONE THOUSAND FIVE HUNDRED and no/100 - - - - - - - - DOLLARS

PLAINTIFF'S EXHIBIT 408 (52)
ALL-STATE LEGAL SUPPLY CO.

Rabbi A. Kazarnow

העתקים של שתי המחאות ששולמו עבור הבניין – תמוז ש"ת

ב"יומנו של אחד הנוסעים" שנסעו עם הרבי הריי"צ נ"ע מאירופה לארצות־הברית (המופיע בספר המאמרים ובספר השיחות ה'ש"ת) מסופר על יום רכישת הבית, י"ב מנחם־אב:

"היום נגמר קנין הבית מספר שבע מאות ושבעים ברחוב איסטערן פארקווי, ברוקלין, נ.י. ומסרו את המפתחות לכ"ק אדמו"ר שליט"א".

(הרב החסיד ר' שלמה אהרן קזרנובסקי ע"ה, שהיה יו"ר הוועד לקניית הבית, נוהג היה להחזיק את יום י"ב מנחם־אב כיום־טוב. הרב קזרנובסקי היה נוהג לערוך התוועדות ולומר "לחיים" ביום זה, ואף לא היה אומר בו תחנון).

כשנקנה הבניין, בישר על כך הרב שמואל לויטין במכתב לאנ"ש, ממנו עולה כי החסידים ראו בקנין הבית אות לתנופה חדשה ולהתבססות חב"ד בארצות־הברית:

כל העת, מהעת שזכינו שכ"ק אדמו"ר שליט"א בא צלחה למדינתנו ארצות הברית, לא נסתדר עדיין אצלנו בהסתדרות נכונה לבוא עם ידידינו אנ"ש שיחיו בחליפות מכתבים להודיעם מזמן לזמן מכל אשר לטוב בבית חיינו שליט"א, אשר בוודאי כל ידידינו ואנ"ש שיחיו חפצים ומשתוקקים לזה בכל עת.

מניעת ההסתדרות עד כה היה מצד כמה עניינים, אך הסיבה העיקרית היה בזה כי עד כה דירתו של כ"ק שליט"א לא היה במקום קבוע, רק דירת ארעי בהאטעל גרייסטאון, בראדווי — 91 סטריט, מיום ביאתו לארצות הברית ט' אדר עד היום הזה. רק במשך לערך חודש ימים מתוך זה, הזמן מקודם חג הפסח עד ז' אייר, היה כ"ק בלייקווד בבית שנדב נדיב אחד שיחי', לדירה לכ"ק בכל עת שיחפוץ כ"ק שליט"א לבוא לנוח בזמנים המוכשרים להיות בלייקווד (כי לא כל העיתים המקום הזה מוכשר לדור שם).

עתה ב"ה ת"ל אחרי ריבוי השתדלות וההתעסקות מידידינו ואנ"ש שיחי', עלה למצוא בית דירה מפוארה ומרווחת במקום מוכשר וטוב (שם הרחוב: איסטערן פארקווי), חדרים רבים שיספיק לכל ההצטרכות מה שנחוץ לדירת כ"ק הרבי שליט"א, המשרדים (אפיסעס) והביבליותיקה של הספרים שלו שמקווים בע"ה שיבוא בקרוב.

כן מתקנים ובונים שם בית הכנסת גדול להתפלל כמו שהיה בליובאוויטש הזאל שהיה נקרא בפי אנ"ש והחסידים, שיספיק להכיל בע"ה כל אנ"ש שיבואו בע"ה על

כל העת מתעת שזכינו סב"ק אדמו"ר שליט"א בא צלחה למדינתנו אה"ב, לא נסחדר עדיין אצלינו בהסחדרות נכונה לבא עם ידידינו אנ"ש שיחיו בפליפות מכתבים להודיעם מזמן לזמן מכל אשר למוב בביח חיינו שליט"א, אשר בזהאי כל ידידינו ואנ"ש חיחי' חפצים ומשחוקקים לזה בכל עת.

מניעה ההסחדרות עד כה הי', כמה ענינים אך הסבה העקרית הי' בזה כי עד כה דירתו של כ"ק שליט"א לא הי' במקום קבוע רק דירת ארעי בהאטעל גרינסבורן, פראדוי - 61 סטריט, מיום בואתו לאה"ב ט' אדר עד היום הזה. רק בסוף לערך חדש ימים בתוך זה הזמן מקודם חה"פ עד ז' אייר הי' כ"ק בלי'קוואוד בבית שנדב נדיב אחד חיחי' לדירה לב"ק בכל עת שיחפץ כ"ק שליט"א לבא לנוח בזמנים המוכשרים להיות בלי'קוואוד (כי לא כל העיחים המקום הזה מוכשר לדור שם). עתה ב"ה ח"ל אחרי ריבוי השחדלות והחתעסקות מידידינו ואנ"ש חיחי' עלה למצא בית דירה מפוארה ומרוחה במקום מוכשר ומוב (שם הרחוב: איסטערן פארקוויי) חדרים רבים שיספיק לכל ההצטרכות מה שנוגע לדירת כ"ק הרבי שליט"א המשרדים (אפיסעס) והביבליוחיקה של הספרים שלו שמקומם בע"ה מיבא בקרוב כן מחקנים ובונים שם בי'הכנ"ס גדול להחפלל בתוכו שהי' בליוצאתיסט הזאל שהי' נקרא צפי אנ"ש והמחידים, שיספיק להכיל בע"ה כל אנ"ש לי'באו בע"ח על יסי נוראים ובכל חדש תשרי. הבי'הכנ"ס בחצר הרבי שליט"א, מקוים אנו כי בע"ה בעוד שבועות אחדות יהי' מחסוכן בטעה טובה ומוצלחת שכ"ק אדמו"ר שליט"א יכנוס לדירה החדשה הזאת צלחה.

מהסדר ששורר בביח חיינו שליט"א עד כה הי' מהאורחים שהי' באים להכנס על יחידות לכ"ק אדמו"ר שליט"א לשאול עצתו הקדש וברכתו ולמסור פ"נ הי' סדר הקבוע, שלושה פעמים בשבוע - יום א', יום שליש' יום חמישי, משעה רביעית עד עת המנחה. רק לפעמים הי' מוברחים לקבל האורחים גם בשאר הימים בשעות הנ"ל.

בק"ק כמעט בכל העת כ"ק אומר חסידות, מאמרים עמוקים, טיפע מאמרים השכלה איזן עבודה עבודת החסידות. עד ט"ק שאחר י"ב חמוז הי' חסידות בכל ט"ק ואח"ז הי' הפסקה עד שמח נחמו, בשמח נחמו החחיל עוד לאמר חסידות בסוך העת הי' מזדמן שבט"ק הי' כ"ק הרבי שליט"א יוצא לסעודה שמח ביום בהחדרים שהי' מחאכסן כ"ק אדמו"ר שליט"א בהאטעל והי' יושב יחד עם האורחים שבאו על ט"ק בסעודה והי' נשמע מפיו הקדוש ענינים כללים בחסידות ודרכי החסידים, שיחות קדושות וספורים מרפיחינו הקדושים, אוך פון אלטע חסידים אשר מלחיבים ומעוררים את לב כל השומעים אפלעצען זיך צום חחי' מל טל חורה מחי'.

חודעתי במכ' הזה, תכן קצרי בקיצור נמרץ מכל אשר עבר בסוך העבר עד כה. עתה ידידי טיחי' הנני מצדי מוכן לבא חמיד בחליפות מכ' עם כל ידידינו ואנ"ש ולהודיע להם מכל אשר ידרשו ממני להודיעם מכל הפרטים אשר בחפצם לידע מביח חיינו כ"ק אדמו"ר שליט"א. ובכלל זהן ג"כ חפץ ורצון כ"ק אדמו"ר שליט"א שיהי' כל אנ"ש מאוגדים בקישור חמידי ולהיודע מכל אשר יעשה בקרב אנ"ש ועדת החסידים מיחי' בכל ענינים בגו"ר.

וע"כ מצדי מוכן אני להשלים רצון וחפץ כ"ק שליט"א ולמלאות דרישת כל אנ"ש וידידינו טיחיו בכל הדברים הנאמרים לעיל.

ידידו דו"ש מלונ"ח חב"ה, מצפה לחשובתו בקרב הימים,

ברגשי ידידות וברכה, שמואל הלוי

מכתבו של הרב שמואל לויטין המבשר על קניית הבית

ימים נוראים וכל חודש תשרי. הבית־הכנסת בחצר הרבי שליט"א.

מקווים אנו כי בע"ה בעוד שבועות אחדות יהיה מהמוכן בשעה טובה ומוצלחת שכ"ק אדמו"ר שליט"א יכנוס לדירה החדשה הזאת צלחה.

מהסדר ששורר בבית חיינו שליט"א עד כה היה שהאורחים שהיו באים להכנס על יחידות לכ"ק אדמו"ר שליט"א לשאול עצתו הקדושה וברכתו ולמסור פ"נ, היה סדר הקבוע שלושה פעמים בשבוע — יום ראשון, יום שלישי, יום חמישי, משעה רביעית עד עת המנחה. רק לפעמים היו מוכרחים לקבל האורחים גם בשאר הימים בשעות הנ"ל.

בש"ק כמעט בכל העת כ"ק אומר חסידות, מאמרים עמוקים, טיפע מאמרים השכלה און עבודה. עד ש"ק שאחר י"ב תמוז היה חסידות בכל ש"ק, ואח"ז היה הפסקה עד שבת נחמו. בשבת נחמו התחיל עוד לאמר חסידות. במשך העת היה מזדמן שבש"ק היה כ"ק הרבי שליט"א יוצא לסעודת שבת ביום בהחדרים שהיה מתאכסן כ"ק אדמו"ר שליט"א בהאטעל, והיה יושב יחד עם האורחים שבאו על ש"ק בסעודה והיה נשמע מפיו הקדוש עניינים כלליים בחסידות ודרכי החסידים, שיחות קדושות וסיפורים מרבותינו הקדושים, און פון אלטע חסידים אשר מלהיבים ומעוררים את לב כל השומעים אפלעבען זיך בטל תחי' של טל תורה מחי'.

הודעתי במכתב הזה, תוכן קצר בקיצור נמרץ מכל אשר עבר במשך העבר עד כה. עתה ידידי שיחי' הנני מצדי מוכן לבוא תמיד בחליפות מכ' עם כל ידידינו ואנ"ש ולהודיע להם מכל אשר ידרשו ממני להודיעם מכל הפרטים אשר בחפצם לידע מבית חיינו כ"ק אדמו"ר שליט"א. ובכלל זהו גם כן חפץ ורצון כ"ק אדמו"ר שליט"א שיהי' כל אנ"ש מאוגדים בקישור תמידי ולהיוודע מכל אשר יעשה בקרב אנ"ש ועדת החסידים שיחי' בכל ענייניה בגו"ר...

ביקור הרבי בבנין

באמצע חודש מנחם־אב, הגיע הרבי הריי"צ לבקר את הבית החדש. הרבי הורה כיצד לסדר את מקום בית־הכנסת לתפילה. הרבי ביקש לראות גם את המרתף. אחר כך ציווה הרבי לקבוע את המזוזות, ובאותם פתחים שהתעורר ספק באיזה משני צידי הפתח יש לקבוע את המזוזה, הרבי פסק והכריע כיצד לנהוג.

בהמשך התפללו מנחה וערבית ולאחר התפילה התיישב הרבי על כסא, בחדר שבעתיד היה לחדרו של הרבי נשיא דורנו, ותוך כדי אמירת לחיים, בירך הרבי: "יתן השם יתברך שזו תהיה דירת קבע בנפש — לתורה ולעבודה, ודירת עראי — כי בקרוב נהיה בארץ הקודש עם משיחנו".

אחר כך אמר הרבי דברים קצרים על הפסוק הראשון בפרשת השבוע, "והיה עקב תשמעון":

"ידועים דברי הצמח צדק שאמר בקטנותו "עקב אשר שמע אברהם", שאצל אברהם אבינו האט די פייאטע דערהערט אלוקות [=העקב הרגיש אלוקות]. וזהו "עקב תשמעון", די פייאטע זאל דערהערן — היינו הנשמות דעקבות משיחא המה ירגישו...".

לאחר הקניה נעשו בבניין מספר שינויים שהכשירו אותו לייעודו החדש. בעת הרכישה, היה המקום בו שוכן כיום ה'זאל הקטן' מחולק לשני חדרים (ששימשו כחדרי אישפוז). עתה, כיוון שהמקום עתיד לשמש כבית־הכנסת ובית־המדרש המרכזי של הרבי ושל חסידות חב"ד — שברו את הקיר המפריד בין החדרים, והמקום הפך לאולם. הצורך בשינוי היה דחוף, על־מנת לקלוט את קהל החסידים שיבואו להסתופף בחודש השביעי בצל הקודש.

חנוכת הבית

כשעמד הרבי הריי"צ להיכנס לגור בדירתו החדשה, פנה הוועד במכתב מיוחד לאנ"ש, מיום ערש"ק פ' כי תבא, ובו הזמנה למעמד חנוכת הבית (שם עמ' קעה):

כבוד ידידינו הנכבדים שיחי'

יכולים אנו לבשרכם בבשורה טובה, אשר הרבי שליט"א ייכנס בימים אלו לדירה החדשה בשעה טובה ובהצלחה.

ברוך ה' שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. בשמחה הנכם מוזמנים לחנוכת הבית שתתקיים ביום שלישי כ"א אלול, 24 לספטמבר, בשעה 6 בערב.

הרבי שליט"א יקדם את הציבור באמירת דברי תורה. אנו מקווים לשמוח עמכם ברוח חסידית.

ביום ראשון לפרשת ניצבים, י"ט אלול, עברו הרבי נ"ע ובני ביתו לדירתם החדשה. כאשר הרבי הגיע, נכנס תחילה לבית־הכנסת שנקבע בקומה הראשונה ואמר: "יהי רצון אז די תפילות זאלן זיין מיט א פנימיות און עס זאל זיך דאוועגען מיט דעם אמת־עבודה־פנימיות'דיקן געשמאק". [=יהי רצון שהתפילות תהיינה בפנימיות, 'עס זאל זיך דאוועגען', עם הנעימות של עבודה פנימית אמיתית"]. (המשך השיחה — ראה בספר השיחות ה'ש"ת עמ' 175).

יומיים אחר־כך, ביום שלישי כ"א באלול, התקיימה החגיגה הרשמית של חנוכת הבית, בחדר הגדול בקומה השניה, ה'סטאלאווע', בנוכחות קהל גדול. זו המסיבה עליה נכתב התיאור בו פתחנו פרק זה, לפיו היו משולבים בה אור, שמחה, שביעות רצון ורוחניות קדושה. כל מי שנטל חלק בקניית הבית חש כי מדובר במשהו נעלה ביותר, הרבה מעבר לסידור מגורים "טכני". החסידים ידעו שבקניית הבית עבור בית חיינו הם נוטעים את כרם החסידות על אדמת ארצות־הברית.

הרבי נ"ע התוועד באותו מעמד, ודבריו הקדושים שנאמרו בהזדמנות היסטורית זו, הלוא הם כתובים בספר השיחות. באותה התוועדות אמר הרבי נ"ע מאמר דא"ח, דיבור המתחיל "על שלושה דברים העולם עומד" (נדפס בספר המאמרים ה'ש"ת עמ' 160).

יצויין, כי לרגל כ"א אלול תש"נ, היום בו מלאו יובל שנים לחנוכת 770, הגיה הרבי נשיא דורנו מאמר חסידות דיבור־המתחיל "על שלושה דברים העולם עומד", שנאמר בשבת פרשת קדושים מברכים החודש אייר תשי"ד. מאמר זה הוא ביאור על מאמר דיבור־המתחיל זה, שאמר הרבי הריי"צ בעת חנוכת 770 (נדפס בספר המאמרים מלוקט חלק שלישי עמ' קעט).

בכ"ח אלול שיגר הרבי הריי"צ מכתב אל הרב רבינוביץ הנ"ל (אגרות קודש שם עמ' קלח), ובו כותב "במענה על מכתבו בברכה לרגלי כניסתנו לדירה החדשה בשעה טובה ומוצלחת בגשם וברוח, הנה כל המברך יתברך ברוב טוב בגשם וברוח, ויתן השי"ת ויתקיימו ברכותיהם של ידידי אנ"ש שי' המברכים אותי בבריאות הגוף ובהצלחה בעבודתי עבודת הקודש בהרבצת תורה ביראת שמים"...

לקראת ראש־השנה תש"א, פרסמה "אגודת חסידי חב"ד" בגיליון הראשון של ביטאון "הקריאה והקדושה", הודעה אודות "בית חדש לרבי מליובאוויטש בברוקלין, 770 איסטערן פארקווי, ברוקלין נ.י.". בהודעה נאמר:

"הבית החדש הוא בניין בן שלוש קומות שאגודת חסידי חב"ד באמריקה וקנדה רכשה לאחרונה, אשר יהיה המרכז של תנועת חב"ד העולמית.

גם המשרדים המרכזיים של מרכז ישיבות "תומכי תמימים" ושל קרן "פדיון שבויים" יהיו ב־770 איסטערן פארקווי, ברוקלין נ.י.

בנוסף לכך, הוקם במקום בית כנסת גדול ומרווח, בו יתפללו בימים הנוראים ובכל ימות השנה.

עם פתיחת המרכז החדש של חב"ד העולמית באיסטערן פארקווי, מתבקשים להפנות את כל המכתבים לקרן "פדיון שבויים" ולמשרד של ישיבות ליובאוויטש, לפי הכתובות הבאות: המשרדים הראשיים של ישיבת "תומכי תמימים", 770 איסטערן פארקווי ברוקלין נ.י.; רבי שניאורסאהן, קרן פדיון שבויים, 770 איסטערן פארקווי ברוקלין נ.י."

נייע רעזידענץ פון
ליובאוויטשער רבי'ן אין ברוקלין
770 איסטערן פאַרקווי, ברוקלין, נ. י.

די נייע רעזידענץ איז א דריי־שטאָקיגע הויז, וועלכע די אגודת חסידי חב"ד פון אמעריקא און קענעדע האָט לעצטענס געקויפט, און וועלכע וועט זיין די הערקוואָרטערס פון וועלט־פאַרבאנד פון חב"ד.

דער סענטראל אָפיס פון די ליובאוויטשער ישיבות „תומכי תמימים" און פון „פדיון שבויים פאַנד" וועלען אויך האָבען זייער הויפט קוואַרטיר אויף 770 איסטערן פאַרקווי, ברוקלין, נ. י.

אויסערדעם איז דאָרטען אייגנעריכטעט נעוואָרען א גרויסע, ליכטיגע שוהל, וואו מ'וועט דאוונען ימים נוראים און א גאנצ יאָהר.

אין צוזאמענהאנג מיט דער ערעפענונג פון די נייע הערקוואָרטערס פון וועלט־חב"ד אין איסטערן פארקווי, וועלט נעבעטען צו אדרעסירען אלע קאָרעספאנדענץ צום פדיון שבויים פאַנד און צו דעם אָפיס פון די ליובאוויטשער ישיבות לויט די פאלגענדע אדרעסען:

Central Office of the Lubavitcher Yeshivoth "Tomche Tmimim"
770 Eastern Parkway, Brooklyn, N. Y.

RABBI SCHNEERSOHN, PIDYON SHVUIM FUND
770 Eastern Parkway, Brooklyn, N. Y.

המודעה ב"הקריאה והקדושה" המבשרת על פתיחת המרכז החדש של חב"ד העולמית

ישיבת "תומכי תמימים" מגיעה ל-770

כאמור, בקראון־הייטס לא גרו אז הרבה יהודים חרדים (היה בה רק בית כנסת חרדי אחד, באמפייר בולוורד). עם זאת, לתפילות ראש־השנה הגיעו מאות יהודים, כדי לראות את הרבי בתפילתו. בלילה הראשון התפלל הרבי ב'זאל הקטן' עם הציבור, אך למחרת בשחרית התפלל למעלה עם מניין מצומצם ורק יחידים נכחו בעת התקיעות. הרבי אמר את הברכות, והרה"ג הרה"ח הרב משה־דובער ריבקין ע"ה היה הבעל־תוקע.

בתקופה הראשונה, התקיים בבית־הכנסת ב־770 מניין לתפילות רק בשבתות וימים טובים. הרב דוד שיפרין, שניהל את משרד אגודת חב"ד באחד מחדרי הבית, הציע לרבי להעביר ל־770 את ישיבת "תומכי תמימים" ששכנה באותה עת בבית־הכנסת "עונג שבת" שבשכונת איסט־פלטבוש. הרבי קיבל את ההצעה, אך ההעברה בפועל נדחתה בשל החגים, ומיד לאחריהם עברה הישיבה ל־770.

דמעות מכבסות

בליל ראש־השנה תש"א שהה הרבי הריי"צ בקומה התחתונה והתפלל בבית־הכנסת זה תפילת ערבית במשך ארבע שעות, בכל משך התפילה בכה הרבי. הציבור שנכח במקום חלקם בכו אף הם, והכל אמרו תהילים. לאחר התפילה הייתה המפה של ה'סטנדר' עליו התפלל הרבי, ספוגה בדמעות.

הרב ישראל שי' גורדון מספר בשם אביו, הגבאי הרב יוחנן גורדון, כי אחד הבחורים שנכח בתפילה, נטל בסיום התפילה את המפה הרטובה מדמעותיו של הרבי, וניגב בה את פניו. שאל אותו הרב גורדון מדוע הוא עושה זאת? השיב לו הבחור מכיוון שפנים שייכות לפנימיות האדם, וכתוב שדמעות מכבסות, לכן הוא ניגב את פניו עם דמעותיו של הרבי.

ענה לו הרב גורדון בחריפות, "את כיבוס הפנים בדמעות אתה צריך לעשות עם הדמעות שלך ולא עם הדמעות הקדושות של הרבי, שהנך מעביר על הלכלוך שלך!"...

תשלומים לעשרים שנה

ביום י"ט בחשון תש"א, במענה לשאלת אמו הרבנית שטערנא שרה נ"ע, פירט הרבי הריי"צ את הסכום המדויק בו נרכש הבניין, את מקורות הכסף וגם את סדר התשלומים (אגרות־קודש שלו כרך יג, עמ' שג):

"אויף דיין פראגע ועגין דער הויז, די הויז קאסט 30 טויזינד דאלער, 5 טויזענד מזומן, און 25 טויזינד אויסצאהלין מיט פראצענט אין 20 יאהר צו 1350 דאלער א יאהר. 2 טויזינד דאלער האט גיקאסט דער רעמאנט, אין גאנצין האט מען גידארפט האבין 7000 דאלער איז 5000 האט מען געמאכט צווישין חסידים און 2000 האט מען גינומען א הלואה.

פון דירה געלט ועט מען אויסצאהלין די הלואה און די הוצאות פון א דוארניק און נאך הוצאות, איך צאהל 200 דאלער א חודש, חנה תחי' צאלט 70 ד' א חודש, די ביורא'ס 50 ד' א חודש, דער מנין — וייס איך ניט ויפיל".

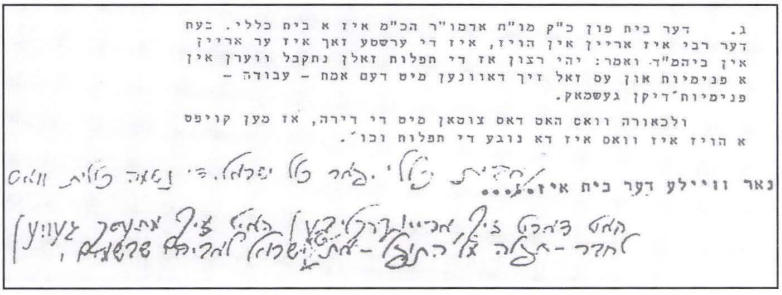
[=לשאלתך בנוגע לבניין, הבניין עולה 30 אלף דולר, חמשת אלפים במזומן, ועוד 25 אלף בהלוואה בריבית לעשרים שנה, בתשלומים של 1350 דולר לשנה, 2000 דולר עלו השיפוצים. בסך הכל היו צריכים 7000 דולר, 5000 גייסו בין החסידים ועוד 2000 לקחו בהלוואה.

משכר הדירה ישלמו את ההלוואה, את ההוצאות של איש התחזוקה ועוד הוצאות. אני משלם 200 דולר לחודש, חנה תחי' משלמת 70 דולר לחודש, המשרדים 50 דולר לחודש, המנין — אינני יודע כמה].

סיום התשלום על הבניין

המצב הכספי הקשה ששרר אז בבית חיינו לא איפשר את גמר תשלום הבית. רק בשנת תש"י, לאחר הסתלקות הרבי הריי"צ, הסתיים תשלום המשכנתא על־ידי יהודי נדיב, בשם הרב יוסף ראבינסאן.

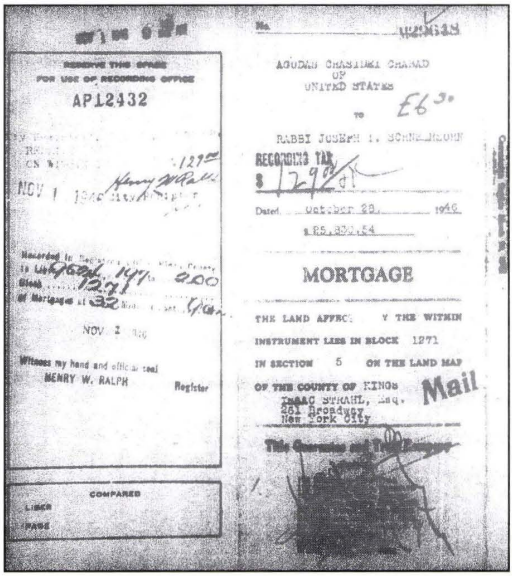
בקשר למאורע זה הואיל הרבי נשיא דורנו לקיים התוועדות בראש חודש סיוון תש"י ("תורת מנחם" תש"י עמ' 80 ואילך. לעיל עמוד 65), בה דיבר על משמעותו

"בית כללי עבור כלל ישראל". הגהה בכתי"ק על שיחת ראש חודש סיון תש"י

הפנימית של המושג "בית" ועל גודל הזכות של פדיון ביתו של הרבי בזריזות, ובין הדברים קבע כי זהו "בית כללי עבור כלל ישראל". הרבי ציין כי במשך עשר השנים שהרבי הריי"צ גר בבית זה נשאר עדיין חלק מהחוב על תשלום הבית, ו"ממילא לא היה קניין הבית בשלמות לגמרי". והרבי הוסיף:

"עצם העובדה, שכ"ק מו"ח אדמו"ר השאיר את החוב והמתין עשר שנים לבואו של יהודי זה שיפדה את הבית, הרי זה גופא זכות גדולה...".

תשלום המשכנתא על הבניין

צורת הבית

הקומה הראשונה

שלוש קומות לבניין

באחת ההתוועדויות שלפני קבלת הנשיאות, ייחד הרבי נשיא דורנו שיחה לבניין 770, והסביר כי שלוש קומותיו של הבניין רומזות לראשי התיבות של חסידות חב"ד: חכמה, בינה ודעת. הרבי אף הסביר בהרחבה את שייכותו של הרבי הריי"צ לקומה השנייה דווקא, בה בחר להתגורר.

באותה שיחה הוסיף הרבי ואמר כי למרות שהבניין נבנה למטרות אחרות, הרי בהשגחה פרטית הבניין התאים בדיוק לצרכיו של הרבי הריי"צ. בין השאר ציין הרבי את העובדה ש־770 הוא הבניין היחיד בכל הסביבה שמותקנת בו מעלית. הרבי הסביר שהמעלית הותקנה בבניין כדי שתוכל לשמש מאוחר יותר את הרבי הריי"צ (שבשל מצב בריאותו התקשה לעלות במדרגות מקומה לקומה).

הרבי אף התייחס לכך שהבניין שימש בעברו לפעולות שליליות ולא חוקיות, ועתה הופכים את הבניין לבית של קדושה.

מפתן הכניסה

במשך שנים רבות היה הרבי נכנס ויוצא אל הבית דרך הכניסה הראשית המובילה למבוא הבית.

גם בימים טובים, כשקהל החסידים היה יוצא ל"תהלוכה" במצוות הרבי לשמח את יהודי הכרך הגדול, היה הרבי יוצא אל המפתן ומלווה במבטו את החסידים, כשהוא מעודד בידו הק' את השירה. בשנים הראשונות נהג הרבי לצאת לפתח זה וללוות את קבוצות האורחים של חודש תשרי, לעת נסיעתם איש איש למקומו בסוף החודש השביעי.

בדלת זו היה הרבי יוצא גם כדי ללוות אישים בצאתם מאת פני קדשו. לכבוד זה זכו, למשל, גדולי ישראל כמו האדמו"רים לבית גור בעל ה"לב שמחה" זצוק"ל, בעל

ה"פני מנחם" זצוק"ל ויבדלחט"א האדמו"ר מגור שליט"א; הרבנים הראשיים לישראל הרב מרדכי אליהו שליט"א והרב אברהם שפירא שליט"א, וכן אישי ציבור ידועים כמר שניאור זלמן שז"ר, מר מנחם בגין, ואחרים.

בקיר החיצוני, מימין לדלת, קבוע המספר המפורסם '770'.

מעמד מיוחד ויוצא דופן אירע במקום זה בט"ז בסיון תשל"ה. אותו היום עמד הרבי על מפתן הכניסה, לפניו הסטנדר והמיקרופון, ואמר שיחה לכבוד נסיעת קבוצת אורחים מאנגליה שהגיעו לבית חיינו. לאחרי אמירת השיחה העניק הרבי ספרי תניא בתרגום לאנגלית לאורחים אלו וכן לשאר הנוסעים לערי השדה. לילדים חילק הרבי תניא בפורמט כיס.

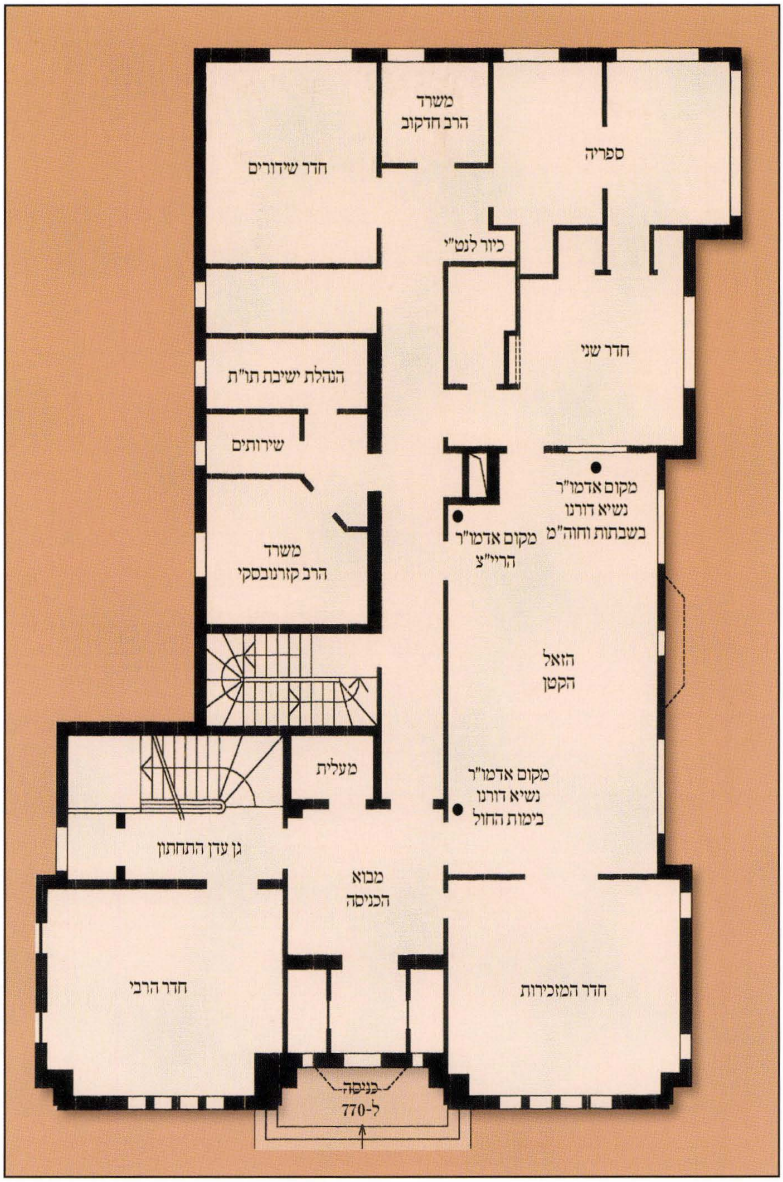
בי"ב בתמוז תשמ"ה, בעקבות משפט הספרים, הורה הרבי לרשום על הבניין "בית אגודת חסידי חב"ד אהל יוסף יצחק ליובאוויטש". הרבי קבע את הנוסח ואף את גודל האותיות וצורתן.

כניסה זו שימשה את הרבי, כאמור, ברוב השנים. החל מכ"ז אדר תשמ"ו, בעקבות קושי שהיה לרבי באותם ימים בהליכה, החל הרבי להיכנס ולצאת במעבר הצדדי (משמאל הכניסה הראשית) שמנע את הצורך לפסוע בשביל שמהרחוב עד הכניסה, שכן הרכב היה מגיע קרוב מאוד לכניסה הצדדית.

מבוא הכניסה

מבוא הכניסה משמש מעבר אל "גן עדן התחתון", המזכירות, ה'זאל הקטן' והפרוזדור.

מבוא זה מהווה גם מקום מרכזי בפני עצמו: חלוקת הדולרים המפורסמת בה עברו לפני הרבי אלפי אנשים מידי יום ראשון, קבלו את ברכתו הקדושה וזכו לישועות, נערכה כאן (למעט הפעמים שנערכה בביתו של הרבי ברח' פרזידנט). גבו של הרבי היה כלפי המעלית, והאנשים היו עוברים לפניו. הפעם הראשונה בה נערכה חלוקת הדולרים במבוא הכניסה הייתה ביום שלישי י"א שבט תשמ"ו, ומיום ראשון י"א ניסן תשמ"ו החל הרבי לחלק בקביעות את שטרות הדולר לצדקה מידי יום ראשון בשבוע.

תרשים הקומה הראשונה

במבוא זה אף התקיימה באחת השנים "ברכת התמימים", בערב היום הקדוש. גם האורחים החוזרים מביקור בחצר הרבי, היו ממתינים במבוא כדי לקבל את ברכתו הק' של הרבי לפני נסיעתם חזרה לביתם.

בקטע הקיר (מימין הנכנס ל־770) שבין חדר המזכירות וה'זאל הקטן', קבועה קופת צדקה בה היה הרבי משלשל מטבעות צדקה, בכניסתו לבניין או בדרכו לתפילה ולקריאת־התורה.

קופה זו נקבעה בעקבות התוועדות שערך הרבי בח"י אלול תשכ"ב. במהלך ההתוועדות ציין הרבי כי בכ"ד טבת הקרוב תחל שנת ה־150 להסתלקות רבינו הזקן, ועורר אודות נתינת צדקה בסכום של 150 בקשר עם תאריך זה, וכן הוספה בלימוד במספר זה. בעקבות דברי הרבי, קבעו במבוא הבניין את קופת הצדקה, שהכנסותיה יועדו ל"קרן שניאור". הממונה על קופת "קרן שניאור" היה הרב מאיר שי' הארליג.

מספר שנים מאוחר יותר קבעו בקיר קופת צדקה חדשה שיועדה עבור "בדק הבית". האחראים על "בדק הבית" של 770 נהגו לרוקן את הקופה זמן קצר לפני שהרבי מגיע לבניין, במטרה להוציא אחר כך את המטבעות שהרבי משלשל לקופה ולמוכרם בסכומים גבוהים יחסית וכך גייסו כספים עבור "בדק הבית".

בשנים מאוחרות יותר נהג הרבי לחלק מטבעות לצדקה לילדים שעמדו במקום, כשהוא גם מעודד אותם לשלשל לקופה זו את המטבעות. פעמים מספר אירע שילד קטן ניסה לשלשל מטבע לקופה, אך לא הצליח להגיע לחריץ שבראש הקופה והרבי ניגש אליו והגביה אותו עד לגובה החריץ. מאוחר יותר פתחו חריץ נוסף בקופה, נמוך יותר, כדי לאפשר גם לילדים קטנים לתת צדקה.

במבוא זה ממוקמת הכניסה למעלית שבה השתמש הרבי הריי"צ לעלות ולרדת מהקומה השניה לבית־הכנסת. עד שנת תשל"ח הרבי נשיא דורנו כמעט ולא השתמש במעלית, מלבד בהזדמנויות מיוחדות, כמו בביקור מר שניאור זלמן שז"ר בפורים תשל"א, כאשר

"היכן המזוזה?"

פעם הניח הרבי את ידו על מזוזת הפתח של המעלית, ושאל "היכן המזוזה"?

בעקבות כך פנה המזכיר הרב גרונר לסופר הרב אליעזר שי' זירקינד וביקש ממנו לקבוע מזוזה בפתח המעלית.

הרבי ירד עמו במעלית לשמיעת קריאת המגילה בבית־המדרש הגדול.

לאחר מאורע הלב בשמיני עצרת תשל"ח, החל הרבי להשתמש במעלית דרך קבע, כל אימת שנכנס לבית־המדרש הגדול או יצא ממנו, בימות החול.

בכותל המזרח של המבוא, בין הדלת המובילה ל"גן עדן התחתון" לקיר הצפוני, קבועה במסגרת־עץ נאה תצוגה מתמדת של ספרי הוצאת הספרים החב"דית "קה"ת". תצוגה זו נקבעה בעקבות הוראה של הרבי בשנת תשי"ד או תשט"ז, שביקש לעשות זאת כפרסום לקניית ספרי קה"ת.

הרבי מלווה את האורחים – חשוון תשכ"א

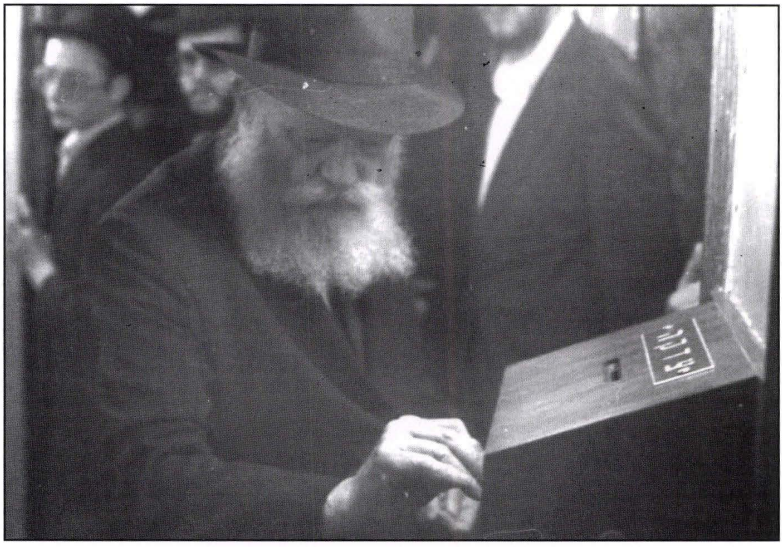

בעת התהלוכה – ל"ג בעומר תשי"ז

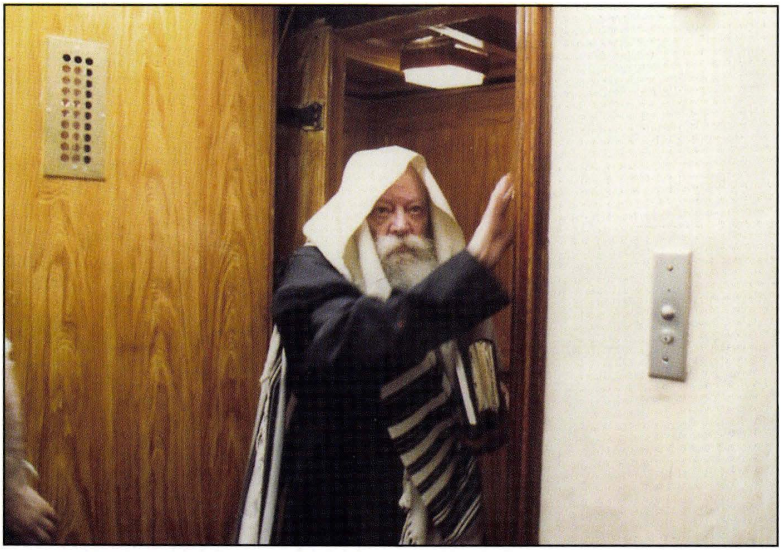
בעת חלוקת התניא באנגלית – ט"ז סיון תשל"ה

הרבי נותן צדקה בקופה הממוקמת במבוא הכניסה

במבוא הכניסה – ערב חג הסוכות תשמ"ח

הרבי יוצא מהמעלית אל מבוא הכניסה

הרבי יוצא דרך הכניסה הצדדית של 770

חדר הרבי - "גן עדן העליון"

החדר השמאלי בחזית בניין 770 הוא חדרו הקדוש של רבינו, הקרוי בלשון החסידים "גן עדן העליון", ממנו תורה ואורה יוצאת לכל העולם כולו. בחדר זה עבד הרבי את עבודת הקודש שלו למעלה מיובל שנים. לתוך חדר קדוש זה נכנסו מיליוני פתקי תחינות, בשורות ומשאלות שהונחו על השולחן ונענו אחת לאחת. כאן קיבל הרבי את אלפי רבבות ישראל ל'יחידות'. מתוך החדר הצנוע הזה יצאו אין ספור הוראות כלליות ופרטיות ליחידים ולרבים, לחסידים ולשאינם חסידים, ליהודים ולשאינם יהודים.

מאז רכישת הבניין באלול ה'ש"ת, ועד בואו של הרבי נשיא דורנו לארצות־הברית בכ"ח סיון תש"א, נהג הרבי הריי"צ לקבל אנשים ליחידות בחדר זה. בשנת תש"א הרבי הריי"צ אף אמר בחדר זה מאמרי דא"ח מידי יום שלישי (עד יום שלישי ט"ו סיון תש"א), כשדבריו מועברים באמצעות מערכת האינטרקום (שהיתה מותקנת בבית עוד כששימש כמרפאה) ל'זאל הקטן'. בין המאמרים שאמר הרבי הריי"צ בחדר זה היה גם ה'המשך' של ביאור ברכת "אהבת עולם" (המופיע בספר המאמרים תש"א).

הסיבה לאמירת המאמרים בימי שלישי הייתה העובדה שרוב ציבור אנ"ש לא גר בשכונת קראון־הייטס, בסמוך ל־770, אלא בשכונת בראונזוויל, וההליכה ברגל מבראונזוויל ל־770 בשבתות, היתה כרוכה בטירחה יתירה. פעם אחת הרבי הריי"צ אף התוועד בחדר זה.

בליל יום הכיפורים תש"ב עשה הרבי הריי"צ את הלילה בחדר זה, שכן השתתף עם הציבור בתפילות בבית־המדרש (ה'זאל הקטן') והשהות בחדר זה חסכה ממנו את העליה במדרגות לדירתו בקומה השניה.

השולחן הנמצא עד היום בחדר הוא השולחן לידו ישב הרבי הריי"צ, התפלל ואמר מאמרי דא"ח. בתקופה בה שימש החדר את הרבי הריי"צ, היה השולחן מוצב באלכסון בפינה הצפונית מזרחית של החדר, כך שהרבי היה יכול לראות ממקום מושבו את הנכנסים לחדר.

לאחר שהרבי נשיא דורנו הגיע לארצות־הברית נמסר החדר לרשותו, שם התגורר יחד עם הרבנית חיה מושקא נ"ע במשך חודשיים־שלושה, עד ששכרו דירה בבניין 346 בניו־יורק עווניו.

כשהרבי והרבנית עברו לדירתם החדשה, הפך החדר להיות משרדו של הרבי. יחד עמו עבדו חברי ה'מרכז לעניני חנוך' בחדר זה. על פי הוראת הרבי, הועבר השולחן של הרבי הריי"צ מפינת החדר למרכז הצד המזרחי, כנראה כדי לא לשבת במקומו של הרבי הריי"צ. הרבי היה יושב במרכז השולחן, הרב חיים מרדכי אייזיק חדקוב ע"ה משמאל השולחן והרב ניסן מינדל ע"ה מימין. מלבדם ישב בחדר מזכיר נוסף, הרב אליהו הכהן קווינט ע"ה. ואם לא די בכך, בחדר זה מכרו את הספרים שיצאו־לאור על־ידי ה'מרכז לעניני חנוך' וקה"ת...

במשך תקופה ארוכה עבדו בחדר זה גם הרב מרדכי שוסטערמאן ע"ה, שהקליד את מאמרי ושיחות אדמו"ר הריי"צ להדפסה בבית הדפוס "בלשן — עזרא" שהיה בבעלותו, וכן החסיד הנודע הרב אברהם פאריז ע"ה, שעסק אף הוא בהקלדת מאמריו ושיחותיו של הרבי הריי"צ, ובהפצת גיליונות "הקריאה והקדושה", ועוד.

כך היה המצב עד שנת תש"ז. באותה שנה הועברה ממקומה כיתת הצעירים של ה'מתיבתא' ששכנה בחדר הימני שב־770. החדר שהתפנה בקידמת הבניין הועבר

לרשות ה'מרכז', ומאז הפך חדרו של הרבי להיות חדרו הפרטי. עם זאת, פריטים רבים השייכים ל'מרכז', נותרו במקום. רק שנתיים לאחר מכן, בשנת תש"ט, ביקש הרבי מהרב יהודה לייב שי' גרונר, לימים ממזכיריו, להוציא מהחדר את כל מה שייך ל'מרכז', ולהעביר הכל למשרד ה'מרכז'.

מאמרים באשמורת הבוקר

בהזדמנות נדירה אמר הרבי מאמר חסידות בחדרו הק'. היה זה בשבת פרשת אחרי־קדושים תשכ"א, מאמר ד"ה "דבר אל כל עדת ישראל גו' קדושים תהיו גו'". בשנים ההן אירע מספר פעמים בשנה, שהרבי היה מגיע מוקדם בשבת בבוקר ל־770, ואומר מאמר דא"ח בפני התמימים ואנ"ש שלמדו באותה עת ב'זאל הקטן'. כך היה בשנים תשי"ט ותש"כ, ובשנת תשכ"א חזר הרבי מאמר בחדרו הק'. את המאמר 'חזרו' אחר כך הרב מרדכי מענטליק ע"ה ויבדל"ח הרב בערל שי' ליפסקר, שנכחו במעמד.

חסידים אמרו שהסיבה לכך שהרבי מפתיע מעת לעת את התמימים ואנ"ש בחזרת מאמר דא"ח בשבת בבוקר, הייתה כדי לעוררם לבוא בקביעות ללימוד דא"ח גם בשבת קודש השכם בבוקר.

נוהג מעניין זה של אמירת מאמר חסידות בבוקרי יום השבת, פסק משום מעשה שהיה: בבוקר שבת פרשת וארא תשכ"ב, השבת שלפני יום ההילולא יו"ד שבט, נכנס הרבי בפתאומיות ל'זאל הקטן' וביקש לחזור מאמר חסידות. באותה שעה היו מספר תמימים ואברכים בזאל, ומספר חסידים היו בבית־המדרש הגדול וקראו בתורה, כפי המנהג לעלות לתורה בשבת שלפני יום ההילולא.

כאשר הרבי ביקש לומר מאמר החסידות, הגיעו כולם ל'זאל הקטן', גם אלו שהיו באותה עת בבית־המדרש למטה, והניחו את ספר התורה על הבמה. אולם הרבי הורה שאלו שהגיעו מבית־המדרש הגדול ישובו לבית־המדרש להמשך הקריאה, והנשארים יסגרו את הדלת אחריהם, אך לפועל אף אחד מהחסידים לא יצא מה'זאל'.

הרבי המתין מספר דקות, ומשאף אחד לא יצא החוצה, הודיע הרבי "היינט וועט א מאמר ניט זיין"! [=היום לא אומר מאמר], ומאז פסק נוהג זה.

מראה חדרו של הרבי, מעביר עד היום הזה צמרמורת ורטט של קדושה בלב הרבבות שזכו לבוא בשעריו בימי האור. כך, למשל, בשנים הראשונות לנשיאותו של הרבי היו נכנסים תלמידי התמימים בערב היום הקדוש לחדר הרבי להתברך ב"ברכת התמימים". גם את אנ"ש היה מברך הרבי בחדרו הק'. כמו כן היו ימים בהם תלמידי התמימים קיבלו מהרבי 'דמי חנוכה' בחדרו הק', ובעיקר — רבים זכו כאן ל'יחידות' שהאירה ומאירה את חייהם לנצח.

לאחר מאורע הלב בשמיני עצרת תשל"ח, ועד שבת פרשת משפטים, מברכים החודש אדר־ראשון אותה שנה, היה הרבי מתוועד במוצאי שבת בחדרו הק'. בחדר היו נוכחים גם המזכירים, והרבי היה יושב ליד שולחנו ואומר את שיחות הקודש והמאמרים, כשהדברים משודרים לבית־המדרש הגדול ובמקביל לכל רחבי תבל.

לאחר הסתלקות הרבנית חיה מושקא ע"ה בכ"ב שבט תשמ"ח, נקבע החדר כמקום מגוריו של הרבי.

בעת קניית הבניין היו בחדרו של הרבי שני חלונות, הפונים לעבר בניין 784. כשחיברו את הבניינים נאטמו החלונות הללו, והרבי היה מניח בחלל החלון ספרים. לאחר ההסתלקות, בג' תמוז תשנ"ד, קבעו באחד מחללים אלו ארון־קודש קטן, לצורך התפילות המתקיימות בחדרו הק' של הרבי.

"גן עדן התחתון"

אל חדר הרבי הוא "גן עדן העליון", מוביל פרוזדור, הקרוי בלשון החסידים "גן עדן התחתון". גם פרוזדור זה הנו בעל משמעות רבה ב־770: במקום זה היה הרבי מקבל 'פנ"ים' בערב ראש־השנה, מחלק 'לעקאח' בערב יום הכיפורים, ד' מינים בערב חג הסוכות, מצה שמורה בערב חג הפסח, ועוד. בשנים שבהן הרבי היה מקבל אנשים ל'יחידות' בחדרו, היו החסידים ממתינים בחדר זה, עד שהגיע זמנם להיכנס ליחידות. לעיתים, כשהיחידות הייתה מסתיימת בשעות המוקדמות של הבוקר, היה נערך כאן, בימי הקריאה, מניין לקריאת־התורה עבור הרבי.

במוצאי תעניות בה"ב, שהרבי התענה בהן אך לא בפרסום, היה נערך ב"גן עדן התחתון" מניין לתפילת ערבית עם הרבי בעת סיום הצום, שכן הדבר היה בשעה בה

מתקיימים סדרי הלימודים ב'זאל הקטן' הסמוך והרבי לא רצה לא לבטל את תלמידי התמימים מלימודם.

עד שנת תשל"ח הייתה הכניסה ל"גן עדן התחתון" חופשית, וכל המעוניין היה יכול להיכנס למקום. גם רופא בית הרב, הד"ר הרה"ח ר' אברהם אבא ע"ה זליגסון, היה מטפל לעתים בחולים ב"גן עדן התחתון".

לאחר מאורע הלב בשמיני עצרת תשל"ח הוחלט לנעול את הדלת, והכניסה ל"גן עדן התחתון" הייתה רק בזמנים שהרבי היה מקבל ל'יחידות' בחדרו.

פעמים אחדות הרבי אף קיבל אישים נכבדים ל'יחידות' ב"גן עדן התחתון". בין אישים אלו ניתן לציין את כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, הגאון רבי מרדכי סאוויצקי, וכן את החסיד הרב יצחק שי' קוגן.

בחדרו הקדוש – תמונה משנות הכ"ף

בחדרו הקדוש – תמונה משנות הכ"ף

הרבי ליד דלת חדרו – ח' אדר תשט"ו

חסידים ממתינים ליחידות. ציור מאת זלמן קליינמן

קריאת התורה ב"גן עדן התחתון" – תשל"ח

חלוקת ד' מינים – ערב חג הסוכות תשמ"ח. בתמונה נראים, מימין לשמאל, המזכירים:
הרב חיים יהודה קרינסקי, הרב בנימין קליין, הרב שלום מענדל סימפסון, והרב יהודה לייב גרונר

חדר המזכירות

חדר המזכירות, החדר הראשון מימין הנכנסים ל־770, שימש במקורו כחדר ההמתנה של המרפאה שהייתה בבניין. עם רכישת הבניין הפך החדר לכיתת לימודים עבור ה'מתיבתא' — המחלקה לצעירים בישיבת "תומכי תמימים" ליובאוויטש המרכזית, שלמדו במקום ושמעו שיעורים מפי הרב שניאור זלמן גוראריי ע"ה.

כאמור, בשנת תש"ז הועברה ממקומה כיתת הצעירים של ה'מתיבתא' ששכנה בחדר זה, שהוסב לחדר המזכירות (או 'מרכז' — קיצור של "מרכז לעניני חנוך").

קודם לכן, כל עוד היתה בחדר רק כיתת לימודים, נהוג היה לעיתים מזומנות, בעת התוועדויות גדולות, כמו גם בתפילות הימים הנוראים — שבשנים הראשונות התקיימו ב'זאל הקטן' — לפתוח את הדלתות הרחבות המפרידות בין החדר ל'זאל הקטן', כדי לאפשר לעוד עשרות אנשים להשתתף בהתוועדויות ובתפילות.

הרב שלום שי' חסקינד מוסיף כי בל"ג בעומר תש"ז התוועד הרבי הריי"צ בחדר זה.

החל משנת תש"ז שימש החדר כמשרדי ה"מרכז לעניני חנוך" ו"מחנה ישראל". גם הרבי נשיא דורנו עצמו ישב ימים ושעות רבות בחדר זה במסגרת עבודתו ב'מרכז'.

עם עלות הרבי על כס הנשיאות, שימש המקום כמשרד המזכירות של הרבי. כאן

בין קודש לקודש

במהלך שנות היו"דים בנו בחדר המזכירות קיר נמוך מעץ שהפריד בין המזכירים לבין קהל המבקרים. פעם נכנס הרבי לחדר ושאל את המזכיר הרב קווינט מה עניינה של המחיצה. הרב קווינט השיב שהמחיצה נועדה "להבדיל בין קודש לחול". הרבי חייך ותיקן אותו: "להבדיל בין קודש לקודש הקודשים".

מחיצת עץ זו נעשתה להפריד בין הקהל, שלא יפריעו בעבודת המזכירות. מאוחר יותר הרבי ביקש להוסיף על מחיצה זו משטח לכתיבה, בנמקו "אז א מענטש קומט אריין זאהל ער האבן וואו צו שרייבען א צעטיל". [=כשיהודי נכנס, שיהיה לו היכן לרשום 'פתקא'].

המזכירים הרב ניסן מינדל ע"ה והרב חיים מרדכי אייזיק חדקוב ע"ה, בחדר המזכירות.

התקבלו יום יום אלפי מכתבים מארבע קצוות תבל של יהודים המבקשים את ברכתו של הרבי ומייחלים לעצתו, תורתו והדרכתו. מכאן, באמצעות שני מכשירי טלפון פשוטים, עם מכונות כתיבה מיושנות, עם ריהוט מינימלי ועם מזכירים בודדים בלבד, ניהל הרבי את עבודת הקודש המסועפת שלו שהתפרסה על פני כל העולם כולו. רק ברבות השנים, הוקמו משרדים נוספים בבניינים הסמוכים.

ה'זאל הקטן'

כאמור, עם הכניסה לבניין, שברו את הקיר המפריד בין שני חדרי הקומה התחתונה (מימין הנכנס אל הבית) וכך נוצר אולם בית־הכנסת. במרוצת השנים — לאחר שנבנה בית־המדרש הגדול — זכה המקום לכינוי ה'זאל הקטן' (כשם שבחצר ליובאוויטש בעיירה ליובאוויטש היו ה'זאל הקטן' וה'זאל הגדול').

ואלה עיקרי תולדותיו של ה'זאל הקטן' אשר בבית חיינו, 770.

בשנים הראשונות שימש המקום כבית־הכנסת ובית־המדרש המרכזי. כאן היו נערכות התפילות במחיצת הרבי, וכאן היו נערכות גם ההתוועדויות בשבתות ובימים טובים. גם מקום משכנה של ישיבת "תומכי תמימים" ליובאוויטש המרכזית היה ב'זאל הקטן'.

כאן התפלל הרבי הריי"צ את תפילות הימים הנוראים בשנים תש"א ותש"ב. משנת תש"ג, שנת האבלות על אמו הרבנית שטערנא שרה (שנפטרה בי"ג שבט תש"ב) במהלכה התפלל בחדרה, התפלל הרבי הריי"צ גם את תפילות הימים הנוראים בקומה השנייה.

מקומו של הרבי הריי"צ בחדר זה היה בפינה הדרומית מזרחית (כהנהגת רבותינו נשיאנו), מימין הדלת הפונה ממרכזו של ה'זאל הקטן' לפרוזדור.

התוועדויות הרבי הריי"צ בשבתות וימים־טובים נערכו ב'זאל הקטן' רק עד שנת תש"ב. אך ההתוועדויות שבימות החול המשיכו להתקיים עוד מספר שנים ב'זאל הקטן', כיוון שבימות החול ניתן היה להשתמש במעלית. בעת ההתוועדויות ב'זאל הקטן' הרבי היה יושב על "פלטפורמה" מוגבהת. בשנים האחרונות התוועד הרבי הריי"צ — עקב מצבו הבריאותי — בדירתו בקומה השנייה של 770, וההתוועדויות

שודרו באמצעות האינטרקום ל'זאל הקטן'.

ב'זאל הקטן' היו אותה עת רק שלושה שולחנות וספסלים משני צידיהם. לתפילות הימים הנוראים היו מוציאים את השולחנות והספסלים, ובמקום שהתפנה העמידו כמאה כסאות לישיבה.

ההתוועדות הראשונה שהרבי נשיא דורנו התוועד ב־770 הייתה ימים ספורים לאחר הגיעו לארצות־הברית, בכ"ח סיון תש"א.

מאז קיץ תש"א היה הרבי נשיא דורנו מתוועד מידי שבת מברכים ב'זאל הקטן'. לאחר התפילה היה הקהל מתיישב בשני שולחנות לאורך הקיר המערבי. כל המתפללים

כך התחילו ההתוועדויות בשבת מברכים

על התקופה בה החל הרבי להתוועד ב־770 מדי שבת מברכים לפני קבלת הנשיאות, סיפר הרב לייבל שי' פוזנר:

"בבית־הכנסת ב־770 התפללו אז כעשרה או שנים עשר יהודים מתושבי המקום. חסידי חב"ד כמעט ולא גרו בימים ההם בקראון־הייטס. מתפללי בית־הכנסת היו יהודים פולנים וגאליציינים. גבאי בית־הכנסת היה ר' מאיר רוט, חסיד סדיגורא שגר באיסטערן פארקוויי, בר אוריין שידע ללמוד וגם איש עסקים. בכל שבת מברכים היו עורכים קידוש בבית־הכנסת, שרים ניגונים וזמירות, והגבאי היה שר את הזמירות שלו כמנהגו. כשהרבי נשיא דורנו הגיע לארצות־הברית, החלו לבקש ממנו שיתוועד בשבת מברכים, אך הוא מיאן.

הגבאי לא וויתר. היה זה כמדומה בקיץ תש"א, כאשר הרבי הריי"צ נסע לסנטוריום במאריסטאון. הגבאי ר' מאיר רוט נסע לבקר את הרבי במאריסטאון, יחד עם הרב בערל חסקינד והרב שמואל לויטין. הגבאי נכנס ליחידות אל הרבי הריי"צ וביקש מהרבי שיבקש מחתנו הרמ"ש שיסכים להתוועד עם הציבור. הרבי הריי"צ ענה לו: אני נותן לך שלושה דולר עבור עריכת הקידוש בשבת מברכים, ובדרך ממילא כבר יסכים חתני להתוועד. מאז התחיל הרבי להתוועד בכל שבת מברכים".

היו עושים קידוש, אך הרבי לא היה מקדש ולא טועם דבר. הרבי היה יושב בראש השולחן השמאלי כשטליתו על כתפיו, מורה לנגן איזה ניגון, ולאחר מכן נושא דברים שבדרך כלל נמשכו כארבעים דקות.

התוועדות יו"ד שבט תשי"א, ההתוועדות ההיסטורית שבה הרבי קיבל על עצמו את הנשיאות בגלוי, התקיימה אף היא ב'זאל הקטן'. השולחן שלידו ישב הרבי עמד בצד דרום, וכנגדו עמדו שולחנות מסודרים כעין 'שי"ן" לאורך בית־המדרש.

הרב עזריאל שי' חייקין מספר, כי בהתוועדות זו ישב הרבי, לראשונה, על במה קטנה — "פלטפורמה". לפני ההתוועדות ירד הרב חייקין עם כמה מחבריו התמימים למרתף והעלו את ה"פלטפורמה" שהייתה משמשת לבמה בהתוועדויות של הרבי הריי"צ.

מקום זה בצד דרום היה המקום הקבוע בו הרבי היה עורך את ההתוועדויות. מקומו של הרבי בהתוועדויות היה במקום מושבו של הרבי הריי"צ.

בהתוועדויות שנערכו ב'זאל הקטן' היה נהוג שהבחורים עומדים לאורך הקיר המזרחי של הזאל, האברכים עומדים לצד הקיר המערבי, ואילו המבוגרים יושבים בשולחנות במרכז בית־הכנסת. כשהיו ניגשים לרבי (בין השיחות, כדי להעמיד בקבוק 'משקה' או מסיבה אחרת), היו נכנסים דרך החדר הסמוך ל'זאל הקטן'.

מלך פורץ גדר

להתוועדות ההיסטורית של קבלת הנשיאות ביו"ד שבט תשי"א, הרבי נכנס דרך הדלת שבמרכז ה'זאל הקטן'. הדוחק ב'זאל הקטן' כבר היה רב, והאולם כולו היה מלא וגדוש בבחורים ואברכים שכבר טיפסו על ספסלים ושולחנות, אך הרבי ביקש להיכנס דרך דלת זו דווקא, בבחינת "מלך פורץ גדר".

ככל הידוע, הייתה זו הפעם היחידה בה הרבי נכנס להתוועדות ב'זאל הקטן' באמצעות דלת זו.

קודם לכן, היה הרב אפרים אליעזר יאלעס ע"ה אצל הרבי בחדר היחידות. לפני שהרבי יצא מחדרו, שאל הרב יאלעס את הרבי כיצד הוא יצליח להיכנס להתוועדות כשהדוחק הוא כה גדול. השיב לו הרבי, "וועז איר וועט זיך אנהאלטן אין מיין גארטל, וועט איר דורכגיין"... [=כאשר תחזיקו ב'גרטל' שלי, תעברו]...

מעמדים נוספים בהשתתפות הרבי שהיו נערכים ב'זאל הקטן' היו "ברכת התמימים" בערב יום כיפור, אותה היה הרבי אומר לתלמידי התמימים בחדר זה.

כמו כן, התקיימו במקום זה כמה "יחידויות כלליות", עד שהמקום נעשה צר מהכיל את הקהל והחל משנת תשמ"ה גם אלה עברו לבית־המדרש הגדול. גם הפגישות הראשונות עם חברי "קרן לפיתוח — מחנה ישראל", במהלכן אמר הרבי שיחה — התקיימו בחדר זה.

בשנת תש"נ פתחו ב'זאל הקטן' דלת מיוחדת לחצר הסוכה. דלת זו נפתחה בעקבות בקשה של מנהל הישיבה הרב דוד שי' רסקין מהרב חדקוב ע"ה, לאחר שמעמד 'חלוקת הדולרים' הלך והתרחב וקהל הבאים אל הרבי למעמד זה מידי יום ראשון הלך וגדל, וכיוון שלצורך מעבר מסודר של קהל האלפים נסגר מבוא הבית בשעות שהרבי חילק את הדולרים, נוצר צורך במעבר מיוחד, מצידו האחורי של 'הזאל הקטן', עבור התמימים לומדי הישיבה ב'זאל הקטן'.

מקום מושבו של הרבי

מקום מושבו של הרבי נשיא דורנו בעת התפילות היה לצד דרום של ה'זאל הקטן', כאשר הכסא מונח ליד הקיר הדרומי וה'סטנדר' בסמוך לו, צמוד לקיר המזרחי. במשך התפילה היה הסידור מונח על השולחן שלפניו, ולתפילת שמונה־עשרה היה הרבי עומד ליד ה'סטנדר'.

בשנים מאוחרות יותר, המשיך הרבי להתפלל במקום זה רק בהזדמנויות הבאות: מנחה של ערב שבת, מנחה של יום שבת וחול המועד פסח (עד שנות המ"ם, שאז החל להתפלל בחול־המועד בבית־המדרש למטה).

אמנם מקום הישיבה היה שווה בשלוש ההזדמנויות, אך סדר הכניסה למקום והיציאה ממנו היה שונה: במנחה של ערב שבת, היה הרבי עובר דרך הפרוזדור המוביל לחדר שליד ה'זאל הקטן' ומשם נכנס למקומו ב'זאל הקטן'. בדרך זו הרבי אף היה יוצא לאחר התפילה; במנחה של שבת, היה הרבי נכנס בדרך זו, אך היה יוצא דרך ה'זאל הקטן': הרבי היה עובר לאורך ה'זאל' ויוצא דרך הדלת לכיוון מבוא הכניסה; בחול המועד היה הרבי נכנס ויוצא דרך דלת זו.

בימות החול, לא רצה הרבי להטריח את הציבור ועל כן ישב ליד פתח הכניסה הראשי ל'זאל הקטן'. מקומו היה בין ארון הקודש לדלת הפונה מה'זאל הקטן' למבוא הכניסה. במקום זה התפלל הרבי תפילות מנחה וערבית בימות החול וכאן עמד בעת קריאת התורה בימים שני וחמישי.

בקטעי התפילה בהם ישב (בעת חזרת הש"ץ במנחה ובחלק מתפילת ערבית), היה הרבי יושב על הספסל, כשפניו לקהל לכיוון מערב והסידור מונח לפניו על השולחן. בעת קריאת התורה, היה הרבי עומד לצד השולחן כשפניו כלפי דרום, והסידור מונח על השולחן. בשנים מאוחרות יותר העמידו על השולחן 'סטנדר' קצר, כך שהסידור היה מוגבה מעט. בעת תפילת שמונה־עשרה, הרבי היה עומד לצד השולחן, כשהוא אוחז את הסידור בידיו. בתפילת ערבית במוצאי שבת, היה הרבי יושב באותו מקום, אך עם 'סטנדר': פניו לכיוון מזרח וסידורו מונח על ה'סטנדר' שלפניו.

במקום זה ממש היו תלמידי הישיבה יושבים בשעת לימודם. פעם התעורר דיון הלכתי, האם מותר לתלמידים לשבת על מקומו של הרבי. הרבי התייחס לכך בהרחבה בעת ההתוועדות ("התוועדויות" תשמ"ב חלק א עמ' 393), והסביר שהדבר מותר, כי אין זה מקומו הקבוע. מקומו הקבוע, אמר הרבי, הוא בפינה הדרומית מזרחית — שם אכן היו מכינים לרבי כסא מיוחד, כך שלמעשה מעולם לא ישבו על מקומו הקבוע של הרבי.

הרבי הוסיף והסביר: "ומה שמתפללים תפילת מנחה ומעריב דימות החול במקום זה, ולא במקום הקבוע — בקרן דרומית מזרחית, הרי זה מפני טירחא דציבורא, כי כאשר צריכים לעבור לאורך כל בית־הכנסת, מטריחים את הציבור כו'. ועל־דרך מאמר רז"ל 'לא פסעתי

זהירות בכבודו של יהודי

כשהרבי היה יושב לפני השולחן כלפי הקהל, היה משעין את מצחו על ידו הק' הימנית, כך שעיניו הק' היו מוסתרות מעט. הנהגה זו הייתה כל השנים. בתקופה מסוימת שמו לב שלפעמים הרבי לא היה נוהג כך, והיה הדבר לפלא בעיני כולם.

לאחר זמן התברר שבאותן פעמים נכח במקום יהודי שבעקבות כוויות מראה פניו היה מאוד לא נעים, והרבי חשש שמא יפרשו שהוא מסתיר את עיניו כי אינו רוצה לראותו. כדי לשלול מחשבה זו לא השעין את מצחו על ידו.

על ראשי עם קדוש'. ולכן מתפללים במקום הסמוך לפתח ולדלת".

סיבה נוספת לאי החשש בכך: "ב"אולם" הנ"ל לומדים תלמידי הישיבה, ומאחר שהמקום שם מצומצם, ולימוד התורה צריך להיות במנוחת הנפש ומנוחת הגוף דווקא — הנה כאשר יצטרכו להצטמצם ולהידחק שלא לישב על מקום זה, הרי זה לא יוסיף סיוע ועידוד בלימוד התורה. והיות שרצונו של אדם זהו כבודו, הרי הרצון הוא שישבו גם במקום הנ"ל, כדי שיהיה מקום רחב יותר ללימוד התורה".

לאחר שנבנה בית־המדרש הגדול, עברו ההתוועדויות לבית־המדרש החדש. כך גם תפילות השבתות והמועדים. בימות החול, ובכלל זה ימי חול־המועד, במנחה של שבת (בשבתות שבהם לא התקיימה התוועדות) וכן בערבית של מוצאי שבת, המשיך הרבי להתפלל ב'זאל הקטן'. זאת, מלבד ימי חודש תשרי בהם נערכו כל התפילות בבית־המדרש הגדול.

[יצאו מכלל האמור שבעת השבועות שבין כ"ז אדר ראשון תשמ"ו ועד ליל חג הפסח אותה שנה, בהם התפלל הרבי את כל התפילות ב'זאל הקטן', עקב קושי בהליכה].

הסדר האמור בתפילות היה עד הסתלקות הרבנית חיה מושקא נ"ע בכ"ב שבט תשמ"ח. מאז התפלל הרבי בביתו או בבית־המדרש למטה (למעט הזדמנויות מסויימות).

'עמודי' התפילה

בשנים הראשונות לנשיאותו מיאן הרבי לשבת על כסא מיוחד ליד עמוד (סטנדר) מיוחד בעת התפילה, כי אם היה יושב על הספסל הרגיל ליד השולחן הרגיל.

המדובר הוא ב'זאל הקטן'. בימות החול ישב הרבי בתפילות, כאמור, ליד השולחן הרגיל שבפינה מזרחית צפונית וביום השבת ישב בתפילות ליד השולחן הרגיל שבצד דרום. מכל מקום היה הבדל בין ימות החול ליום השבת, שבימי החול התפלל גם את תפילת שמונה עשרה ליד השולחן הרגיל, ואילו ביום השבת העמידו 'עמוד' (סטנדר) בפינה דרומית־מזרחית, שלידו היה הרבי מתפלל את תפילת העמידה.

העמוד שהיה עומד בפינה הדרומית מזרחית בשנים הראשונות לנשיאות היה נמוך ומשופע. הסיבה לכך, אומר מנהל ספריית אגו"ח הרב שלום בער לוין שי', היתה כדי שהרבי יוכל גם לשבת ליד העמוד כאשר הסידור מונח על העמוד.

לא ברור מתי נבנה העמוד הזה, אולם ברור הוא שלקראת תשרי תשי"ב הרבי כבר השתמש בעמוד הזה.

כעבור מספר שנים החליפוהו בעמוד גבוה יותר, ושוב כעבור כמה שנים החליפוהו בעמוד גדול, רחב ויפה יותר. לעמוד זה הרכיבו שתי דלתות קטנות ומדף הנפתח לעת הצורך, כאשר הרבי יושב ליד העמוד ומניח את הסידור על המדף.

בשנת תשכ"ב בנו עמוד רביעי עבור הרבי, בבית הספר למלאכה בכפר חב"ד, בצורה הדומה לעמוד השלישי.

באותו חודש אלול, שנת תשכ"ב, באה קבוצה מהארץ לחודש החגים לרבי, במטוס שכר מיוחד. במטוס זה בא גם הרב בערל שי' ליפסקר, ועל ידו שלחו את העמוד לרבי. הוא הגיש את העמוד לרבי, יחד עם הרב דוב שי' טייכמן, בעת ההתוועדות המיוחדת שערך הרבי לכבוד האורחים, באור לערב ראש־השנה.

הרבי אמר אז שיחה מיוחדת, בה התייחס ל'עמוד' שהובא מארץ הקודש, ובמהלך שיחת הקודש סיפר:

"פעם שאל הוד כ"ק רבינו הגדול את הוד כ"ק בנו אדמו"ר האמצעי, במה התפללת בראש־השנה העבר, ויענהו כי התבונן במאמר וכל קומה לפניך תשתחוה. ואחר כך שאל הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי את הוד כ"ק אביו רבינו הגדול, במה התפללת, ויענהו מיט דעם שטענדער [=עם ה'סטנדר'], כי הכל אלוקות והוא לבדו הוא ואין זולתו".

לאחר ההתוועדות הורה הרבי להעלות את העמוד להיכלו הקדוש. העמוד עמד בהיכלו הק' במשך יותר מחצי שנה.

באותה שעה כבר נבנה בית־הכנסת בחצר של 770 למטה, ושם היו מתפללים קבלת שבת ושחרית ומוסף של שבת. אמנם תפילת המנחה של ערב שבת ושל שבת התפללו ב'זאל הקטן'. את העמוד השלישי האמור היו מעלים ומורידים כל פעם לתפילות.

בימי חג הפסח תשכ"ג אמר הרבי להרב חדקוב, שבמקום להעלות ולהוריד מדי פעם

את העמוד, יוציאו את העמוד החדש מחדרו ויניחוהו בקביעות למעלה, ואילו העמוד הקודם יישאר בקביעות למטה.

ארבעת ה"עמודים" האלה, ששימשו את הרבי בעת התפילות בשנים הראשונות לנשיאותו, שמורים כיום בגנזך חפצי הקודש שבספרייה.

"חדר שני"

החדר הסמוך ל'זאל הקטן' היה במקורו חדר הניתוחים של המרפאה שבבניין, ולכן הקירות היו מצופים באריחי קרמיקה, כנהוג בחדרים מעין אלו. עם רכישת הבניין, הפך המקום ל'חדר שני' של בית־הכנסת.

בשנים הראשונות היה חדר זה משמש בשבתות וחגים כ'עזרת נשים' עבור נשי החסידים. לאחר התפילה, כאשר הנשים היו עוזבות את המקום — היו ה'עובדים' שוהים בחדר זה ומאריכים בתפילתם.

גם חדר זה שימש בשנים הראשונות לקניית הבית ככיתת לימודים, ובתקופה מסויימת תלמידי הישיבה היו אוכלים בחדר זה.

בקיר המחבר את ה'זאל הקטן' והחדר הסמוך לו היה קבוע חלון, שנסגר לימים בארון ספרים. בימים שזכינו ל'ברכת התמימים' בערבו של היום הקדוש, כאשר תלמידי התמימים רוצים לראות ולשמוע את הרבי ברגעים נעלים אלו, היו מוציאים את ארון הספרים ממקומו ותלמידי התמימים היו ממלאים גם את החדר הזה וזוכים לראות את פני הקודש.

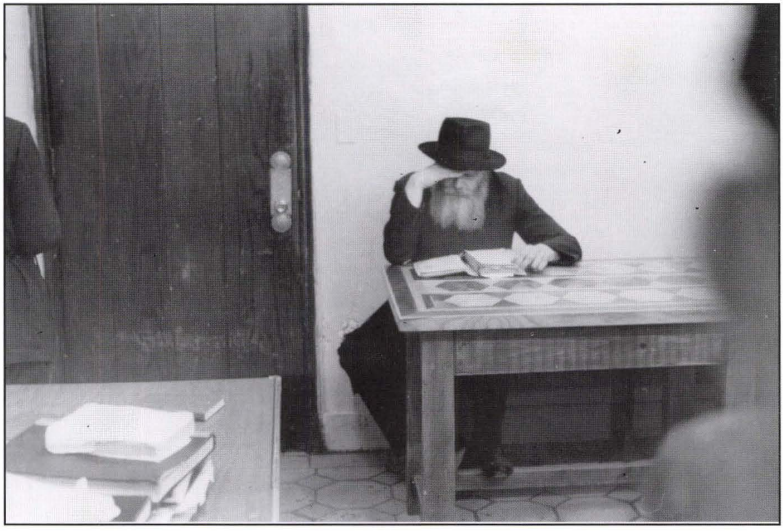

התוועדות כ"ד טבת תשי"ב ב'זאל הקטן'

תפילת מעריב ב'זאל הקטן', לפני ביקור מר מנחם בגין – תשל"ו
בהשתתפות המזכירים ומספר מוזמנים בלבד, בעקבות דרישות הבטחון

הרבי יושב על ספסל במקום התפילה בימות החול

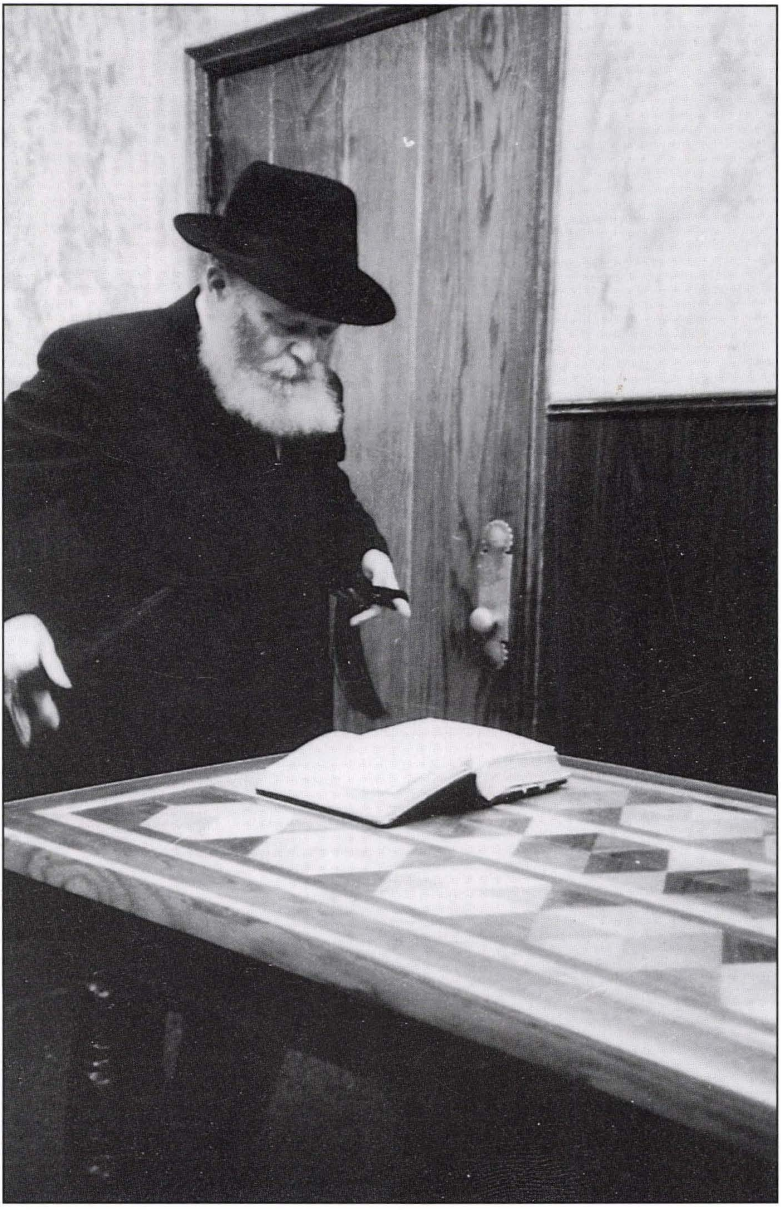
תמונה משנת תשמ"א

תמונה משנת תשמ"ז

ליד הסטנדר במקומו כפי ההנהגה במוצאי שבת – תמונה משנת תשל"ח

הרבי לצד השולחן – בימות החול

תפילת מנחה ב'זאל הקטן'

במקום התפילה בערב שבת, שבת ויום טוב – תמונה משנת תשכ"ט

במקום התפילה בשבת ויום טוב, בקרן מזרחית דרומית

הרבי יוצא מה'זאל הקטן' למבוא הכניסה

הפרוזדור

לאורך הפרוזדור בקומה זו ישנם חדרים נוספים, שבמהלך השנים שמשו אישים וצרכים שונים: מול ה'זאל הקטן' יש כניסה המובילה לשני חדרים: החדר הימני שימש בעת קניית הבית כחדר שינה עבור אדם שנכח ב־770 לשמירה ולעזרה לרבי הקודם בעת הצורך. כיום משמש חדר זה את ההנהלה הרוחנית של ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית. החדר השמאלי שימש משרד לרב שלמה אהרן קזרנובסקי ע"ה.

בהמשך נמצא "חדר־השידורים", ממנו היו מועברות ההתוועדויות, השיחות והתפילות עם הרבי לכל רחבי תבל. בעבר שימש החדר כמשרדו של מזכיר הרבי הריי"צ הר"ח ליברמן ע"ה. לאחר מכן, השתמש בחדר זה המזכיר הרב משה לייב רודשטיין ע"ה.

ב"חדר השידורים" יצרו חלון קטן הפתוח אל בית־המדרש הגדול. חלון זה נפתח לשימושו של הרב יעקב יהודה העכט ע"ה, שהיה מעביר מחדר זה לרדיו, בשידור חי, תרגום סימולטני באנגלית של דברי הרבי, ובתוך כך מביט על הרבי היושב ומתוועד בבית־המדרש הגדול.

מימין לחדר זה קיים חדר נוסף. בעבר היתה זו בשעות היום — כיתת לימוד לתמימים הצעירים שלמדו בישיבה, ובשעות הערב — משרד של הרב אליהו יאכיל סימפסון ע"ה, ממזכיריו של הרבי הריי"צ.

לימים, שימש החדר כמחסן של המזכיר הרב רודשטיין. בשנת תשט"ז שימש חדר זה כמשרדי מחנה הקיץ "גן ישראל" ובתקופה מאוחרת יותר היה לחדר עבודתו של הרב מרדכי אייזיק ע"ה חדקוב, יו"ר מזכירות הרבי.

החדר השלישי מצד ימין בקומה זו שימש בתחילה כמשרד המזכירות של הרבי הריי"צ. לאחר מכן התגורר בו במשך שנים הרב שמואל לויטין ע"ה, שקיבל את החדר מבית הרב, ומאוחר יותר היה לאוצר הספרים של הישיבה. בחדר זה שמור ספר התורה הידוע כ"ספר תורה של משיח".

ליד חדר זה יש כיור לנטילת ידיים. עד שנת תשל"ח היה הרבי משתמש בכיור זה

בפרוזדור הקומה הראשונה – מוצאי יום כיפור

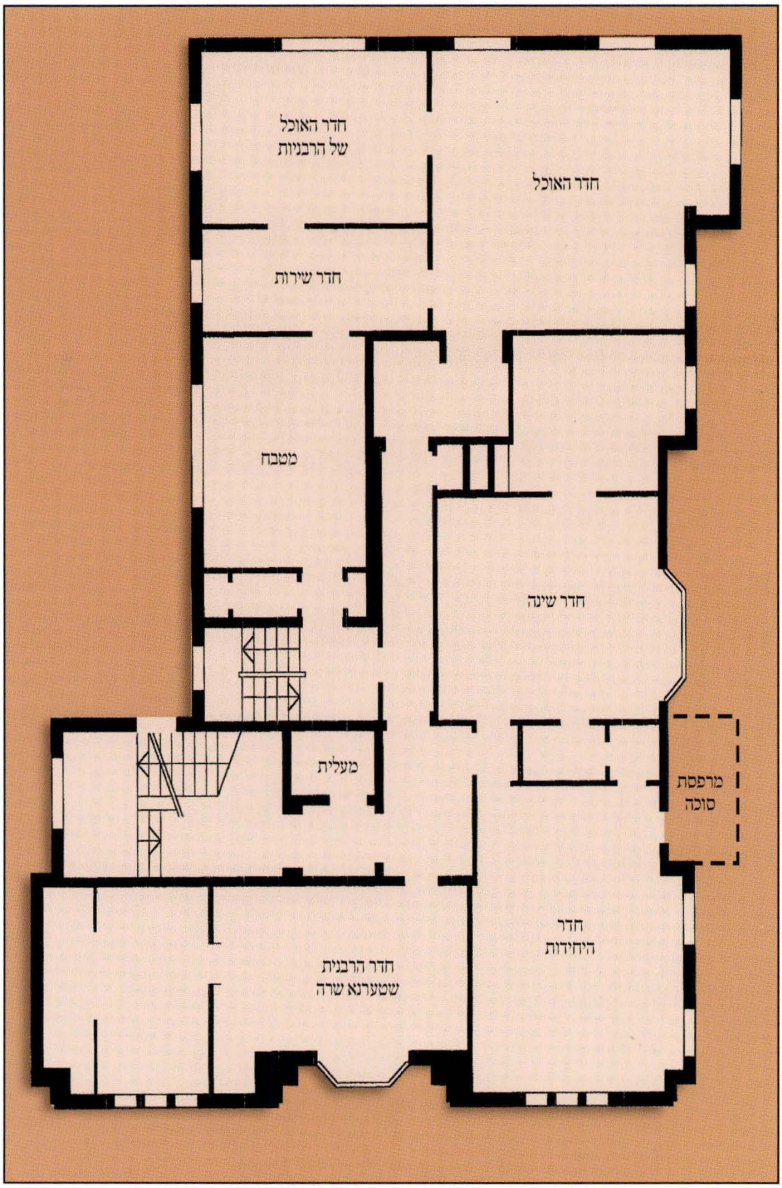

ליד בימת הקריאה ב'זאל הקטן'

כשהיה שב מהאוהל והיה נוטל את ידיו, כשאת חבילות ה'פנ"ים' שבידיו היה מניח על שולחן שהוצב במבוא הכניסה.

הדלת שבשמאל הפרוזדור מובילה לגרם מדרגות היורד לקומת הקרקע. בעבר המדרגות הללו היו מובילות למרתף וכן ליציאה מהבניין אל החצר השמאלית. לאחר מכן שימשו המדריגות לירידה אל בית־המדרש הגדול.

עד מאורע הלב בשמיני עצרת תשל"ח הרבי היה משתמש במדרגות אלו הן בחול והן בשבתות ובחגים. לאחר מכן החל הרבי להשתמש בימות החול במעלית, ובשבתות ובחגים היה יורד לבית־המדרש דרך המדרגות הפנימיות היורדות מ"גן עדן התחתון" לקומת המרתף, וחוזר ועולה דרך מדרגות אלו.

תרשים הקומה השניה

הקומה השניה

חדר היחידות

מאז שלהי שנת ש"ת, כאשר הרבי הריי"צ נכנס לדור ב־770, שימשה הקומה השנייה כדירתו הפרטית, ובה נקבע חדר עבודתו (ה'קאבינעט'), הוא חדר ה'יחידות'. על כן, מטבע הדברים, באותם ימים הייתה קומה זו 'מרכז הענינים' של 770.

החדר הימני בחזית הקומה השניה של 770 (מעל חדר המזכירות), הוא חדר היחידות. ארונות עמוסים בספרים צמודים לארבעת כתליו של החדר. לאחר הסתלקות הרבי הריי"צ הותקנו על ארונות אלו דלתות זכוכית.

במרכז החדר, סמוך לצד צפון, עומד שולחן עץ גדול בצבע שחור, הדומה לשולחן העומד בחדר הרבי. את פני השולחן מצפה לוח זכוכית. על שולחן זה היו נערמות ערמות הספרים בהם עיין הרבי הריי"צ, ועליו נכתבו ונחתמו המכתבים ששיגר לכל קצווי תבל מאז שנת ש"ת. באחת ממגירות השולחן היו מונחות התפילין של אדמו"ר הרש"ב נ"ע, אותן היה הרבי הריי"צ מניח רק אחת בשנה, בערב יום כיפור. צמוד לשולחן ניצב כיסאו של הרבי הריי"צ, ומעבר לשולחן עומדים כסאות נוספים.

כאשר הרבי הריי"צ לא היה מתפלל ב'זאל הקטן' בקומה הראשונה, היו התפילות נערכות בחדר היחידות. כך, עד פטירת אמו הרבנית שטערנא שרה בי"ג שבט תש"ב, כאשר במהלך שנת האבילות התקיים מניין בחדרה, כשהרבי מתפלל בחדרו, ולקריאת התורה, כמו גם לתקיעת שופר בראש־השנה, היו פותחים את הדלת המחברת בין החדרים.

הרב מרדכי שוסטערמאן ע"ה, שהיה ה"בעל קורא" בבית חיינו עשרות בשנים, מספר בזיכרונותיו כי המנהג היה אז שלעת קריאת התורה היו לוקחים ספר תורה מה'זאל הקטן' ומעלים למעלה ל"קאבינעט" של הרבי, והיו קוראים בתורה על שולחן הכתיבה.

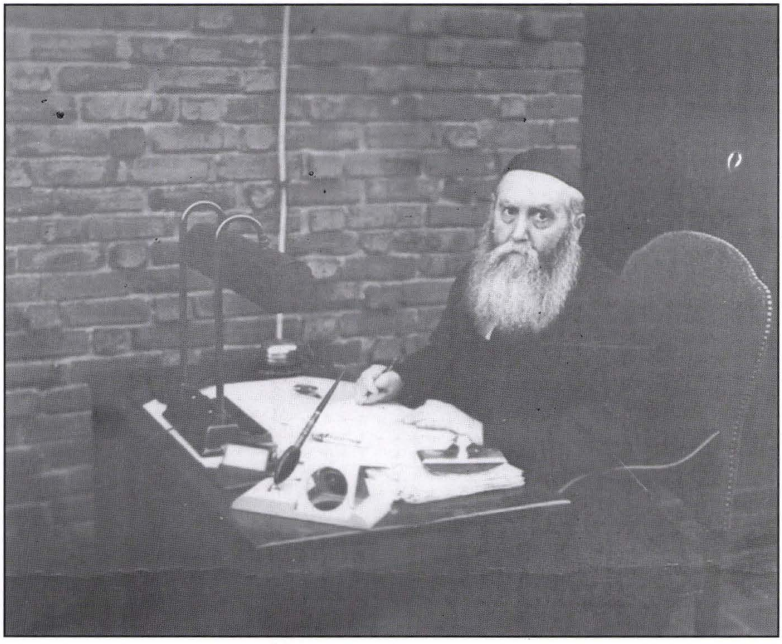
בחדר היחידות נערכה ה'טהרה' של הרבי הריי"צ, לאחר הסתלקותו בשבת־קודש יו"ד שבט תש"י, ובבית רבי הייתה הקפדה לא לעמוד על מקום זה. חסידים מספרים

שכאשר היו צריכים לעבור לסוכה, שהכניסה אליה הייתה דרך חדר היחידות, היה הרבי מקפיד לא לעבור על מקום הטהרה. בשנים מאוחרות יותר, הוצבו במקום שני כסאות, כדי למנוע הליכה עליו.

לאחר הסתלקות הרבי הריי"צ נשאר החדר בדיוק כפי שהיה בעת ההסתלקות.

על השולחן היו מניחים תמיד את הספרים החדשים היוצאים לאור על־ידי ה'מרכז לעניני חנוך'.

בשנת האבל לאחר פטירת הרבי הריי"צ, התקיים בחדר זה מניין לתפילות, וכאן התפללו לפני העמוד הרבי וגיסו הרב שמריהו גורארי במשך השנה. בשנים הבאות היה חדר היחידות של הרבי הריי"צ סגור ומסוגר, למעט ימי ראש־השנה ויום־הכיפורים בהם התקיים בחדר מניין מיוחד.

הרבי הריי"צ יושב במרפסת הקומה השניה של 770

לקראת חודש תשרי תש"ב נבנתה בצד חדר היחידות מרפסת, כדי שהרבי הריי"צ יוכל לצאת אליה מפעם לפעם לשאוף אוויר צח, וכן כדי להקים בה סוכה, על־מנת שהרבי לא ייאלץ לרדת מביתו לחצר כדי לשבת בסוכה. פעמים רבות ניתן היה לראות את הרבי הריי"צ יושב במרפסת זו.

חדר הרבנית שטערנא שרה

החדר האמצעי בחזית בניין 770 היה חדרה של הרבנית שטערנא שרה ע"ה (מעל מבוא הכניסה) ולעיל סיפרנו על סדרי התפילות בחדרה בשנה שלאחר פטירתה.

על פי זיכרונות אחד החסידים, שנכח בתפילת ליל ראש־השנה תש"ג, הרבי הריי"צ ישב מימין החזן, כשהרבי נשיא דורנו עמד לימין הרבי הריי"צ.

חדר האוכל

בחדר האוכל (ה'סטאלאווע') שבמרכז הדירה נערכו סעודות השבת והחג ובו היה הרבי הריי"צ עורך את ההתוועדויות. אל החדר היו מורשים להיכנס זקני החסידים ויחידי סגולה, ושאר החסידים היו עומדים ב'זאל הקטן', ומאזינים להתוועדות באמצעות רמקול שהוצב מעל ה'סטנדר' של הרבי. לקראת סוף ההתוועדות היה הקהל מורשה לעבור לפני הרבי הריי"צ, לומר 'לחיים' ולחזות בזיו פניו הק' של הרבי, שמפאת מצב בריאותו לא היה נראה בציבור בימים רגילים.

בראש השולחן — לכיוון בניין הספרייה — ישב הרבי הריי"צ, לשמאלו הרבי נשיא דורנו, ולימינו חתנו הרב שמריהו גורארי' ע"ה. הרב שמואל לויטין ע"ה היה יושב דרך

ונשמרתם לנפשותיכם

פעם ישב הרבי הריי"צ במרפסת הסוכה וראה כיצד הרב שמואל לויטין ע"ה, שהיה גר בבניין 763 מול 770, חוצה את שדירת איסטערן פארקווייי באמצע הכביש, בין התנועה הסואנת.

לאחר מכן קרא הרבי לר' שמואל ואמר לו: כשראיתי אותך חוצה את הכביש בסכנה כמעט נפל לבי בקרבי מדאגה...

מאז היה מאריך ר' שמואל את הדרך לביתו, והקפיד לחצות את הכביש רק ברמזור.

קבע לשמאלו של הרבי נשיא דורנו.

גם לאחר הסתלקות הרבי הריי"צ, המשיך הרבי נשיא דורנו לערוך את סעודות החגים בחדר־אוכל זה. סדר הישיבה נשאר בדיוק כפי שהיה בימי הרבי הריי"צ וכך גם הנהגתו של הרבי. הרבי ישב בשקט ובכובד ראש, ומדי פעם היה מפנה את מבטו אל מקומו של הרבי הריי"צ. כשהיו שואלים את הרבי שאלה — היה עונה בהכנעה וביטול, כעומד לפני רבו. היה ניתן לראות במוחש שהתנהגות הרבי הינה כמו בעת שהרבי הריי"צ נוכח בחדר.

ההקפדה על אי שינוי הסדר מימי חיותו בעלמא דין של הרבי הריי"צ, היתה מושלמת. הכיסא המיוחד שלו עמד במקומו, כך גם גביע הקידוש שלו, סט של סכו"ם — הכל כמו בחייו ממש.

לגבי הקפדה זו התייחס הרבי נשיא דורנו ביום השני של חג הפסח תשכ"ז, במענה לשאלת גיסו הרש"ג (להלן, מתוך "המלך במסיבו" חלק א' עמ' קמז) "מהי המעלה של ציור העניינים כמו שהיה בעת חיים חיותו בעלמא דין?"

לקבל מהקירות

באחת ההתוועדויות של הרבי הריי"צ, הדוחק היה רב עד כדי כך, שאנשים המתינו שעות ארוכות על מדרגות העץ הפנימיות עד שהותר להם להיכנס, ובינתיים הרעישו בקולי קולות.

באותה שעה, הרבי הריי"צ היה באמצע אמירת שיחה, וכששמע את הדפיקות והקולות, הפסיק את דבריו ואמר: "מ'קלאפט מיט אן אמת" [=הדפיקות הן עם אמת].

למשמע דבריו, פתח הרבי נשיא דורנו את הדלת ונתן לאחדים מהם להיכנס. ברם, האנשים שהמתינו בחוץ כבר שמעו את ה"וואַרט" של הרבי, והבינו שהקולות והחבטות מסייעים להם להיכנס, והחלו להגביר את הדפיקות ולהכות בקול גדול. למשמע הקולות אמר הרבי לאחד החסידים שעמדו לידו "דערצייל זיי אז ס'איז שוין צייט אז זיי קענען נעמען פון די וועגט"... [=ספר להם שכבר הגיע הזמן שהם יכולים לקבל מהקירות"...]

הרבי הריי"צ בחדר היחידות, ה'קאבינעט'

התוועדות בחדר האוכל. בראש השלחן הכסא של אדמו"ר הריי"צ.
משמאל יושב הרבי נשיא דורנו, מימין יושב הרש"ג

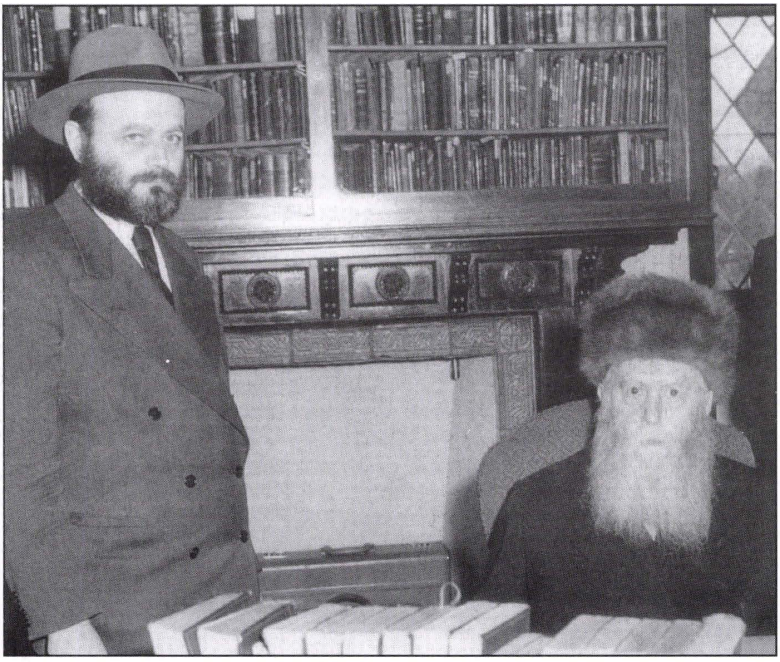
כ"ק אדמו"ר שליט"א: נזכרים על מה שהיה.

רש"ג: מה המיוחד בשולחנו?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שולחן הוא כמו משכן, ואפילו שולחן של יהודי סתם שלמד עליו ועסק במעשה המצוות — פועל הדבר זיכוך בעץ הגשמי של השולחן. ובמיוחד שולחן של אדמו"ר (מוהריי"צ) נ"ע שהיה לומד עליו יומם ולילה, ועשה שם כל ענייניו...

בשנים הראשונות היו מורשים כל החסידים להיכנס לסעודות אלו. מאוחר יותר נקבע שרק בליל הסדר יוכלו תלמידי ה"קבוצה" להיכנס לסעודה.

ביומא דפגרא, כי"ט כסלו ויו"ד שבט, היה הרבי מקיים במקום התוועדות קצרה עם אחדים מזקני החסידים, אמרו "לחיים", ניגנו מספר ניגונים, ולאחר דקות אחדות היה

הרבי עומד לצד חותנו אדמו"ר הריי"צ, בחדר היחידות שבקומה השניה,
בסיום מעמד קבלת האזרחות האמריקאית – ט"ז אדר תש"ט

הרבי יורד להתוועדות הגדולה שהתקיימה בבית־המדרש. כך עד לפטירתה של הרבנית נחמה דינה בעשרה טבת תשל"א.

מאז חדל הרבי לערוך את סעודות החג בבית הרבי הריי"צ והחל לערוך אותן בביתו ב־1304 פרזידנט סטריט (ומאוחר יותר בבניין הספריה), ללא נוכחות הציבור.

מתקופה זו היתה הקומה השניה כולה סגורה, למעט בראש־השנה ויום־הכיפורים, אז היה נכנס מנין מיוחד להתפלל בחדר היחידות. כמו־כן, על פי הוראת הרבי, הורשו כלל אנ"ש להיכנס בראש־השנה להתפלל ולומר תהילים בחדר האוכל של הרבי הריי"צ.

בתקופת משפט הספרים, לאחר שחלק מהספרים נגנבו מהשולחן בחדר היחידות, הופסק המניין בימים הנוראים בחדר היחידות והקומה כולה הייתה סגורה ומסוגרת. לאחר הניצחון במשפט הספרים, כאשר הספרים חזרו ל־770, הורה הרבי להעמיד את הספרים על שולחן היחידות, ולהשאיר את החדר סגור ולקיים את המניין בראש־השנה ויום כיפור בחדר האוכל, הוא חדר ההתוועדויות.

רק פעם אחת, בחודש אלול תשמ"ט, הורה הרבי לפתוח את חדר היחידות עבור הציבור הרחב. במשך יומיים היה החדר פתוח, והמוני חסידים ניצלו את ההזדמנות לשפוך את ליבם במקום הקדוש בעת רצון.

מאז ועד היום נשארה הקומה כפי שהיא, ואין נכנסים אליה כי אם עובדי ספריית אגו"ח.

מקום תפלה ושפיכות הנפש

בשנת תש"נ, עסק הרב שלום בער שי' לוין, מנהל ספריית אגו"ח, בתכנית שיפוץ הקומה השניה של 770. מדובר היה בשיפוץ פנימי של החדרים (ללא שינוי החדרים מכפי שהיו בעבר), ובקשר לכך שאל הרב לוין בראש־חודש ניסן את הרבי מה אמור להיות ייעודה של הדירה ("עבודת הקודש אצל הרבי מליובאוויטש" עמ' קלו):

"האם לעשותו למוזיאון עם תערוכות משתנות מזמן לזמן, והיינו: א. בשני חדרי האוכל ובחדר השינה של הרבנית שטערנא שרה ע"ה יבנו תיבות זכוכית על גבי

השולחנות, שישמשו לתערוכות; ב. חדר היחידות וחדר השינה יהיו סגורים בדלתות זכוכית שיהיה אפשר לראותם דרך חלונות הזכוכית מבחוץ; ג. המטבח יהיה סגור ובו יהיו מונחים אוסף חפצי הערך, אוסף התמונות וכיוצא בזה.

או אולי כדאי להקדיש את כל הדירה, ובפרט חדר היחידות והחדר שבו התפלל כ"ק כל הימים (לא שיהיה מוזיאון, אלא) שיהיה מקום תפלה ושפיכות נפש של כל הצריך לישועה ואולי גם ללמוד מעט. וזה יהיה עיקר השימוש של הדירה".

הרבי מחק את האפשרות הראשונה והדגיש, לאות אישור, את האפשרות השניה. וגם בה מחק את המילים "אולי גם ללמוד מעט", והשאיר רק "שיהיה מקום תפלה ושפיכות הנפש של כל הצריך לישועה", והוסיף: "וקריאת פ"ן".

הקומה השלישית

הקומה השלישית בבניין שימשה למגורים עבור הרב שמריהו גורארי' ע"ה, חתנו של הרבי הריי"צ וגיסו של הרבי נשיא דורנו, למשרדו ולמשרדי ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית שהיה מנהלה. לאחר פטירתו (בשבת קודש ו' אדר־ראשון תשמ"ט), עברה הקומה לרשות ספריית אגו"ח שביצעה שיפוצים שונים במבנה הקומה על מנת שיתאים למטרות הספרייה.

הרבי עצמו ביקר בקומה זו פעמים ספורות בלבד, בעת ניחום אבלים אצל הרש"ג על פטירת אמו, בחודש תשרי תש"ל, וכן אחר פטירת אחותו, בחודש אדר תשל"ד. גם בימים שלאחר פטירת הרש"ג, בחודש אדר־ראשון תשמ"ט, עלה הרבי לדירתו למספר תפילות.

בדרומה של הקומה השלישית יש מרפסת גדולה. למרפסת זו היה הרבי הריי"צ יוצא מזמן לזמן לשאוף אוויר צח ולעסוק בעבודת הקודש. לאחר כ"ז אדר־ראשון תשנ"ב עלה הרבי מספר פעמים למרפסת זו, ל"קידוש לבנה" וכיוצא בזה.

בעת תפילה בדירת הרש"ג בקומה השלישית של 770

קומת המרתף

בעת קניית הבניין, הכילה קומת המרתף רק מספר חדרים ושאר השטח שתחת הבניין שימש כחניה רחבה למכוניות. לאחר קניית הבניין שימש אחד החדרים במרתף כמחסן המזכירות, בו היו מוכרים ספרי חסידות ומכינים את משלוחי הספרים. חדר אחר שימש כחדר כביסה.

החדר שמתחת לחדר המזכירות שימש כמטבח וחדר אוכל עבור תלמידי הישיבה, ורחבת החניה נסגרה והפכה לספרייה הגדולה של הרבי הריי"צ (שהגיעה בשלהי שנת תש"א). בתקופה מאוחרת יותר השתמשו גם בחדרים נוספים עבור הספרייה. כיום, המרתף התאחד עם בניין הספרייה הסמוך.

בקומת המרתף נמצא גם חדר ההסקה של הבניין. בחלק מהמערכת דולקת אש חיה, בה היה הרבי שורף את החמץ. מידי ערב פסח היה הרבי יורד לקומה זו בלוויית המזכירים. הם היו משליכים לאש חבילות (כנראה של 'פדיונות' וכדומה), והרבי היה משליך שקית קטנה או שתי שקיות של חמץ שהביא אתו.

בעת 'ביעור חמץ' בקומת המרתף – ערב פסח תנש"א

חצר הבניין

חצר ה'שאלאש'

בעת קניית 770 היתה משמאל לקומת המרתף חצר רחבה (שברבות השנים לחלק מבית־המדרש הגדול, כפי שיסופר להלן). חצר זו התחילה בשביל המוביל לחצר רחבה יותר. השביל היה בנוי בשיפוע יורד, משפת המדרכה ברחוב איסטערן פארקווייי עד לגובה מפלס המרתף של בניין 770. במקום שבו הגיע השיפוע לגובה המרתף, היו שלושה פתחים רחבים עבור מכוניות. גודלה של חצר זו היה כשמונים מטרים רבועים.

בחצר זו היו בונים לקראת חג הסוכות את סוכת בית־הכנסת. ליד סוכה זו היתה סוכה קטנה, מיוחדת לרבי עצמו.

בחצר זו נערכו גם כינוסי ילדים ומסיבות שבת. הרבי נשיא דורנו השתתף מספר פעמים בכינוסים אלו ונשא דברים בפני הילדים כשהוא עומד על כסא.

בשנת תשי"ג התקיים, כנראה בחצר זו, כינוס הילדים הראשון בהשתתפותו של הרבי נשיא דורנו לאחר קבלת הנשיאות.

התחלת ה"מסיבות שבת"

אחר הצהריים של ראש־השנה תש"ב הלך הרב יעקב יהודה העכט באיסטערן פארקווייי, ואסף ילדים לחצר של 770. הוא התחיל לדבר עמם, להתפלל אתם ולנגן ניגונים. הרבי הריי"צ הביט בנעשה מבעד לחלון ביתו, ואילו הרבי נשיא דורנו עמד על מרפסת החצר והסתכל במתרחש מהצד. כאשר הפעילות נסתיימה, קרא לו רבינו ולקח אותו למעלה, אל הרבי נ"ע, והרבי הריי"צ בירך אותו על הפעולה הברוכה.

קבוצת ה"מסיבות שבת" הראשונה, הרשמית, התארגנה בחג הסוכות תש"ב. מאז, הילדים היו מתאספים בשבתות, מקבלים כיבוד קל, שרים יחד, שומעים דברים מפרשת השבוע וכן דברי התעוררות לשמירת המצוות ובמיוחד לחשיבות הלימוד במוסדות חינוך על טהרת הקודש.

החל משנת תשי"ד התקיימו בחצר זו גם ההתוועדויות של הרבי, לאחר שב'זאל הקטן' נהיה המקום צר מהכיל את הציבור. רק בשנת תש"כ הפכה החצר, שהיתה מכונה 'שאלאש' (בגלל הדפנות והקירוי הארעיים), לבניין קבוע עם כתלים ותקרה של ממש — השלב הראשון של בית־המדרש הגדול.

עד אז, בין השנים תשי"ד־תש"כ, נערכו בחצר זו קרוב לחמישים חופות (רובן, של תלמידי התמימים), כשהרבי בעצמו הוא מסדר הקידושין בחתונתם. תיאורי ותצלומי סידורי הקידושין הללו מופיעים בספר־אלבום "מקדש ישראל".

בעת קניית הבניין הייתה כניסה צדדית נוספת ל־770. גרם מדרגות משפת שדירת איסטערן פארקוויי הוביל אל מעין מרפסת קטנה, דרכה היו נכנסים ל"גן עדן התחתון". לעתים, בעת כינוסי הילדים, היה הרבי עומד על מרפסת זו ומדבר אליהם, כשהילדים נמצאים בחצר.

לצד דלת הכניסה ממרפסת זו (מבפנים) היו קבועות מספר תיבות דואר. על תיבת אחת היה מצויין שמו של הרבי הריי"צ, ועל התיבות הנוספות — "איגוד ישיבות ליובאוויטש" ו"הקריאה והקדושה". בשנים מאוחרות יותר צוינו בתיבות דואר אלו שמו של הרבי, וכן "מרכז לעניני חנוך" ו"מחנה ישראל".

בכניסה צדדית זו היתה חקוקה באבן שנת הקמת הבניין — 1933.

"יריד" בהשתתפות אדמו"ר הזקן

בחול המועד פסח תש"ב התקיימה בחצר תהלוכה לילדים מ"מסיבות שבת", בהשתתפות הרבי, והרבי הריי"צ הסתכל מהחלון על כל מהלך הכינוס, מתחילתו ועד סופו.

משנשאל הרבי מדוע הוא עומד כל הזמן ליד החלון למרות חולשתו, השיב: "שאל פעם רבי לוי יצחק מברדיטשוב את אדמו"ר הזקן: מחותן מחותן, מדוע אתם לא אומרים 'ושמרו', הרי ידוע שכאשר אומרים 'ושמרו' נעשה "יריד" גדול למעלה?. השיב לו אדמו"ר הזקן, מחותן מחותן, לא בכל יריד אני חייב להשתתף... אבל — אמר הרבי הריי"צ נ"ע — ביריד הזה שמארגן החתן שלי משתתף גם אדמו"ר הזקן"...

חצר הסוכה

החצר הרחבה שמימין הבית שימשה משנת תש"כ ואילך, מעת שסגרו את חצר ה'שאלאש', כסוכת בית־הכנסת.

בסוכה זו היו החסידים מברכים בחג הסוכות על הלולב של הרבי. ביום טוב ראשון של חג הסוכות תשנ"ב עמד הרבי שעות ארוכות בסוכה זו, כשהוא מביט ובוחן את החסידים המברכים על הלולב, אחד לאחד.

לחצר זו היה הרבי יוצא מידי שנה באשמורת הבוקר של ערב יום הכיפורים, לשחיטת תרנגול הכפרות שלו.

בליל יום טוב ראשון של חג הסוכות, לאחר אמירת השיחה בבית־הכנסת הגדול לאחר מעריב, היה הרבי נכנס לסוכה זו ואומר שיחה מיוחדת לכבוד האורחים שהגיעו לחודש תשרי.

בשנים שבהם הרבי היה שוהה בשבתות ובמועדים באגף שיועד לכך בספריה, היה עושה את דרכו מ־770 לספריה ובחזרה דרך חצר זו.

בחלקה האחורי של החצר נמצאת הבריכה המשמשת ל"תשליך". בשנים הראשונות מעמד ה"תשליך" היה מתקיים בגן הבוטני, המרוחק כשלושים דקות הליכה מ־770. באותה תקופה גרו בקראון־הייטס רבבות יהודים, והרבי היה הולך ל"תשליך" בראש כל קהל החסידים, במעמד שהיה מותיר רושם עז על כל הרואים. בשלהי שנת תשכ"ו קדחו בשטח שבין בניין הספרייה ל־770 כארבעים מטר בעומק האדמה (150 רגל) עד שהגיעו למי תהום, ו'משכו' את המים למקום התשליך. מאז, החל מראש־השנה תשכ"ז, ה"תשליך" היה נערך בחצר 770.

מספרים שהחפירה היתה בעקבות דברי הרבי באותם ימים בפני הרב זלמן גוראר' ע"ה, "מדוע צריך לבזבז זמן כה רב בראש־השנה עבור הליכה ל"תשליך", בשעה שניתן לחפש מים בקרבת מקום?". מבנה התשליך בצורתו הראשונית נעשה בהשתדלותו של הר"ז גוראר'.

בתחילה מקום ה"תשליך" היה מאחורי בניין הספרייה. כאשר הרחיבו את בניין הספרייה מאחור, בנו את בריכת ה"תשליך" במקומה הנוכחי.

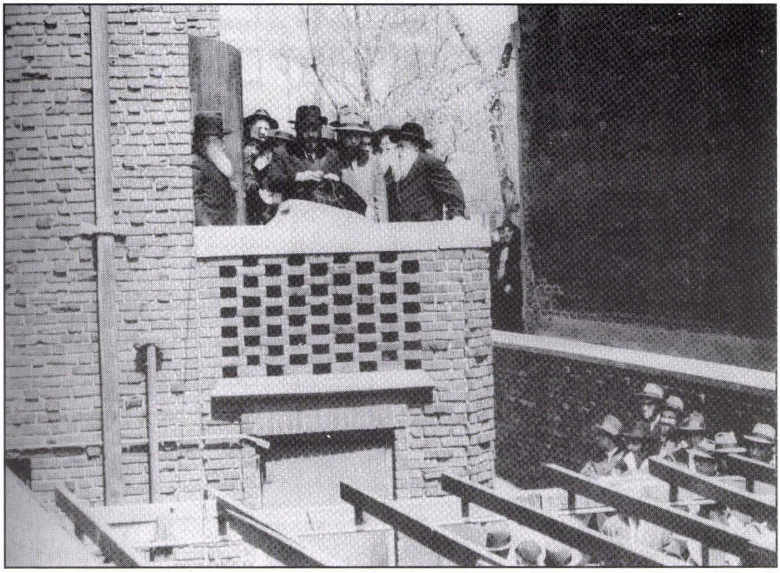

כינוס ילדים בל"ג בעומר בחצר ה'שאלאש' בשנות היו"ד.
ניתן להבחין בשלט "לאלתר לשבת לאלתר לגאולה"

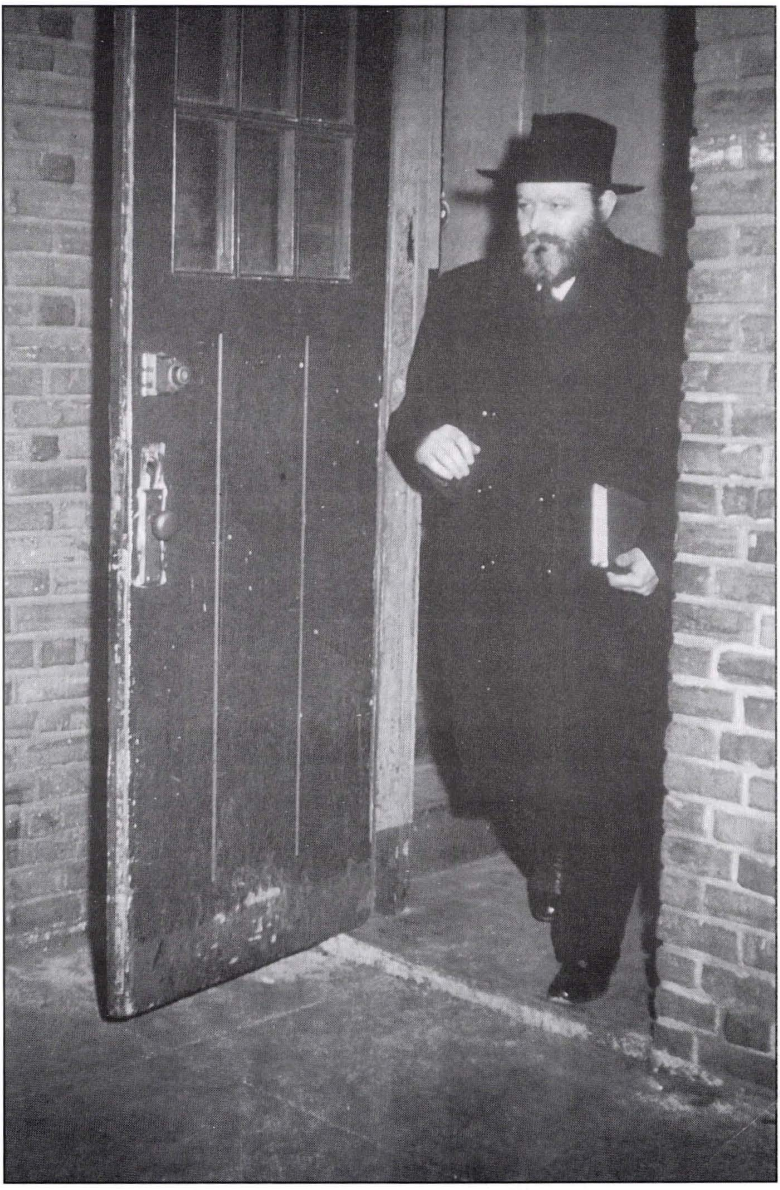
כינוסי ילדים בחצר 770, ראשית שנות ה'ש"ת

הרבי עומד על מרפסת הכניסה הצדדית, ומדבר בפני הילדים המתכנסים בחצר

בעת כינוס ילדים בסוכה – חול המועד סוכות תשל"ז

הרבי יוצא מהכניסה הצדדית בדרכו לסידור קידושין – כ"ז כסלו תשט"ו

להשיב החפצים אל מי שכ"ק מו"ח מסר להם את הבית

דומה שראוי לסיים פרק זה העוסק בצורת הבית על שלושת קומותיו, בקטע משיחה שטרם פורסמה, מדברי הרבי בהתוועדות ט"ו תמוז תשמ"ה, בעקבות "פרשת הספרים" (רשימה זו הנה תרגום מאידיש מרשימה מילולית, בלי אחריות):

"...מדובר על חפצים של כ"ק מו"ח אדמו"ר, וכאמור, כל אחד מהחפצים הוא חלק מחייו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ועל כן יש להשיב אותם אל אלו שכ"ק מו"ח אדמו"ר מסר להם מלכתחילה את הבית, עם כל מה שנמצא כאן בבית, על כל שלושת הקומות — הן הקומה הראשונה, הן הקומה האמצעית והן הקומה השלישית, וכן גם הקומה התחתית.

ובתוך כך הורה, שפלוני בן פלוני יכול להמשיך — עד מאה ועשרים שנה — להחזיק במשרדים שלו, בבית־הכנסת ובית־המדרש והחדרים המסוימים שלו, ופלוני בן פלוני יכול להמשיך ולהחזיק — עד מאה ועשרים שנה — בחדרים המסוימים שלו, ופלוני בן פלוני ובני ביתו יכולים להחזיק בקומה זו־וזו — עד מאה ועשרים שנה.

ולא חשוב לפרט מה יהיה לאחר־מכן, שהרי דבר ברור שיהיה 'והקיצו ורננו שוכני עפר' ואז כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעזרת הקב"ה, יקח את כל הבניין, עם כל הספרים שלו, בכל מקום שבו הם נמצאים, ויוציא אותם משם! וזה בוודאי יהיה, כפי שהתנהג, בדרכי נועם ובדרכי שלום.

והוא יקח זאת עמו 'עם ענני שמיא', ויביא זאת לארצנו הקדושה, 'ארץ אשר גו' עיני ה' אלוקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה', הנקראת ארץ הקודש, כי מקיימים בה את כל המצוות של תורתנו הקדושה, וכל אחד ואחד מהנמצאים בה שייך לגוי קדוש!"

מעלת בניין 770

מקום זכאי

פעמים רבות התבטא הרבי בחשיבותו ומעלתו של בניין 770, ולעתים קרובות הדגיש את מעלתו כ"מקום זכאי — בית־הכנסת ובית־המדרש דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שבו למד והתפלל ועשה מעשים טובים, והשפיע על כל עם ישראל, במשך עשר שנים, ובאופן ד"פעולה נמשכת" עד סוף כל הדורות לפעולות טובות והחלטות טובות".

וכך אמר רבינו:

"..."**בית** (רבינו)" — מספרו שבע מאות ושבעים, ועל שם מספר זה נקבע שמו אשר יקראו ל"בית רבינו" בפי כל ישראל, "770", שמספר זה הוא הגימטרייא ד"**פרצת**", על שם "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה", שרומז שמבית זה אורה יוצאה לכל ד' רוחות העולם, ובאופן של פריצת גדר";

"...בית־הכנסת ובית־המדרש ובית מעשים טובים דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ה"מקדש מעט . . בית רבינו שבבבל", שהוא ה"בית חיינו" דכל בני ישראל הנמצאים במקום זה וכל בני ישראל בכל הדור כולו, שכן "הנשיא הוא הכל", ממנו נמשכת השפעת החיות לכל הדור כולו בכל קצוי תבל";

"...תוכן הענין דעליה לרגל בעבודה הרוחנית בנפש האדם — מבואר בלקוטי תורה ש"משחרב בית המקדש, הגם שאין אנו יכולים להשתחוות, על כל פנים נתפשטה קדושת הארה זו אפס קצהו **במקדש מעט**, בהכ"נ ובהמ"ד", ועל אחת כמה וכמה - בהכ"נ ובהמ"ד מיוחדים, ועל דרך — של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו";

"...ועל אחת כמה וכמה בנוגע לד' הכתלים וקורות ביתו של הרבי, שבו התפלל ולמד ועסק בענייניו וקיבל אנשים ל"יחידות" בהתייחדו עם בחינת היחידה שלהם, הרי בודאי שקורות בית זה — שבו נמצאים אנו — "האבן זיך אנגעזאפט" בכל העניינים הקשורים עם מהותו של הרבי!"

קדושה לא זזה ממקומה

בהתוועדויות התקופה שלאחר הסתלקות הרבי הריי"צ נ"ע, ביו"ד שבט תש"י, הדגיש הרבי שוב ושוב את הקדושה הקיימת במקום, ואת העובדה שגם לאחר ההסתלקות ניתן לקבל השפעות מהרבי. ביום־טוב ראשון של פסח תש"י, למשל, הביע הרבי תמיהה על כך שבחיי הרבי הריי"צ, כאשר לא היו מניחים להיכנס והדלתות היו סגורות, היו מתאספים חסידים ודוחפים וכו', ואילו עתה, כאשר כל הדלתות פתוחות, לא באים.

הרבי המשיך וטען: "האם ישנה התגלות גדולה ונעלית יותר של אליהו הנביא מאשר בחדר שבו ערך הרבי את ה'סדרים' במשך עשר שנים?!"

הדברים פעלו כמובן את פעולתם, ובלילה שלאחר מכן הגיעו רבים מאנ"ש והתמימים, והרבי ציווה כי אלה שלא אכלו עדיין את ה"אפיקומן", יטעמו מרק מקערת הכסף של אדמו"ר הזקן, ונתנו לכל אחד שלוש כפיות, כנהוג.

כך מספר הרה"ח ר' דוד שי' רסקין, על אירוע שהתרחש שבועות אחדים קודם לכן: לאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר הריי"צ, אירגנו מניין של תמימים שילמדו במשמרות במשך כל ה'שבעה' וה'שלושים', יומם ולילה ברציפות, בחדרו הק'. בימי ה'שבעה' למדו בחדר ביום ובלילה, ואילו במשך ה'שלושים' למדו בשעות היום בחדר ה'יחידות' ובשעות הלילה בבית־המדרש.

בליל יו"ד אדר, סיום ה'שלושים', למדו התמימים במשך כל הלילה בחדרו של הרבי הריי"צ. לפתע נכנס הרבי נשיא דורנו לחדר הק', ובאותו רגע היו בחדר רק תשעה בחורים. ואמר הרבי: "די טירן זיינען אפן, און מ'כאפט ניט אריין?!" [=הדלתות פתוחות ולא מנצלים זאת?!"].

מכאן לא נוסעים

כאשר הגיע מר שניאור זלמן שז"ר בפעם הראשונה לארצות־הברית בתפקידו כנשיא מדינת ישראל, ורצה לבוא אל הרבי ל־770, טענו כלפיו אחדים מחבריו במפלגה ובממשלה שאין זה מכבודה של מדינת ישראל שנשיא המדינה יבוא לרבי כחסיד מן

השורה, והיה מן הראוי שהרבי יבוא אליו.

מר שז"ר פנה ל'מזכירות' וביקש למסור שהוא מצידו מאוד מעוניין לבוא אל הרבי, אבל בגלל הלחץ הציבורי, אולי אפשר שהרבי יבוא לבקר אותו במלון בו הוא שוהה במנהטן.

הרבי השיב שאינו רוצה להחליט על־כך בעצמו, והוא ישאל את חותנו "כ"ק מו"ח אדמו"ר". בשובו מה'אוהל', ביקש הרבי למסור למר שז"ר כי "מכאן לא נוסעים".

כששמע מר שז"ר כי כך הם פני הדברים, אזר עוז ולמרות מחאותיהם של הסובבים אותו הגיע ל־770 כחסיד הבא לרבו. הרבי יצא לפתח 770 כשהוא מקבל את פניו ומוביל אותו פנימה. בהיכנסו, הראה לו הרבי את ה'זאל הקטן' וציין בפניו את המקום בו הרבי הקודם שמח בשמחת־תורה, המקום בו בכה בתשעה באב ואת מקום אמירת החסידות, ואמר לו: "את זה לא יכולתי לקחת למלון במנהטן"...

כאשר נכנס לחדרו של הרבי, הצביע הרבי על שולחנו ואמר: מעל השולחן הזה נשמעו בכיות של יהודים רבים, חדר זה הוציא את היהודים מרוסיה, וכאן הרבי אמר מאמרי חסידות; את כל זה לא יכולתי להביא למר אם הייתי אני מגיע לביקור אליו...

יקר השהייה ב־770

בשנת תשל"ח, לאחר מאורע הלב בליל שמיני עצרת, הרופאים דרשו לאשפז את הרבי בבית־רפואה, אך הרבי לא הסכים לכך. ומספרים שהרבי התבטא אז "אם יקרה משהו... אני רוצה שזה יקרה ב־770".

הרבי הקפיד ביותר להיות מידי יום ב־770, וגם בתקופת ההחלמה מהמאורע נשאר הרבי בחדרו, והסכים ללכת לביתו רק כאשר הרופאים איפשרו לו ללכת מידי יום מביתו ל־770. דבר זה התאפשר רק בראש־חודש כסלו, הוא היום שבו יצא הרבי לראשונה מ־770 לביתו.

כיצד אותר על כניסה לחדר הרבי?

בעבר היה איזור פאר־ראקאוויי מקום נופש. הרבנית חיה מושקא נ"ע הייתה נוסעת

למקום זה, המרוחק כחצי שעת נסיעה מקראון־הייטס, אך הרבי היה נשאר בביתו. הרבנית ביקשה מזקני החסידים שיבקשו מהרבי שיבוא גם הוא לפעמים לפאר־ראקאוויי, אך הרבי השיב להם: "וי פארשטייט איר, צוליב אביסעל פרישע לופט זאל איך אפגעבען אריינגען צום רבי'ן?"... [="כיצד אתם חושבים, האם עבור מעט אוויר צח אוותר על כניסה לרבי?"]...

"קיבלתי את החדר במתנה מהרבי"

המזכיר הרב בנימין שי' קליין מספר כי בשעתו ביקש הרב יעקב יהודה העכט ע"ה, שהיה מבאי בית רבי, להחליף את הנברשת בחדרו של הרבי שהיתה כבר ישנה.

הרבי שלל את הרעיון מכל וכל באמרו: הלא קיבלתי את החדר במתנה מהרבי, כולל הנברשת שבחדר, ואיך אחליף את הנברשת? הרב העכט הוסיף ושאל: ואת הנברשת שבגן עדן התחתון אפשר להחליף? על כך השיב לו הרבי: שם תעשה כפי שאתה רוצה.

לא לבצע שום שינוי

בדומה לזה, מספר המשמש־בקודש הרב שלום בער שי' גנזבורג: פעמים אחדות היו צריכים לבצע שינויים ותיקוני חשמל בחדרו הק'. הרבי לא הרשה לעשות שום שינוי והוספה על נקודות החשמל שבחדר, והורה להשתמש רק בנקודות החשמל הקיימות בחדר מכבר.

לא לגעת בלבינה מ-770

המזכיר הרב יהודה שי' קרינסקי מספר, שפעם עלתה הצעה להרחיב את ה'זאל הקטן' מימין, על השטח בו עומדת כיום הסוכה, עד לבניין הספרייה. הרבי הגיב להצעה זו כי אסור לגעת ולו בלבינה אחת מבניין 770.

כיוצא בזה מספר המזכיר הרב בנימין קליין, כי לאחר שבנו את ה'שאלאש', ששימש בשנים הראשונות כסוכת 770, היו צריכים לקבוע מקום חדש לסוכה. עלתה אז ההצעה

שהסוכה תבנה מצד ימין לבניין 770, בשטח בו נמצאת הסוכה כיום.

הרבי הסכים להצעה, אך הוסיף תנאי — שלא יקבעו ולו מסמר אחד בבניין.

לאחר מכן, כשהרבי ביקר בסוכה וראה כי למעשה חיברו קורות לבניין 770, כתב הרבי בפתק "פארוואס דארפמען פרעגען און טאהן אף צו להכעיס"? [=מדוע צריכים לשאול ולעשות 'להכעיס'?]

שמירת הסדר והניקיון

הסדר והניקיון בבניין היו חשובים לרבי ביותר. מספר פעמים התכופף הרבי בעצמו להרים בדלי סיגריות וכדומה הן ב'זאל הקטן' והן בפרוזדור הכניסה.

בהזדמנות מסוימת היו צריכים לתקן משהו במערכת החשמל ב־770, והחשמלאי שהסיר את מכסה הקופסה של תיבת החשמל הקטנה הקבועה בקיר הפרוזדור של 770 (מימין לדלת חדר המדרגות) — שכח להחזיר אותו והקופסה נותרה ללא כיסוי. כעבור שנה (!) התייחס לכך הרבי באחת ההתוועדויות ואמר: שנה שלימה חיכיתי לראות אם מישהו ישים לב, אולם עד עתה אף אחד לא דאג לכסות את התיבה...

מובן שמיד למחרת ההתוועדות תוקן הדבר, ומכסה התיבה הושב למקומו.

"לקבל מהקירות של 770"

הרב מאיר שי' הארליג מספר, כי בתקופה מסוימת שהה בישיבה ב־770 בחור שלא למד ולא התנהג כראוי. כעבור זמן עזב בחור זה את 770 והשתדך. לפני נישואיו רצה הבחור לבוא לחצרות קדשנו למספר שבועות, אך הנהלת הישיבה לא הסכימה לכך בשום אופן.

משראה הבחור כך, כתב לרבי שהוא מעוניין לבוא ל־770 לפני חתונתו. הרבי פנה להנהלת הישיבה ואמר שאמנם הוא מבין לרוחם, אך עם זאת כדאי להרשות לו לבוא, שכן "מהקירות של 770 אפשר לקבל הרבה דברים".

סיפור דומה אירע כאשר אחד החסידים הגיע פעם ליו"ד שבט לחצרות קדשנו.

כשנכנס ליחידות שאלו הרבי: עוד כמה זמן אתה נשאר כאן? השיב החסיד: עוד ארבעה שבועות. שאלו הרבי: האם הגעת לשמחה או לעסקים? השיב החסיד שהוא בא להיות ב־770. אמר לו הרבי: אכן לא יכול להיות יותר טוב מאשר להיות ב־770.

אבן שתיה

באחד הימים טובים בשנת תשנ"ג אמר המזכיר הרב קרינסקי לרבי, כי המילים "אבן שתיה" (768) עם הכולל עולים למניין "770". הרבי הגיב בחיוך של קורת רוח.

המתכתבים עם 770

במענה לשאלה מיום י' אלול תשכ"ט, השיב הרבי על גיליון המכתב (צילום הכתי"ק מופיע ב'צדי"ק למלך' חוברת ז עמ' 365):

"לדבר בזה עם הרבנים שי' דשם — השייכים, עכ"פ המתכתבים, עם 770".

בניין הבית

ההתוועדויות ב'שאלאש'

כש־770 נקנה, סבורים היו באי בית רבי, שהבניין עם השינויים הקלים שנעשו בו, יענה על דרישות כל צרכי הרבי, משפחתו ועדת החסידים.

ואולם, כבר בשנים הראשונות לנשיאותו של הרבי נשיא דורנו, כאשר ציבור באי 770 הלך וגדל, נעשה המקום צר מהכיל את הקהל בזמן התפילות, ובמיוחד בעת ההתוועדויות. באותם ימים, נערכו ההתוועדויות הגדולות כמו י"ט כסלו, יו"ד שבט ופורים באולמות גדולים באזור שנשכרו במיוחד לצורך זה וההתוועדויות הקטנות נערכו ב־770.

כמובן, מצב של דוחק וצפיפות ב־770 וכן נסיעה למקום אחר לשם התוועדות, לא היו לכבודו של הרבי ולכבודה של ליובאוויטש.

עדות ראשונה למצב זה אנו מוצאים במכתבו של הרב אברהם יצחק שי' שם טוב, מט"ו חשון תשי"ב, בו מספר על הדיון שהתקיים בנושא המקום של התפילות וההתוועדויות ב־770 שכבר אז נעשה צר מהכיל את הקהל הגדול שבא להסתופף בצל הרבי בתקופת החגים:

"שאלו את כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתחלה, לפני החגים, אם לשכור מקום רחב יותר לתפילות והתוועדויות עבור הימים הנוראים. וענה: "דער רבי (נ"ע) האט זיך געווייקט אין די וועגט די לעצטע צעהן יאר אין טרערן און מיט די לעצטע כוחות — וועל איך פון דאנענט אוועקגיין?" [=הרבי נ"ע היה שרוי בין כתלים אלו בעשר שנותיו האחרונות בדמעות ובכוחותיו האחרונים — ואני אלך מכאן?]

התוועדויות באולמות מחוץ ל־770

ההתוועדות הראשונה שנערכה באולם מחוץ ל־770, הייתה התוועדות י"ט כסלו תשי"ד, שהתקיימה באולם "פרנקלין מענאר". כך עד שנת תש"כ, היו נערכות באולמות ההתוועדויות הגדולות שבימי החורף, התוועדות י"ט כסלו, יו"ד שבט ופורים (ובספרי 'תורת מנחם — התוועדויות' נרשם בכל אחת מהן היכן נערכה). בימי

הקיץ, לעומת זאת, כאשר הציבור קטן יחסית, וכן כאשר מזג האוויר איפשר להתוועד ב'שאלאש', היו ההתוועדויות נערכות ב־770.

כאשר ההתוועדויות נערכו באולמות, היו מפרסמים מבעוד מועד בעיתונות היהודית מודעות על תאריך ומקום ההתוועדות. הרבי אף היה מגיה מודעות אלו.

בהתוועדות שבת־קודש פרשת בשלח י"ב שבט תשי"ד התייחס הרבי למצב זה (תורת מנחם כרך יא עמ' 51):

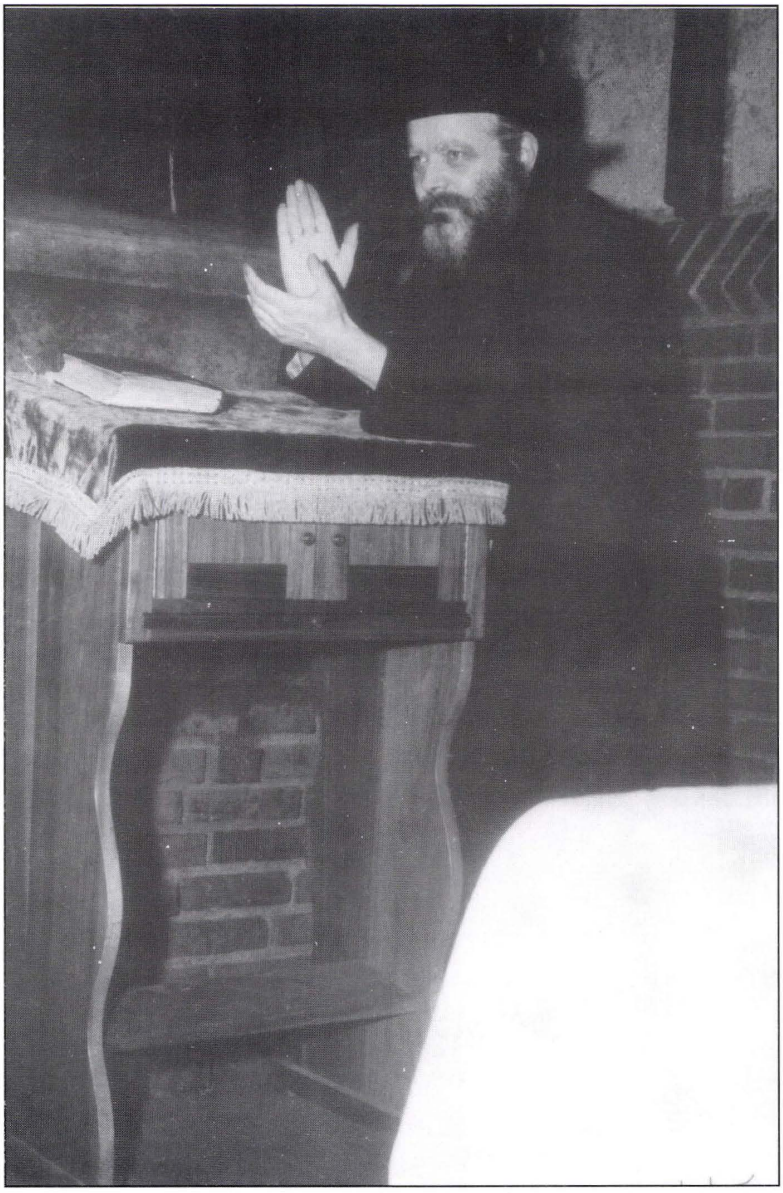
"ברצוני להשלים עתה כמה עניינים בהמשך להתוועדות דיו"ד שבט. ענינים אלו לא הושלמו בגלל תנאי מקום ההתוועדות, כיוון שה"אולם" שבו נערכה ההתוועדות היה רחב ידים, ישבו בריווח, עם כל ה"נוחיות" (כפי שאומרים בארץ ישראל) כך שאחדים מהמסובים גם נמנמו... מה שאין כן עתה, גם אם יתנמנמו, יושבים לכל־הפחות בצפיפות ובדוחק"...

[במאמר מוסגר יצויין כי ככל הידוע, גם הרבי הריי"צ ערך מספר התוועדויות באולמות מחוץ ל־770. הרב יוסף דב שי' קרינסקי מספר כי הוא היה נוכח בהתוועדות שערך הרבי הריי"צ בח"י אלול תש"ב, באולם בקרן הרחובות איסטערן פארקוויי ורוג'רס].

הפיכת החצר ל'שאלאש'

בעקבות זאת החלו להשתמש בחצר הסמוכה שבין בניין 770 לבניין 784. בחצר זו היו מתפללים בחודשי הקיץ ובחודש השביעי, וכן היו נערכים בה ההתוועדויות הקטנות. לקראת ההתוועדויות היו מוציאים מספר ספסלים ושולחנות מה'זאל הקטן' אל ה'שאלאש', ולאחר ההתוועדות היו מחזירים אותם.

החצר לא הייתה גדולה במיוחד. גודלה המרבי, כאמור, לא עלה על כשמונים מטרים רבועים, אך בכל זאת היתה לה עדיפות על 'הזאל הקטן'. הנשים היו נמצאות בעת ההתוועדויות במרפסת חצר בניין 784 הצמוד. מקום נוסף בו עמדו הנשים באותה תקופה היה בצד של רחוב יוניון, לאחר ה'שאלאש'. גם השכנים מבניין 784 היו עומדים בחלונות בתיהם ומתבוננים־משתתפים בתפילות ובהתוועדויות.

הרבי לצד עמוד התפילה בחצר ה'שאלאש'

את ההתוועדויות הגדולות שבימות החול המשיכו לערוך באולמות גדולים באזור, כמקדם. מכאן ואילך כונתה החצר בשם 'שאלאש' (אוהל, באידיש). ה'שאלאש' הפך למושג.

ל'שאלאש' היו רק שלושה קירות, ואת הקיר הצפוני, שהיה פתוח לכיוון שדירת איסטערן פארקוויי, גידרו. את הגג היו מכסים לקראת ההתוועדויות ב"קנווס" — בד ברזנט. בתחילה השתמשו רק בחלק קטן מהחצר, ובמשך הזמן ניצלו את כל אורך ה'שאלאש' מצידו הצפוני לדרומי: מכיוון שדירת איסטערן פארקוויי לכיוון רחוב יוניון. תחילה היו מכסים את הגג רק לקראת ההתוועדויות, אך לאחר מכן, כשהתחילו להתפלל במקום, נשאר הכיסוי בקביעות (למעט ימי חג הסוכות).

לקראת ימי שמיני־עצרת ושמחת־תורה, היו פורסים יריעת ברזנט על חלק מהגג, כדי שביום שמחת־תורה ישבו תחת גג ולא תחת סוכה.

קשיי ההתוועדות ב'שאלאש'

מובן שתנאי המקום לא היו מן המשובחים. בחודשי החורף חדר הקור הניו־יורקי לעצמות, והמסתופפים בצל הקודש סבלו מקור עז. רק תנור פשוט שהיה מתחת השולחן חימם מעט את המקום. הרבי היה יושב בהתוועדות כשמעיל על כתפיו, וכשהיה פותח באמירת מאמר חסידות היה משיל מעליו את המעיל.

היכר ל"בל תוסיף"

בהושענא רבא תשי"ב הורה הרבי ליטול חלק מסכך הסוכה שב'שאלאש' מעל המקום בו הוא מתוועד, בשטח ד' טפחים על ד' טפחים, בכדי שבהתוועדות ליל שמחת תורה לא יהיה "בל תוסיף".

בהתוועדות ליל שמחת תורה הזכיר הרבי שהוא יושב במקום שאין בו סכך, ואמר שציווה לעשות זאת להיכר, ועל כן מותרים כולם, אפילו העומדים תחת הסכך, לומר "לחיים".

באחת השנים אירע ובעת התוועדות שמחת־תורה טיפסו מספר ילדים על קרשי הסוכה מעל מקום מושבו של הרבי. הרעש שהם גרמו הפריע למהלך ההתוועדות, והרבי הורה להם שירדו מהגג. מספר חסידים שעמדו אותה עת על גגון בחצר מיהרו אף הם לרדת מהגגון, אך הרבי סימן להם שהם יכולים להישאר במקומם...

בסיום אמירת המאמר, היה אחד מזקני החסידים, הרב קזרנובסקי או הרב סימפסון, מניח את המעיל בחזרה על כתפי הרבי.

עקב העובדה שהמקום היה נמוך יחסית, הרי כשהיו יורדים גשמים, היה ה'שאלאש' הופך לביצה טובענית שגובה המים בה הגיע לעיתים עד הברכיים. לפעמים, כשהמים עדיין לא יבשו, היו מפנים עבור הרבי שביל מספסלים מעל פני המים, שנמשך עד למקומו של הרבי בפינה הדרום־מזרחית. אין צורך לתאר את הרגשת החסידים שהשתתפו בהתוועדות כשלפתע החל לרדת עליהם גשם. טיפות המים זרזפו מבעד לברזנט על ראשי האנשים ואלו היו נתונים בין מים עליונים למים תחתונים שנקוו מתחת. גם כיסוי הברזנט היה נקרע פעמים רבות.

כאשר ב'שאלאש' היו נקווים מי גשמים רבים במיוחד, היה הרבי מתפלל ב'זאל הקטן'.

הרב מאיר שי' הארליג מספר, כי קרה פעם ונקוו שלוליות ומי גשם ברצפת ה'שאלאש'. אחד החסידים הפנה את תשומת לב הרבי לשלוליות ולמים לבל יירטב, אך הרבי הגיב בחיוך שהוא יכול לעבור גם בתוך המים...

אם לא די בנזקי הטבע שהפריעו למהלך ההתוועדויות, היו גם מניעות ועיכובים מבחוץ. מעת לעת היו השכנים, דיירי בניין מספר 784 הסמוך ל'שאלאש', שופכים מים על ה'שאלאש', כדי להפריע למהלך ההתוועדות.

יצויין עוד, כי התוועדויות ליל יום־טוב שני של פסח, שהחלו בשעה מאוחרת בלילה, לאחר סיום עריכת ה'סדר', נערכו ב'זאל הקטן' ולא ב'שאלאש', כדי שלא להפריע את מנוחת השכנים בבניינים הסמוכים.

"קאלט און שמוציק" בעבודת השם

בשבת בראשית תשי"ח הרבי ביקש שתפילת יום השבת תתקיים ב'שאלאש', כפי שהסביר בהתוועדות שנערכה לאחר התפילה (תורת מנחם כרך כ"א עמ' 134): "כיוון שההנהגה בשבת בראשית נוגעת לכל השנה מן הראוי שהתפילה תהיה באופן של הרחבה, במקום מרווח, כדי לפעול הרחבה על כל השנה". הרבי הוסיף, שאם תפילת ליל שבת, שהייתה ב'שאלאש' לאחר ההתוועדות של יום שמחת־תורה, היתה

בעת "נפילת אפים" בתפילה בחצר ה'שאלאש'

התוועדות חג הסוכות ב'שאלאש'

בהרחבה, כל־שכן שתפילת יום השבת צריכה להיות בהרחבה.

אך לפועל, סיפר הרבי, כאשר הגיע שליח לשאול היכן יתפללו, ואמרתי, כפי שהיה בדעתי, שיתפללו בחצר, השיב לי: "אונטן איז קאלט און שמוציק" [=למטה קר ומלוכלך], ובמילא התפללו בבית־הכנסת.

מהביטוי "קאלט און שמוציק", למד הרבי הוראה בעבודת ה': "למרות שהשליח לא התכוון לכך, שהרי כוונתו הייתה בגשמיות כפשוטו, אבל אף על פי כן יש בזה הוראה — שלאחרי העבודה דחודש אלול, ימי הסליחות, ראש־השנה, עשרת ימי

לא מתפעלים מהקור והחושך

מאורע מעין זה אירע גם בשבת קודש פרשת וישלח ח"י כסלו תשכ"ג, לאחר שה'שאלאש' נבנה.

זמן קצר לפני כניסת השבת כבה החשמל בבית־הכנסת, והגבאי אמר לרבי שלא ניתן להתפלל בבית־הכנסת למטה, שכן "איז קאלט און פינסטער". [=קר וחשוך].

את תפילת ליל שבת קודש התפלל הרבי אכן ב'זאל הקטן', אך בבוקר יום השבת הודיע הרבי כי ההתוועדות תיערך למרות זאת בבית־המדרש למטה.

התוועדות התקיימה כמעט תחת חשיכה, כאשר מעט אור בוקע דרך החלונות. במהלך ההתוועדות סיפר הרבי את הסיפור אודות אותה אשה יהודייה ששמעה בקריאת־התורה בפעם השניה את פרשת מכירת יוסף, ואמרה שכעת איננה מרחמת עליו, שכן היה עליו לזכור מקריאת התורה בשנה שעברה שלא ליפול ביד אחיו... הרבי אמר שהוא כבר מלומד נסיון מכך שלפני מספר שנים בית־הכנסת היה "קאלט און שמוציק", כך שאין כעת מה להתפעל.

בסיום ההתוועדות הורה הרבי שגם תפילת מנחה של יום השבת תיערך דווקא בבית־הכנסת, למרות האור המועט ביותר, עובדה בהחלט יוצאת דופן, שכן באותה תקופה תפילות מנחה של יום השבת היו נערכות גם לאחר התוועדות ב'זאל הקטן'.

תשובה, יום הכיפורים, ד' ימים שבין יום הכיפורים לסוכות, סוכות, שמיני עצרת ושמחת תורה, הנה לאחרי כל העניינים הרי עדיין "קאלט און שמוציק"...

""קאלט" ו"קרירות", הסביר הרבי, הוא היפך הקדושה, שהרי קדושה הוא עניין של חיות, וחיות הוא עניין של חמימות. מה שאין כן קרירות מורה על העדר החיות, דהיינו העדר הקדושה. ויתירה מזה: "שמוציק", לכלוך — שהוא היפך הקדושה. ובנוסף לכך, הייתה גם התפילה שלא באופן של הרחבה".

את הדברים הללו אמר הרבי כשהוא בוכה ללא הרף, ראשו הק' נשען על זרועותיו ומעיניו הק' זולגות דמעות בלי הפוגות, וגם כאשר עשה תנועה בידו כאומר לעצמו 'עד כאן', המשיך שוב ושוב. היה ממש פחד לראות זאת. אחר כך עשה גם בידיו לאות הרף, אך שוב ושוב בכה.

הרבי סיים את דבריו באומרו ש"אין ענין בעולם שלא יהיה בו דבר טוב, וגם בנוגע להמדובר לעיל יש עניין של תנחומין — הא גופא שמושגחים בהשגחה פרטית באופן גלוי . . ובנידון דידן, כאשר ההשגחה וההוראה שמלמעלה היא באופן ששומעים זאת באוזן הגשמית, ולא עוד אלא שגם מפרשים ומסבירים את הדברים — הרי זה גופא הוא קצת תנחומין".

ארבע הרחבות

זמני ומקומות ארבע ההרחבות

ארבע הרחבות משמעותיות עברו על בית־המדרש הגדול ב־770. כדי לתאר אותן כראוי, נקדים ונתאר באופן כללי את מיקומם של בניין 770 ושני הבניינים הסמוכים אליו.

כאמור, בצד השמאלי של 770 היתה חצר ה'שאלאש'. בסוף החצר, לכיוון מזרח, היה קיר שחצץ בין חצר 770 לבין שביל בגובה המדרכה שהיה צמוד לבניין 784.

אחרי השביל, לכיוון מזרח, עומדים הבניינים 784 ו־788. בניינים אלו מחוברים בחלקם הקדמי בלבד, אך בחלקם האחורי ישנה מעין חצר המפרידה בין השניים. בקומה הראשונה של בניין 788 לצד רחוב קינגסטון, היו מספר חנויות.

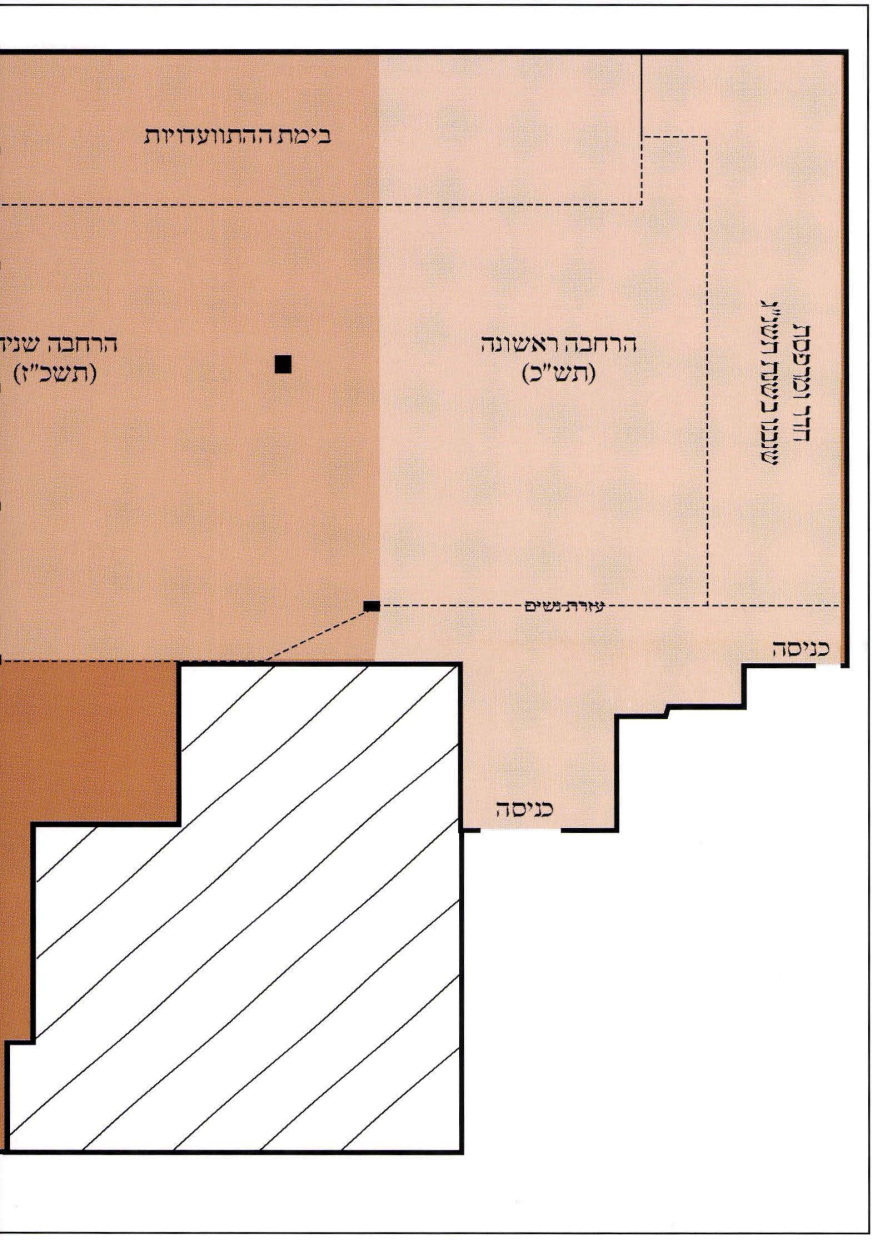
כאמור, בשנת תשי"ד החלו להשתמש ב'שאלאש' באופן זמני. בשנת תש"כ הפכו את ה'שאלאש', לבית־כנסת של קבע, יישרו את הרצפה ובנו בו גג עם קירות וכן עזרת נשים.

ההרחבה השניה היתה בשנת תשכ"ז. באותה שנה שברו את הקירות שהיו בין ה'שאלאש' לבניין 784, וכך הוכפל גודל בית־הכנסת: מבניין 770 עד הקצה המזרחי של בניין 784.

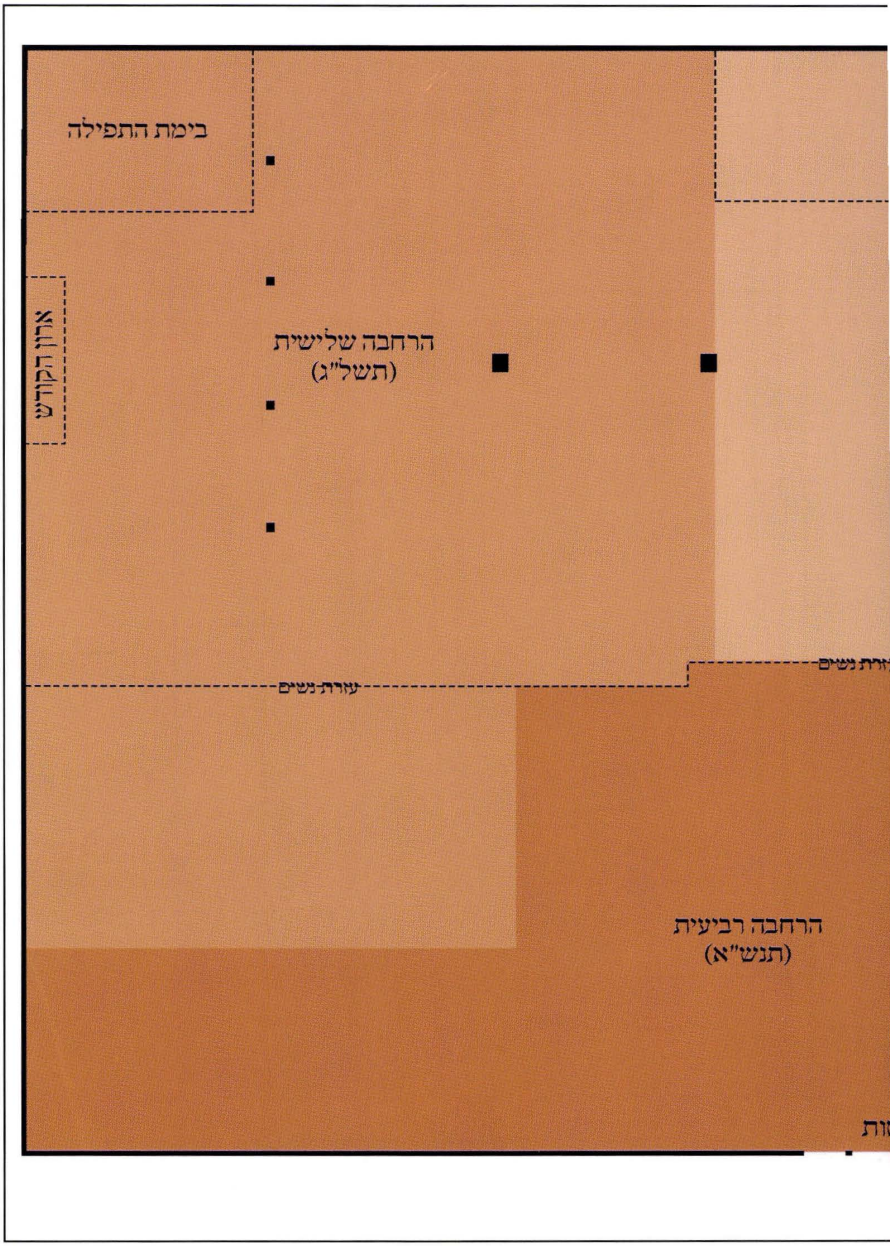
בשלב השלישי, בשנת תשל"ג, הגדילו את בית־הכנסת גם לשטח של בניין 788, כך שגודל בית־הכנסת היה מהקיר המזרחי של בניין 770 עד לרחוב קינגסטון.

בפעם האחרונה, בבניה שהחלה בהנחת אבן הפינה בשנת תשמ"ח והושלמה בתשנ"ה, הרחיבו את בית־הכנסת לכיוון רחוב איסטערן פארקווייי, ובנו קומה נוספת מתחת לבית־הכנסת, עבור אולמות וחדרי עזר.

בתוך בית־הכנסת קיים סימן היכר למיקומם של הבניינים 784 ו־788: המתבונן בבית־הכנסת מצדו המערבי לצד המזרחי, מבחין בשלושה עמודי בטון רחבים

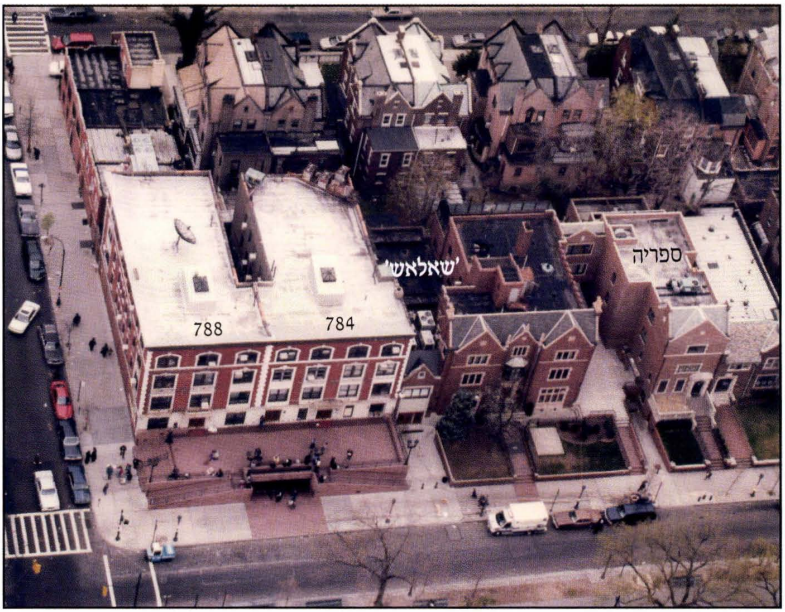

תרשים בית המדרש הגדול לאחר ארבע ההרחבות

בימת התפילה
ארון הקודש
הרחבה שלישית
(תשל"ג)
עזרת נשים
עזרת נשים
הרחבה רביעית
(תנש"א)

העומדים במרכז בית־הכנסת, בטור אחד. העמוד הראשון (מצד מערב) הוא העמוד התומך את בניין 784 מצדו המערבי. העמוד השני תומך את הצד המזרחי של בניין 784, ובו הסתיימה ההרחבה השניה. העמוד השלישי תומך את בניין 788 מצדו המערבי. ממנו ואילך עד קיר המזרח זהו בניין 788.

ההרחבה לצד צפון נעשתה בכל השטח מתחת לעזרת נשים, עד דלתות הכניסה.

מראה כללי של 770, הספריה מימין והבניינים 784 ו־788 משמאל

ההרחבה הראשונה

תביעת הרבי להרחבת 770

השימוש ב'שאלאש' באופן זמני היה עד שנת תש"כ. אז הוחלט להרחיב את בית־המדרש, לעשותו מקום ראוי לתפילות ולהתוועדויות.

על רצונו של הרבי להרחיב את בניין 770 כדי שיוכל להכיל קהל רב ביותר, אנו למדים מן הדברים הבאים:

בהתוועדות י"ב תמוז תש"כ דיבר הרבי על אחדים מהשלוחים ש"מתקדמים בהקמת "צור גדול", בניינים מרכזיים להפצת המעיינות" (שיחות קודש תש"כ עמ' 355־357. לעיל עמוד 71). הרבי הוסיף ואיחל כי "מהם יראו וכן יעשו השאר, כולל בניו־יורק, שגם כאן יקבלו סוף סוף שכל ושיהיה בניין בפועל, ולאחר מכן יקויים בבניין "הרחב פיך ואמלאהו", הן בית־הכנסת להתפלל והן מקום בו יוכלו להתוועד ולא יזדקקו ללכת לגלות בין יהודים. אמנם הכל מהווה ד' אמות שלנו, שכן כאשר שוכרים מקום (-להתוועד) הופך הדבר להיות דבר שלנו, 'אן אייגענע זאך', אך אין זה בדומה כלל וכו', ואין להאריך בדבר המבהיל".

הרבי המשיך:

"אינני רוצה לומר 'צער', זה יותר מאשר 'צער'... במקום בו שהה הרבי (מהוריי"צ) עשר שנים ברציפות ומסר נפשו, הרי כשמתאסף מספר גדול יותר של יהודים — נאלצים לשוטט בעיר ולחפש מקום בו ירחמו ויאפשרו ליהודים להיכנס שיוכלו להשמיע אימרה של הרבי ולהפיק את ההוראה מכך. אלא מה? מוסרים את הנפש וכו'.

ויהי רצון שהרחבות של כפר חב"ד — שם יש מקום לכחמשת אלפים איש להתכנס להתוועדות — תגיע לארצות־הברית, וייעשה כאן מקום שיאפשר לחמשת אלפי יהודים להתפלל, להתוועד, ללמוד תורה נגלה וחסידות, ולאחר מכן לעשרת אלפי יהודים...".

באותו י"ב תמוז הרבי אף הודיע כי מכאן ואילך לא ייערכו ההתוועדויות באולמות

שמחוץ ל־770. הודעתו זו של הרבי זירזה את הפיכת ה'שאלאש' למבנה של קבע.

הציבור מתבקש להשתתף בבניה

בערב שבת קודש פרשת שופטים תש"כ פירסם הרב שלמה אהרן קזרנובסקי — על נייר המכתבים של "ועד למען בנית בית־המדרש ליובאוויטש" — "מודעה ואזהרה" אודות הצורך להשתתף בתרומות עבור הבניה:

"היות כי בימים אלו נפסק בניין בית המדרש, והסיבה: הנוגע בדבר מסרב להמשיך ולגמור את הבניין בלי תשלומין, על כן הננו מודיעים לכל אנ"ש והתמימים שיחיו שאין לנו גובים לגבות מכל אחד את השתתפותו ולרדוף אחריו ולתבוע ממנו, ובפרט כשזה בכה וזה בכה, כי אין אחד מאתנו אחראי בדבר יותר מחבירו. ועל כל אחד המצווה והחובה להשתתף בבניין המקדש מעט. לכן על כל אחד ואחד לזרז את עצמו להביא את כסף התחייבותו להוועד במשך השבוע הבא עלינו לטובה, וכל הקודם, קודם לברכה בימי הזכות והרחמים. כי לולא זאת, לא יוגמר ח"ו הבניין במועדו ויש לחוש שהשלטון יעכב ח"ו מלהכנס בו, וד"ל. וממי נתבע את עלבוננו, וכדי בזיון וקצף".

בתוספת "נ.ב." נכתב:

"ביום טו"ב מנ"א נתקיימה אסיפה של אנ"ש, והוחלט ברוב דיעות שהתרומות יתחלקו לפי ערך מצבו של כל אחד מאנ"ש והתמימים שיחיו.

כל אחד מהנאספים השתתפו על אתר בתרומתם בסכומים הגונים של כמה מאות שקלים. אבל אין זה מספיק, על כן במטותא להודיע דחוף מגמתם בקשר להמודעה".

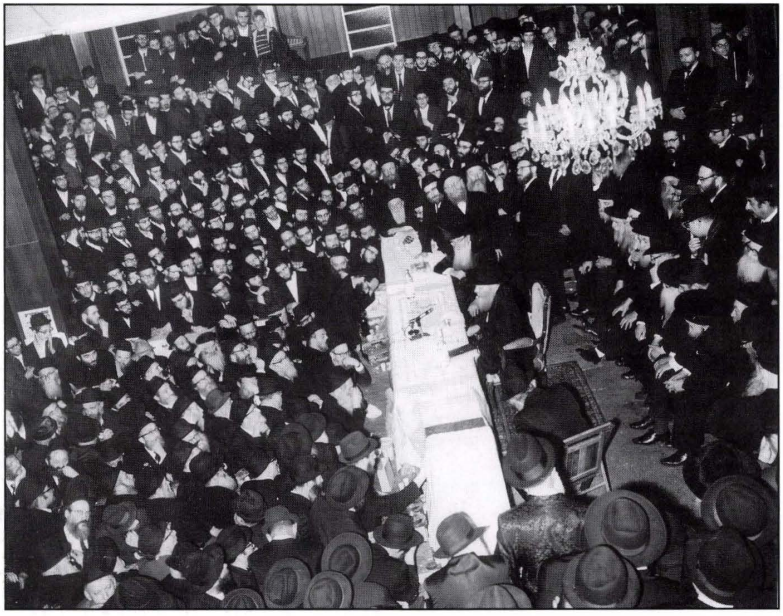
בוועד שעסק בבניית ה'שאלאש' היה מלבד הרב קזרנובסקי גם הרב שמואל זלמנוב.

הפיכת ה'שאלאש' ל'בית־הכנסת הגדול'

אכן, בסוף שנה זו, התחילו בפעילות ממשית כדי להפוך את ה'שאלאש' למבנה של קבע, אטום לגשם, לרוח ולקור. לצורך זה סגרו את כל שטח ה'שאלאש' ובנו במקום בית־המדרש גדול יחסית. הבנייה הסתיימה לקראת ראש־השנה תשכ"א. לאחר ההרחבה לא היה עוד צורך לערוך את ההתוועדויות באולמות הסמוכים, וכל

הרבי עובר לפני התיבה ב'שאלאש' הבנוי – יו"ד שבט תשכ"א

התוועדות ב'שאלאש' הבנוי

ההתוועדויות, גם הגדולות, התקיימו מעתה ואילך בבית־המדרש ב־770. ההתוועדות האחרונה שנערכה ב'זאל הקטן' הייתה התוועדות ליל חג הפסח תשכ"א.

מקומו של הרבי נקבע, כרגיל, בפינה הדרומית מזרחית. בתחילה הרבי היה מתוועד שלא על גבי במה. מאוחר יותר היו מניחים משטח עץ על השולחנות שעמדו בצד דרום של בית־הכנסת, ועל משטח זה היו מעמידים שני שולחנות ארוכים שהיוו את בימת ההתוועדות של הרבי. רק לאחר סיום עבודות ההרחבה השניה בתשכ"ח (עליה יסופר להלן), הוקמה בימה קבועה עבור ההתוועדויות.

בשלב זה היה בנוי רק החלק האחורי של בית־הכנסת דהיום, כלומר השטח שכיום משתרע מהקיר המערבי של בית־הכנסת עד עמוד הברזל הראשון שמתחת לעזרת הנשים, פחות מרבע השטח של בית־הכנסת כיום.

על אפיזודה מעניינת המלמדת על יחסו של הרבי להרחבה זו, מספר הגבאי הרב זאב יחזקאל הכהן שי' כ"ץ, שהיה עד לדבר: הימים הראשונים של חג הסוכות תשכ"א חלו בימים חמישי ושישי. ביום השני של החג הרבי התוועד בסוכה שנבנתה לראשונה בחצר 770, וההתוועדות נמשכה לתוך השבת על־ידי "פורס מפה ומקדש". לאחר ההתוועדות הכריז הרב זלמן דוכמן ע"ה כי עתה ילכו להתפלל 'קבלת שבת' "אין דעם גרויסען זאל" [=באולם הגדול]. תוך כדי דיבור הגיב על כך הרבי באומרו "אין דעם נייעם זאל" [=באולם החדש]...

למרות סגירת ה'שאלאש' והפיכתו למבנה של קבע, בחודשים הראשונים של שנת תשכ"א, כשגימור האולם טרם הושלם, ולפני שקבעו בבית־המדרש החדש חימום מתאים, המשיך הרבי להתפלל בשבתות ב'זאל הקטן'.

באחד הימים נתלו בבית־המדרש המחודש חמש נברשות יפות אותן תרמה הרבנית חיה מושקא נ"ע.

כאמצעי אוורור, פתחו בגג ה'שאלאש' חלונות שנתנו מענה סביר בזמנים רגילים. אולם בשעת ההתוועדויות וכדומה, כאשר הצפיפות במקום היתה גדולה, לא הועילו אמצעי האוורור הללו.

הרב מאיר הארליג מוסיף, כי בעת סגירת ה'שאלאש', הרבי רצה שהבנייה תכלול תקרה שניתן להסירה בחג הסוכות.

התוועדות בבית־המדרש לאחר ההרחבה הראשונה

ואכן, בעת ההתוועדות בסוכה שבחצר 770 בשנת תשל"ב, נשברה רגלו של אחד החסידים מהדוחק הרב, והרבי אמר בעקבות כך כי הוא מפסיק להתוועד בסוכה. לשנה הבאה באו זקני החסידים וביקשו מהרבי שישוב ויתוועד עם החסידים בסוכה, וכי הם מבטיחים שהפעם לא יקרה דבר. השיב להם הרבי: היכן הייתם כשביקשתי לבנות ב'שאלאש' אפשרות לפתוח את הגג בחג הסוכות?...

ההרחבה השניה

קניית הבניינים 784 ו-788

מספר שנים לאחר הרחבת בית־הכנסת בשנת תש"כ, התעורר הצורך בהרחבה נוספת. בשנת תשכ"ה הורה הרבי למזכיר הרב יהודה קרינסקי להשתדל לקנות את הבניינים הסמוכים ל־770. בעקבות הוראה זו התענינו בקניית שני הבניינים שמשמאל ל־770: בניין 784 והבניין הסמוך לו 788, העומד בקרן הרחובות איסטערן פארקוויי וקינגסטון. בעל הבית של הבניינים היה יהודי בשם שפיגל, שהתגורר בעצמו באחת הדירות שבבניינים.

בהמשך לקניית בניינים אלו נקנו מספר בניינים נוספים — בניין הספריה שמימין ל־770, שהיה בבעלותו של רופא שניים יהודי, שנקנה בחודש שבט תשכ"ו; והבניין שבו נמצא הכולל שעל־ידי מזכירות הרבי, הממוקם מאחורי 770 על רחוב יוניון, שנקנה בחודש טבת תשכ"ח (בניין זה נקנה בסכום של 27,500 דולר).

למלאכת הקניה התגייס הרה"ח ר' אהרן משה קליין ע"ה, שבבחרותו, בימי הרבי הריי"צ נ"ע, התקרב לליובאוויטש ואף זכה ללמוד בישיבת תומכי תמימים במונטריאול.

ר' אהרן משה ע"ה היה חסיד מסור, איש סוד ועסקן חרוץ שללא כל תפקיד רשמי פעל ועשה רבות למען בית חיינו וזכה ליחס מיוחד מאת הרבי הריי"צ ומאת הרבי נשיא דורנו.

(ראה, לדוגמא, אגרות קודש אדמו"ר מוהריי"צ כרך ו עמ' רסה וכרך ח עמ' פב. הרבי הריי"צ מברכו על פעולות טובות שונות שפעל, בין השאר: "ותודה וברכה מרובה לידידי התלמיד החשוב מר אהרון משה שי' קליין, יעזור לו השם יתברך בגשמיות וברוחניות". ובאגרות קודש כ"ק אדמו"ר זי"ע כרך א עמ' קכא: "נהנינו מהודעתו על דבר פעולות . . אהרון שי' קליין").

כאשר ר' אהרן העלה בפני הרבי את רעיון קניית הבניינים הללו לצורך הרחבת בית־הכנסת, שאל הרבי "אתה בטוח שנצטרך כזה בית־כנסת גדול"? ר' אהרן ענה בביטחון רב: "יצטרכו עוד גדול מזה"...

תוכניותיו של ר' אהרן היו מרחיקות לכת. ר' אהרן תיכנן לקנות מספר בניינים ברחוב יוניון, כדי שבבוא היום ייבנה בשטח שיתפנה בית־מדרש רחב ידיים.

מפאת היותו איש עסקים בתחום הנדל"ן, בחרו בו שיבצע את הקנייה, כדי שבעל הבניין לא יבחין שליובאוויטש עומדת מאחורי הקנייה, ולא ינצל את הצורך הנחוץ לליובאוויטש לבניינים אלו כדי להעלות את המחיר.

התשלום עבור הבניינים, בסך 150,000 דולר, שולם, בהוראת הרבי, על־ידי ה"מרכז לעניני חנוך". עבור בניין 784 שולם סכום של 80,000 דולר, ואילו בניין 788 הקטן יותר, נקנה ב־70,000 דולר. בתחילת הקניה נתנו דמי קדימה, במקביל ללקיחת משכנתא בנקאית שהחזרתה הושלמה בשנת תשל"ה.

תאריך מדויק יותר למועד רכישת הבניינים, מופיע ביומנו של הרב מנחם מענדל שי' וואלף, מיום רביעי ט"ו מרחשון תשכ"ה: "בימים אלו קנו את הבניין הגובל עם "770" שהוא בניין מגורים לתושבים בשביל להרחיב את כל העניינים, את בית־המדרש ומשרדי ה"מרכז". אומרים שהבניין נרכש בעזרת ה' קליין מתושבי השכונה, ידיד בית רבי".

מסירותו של ר' אהרן משה קליין

ר' אהרן פעל במרץ רב להשגת המטרה מהר ככל האפשר, יחד עם המזכיר הרב יהודה קרינסקי וגבאי בית־הכנסת הרב זלמן בליזאווסקי. ר' אהרן מטבעו היה אדם מסודר ומדוייק, הוא לא סבל איחורים ואי דיוקים גם בפרטים הקטנים ביותר. כשלקח על עצמו משימה כלשהי — עמל לסיים אותה עד אחרון

על דעת יחיד

במהלך התוכניות להרחבת בית־המדרש ועזרת הנשים בשנת תשכ"ח, התעוררה שאלה האם מותר לבצע הרחבות מסוימות המשנות את בית־הכנסת ועזרת הנשים, שכן אם גדרו של בית־הכנסת הוא כבית־כנסת שנבנה על דעת יחיד, אזי מותר לעשות בו כל שינוי על דעת היחיד; אבל אם גדרו כבית־כנסת שנבנה על דעת רבים, נדרשת לשם כך הסכמת שבעת טובי העיר וכו' [ראה שו"ע או"ח סימן קנ"ג ס"ז].

מספר הרב קרינסקי: "הצגתי את השאלה לפני הרבי, הרבי חייך לעברי חיוך רחב, ואמר "זהו בית־כנסת שנבנה על דעת יחיד"...

הפרטים שבהם.

מרגע שהחלה העבודה שקע בה ר' אהרן לגמרי, עד שאפילו זוגתו התלוננה פעם לפני הרבי כי מאז התחלת הבניה היא אינה רואה כמעט את בעלה בבית. חתנו הרב שניאור זלמן שי' גודמן (משלוחי הרבי לארץ הקודש) מספר, כי פעם פגש הרבי את ר' אהרן בשטח הבניה והעיר לו: "כשאני מגיע מביתי אני רואה אותך כאן, וכשאני חוזר לביתי אני רואה אותך שוב. מתי אם כן אתה ישן ואוכל?!"...

הרב גודמן מוסיף, כי בהזדמנות מסויימת התבטא הרבי, שאלמלא ר' אהרן קליין לא היה לו היכן להתפלל...

פינוי הדירות

באותה שעה שימשו הבניינים דירות מגורים רגילות, בהם גרו בשכנות יהודים ולהבדיל נכרים, וכדי להתחיל בשיפוצם היה צורך שהדיירים יפנו את דירותיהם. החוק להגנת הדייר בארצות־הברית נוקשה מאוד, ולא קל להוציא דייר מדירתו. אי לכך היה על ר' אהרן לפעול בעבודה מאומצת וממושכת כדי לשכנע את הדיירים לצאת. היו כאלו שאכן יצאו מיד, אך היו שיצאו רק לאחר שכנוע בחשיבות הענין או לאחר קבלת תגמול מתאים.

הדירות שבקומות העליונות התפנו אט אט, לטובת משרדים עבור המזכירים הרב קרינסקי והרב גרונר, וכן עבור הרב קזרנובסקי שעבד אותה עת לטובת בתי הספר למלאכה, מיסודו של הרבי, בכפר חב"ד.

לאחר שכל הדיירים פונו, ולאחר הכשרת כל הקומה הראשונה של בניין 784 הקרוב יותר ל־770, החל ר' אהרן קליין לחפש קבלנים שייקחו על עצמם את מלאכת הרחבת בית־המדרש. בשלב זה תוכנן להרחיב רק תחת הבניין הקרוב ל־770, בעוד שבבניין 788 שוכנו לפי שעה בחורים תלמידי הישיבה ב־770 וכן כמה משפחות מאנ"ש.

ברכה בערב יום הכיפורים תשכ"ח – במהלך ההרחבה השניה.
תלמידי התמימים עומדים על הגדר המפריד בין ה'שאלאש' לבנין 784.

חתימת החוזה להרחבת 770

בכ"ו באב תשכ"ז דיווח ר' אהרן לרבי על מצב הדברים:

כ"ק אדמו"ר שליט"א

...מצו"ב עוד ח"י [=דולר, בנוסף לח"י דולר שנתן לרבי עבור קניית בניין הכולל ברחוב יוניון] לזכות הרחבת הבית המדרש ב־770, שבאיזה אופן שתהיה יוגמר הענין עד ראש־השנה הבא עלינו. היות שכמו שהוא כעת דחוק מאוד הבית מדרש בגשמיות און אנ"ש שיחיו זיינען ווערט צו האבן א הרחבה'דיקן בית המדרש [=ראויים שיהיה להם בית מדרש בהרחבה].

מכל העסטימייטס [=ההערכות] שקיבלתי לעת עתה יש רק אחד שמעונין בהבניה כל כך, שאם יחתמו עמו קאנטראקט [=חוזה] בימים אלה, מוכן הוא לגשת להעבודה בפועל בשבוע הבע"ל, ויעבוד כל הזמן תחת השגחת ארקיטעקט [=אדריכל], ומוכן לחתום אגרימענט [=הסכם] שיערוך עו"ד שלנו, ומקבל עליו כל המיני אחריות.

ביום א' הבע"ל [=כ"ח אב] יהיו כאן עוד שני קאנטראקטארס [=קבלנים] שיתנו עסטימייטס [=הערכות].

אהרון משה בן פערל קליין

תשובת הרבי נכתבה בגוף המכתב: "2 קבלות [=על שני סכומים של ח"י, אחד עבור הבניה ואחד עבור קניית בניין הכולל ברחוב יוניון]. אזכיר על הציון להצלחת כל הנ"ל".

שלשה ימים לאחר מכן, בראש חודש אלול תשכ"ז, דיווח הרא"מ קליין לרבי על התקדמות העניינים:

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ביום א' היו כאן עוד ב' קאנטרקטארס [=קבלנים], בנוגע להרחבת בית המדרש. אחד אמר שישהה הבנייה ג' חודשים, והשני אמר שישהה משישה עד שמונה שבועות. לא יוכלו להתחיל עד אחר ראש־השנה, המחירים הם מ־70 עד 80 אלפים.

הקאנטראקטאר היחידי שמבטיח להתחיל מיד בבנייה וגם מבטיח שיוכלו להתפלל בו גם בראש־השנה, וגם מעוניין הוא לעשות המלאכה, ומקבל עליו קנסות אם לא

ימלא הבטחותיו — אומר שאם רוצים שיהיה מוכן לראש־השנה צריכים להחליט בזה היום או מחר (הנ"ל נכרי, איטליענע [=איטלקי]). המחיר לפי דבריו יהיה לערך 65 אלפים כולל סופערווישאן [=פיקוח] של מהנדס.

אהרון משה בן פערל קליין

להלן תשובות הרבי, שנרשמו לצד הדברים שבמכתב:

ותשואות חן תשואות חן על הבשורות טובות.

ותהא התחלה טובה להבאה בפועל דתכנית בהרחבה כוללת כל הבניינים — לתהילה ולשם ולתפארת מתוך שמחה וטוב לבב.

על המילים "הקאנטראקטאר היחידי", כתב הרבי: "באם יש לו שם טוב בעניינו, וגם המהנדס כן — יתעניינו בהצעתו".

על הסכמת הקבלן לקבל על עצמו "קנסות אם לא ימלא הבטחותיו" — בטח באופן רשמי.

על עובדת היות הקבלן "איטליענע" — איטלקי, כתב הרבי: "בטח יודע שאין לעבוד בשבת וכו'".

בנוסף לכך מתח הרבי קו תחת המילים: "סופערווישאן של מהנדס".

בניה תוך חודש

לאחר שנחתם החוזה עם הקבלן, החלו בבניה. הקבלן עבד במהירות רבה כדי להצליח במשימה הכמעט בלתי אפשרית — לסיים את הבניה תוך חודש ולהכין את בית־המדרש המורחב לתפילות ראש־השנה.

כשכותשים - יוצא שמן

נכדו של אחד מגדולי הרבנים שהה ב־770 בחודש תשרי של שנת תשכ"ו נסע ל־770. לאחר שמחת תורה כתב הנכד מכתב לסבו ואגב תיאור החוויות הזכיר כי הצפיפות והדוחק ב־770 היו עצומים. אותו גדול עמד בקשרי מכתבים על הרבי, ובאחד המכתבים הזכיר את הדוחק והצפיפות.

במכתב תשובתו של הרבי היה כתוב: "יהי רצון שיקויים בנכדו שי' שהלחץ (זה הדחק — כפשוטו) עליו כאן בשמחת תורה — יפעול כמאמר רז"ל: א"ר יוחנן מה זית כו' (מנחות נג, ב)".

ברכה בערב יום הכיפורים בשנות הלמ"ד, לאחר ההרחבה השניה

כאמור, בשלב הראשון של הבניה, היה צורך לחבר את הקומה הראשונה של בניין 784, עם המרתף כדי ליצור חלל עם תקרה גבוהה. בשלב השני היו צריכים לשבור את הקירות המפרידים בין ה'שאלאש' לבניין 784, ולבסוף להכשיר את מרתף 784 לאולם תפילה.

בעוד השלב הראשון בבניה עבר בקלות יחסית, הרי החלק הקשה בבניה היה הריסת הקיר התומך את בניין 784. היתה זו עבודה איטית וקשה. קיר זה כאמור תמך את בניין 784, וכדי שהבניין לא יתמוטט במהלך העבודות, היה צורך לשבור מעט מהקיר במקביל לתמיכה בבניין. כך שברו מעט את הקיר, העמידו תמיכה וחוזר חלילה, על־מנת שלבסוף ניתן יהיה להציב את התמך המרכזי שיחזיק את התקרה. כל אותו הזמן עמדה עדיין הגדר שבחצר בין 770 ל־784 וגם עליה עמדו תמוכות לתקרה.

לקראת ראש־השנה סיימו את שבירת הקיר, וניתן היה לעבור דרך מעברים קטנים מצד לצד, ואנ"ש התפללו בשני חלקי האולם: ה'שאלאש' ו־784, כשבין האולמות

מפרידה הגדר עם התמיכות שעליה.

לקראת ימי חג הסוכות סיימו לחבר את התמך המחזיק את התקרה ואז הסירו את כל התמיכות שבאולם.

בחורי הישיבה מתגייסים למלאכה

עתה נותר לפרק את הגדר המפרידה בין האולמות. אמנם, שבירתו לא הייתה אמורה להיות עבודה כה מורכבת, שכן הקיר אינו קיר תמך, אך עדיין נדרשה עבודה רבה כדי לסיים זאת. מנהל העבודה, שהיה יהודי דתי, קבע כי לא ניתן לסיים את שבירת הגדר לפני שמחת־תורה.

תלמידי התמימים שהבינו את משמעות ההודעה, כי בשמחת־תורה לא יהיה בית־המדרש מושלם — לא הסכימו לכך. בליל הושענא רבה, אחר סיום אמירת ספר תהילים, נטלו מספר בחורים את היוזמה לידיהם ופירקו את הגדר. הם נטלו מוטות ברזל והכו בכוח רב עד שפורקה לחלוטין.

עם בוקר של הושענא רבה, כשהגיעו הפועלים, הם לא האמינו למראה עיניהם. הקיר הגדול שאך אתמול ניצב איתן, פשוט לא היה. לא נותר אפוא לפועלים עוד הרבה מה לעשות; הם הניחו כבש שיגשר בין רצפות ה'שאלאש' ו־784, וניקו את המקום משיירי הבניה.

לא היה כל ספק בדבר: לולא יוזמת הבחורים היתה שבירת הגדר והכשרת בית־המדרש לתפילה נמשכת עוד ימים רבים.

עם התקדש החג המתינו אנ"ש בהתרגשות לכניסת הרבי לבית־המדרש. היתה זו הפעם הראשונה בה יבקר הרבי בבית־הכנסת החדש. מספר דקות לפני התפילה הושלך הס בקהל, והרבי ירד מחדרו הק' ונכנס ל'זאל הגדול'. הרבי התקדם במהירות לעבר מקומו החדש כשהוא מביט כל העת לצדדים, ועל פניו הק' נראית שמחה גדולה.

בשמחת־תורה היה עדיין אבק הבניה מפוזר בכל הבניין, ועקב כך יצאו כל המשתתפים מההקפות כשבגדיהם מלאים באבק. ביום שמחת תורה הרבי ירד לבית־הכנסת בכובע חדש, עקב האבק הרב שהצטבר אמש.

תלמידי הישיבה מפרקים את הקיר המפריד בין ה'שאלאש' לבניין 784 – ליל הושענא רבה תשכ"ח

הרב יהודה לייב שי' שפירא מוסיף בעניין זה, כי כאשר הראו לרבנית נ"ע את תמונות הבחורים שוברים את הקיר ומכשירים את האולם, הדבר גרם לה קורת רוח רבה...

מן המיצר אל המרחב

ימים ספורים לאחר מכן, בשיחה הרביעית של התוועדות שבת בראשית תשכ"ח (שיחות קודש תשכ"ח עמ' 121) דיבר הרבי על 'הורדה לפועל' ל'עולם המעשה' של

ההחלטות הטובות. הרבי הוסיף שעניין זה שייך במיוחד לבעלי עסקים ובהמשך התייחס להרחבת ה'זאל הגדול' של 770 ואמר:

"אף על פי שתפילה עניינה 'ממעמקים', הרי נאמר שמיד לאחר 'מן המיצר' מגיעים ל'ענני במרחב'. נהיית הרחבה ללא כל גדרים, וסרים כל המניעות והעיכובים.

ובנוגע לענייננו: מכיוון שהיה בעל־עסק שהתמסר לפריצת מחיצות הבניין וכמה חדרים, כדי להרחיב את מקום התפילה — אין להסתפק בהסרת הכתלים, אלא צריכה להיות אצל כל אחד ואחד 'פריצה' — שיוסרו כל ההגבלות בנוגע לתפילה, צדקה ותורה, וכך יהיה אצל מאות ואלפים, ועד לרבבות . . כך שמגיעים ל'רבבה כצמח השדה', נעלה ממספר לגמרי, עד אשר סרה לגמרי הפירצה הכללית, בקיום הייעוד, בעגלא דידן".

שנתיים לאחר מכן, לקראת אירועי יו"ד שבט תש"ל, הידוע כ"יו"ד שבט הגדול", היום בו מלאו עשרים שנה לנשיאות הרבי, נקבעו ה"פירמידות" המוכרות בקיר המערבי של בית־המדרש הגדול.

ההרחבה השלישית

הרבי מצפה לבשורות על ההרחבה

ההרחבה הקודמת, שנסתיימה בתשרי תשכ"ח, היתה, למעשה, רק שלב ראשון של ההרחבה המתוכננת ועדיין היה צורך להשלים את ההרחבה לכיוון ה'מזרח', כלומר, עד לרחוב קינגסטון.

בכ"ב אייר תשכ"ח אותה שנה דיווח ר' אהרן קליין לרבי על פעולותיו ב'מבצע תפילין', ועל כך ענה לו הרבי:

תשואות חן גם על הבשורות טובות, כן יבשר טוב סוף סוף גם בענייני הרחבת בית־הכנסת ובניינו.

לאחר כמחצית השנה, בשיחת יום ב' דחג הסוכות תשכ"ט, דיבר הרבי על הצורך בהקמת סוכה במקום מרווח, כדי שלא ייאלצו להגיע למסירות־נפש. ובין הדברים אמר:

"כשם שהיה בנוגע לבית־הכנסת, שנים רבות דיברתי על כך, ודבר לא עזר עד אשר הייתי מוכרח לעשות הכל, לערוך תוכניות ולהשיג כספים, ורק אז הדברים הועילו!"...

במכתב נוסף אל הרבי מכ' טבת, עש"ק שמות תשכ"ט, כותב הרא"מ קליין:

..."הנני מצרף בזה המחאה בסך $500 ככל שנה לפני יו"ד שבט, בשביל תלמידי תומכי תמימים בפאריז... והנני מבקש ברכה שבזכות הבל תשב"ר יוגמר בניין בית־הכנסת דכאן בהקדם הכי אפשרי".

תשובת הרבי:

אזכיר על הציון (אלא שכמובן מצער אופן ה"ארבעט" [=עבודה] בהבניין שאינו נראה כלל!).

השלמת הבנייה בער"ה תשל"ד

בסופו של דבר בקיץ תשל"ג החלו בהרחבה השלישית של בית־הכנסת, שנעשתה ברווח שבין שני הבניינים 784 ו־788, ובמרתף בניין 788. לשם כך היה צורך להסיר את התקרה שבין המרתף לקומה ראשונה ולחבר את שניהם לקומה אחת, וכן לפנות את החנויות הפתוחות לרחוב קינגסטון שעמדו בבניין.

המתעסקים בבנייה מספרים כי בב' אלול הודיעו לרבי שככל הנראה בית־המדרש המורחב לא יהיה מוכן לקראת ראש־השנה. תגובת הרבי היתה שאם כן, הוא לא יתפלל בראש־השנה בבית־המדרש...

למעשה, מלאכת הבניה הסתיימה לקראת ערב ראש־השנה תשל"ד, ואז זכה אולם בית־המדרש הגדול למימדים הנוכחיים שלו.

את החוזה עם החברה הקבלנית שבנתה חתם ה'מרכז לעניני חנוך' ואחד האישים שבלטו בהרחבה זו היה הרה"ח ר' ישעיה קאריק. גם בהרחבה זו, כמו באלה שקדמו לה, עסקו הרב יהודה קרינסקי ור' אהרן משה קליין. גם את הוצאות ההרחבה השלישית שילם ה'מרכז לעניני חנוך' בפקודת הרבי.

בלילה שלפני ערב ראש־השנה תשל"ד כמעט והושלמה המלאכה, מלבד הקיר המזרחי שהיה עשוי מלבנים לא צבועות, והיה זקוק לציפוי וגימור. את הלבנים הייחודיות הללו תרם גביר שגם הביא בעל־מלאכה אומן שידביק אותם. ברבות השנים הפכו לבנים אלו לאחד מסמלי 770.

צער מהפגיעה בעסקי השכונה

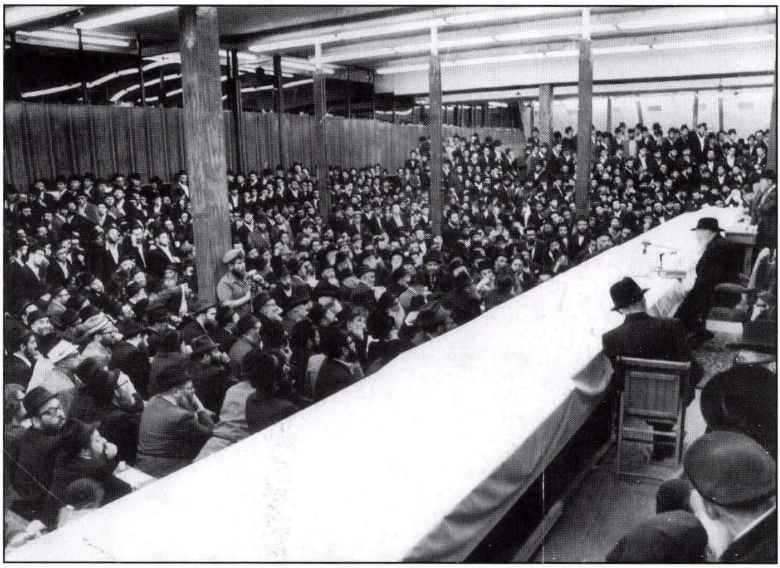
בהרחבה השלישית הרחיבו את הזאל הגדול לאורכו עד למקומו הנוכחי הגובל ברחוב קינגסטון. לצורך ההרחבה ביטלו את החנויות שהיו בצד זה של הרחוב, אך לרבי היה צער מהפגיעה בשכונת קראון־הייטס כתוצאה מהריסת חנויות אלו.

המזכיר הרב קרינסקי מוסיף בהקשר לכך, שגם כאשר שיפצו את בניין 1414 בקרן הרחובות פרזינדט וקינגסטון עבור הישיבה המרכזית, לא היתה דעתו של הרבי נוחה מכך שבעקבות השיפוץ נסגרו חנויות שהיו במקום.

מעל קיר הלבנים שבכותל המזרח בנו, בעצת אדריכל, שיפוע מיוחד לצורכי אקוסטיקה, על־מנת שהמתפללים ייטיבו לשמוע את בעלי־התפילה.

בלילה האחרון של השנה עמלו מספר גבאים לסיים את הבניה עד אור הבוקר. כשהרבי יצא לסליחות — שלא כפי הרגיל — באמצע הלילה ולא בשעות הבוקר, לא ניתן היה לאומרן בבית־הכנסת למטה, שהיה בעיצומה של בניה, על כן נאמרו הסליחות ב'זאל הקטן'.

בערב ראש־השנה תשל"ד הגיע ה'זאל הגדול' למימדים מרשימים בהחלט. הרצפה אמנם היתה מעט עקומה וכל 770 היה בנוי במדרון (שזכה ליישור רק כעבור מספר שנים); גם הפאנלים עדיין לא הודבקו, ועזרת הנשים בצד איסטערן פארקוויי היתה משטח בטון בלבד — אך בסך הכל היתה זו הרחבה משמעותית ובאופן כללי היא אף הסתיימה במועד המבוקש — לפני התקדש החג של ראש־השנה תשל"ד.

מראה בית־המדרש בעת התוועדות, לאחר ההרחבה השלישית

הרבי על בימת התפילה בבית־המדרש הגדול

שיפורים בקומה הראשונה

בדק הבית

במשך שנים לא נעשו שיפוצים בבניין 770, והוא נותר כפי שהיה בעת שנרכש בשנת ה'ש"ת.

בשנות הלמ"ד התעורר צורך דחוף להחליף את הרצפה ב"גן עדן התחתון" ולאורך הפרוזדור שבקומה הראשונה. לצורך "בדק בית" זה, התגייסו הרב אהרן שי' בלסופסקי והרב שמואל שי' ליפסקר, והשיגו כספים שחלקם הגיעו מקופת "בדק הבית". הרבנית ע"ה נסעה בעצמה לחנות ובחרה אריחים מתאימים, ושני התמימים הללו דאגו להחלפת הרצפות באריחים החדשים.

בשנת תשל"ה נעשו ב'זאל הקטן', במבוא הכניסה ובפרוזדור הקומה הראשונה שיפוצים נרחבים יותר. לשיפוצים הללו דאגו הרב חיים ברוך שי' הלברשטאם, הרב אברהם שי' ליפסקר והרב יצחק שי' שפרינגר.

במסגרת שיפוצים אלו הוחלפו הרצפות ב'זאל הקטן', במבוא הכניסה ובמסדרון לאורך הקומה. גם התקרה הדקורטיבית שב'זאל הקטן' ובפרוזדור נקבעה באותה שעה, וכן הוסרו אריחי הקרמיקה שקירו את החדר הסמוך ל'זאל הקטן' ונקבע ארון הספרים בחלון שבין ה'זאל הקטן' לחדר הסמוך אליו.

"שלא יבלבל להתוועדות"

בטרם החלו בעבודת השיפוצים, פנו הללו אל הרבי ושאלו את דעתו הק' על היוזמה. בתשובתו של הרבי, מא' דראש חודש תמוז תשל"ה, יש הסכמה אך היא מסוייגת במספר תנאים:

"באם יעשו התיקונים ע"י כאלו: 1) שיש להם תעודה רשמית מהממשלה שהם מומחים לזה, 2) ששם טוב להם בכהנ"ל (כולל — שעומדים בדיבורם בנוגע לגמר העבודה), 3) שיתברר בטוב שמחירם אינו מופרז, 4) תוגמר העבודה באופן (בזמן)

שלא יבלבל להתוועדות וכיו"ב, 5) יתנהלו חשבונות כדבעי, 6) יהיו האחראי(ם) לכ"ז — ובחתימתו(ם) יעשו כהנ"ל ויהא בהצלחה. אזכיר עה"צ".

לאחר שווידאו את כל הפרטים האמורים במענהו של הרבי, חתמו חוזה עם חברה ידועה שהתחייבה לסיים את העבודה בהקדם. באותם שבועות היו הפועלים מניחים קרשים שיצרו מעין שביל במקומות שבהם היה הרבי אמור לעבור.

במהלך השיפוצים ב'זאל הקטן' הרבי התעניין בקצב הבניה, ומדי פעם שאל את הרח"ב הלברשטאם כיצד מתקדמת העבודה. באחת השבתות אותה תקופה הגיע הרבי מביתו ל־770 בשעה 6:00 בבוקר, ובחן את השינויים שנעשו בקומה. השיפוצים התקדמו במהירות, והם הסתיימו יום אחד לפני המועד שנקבע.

על־פי צוואת ר"י החסיד

אחד השיפוצים שנעשו אותה עת היה קביעת ארון הספרים בחלל החלון שבין ה'זאל הקטן' וה"חדר שני".

כשהרבי נכנס לתפילה לאחר שקבעו את הארון, הביט חזק בארון זה, והרח"ב הלברשטם שנכח בתפילה הבין שהרבי רוצה לעורר בעניין.

לאחר התפילה הרבי הורה לאחד המזכירים שיקרא לרח"ב. כשנכנס ל"גן עדן התחתון", הרבי אמר לו: "תודה רבה על כל מה שעשית, זה מאוד יפה. רק רציתי להעיר לך שכשסוגרים דלת או חלון צריך להשאיר חור, על פי צוואת ר' יהודה החסיד".

הרח"ב השיב לרבי כי החלון סגור רק בצורה זמנית, ולפעמים מוציאים את הארון החוצה. אך הרבי ענה לו "אני מבין שאתה חושש לקלקל את היופי, ולכן אתה לא רוצה לעשות חור. אתה יכול לעשות חור אפילו כחודו של מחט, ולצאת לכל הדיעות. ושוב, זה מאוד יפה, תודה רבה".

הערת המערכת: ב"שערי הלכה ומנהג" חלק ג עמוד מ"ה מביא הרבי מכתב אדמו"ר הריי"צ: "נוהגים אשר במקום החלון שסותמים מניחים חור עגול טפח וחצי". ואולי מכיוון שכאן מדובר בסגירה ארעית מסתפק הרבי בחור קטן כפי מנהג העולם.

שביעות רצון רבה

במהלך העבודה עלה גם רעיון לקבוע את מספר הבית בתוך היציקה, והספרות '770' עשויות ברזל מוזהב נקבעו במשבצת השיש שבכניסה לבניין. בכל תקופת

הרבי נותן צדקה בקופה של "בדק הבית". ניתן להבחין במספר 770 המוטבע במבוא הכניסה

השיפוצים בקומה הראשונה, הרבי היה נכנס ויוצא מהבניין דרך היציאה הצדדית. ביום שסיימו את המלאכה, סגרו העושים במלאכה את הכניסה הצדדית ולעת אחר הצהריים, כאשר הרבי היה אמור לצאת לביתו, הבחין שהדלת הצדדית סגורה ויצא מהדלת הראשית.

לא להפסיק את העבודה

באחד הימים כשהרבי הגיע ל־770, הבחין בכך מנהל העבודה הנכרי ברבי המגיע לבניין, והורה לפועלים להפסיק רגע ממלאכתם עד שהרבי ייכנס. כשהרבי הבחין בכך שהפועלים הפסיקו לעבוד, קרא (באנגלית) לעבר מנהל העבודה "יו נאט סטאפ פור אווריבאדי"... [=אל תעצור בגלל אף אחד]"...

בדרכו ראה הרבי את השיפוץ המושלם ואת המספרים '770' שנקבעו ברצפה. הרבי התבונן במראה החדש בהנאה גלויה, חייך חיוך רחב לעברו של הרח"ב הלברשטם שעמד במקום, כשהוא אומר לו "תודה" מתוך שביעות רצון רבה.

והנה עוד סיפור ממהלך השיפוצים הללו:

כיוון שהאחראים לשיפוץ רצו שהרבי יהיה הראשון שיעבור על הריצפה החדשה, הם פתחו את דלת הכניסה לרווחה, ותלו עליה מודעה בה מתבקשים הבאים שלא להיכנס דרך הכניסה הראשית אלא ללכת מסביב. באחד הימים, כאשר הרבי הגיע ל־770, נעצר לרגע, קרא את הכתוב במודעה ואחר פנה אל המזכיר הרב קרינסקי שעמד לידו, ושאלו אם ההוראה מתייחסת אליו... הרב קרינסקי השיב שהרבי כמובן יכול להיכנס, והרבי נכנס פנימה בחיוך רחב.

עזוב תעזוב עמו

אחד הנגרים שעבד ב־770, הלך פעם עם סולם, ופתאום בהיכנסו ל־770 הרגיש שנעשה קל בשבילו. כשהביט לאחוריו ראה שהרבי עוזר לו לשאת את הסולם.

ביקש הנגר מהרבי שיניח לו לשאת את הסולם לבד, אך הרבי השיב לו, "היכן כתוב שמ.מ.ש. (כשהוא אומר את שמו הק') אינו צריך לקיים מצוות "עזוב תעזוב עמו""?...

הרחבת 770 וספריית אגו"ח

קניית הבית

בניין ספריית אגודת חסידי חב"ד, הנמצא ב־766 איסטערן פארקוויי מימין לבניין 770, נרכש בחורף תשכ"ו.

מספר המזכיר הרב יהודה שי' קרינסקי:

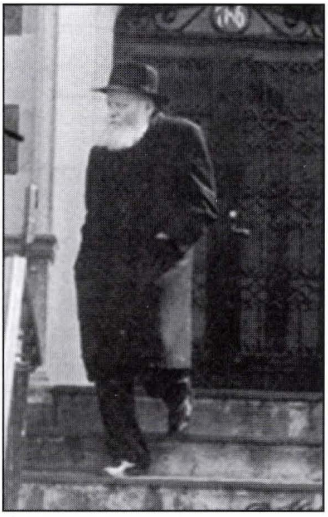
"יום אחד נודע לנו שהד"ר שפירא, רופא שיניים שהיה בעל-הבית של בניין 766, מעמיד את ביתו למכירה, ומיד הודעתי על כך לחברי המזכירות. המזכיר הרב משה לייב רודשטיין ז"ל עמד על כך שאנחנו, זאת אומרת ה'מרכז לעניני חנוך', מוכרחים לקנות את הבית. הוא אמר שהבית עומד ממש קרוב ל־770, ומוכרח להיות ברשות ליובאוויטש.

(אגב, ד"ר שפירא זה, סיפר שהיה כה רגיל לשמחה ולהתוועדויות ב־770, עד שכאשר לפעמים אירע והיה לילה שקט ב־770 — הוא לא היה יכול להירדם)...

"בתחילה נאלצנו לעכב את רכישת הבניין בגלל קשיים כספיים. רק לאחר שהנדיב מר יעקב שוודרון ורעייתו הסכימו לתרום את הסכום הדרוש, הצלחנו לרכוש את הבניין. לאחר שנקנה, עמד הבניין שנים אחדות ריק לחלוטין. הוא היה חשוב מכדי שניתן לו שימוש סתמי, ואילו הספרייה שיועדה להיכנס אליו, הייתה עדיין בשלבי ההקמה הראשונים.

"עם הזמן, גדלה כמות הספרים שבספרייה בצורה משמעותית, והוחלט שמוכרחים לאסוף את כל הספרים ולרכזם במקום אחד. לצורך זה שיפצנו את הבניין והכשרנו אותו למטרתו. נקנו ארונות מתאימים, שיפצנו את המקום והתחלנו להכניס בו לאט לאט את הספרים. גם המשרד שלי עבר לבניין זה, וגם המזכיר הרב גרונר שי' שעסק אז בהגהת ועריכת ספרים חדשים שעמדו לצאת לאור, קיבל חדר בבניין לעבודתו.

"בקיץ תשל"ז, עברו המשרדים לבניין 784 איסטערן פארקוויי, מעל לבית־המדרש הגדול, ובבניין 766 נשארה הספריה לבדה".

הרבי יוצא מבניין הספרייה

בשנת תשמ"ג, כשהרבי הפסיק ללכת הביתה בשבת ויו"ט, סודרה לרבי ולרבנית חיה מושקא נ"ע דירת מגורים בבית זה, בה היו הרבי והרבנית שוהים בשבתות ובחגים. כך היה עד לפטירתה של הרבנית נ"ע, בכ"ב שבט תשמ"ח.

עם השנים אוסף הספרים הלך וגדל, ובניין הספרייה התמלא על גדותיו בספרים. בשנת תשמ"ה הרחיבו את הבניין והוסיפו לו מצידו האחורי חדר גדול בכל אחת משתי קומותיו. החדר שבקומה התחתונה — להרחבת הדירה עבור הרבי, ובחדר שבקומה העליונה הועמדו ארונות שהתמלאו עד מהרה בספרים.

הקמת וועד לבניין

לאחר סיום משפט הספרים וה"דידן נצח" בחורף תשמ"ז, כאשר הרבי עורר על משלוח ספרים לספריית אגו"ח, הגיעו לספרייה כמויות גדולות של ספרים, ולא היה היכן לאחסן אותם.

בשלהי ניסן תשמ"ז כתב לרבי מנהל הספרייה הרב שלום בער שי' לוין ("ספריית ליובאוויטש" עמ' קפח ואילך), כי בניין הספרייה כבר התמלא על גדותיו, בכל יום מתקבלים ספרים חדשים, ויש צורך בהרחבת בניין הספרייה. הרבי השיב לו על כך שיציע "**הצעה מעשית, ע"פ המצב שבהווה ושבעתיד הכי קרוב**".

בז' תשרי תשמ"ט כתב לו הרבי עוד: "**לדבר עם אגו"ח ע"ד בניין לספרי' בסמיכות לדהווה או הרחבת הנוכחי**".

חדר יחידות נוסף

במהלך שנת תשכ"ח הציעו לרבי לסדר חדר מיוחד ומרווח שישמש כ"חדר יחידות", בבניין הספרייה הסמוך.

הרבי נתן את הסכמתו להצעה זו, ואכן באחד החדרים בבניין זה סודר חדר מיוחד לכך. בסופו של דבר הצעה זו לא יצאה אל הפועל.

חודשים אחדים נמשכו הדיונים בתוכניות הבניה, עד שביום ו' עש"ק משפטים כתב לו הרבי: "**יתעניין בסידור ועד לבניין (ובהקדם) נוסף להספריה בשטח 770 והסמוך אליו**".

הרב לוין פנה אל הרב שניאור זלמן גוראר' והרב שלמה קונין, ויחד הקימו את "ועד הבניין". כבר במוצאי שבת הודיעו לרבי על הקמת הועד, והרבי ענה "ובהצלחה רבה".

למחרת, ביום ראשון, נתן הרבי לרב לוין דולר, ואמר לו "הרי הבניין דורש גם כסף מסתמא. שזאת תהיה ההתחלה".

ביום שלישי ב' אדר כתב הוועד לרבי:

"**אתמול ביום ב' הגיע הנה הר' ברוך שלמה שי' קונין כדי להביא את תוכניות הבנייה לפועל ובהקדם. לאחר דיון מפורט אתו ועם הר' שניאור זלמן שי' גוראר', באנו להחלטה שהתוכנית הכי מתאימה היא לקנות את הבית של הר' מאיר איטקין, המחובר לבניין הספריה... מוכן הוא למכור את ביתו... לאחר שיקבל את הסכמת כ"ק אדמו"ר שליט"א**".

הרבי השיב "**המדובר בהרחבת הספריה — ואין ענין לעשות עתה 'מהפכות' וכיו"ב — וימצאו תוכנית ע"ד 'הרגיל': הרחבה קצת, הוצאות קצת וכיו"ב**".

כעבור שבוע כתב הוועד לרבי, כי נוצרה הזדמנות לקנות את ביתו של אחד השכנים מאחורי 770 שהגיע להסכם עם מר דוד צ'ייס בנוגע למכירת הבית. הרבי ענה: "כמובן קדימה לזה". למעשה, קניה זו לא התבצעה.

חיבור 770 ובניין הספריה

כשמונה חודשים נמשכו הדיונים במיקום ותוכנית הבניה, כאשר כל העת הרבי דוחה, אחת לאחת, הצעות שונות שהובאו לפניו. בשלהי תשרי תש"נ כתב הרב לוין מכתב לרבי, ובו הצעות נוספות. הרבי לא התייחס להצעות שנכתבו, אלא יצא בהוראה חדשה: "**לבנות בתוך השטח ד־770. ויותר טוב — להוסיף בהבניין ד־770 באופן שלא יערער את הבניין**".

בתשובה למענה זה, כתב הרב לוין לרבי:

"בהתאם למענה כ"ק אדמו"ר שליט"א בקשר לבניית הספרייה, נראה לנו האופן הכי מתאים: א. להקדיש לספרייה את שתי הקומות העליונות של 770, ששם יהיה מקום הספרים יקרי הערך, כתבי היד, וחדרי העבודה של העורכים מתוך כתבי היד [את הדירה של כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע להשאיר בצורתה, ואת הקומה השלישית לבנות החדרים מחדש באופן המתאים לספריה]. ב. להוסיף מחסן ספרים בחצר 770 (תחת חצר הסוכה) שהוא יחבר את מחסני הספרים שב־770 ושב־766 (בניין הספריה).

אם כל הנ"ל מתאים לרצון כ"ק אדמו"ר שליט"א, אזי נתקשר עם אינז'ינר [=מהנדס] לברר את אפשרות הבניה הזאת".

כמענה למכתב זה הדגיש הרבי את התיבות "מתאים לרצון כ"ק אדמו"ר שליט"א".

חברי הוועד פנו מיד לאדריכל שהכין תוכנית מתאימה להנחיות של הרבי וכאשר זו הושלמה היא נמסרה לרבי. המענה היה: "ויהא בשעטומ"צ, אזכיר עה"צ. להחזיר [לנו התוכניות]. בוודאי לא יכתבו לי פרטי פרטים דכהנ"ל [=דכל הנ"ל] — כי אינני

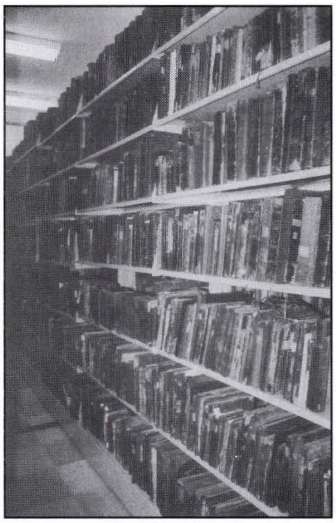
בעת העבודות להרחבת הספרייה. חורף תש"ן

אדריכל, ואם צריך ימצאו כהנ"ל".

בח"י טבת דיווח הרב לוין לרבי:

"ביום ועש"ק התחילו בשעטומו"צ לעסוק בשיפוץ הקומה השלישית ב־770 עבור אולם קריאה לספריה . . בקשר לבניית מחסן הספרים . . האדריכלים עובדים על התוכניות, ולפי התוכנית ימסרוהו לאישור העירייה בסוף השבוע".

בניין הספרייה היה בן שתי קומות, והוסיפו עליו קומה נוספת. שתי הקומות העליונות חוברו בחלקם הפנימי לקומה השנייה של בניין 770 באמצעות פרוזדור שמשמש כעין 'גשר' שנבנה מעל חצר הסוכה.

אגף בבניין הספרייה

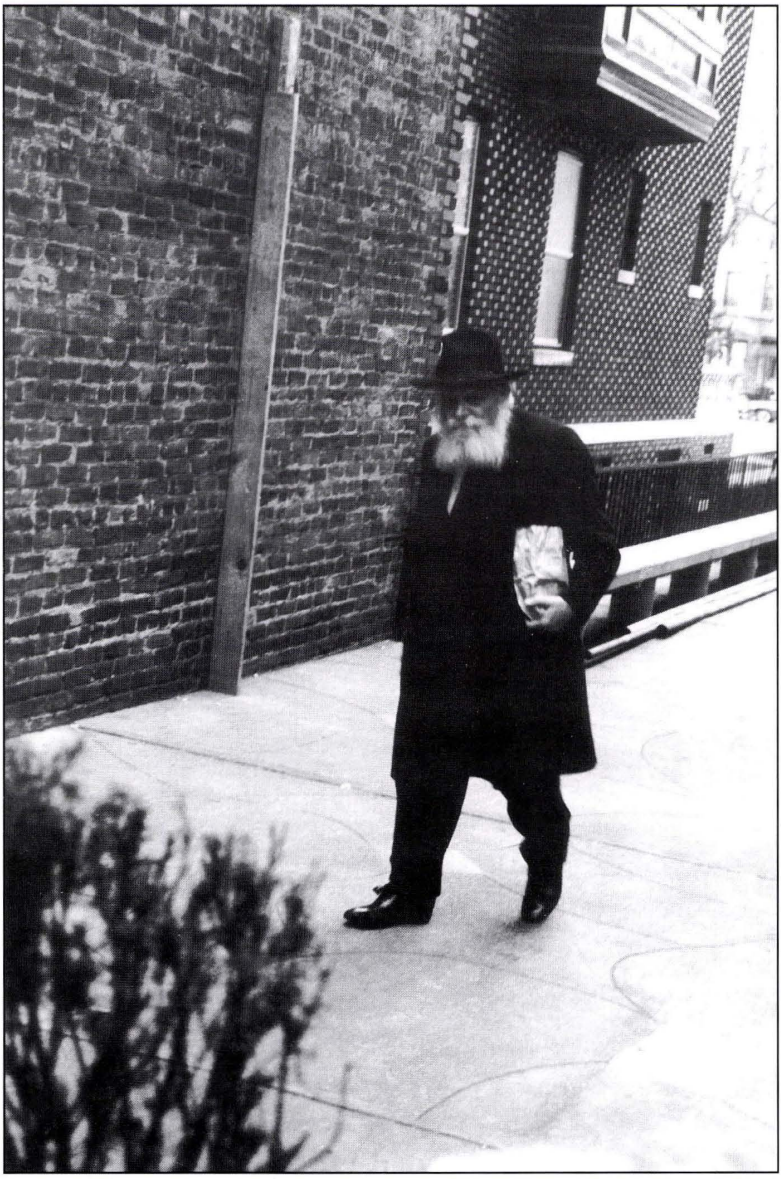
בנוסף לכך חוברה ואוחדה גם קומת המרתף של הספרייה עם מרתף 770, כך שכל השטח שתחת חצר הסוכה משמש את הספרייה.

הבנייה בקומה השלישית הסתיימה לקראת יו"ד שבט תש"נ, במלאת ארבעים שנה לנשיאות הרבי.

"עוד חזון למועד"

התוכנית הראשונה הייתה לציין את פתיחת הספרייה בפרסום גדול. כבר בתחילת חודש שבט כתבו חברי ועד הבניין לרבי שהיות ובניית הספרייה מתקדמת בקצב מהיר, ברצונם להציע כי לקראת יו"ד שבט ייפתחו בה תערוכה של כתבי רבותינו נשיאינו. הרבי השיב על כך: "אין הזמ"ג [=הזמן גרמא] מתאים להנ"ל".

לקראת כ"א אלול, יום חנוכת הבית של 770 בשנת ה'ש"ת, הציעו שוב לארגן חנוכת הבית במלאת יובל שנים לחנוכת 770 על־ידי הרבי הריי"צ. ואולם, הרבי ענה: "ע"ד חנוכת הבית — עוד חזון למועד להחליט על דבר זה. אזכיר עה"צ".

הרבי הולך לספרייה דרך חצר הסוכה. עד כ"ז אדר תשמ"ו הרבי היה נכנס לספרייה דרך הכניסה הראשית, אך מתאריך זה היה הולך דרך חצר הסוכה.

כאמור, הרבי הורה במפורש שהרחבת הספריה תהיה כך שהיא תהווה הרחבה נוספת של 770, וגם באחת ההתוועדויות התבטא הרבי כי מאחר ש'קדושה לא זזה ממקומה', יש לחבר את בניין הספרייה לבניין 770. ובכן, במלאות חמישים שנה לחנוכת הבית וביובל הארבעים לנשיאות הרבי זכה 770, למעשה, לעוד הרחבה משמעותית.

בראש־השנה תנש"א, כשהרבי יצא למקום ה'תשליך' מאחורי 770, עבר בדרכו בחצר הסוכה, ובחן את בניין הספרייה והגשר החדש שחיבר את הבניינים.

מסתבר שהמראה גרם לרבי קורת רוח. עדות לכך משמשת העובדה שלמחרת, בצום גדליה, הורה למנהל הספריה הרב לוין, לשלוח תמונות של בניין הספרייה המורחב לאלו שבתרומתם התאפשרה המלאכה.

ההרחבה הרביעית

הקמת וועד הבניין

עם השנים, קהל החסידים, כן ירבו, הלך וגדל משנה לשנה בלעה"ר. גם מספר המתקרבים ליהדות ולחסידות בכל רחבי העולם הלך וגדל, והכול השתוקקו לשהות במחיצת הרבי ולהסתופף בבית־מדרשו. בית־הכנסת ובית־המדרש נעשו אפוא צרים מהכיל את ההמון ההולך וגדל. אם ב"סתם" שבת היה דוחק ולחץ רב, קל־וחומר ביומי דפגרא, ובמיוחד במועדי החודש השביעי, שבהם לא היה ניתן למצוא מקום למדרך כף רגל, פשוטו כמשמעו. במקרים רבים נאלצו מבקרים להישאר בחוץ מאפס מקום.

המצב היה חמור שבעתיים בעזרת הנשים, משני צדדיה. מספר המקומות בשורות הקדמיות היה מוגבל ביותר, אך גם בשורות האמצעיות והאחרונות השטח היה קטן, והצפיפות והדוחק הגיעו לשיאים שלא ניתן לתאר. עד כדי כך הגיע הדבר, שהנשים והבנות שהיו מעוניינות להימצא בבית־הכנסת בעת התפילות והתוועדויות, היו נאלצות להשכים ולהגיע לפנות בוקר בתקווה שיעלה בידן להיכנס.

גם החדרים, המעברים והפתחים סביב אולם בית־הכנסת היו צרים ביותר, ולא הספיקו כלל לציבור העצום אותו נועדו לשרת, והגיעו הדברים לידי פיקוח נפש ממש.

שמונה אנשים על מקום אדם אחד

להמחשת הצפיפות בבית־המדרש מספר הגבאי הרב זאב יחזקאל הכהן שי' כ"ץ:

"בכל מהלך העבודה והכנת התוכניות להרחבת 770, נתקלנו בבעיה מעניינת — האדריכלים עימם עבדנו לא עמדו על המשמעות המלאה של הצורך להרחבת הבניין. הם אמנם הבינו כי המקום צפוף ביותר, וכי יש חשיבות עליונה בהרחבת הבית, אך הם לא זכו להיות נוכחים בהתוועדויות הרבי, ובוודאי לא בימי שמיני־עצרת ושמחת־תורה, כך שהדבר גרם לחוסר הבנה מסוים בינינו.

לקראת חודש תשרי תש"נ הגיע במיוחד מארץ־הקודש האדריכל מר אלי עטיה,

אדריכל מפורסם העוסק בפרוייקטים גדולים ומורכבים, וכעת נימנה על צוות האדריכלים שתיכננו את הרחבת 770. מר עטיה התארח בקראון־הייטס במשך החודש, ונכח לראות במו עיניו את הצפיפות הגדולה בכל ימי חודש תשרי.

לאחר שהשתתף בהקפות בשמיני־עצרת ושמחת־תורה, סיפר בהתפעלות רבה, כי חישב ומצא שעל שטח המיועד לעמידת אדם אחד בלבד, עומדים ב־770 לא פחות משמונה אנשים!"

הפניות והבקשות לעשות למען שיפוץ והרחבת בית־המדרש הגיעו מכל רחבי תבל ובשלב זה הוקם למטרה זו, על פי הוראת הרבי, ועד מיוחד. על חברי הועד נימנו: הרה"ח ר' חיים יהודה שי' קרינסקי, הרה"ח ר' בנימין שי' קליין והרה"ח ר' שלום שי' מענדל סימפסון, ממזכירי הרבי; הרה"ח ר' אברהם יצחק שי' שם טוב, הרה"ח ר' משה שי' הרסון והרה"ח ר' דוד שי' רסקין, מאגודת חסידי חב"ד העולמית; הרה"ח ר' הלל דוד שי' קרינסקי; הרה"ח ר' יהושע פינסון ז"ל ולהבדל"ח הרה"ח ר' זאב יחזקאל שי' כ"ץ, גבאי בית־הכנסת ובית־המדרש 770. בהמשך מונה הנגיד הרה"ח ר' יוסף יצחק הכהן שי' גוטניק ליו"ר ועד הבניין.

כל חברי הוועד התגייסו למשימה הגדולה, ונטלו על עצמם את תיכנון וביצוע הפרוייקט — הגדלת כבוד הבית הגדול, שתורה ואורה יוצאות ממנו לכל העולם.

שנת תשמ"ח - שנת הבניין

ביום שלישי י"ז אלול תשמ"ח, ערב ח"י אלול, נערך המעמד הגדול של הנחת אבן הפינה להרחבת 770, בחזית בית־המדרש הגדול של ליובאוויטש, ב־770 איסטערן פארקווי.

תחילתו של האירוע היתה בהוראה מפתיעה שניתנה עשרה ימים קודם לכן, בשיחת הקודש של הרבי בהתוועדות שבת פרשת שופטים. ההוראה פורסמה בהרחבה בעיתונות שהכתירה אותה בכותרת "עת לבנות"! הרבי הורה להתחיל עוד באותה שנה לבנות בניינים חדשים, בניינים של תורה, עבודה וגמילות חסדים. הדברים קיבלו משנה תוקף, וגם משנה פרסום, כאשר ביום שני שלאחר מכן חזר הרבי והשמיע, בפני חברי המזכירות ומספר נכבדים, הוראות נוספות בנושא, דברים ממריצים הקוראים לפעולה

מהירה, לנצל את הימים האחרונים של שנת תשמ"ח ותשמח — שנה של הצלחה. גם הוראה זו, השנייה, פורסמה בצורה נרחבת.

אולם, מה שלא היה ידוע לציבור, היתה העובדה שיש בה כדי לרגש כל חסיד ואוהד חב"ד: ההחלטה להרחיב את בית־המדרש הגדול של ליובאוויטש. לחברי הוועד היו תוכניות משורטטות בקווים כלליים והם הציבו יעדים לבניה, אך הם לא ראו סיבה לשתף את הציבור במידע בטרם עת.

הזמנת הרבי לתנחת אבן הפינה

סוד זה התגלה לציבור מספר שעות לפני הנחת אבן הפינה, כתוצאה מהזמנת הרבי לאירוע.

והמעשה שהיה כך היה: היה זה בשנת האבילות אחר פטירת הרבנית נ"ע. באותם ימים הרבי התפלל בימות החול בביתו. לאחר תפילת המנחה של יום הנחת אבן הפינה, התקיימה חלוקת דולרים, במהלכה עבר לפני הרבי הנגיד המפורסם מר דוד שי' צ'ייס, ידיד נאמן לתנועת ליובאוויטש ויו"ר הקרן המיוחדת לפיתוח של "מחנה ישראל".

מר צ'ייס פנה אל הרבי וביקש ברכה לעריכת מעמד הנחת אבן הפינה. הרבי שאל היכן תהיה הנחת אבן הפינה, ומתי מתכוננים לבנות ומר צ'ייס השיב.

לאחר מכן בקש מר צ'ייס מהרבי, שיואיל להקדיש מזמנו להשתתף בהנחת אבן הפינה, באמרו: "זה הולך להיות משהו נפלא, ואנחנו רוצים לעשות את זה למקום מאוד גדול ובולט" הרבי ענה לו, "יהודי תמיד עושה עסק... אם אתה תאמר כמה מלים בשעה חמש — באידיש. זוהי שפת־האם שלך".

הרבי אכן נתן את הסכמתו להשתתף במעמד, ומר צ'ייס הבטיח לרבי כי ידבר בפני הקהל באידיש.

שיחת הרבי

השמועה על הזמנת הרבי והסכמתו לבוא למעמד עשתה לה כנפיים, ועד השעה 5 התמלא קטע הרחוב שמול 770 בהמון אדם. אנשים מימין, נשים משמאל, והטף

התייצבו בציפייה דרוכה לקראת בואו של הרבי. חיש מהר הוקמה בחצר 770 בימה, הובאו כלי זמר, הרמקולים הועמדו הכן, וגם מקומו של השלט המכריז "גדול יהיה כבוד הבית הזה" — לא נפקד.

מצד אחד — שדירת איסטרן פארקוויי ההומה כלי רכב הרועשים־גועשים, ומצד שני — הבית הגדול שעתיד להיות גדול, רחב, יפה ומרשים עוד יותר, ובתווך — הקהל הרב, בלעה"ר, כולם אפופים תחושת חג מרגשת. רבים אף הספיקו לרוץ לביתם וללבוש את בגדי השבת. הם, כמו כולם, חשו שהשמחה הזו היא שמחה פרטית שלהם. אחרים העדיפו לא לזוז מהמקום שהצליחו לתפוס כדי שעיניהם ואוזניהם לא יחמיצו אפילו מעט מהקולות והמראות שעתידים לבוא בעוד רגעים מספר.

בשעה היעודה, נראית מכוניתו של הרבי מתקרבת למקום והציבור פותח בשירה אדירה. השיר הוא "שמח תשמח רעים האהובים..." בהתאם לשיחת הקודש שנאמרה בשבת ביחס לעובדה שהימים הללו הם — שבעת ימי המשתה לנישואי כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע.

השירה האדירה הזו פינתה את מקומה לשקט ברגע שהרבי עלה אל הבימה, לפחות במידה שהשקט אפשרי ליד רחוב סואן ובנוכחות קהל גדול שכזה.

כשמאחוריו ניצבים חברי המזכירות, חברי אגודת חסידי חב"ד, ועוד נכבדים, פנה הרבי אל ה'סטנדר' שיועד לו ופתח מיד בדברים. שיחת הקודש ארכה כעשר דקות ("תורת מנחם" תשמ"ח כרך ד עמ' 287. לעיל עמוד 74), ותוכנה כי "יסוד" הבניין צריך להיות קשור בקדושה, כמו שהקב"ה עשה עם יסוד העולם "אבן השתייה" שהייתה מונחת בקודש הקדשים, וכי לפני הבניה צריכים לפעול "שבירת הקרקע" — במשמעות של ביטול ושבירת הגאווה והישות.

הציבור מאזין בדריכות ודברי הרבי מגבירים את ההתרגשות. בקרב הנוכחים גוברת התחושה שהם עדים לרגעים גדולים, מיוחדים במינם, וגם, בנוסף לכך, יש הרבה מה ללמוד וליישם בחיי היום יום, מכל פרט במעמד הגדול, מלבד ההוראות שאיתן יש "לחיות", כמו הלימוד משיעור החומש היומי "ובנית לה' אלוקיך", והוראה מעניין בניית המזבח והקרבת קרבנות עולה ושלמים.

לאחר שיחת הקודש נשא הנגיד מר צ'ייס את דברו. "היום לפני 45 שנה", הוא

פותח, "ראיתי איך הנאצים, ימ"ש, שרפו את בית־הכנסת בעיירת הולדתי בפולין. כעת, בערב יום הולדתם של הבעל שם טוב ואדמו"ר הזקן, יש לי הזכות והכבוד להיות נוכח בהנחת אבן הפינה לבניין בית־הכנסת המרכזי של תנועת ליובאוויטש בהנהגת הרבי שליט"א".

הנואם מזכיר את הבטחתו לדבר ב"מאמע לשון". "רבי, אינני יודע מה לומר לך, מעבר לכך שהבטחתי לך שאני יאמר מילים אחדות בשפת האם שלי. אוכל לומר לך רק זאת: אני אוהב אותך, מאוד מאוד. בפעם הבאה שניפגש יחד, אני מבטיח, אוכל לדבר יותר בשפת אמי. ה' יברך אותך".

"אף אדם לא השפיע על חיי" — מצהיר המליונר בעל המעמד הבין־לאומי — "כמו הרבי, יברכהו ה', ואני גאה על הזכות לעמוד היום בפניכם", הוא מסיים.

ועוד ברכה אחת מושמעת, בהוראת הרבי — מפי חדב"נ הרב שמריהו גוראר. הוא מציין את העובדה שהיום לפני 91 שנה חלו ימי הנישואין של כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, יחד עם ייסוד ישיבת "תומכי תמימים" בליובאוויטש, ונושא ברכה קצרה.

הרבי מניח את אבן הפינה

מיד אחר כך ירד הרבי מהבימה אל המקום שיועד ליריית אבן הפינה. ליד הבור שנחפר מונחים אתי חפירה חדשים מבהיקים למראה ולידם ערימת עפר. הרבי לקח את חפירה, הסיט מעט עפר בתוך הגומא ואז תפס בשתי ידיו הק' באבן שהייתה מונחת, אולי בכוונה, ליד הבור והניח אותה בתוך הגומא. אבן הפינה הונחה בידיו הקדושות של הרבי בעצמו. פשוטו כמשמעו.

בהמשך, אחז הרבי שוב באת וכיסה את האבן בחופן עפר. וזו היתה, למעשה, התחלת הבניין בפועל.

לאחר מכן הוסיפו לבנות את אבן הפינה — מר צ'ייס, חברי המזכירות, חברי אגודת חסידי חב"ד ועוד עסקנים חשובים כאשר, במשך מספר דקות, הרבי נשאר לעמוד במקומו וללוות בעיניו הק' את המחזה הנפלא והמאוד לא־שגרתי. [אבן זו נקבעה לאחר מכן בחזית הבניין].

המעמד התקיים בקטע הסמוך לבניין 784, ליד הכניסה הימנית לעזרת הנשים, בתוך החצר המוקפת גדר. לאחר מכן יצא הרבי מקטע זה, וכשהוא עומד במדרכה (פניו הק' היו לכיוון רחוב קינגסטון) — החלה חלוקת הדולרים לצדקה. האנשים, הנשים והטף עברו אחד אחד, וקיבלו שטר של דולר על מנת לתיתו לצדקה.

מרגע לרגע גדל הקהל שזרם מכל הצדדים. ידידים מיהרו לבשר איש לרעהו ואישה לרעותה את בשורת המעמד המיוחד ורבים מיהרו לזכות ו"לחטוף" לראות לפחות את המחזה הזה, גם אם לא זכו להיות נוכחים בתחילת המעמד שהתקיים, כאמור, בהפתעה.

כשעה ויותר נמשכה חלוקת הדולרים וכל אותה עת ניגנה התזמורת של האחים פיאמנטה ניגוני שמחה חסידיים. ברוב עם, בשמחה גדולה ובהתרגשות צפו הכל בהדרת המחזה הנפלא. ממדרגות החירום של בנייני 784 ו־788, מכל החלונות, על גבי קצות ספסלים וענפי עצים ניצבו רבים כדי לא להחמיץ אף רגע מהמעמד הגדול. היה זה מראה נפלא שלא יישכח.

בתום חלוקת הדולרים נסע הרבי בחזרה לביתו כשהוא מלווה בשירה ובזמרה שפרצו מעומק לבבם של המוני הנוכחים. השירה סחפה את כל הציבור, מזקני החסידים ועד לנערים, לריקוד חסידי סוער ומלא רגש שנמשך שעה ארוכה.

רק אחר כך התפזר הקהל בתקוה לראות, בקרוב, את המרכז העולמי "770" בנוי ועומד על תילו לשם, לתהילה ולתפארת.

יומיים לאחר מכן, בשיחת יום חמישי י"ט אלול, הסביר הרבי (שם עמ' 304. לעיל עמוד 78) את העובדה שבמעמד הנחת אבן הפינה הוא לבש סירטוק של משי, שהוא מלבושי שבת ויום־טוב — משום שבכל ענין של יום־טוב לבשו רבותינו בגלוי בגד של משי.

תוכניות ההרחבה

לקראת ההרחבה הרביעית עלו הצעות רבות כיצד להרחיב את בית־הכנסת הגדול. הצעה אחת גרסה להרוס את כל בניין 784־788 ולבנות במקומו בניין רב קומות; הצעה אחרת הייתה לפנות מספר בתים שמימין ל־770, ולבנות בשטח שיתפנה את בית־

הרבי מניח את אבן הפינה להרחבת 770 – י"ז אלול תשמ"ח

כינוס השלוחים העולמי ה'תשס"ד

תורה

הכנסת הגדול; הצעה נוספת, מעין הצעת ביניים, אמרה להגביה את גובה אולם בית־הכנסת לקומה נוספת על חשבון קומת המשרדים הראשונה של ה'מרכז לעניני חנוך', ולהעביר את המשרדים לקומה גבוהה יותר.

הרב הלל דוד שי' קרינסקי מספר, כי הצעה נוספת שעלתה באותה תקופה הייתה לחפור קומה נוספת בעומק בית־הכנסת ולהמשיך את החפירה לכיוון מערב, מתחת מרתף בניין 770, עד מתחת בניין הספרייה, דבר שהיה מאפשר להכפיל את אורכו של בית־הכנסת.

באחד מימי חול המועד סוכות תשמ"ט, הציג מר דוד צ'ייס לפני הרבי, יחד עם האדריכל שתיכנן את הרחבת 770, את התוכניות להרחבת הבניין. בפגישה זו, שהתקיימה ב"גן עדן התחתון", נכחו אף אחדים מחברי ועד הבניין, ובהם הרב יהודה קרינסקי, הרב אברהם שם טוב, הרב זאב כץ והרב הלל דוד קרינסקי. הרבי הגיב להצעה זו בשלילה מוחלטת והתבטא: "חס וחלילה צו טשעפען דעם פלאר וואס דער רבי האט געגאנגען אויף דעם" [=חס וחלילה לגעת ברצפה שהרבי הלך עליה]...

מכל מגוון ההצעות והרעיונות הסכים הרבי רק להרחבת בית־הכנסת לצד דרום וצפון. מצד דרום — בניית אולם השיעורים ועזרת הנשים, ואילו הרחבה לצד צפון תהיה לכיוון שדירת איסטערן פארקווייי.

בהתאם להוראות הרבי, הוחלט לבסוף על התוכנית הבאה: ראשית, להגדיל את הצד הצפוני של בית־הכנסת לכיוון המדרכה, באופן שמדרגות הכניסה תהיינה קרובות יותר לשפת

"מי לוקח את האחריות?"

מספר פעמים הציעו בפני הרבי את האפשרות להסיר את כל העמודים שבאולם בית־המדרש הגדול התומכים בגג. הרב קרינסקי הציג בפני הרבי הצעה מסודרת של אדריכל ומהנדס להסיר את העמודים מבלי לפגוע בבטיחות הבניין. גם הרב אברהם פרשן הציע זאת בפני הרבי, אך הרבי לא הסכים לכך בשום אופן.

הרבי אף התבטא באחת ההתוועדויות בעניין זה, ואמר: "מי לוקח את האחריות על דבר שכזה? הלא האחריות תיפול על כתפי, ואינני מוכן לקחת על עצמי אחריות שכזו".

הרחוב, ובמקביל — להרחיב את האולם לצד דרום, לכיוון רחוב יוניון, וכך יתפנה מקום להגדלת שטחו של האולם המרכזי.

בנוסף לכך, ייבנו מעל בית־הכנסת הגדול שני יציעים רחבי ידים מדורגים זה מעל זה, יציע תחתון עבור הגברים, ויציע עליון שישמש עזרת נשים רחבת ידיים, שתתפרש לשלושה חלקים רחבים, מצפון ממערב ומדרום.

לצורך בניית היציעים היו צריכים לפנות את הקומה הראשונה של בניני המשרדים 784 ו־788 כך שבחלק זה יהיה די מקום לבניית הקומה התת קרקעית מלמטה ועזרת הנשים מלמעלה, ואילו בחלק הקיים תהיה התקרה גבוהה יותר. פרט לאלה, היתה תוכנית לבנות חדרים ואולמות נוספים לתועלת הציבור.

גם המראה החיצוני של בניני המשרדים אמור היה להשתנות, ובכלל זה חלקם המזרחי (מכיוון רחוב קינגסטון), והם היו אמורים להיות מחופים באותן לבנים אדומות ייחודיות שבהן מחופה בניין 770.

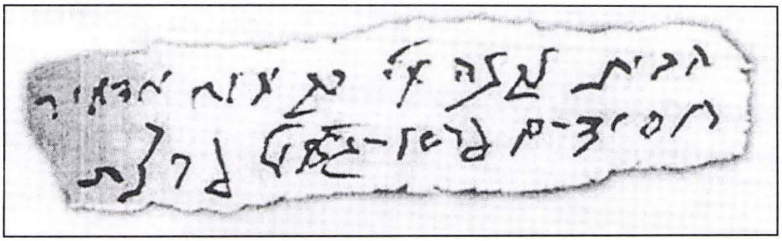
חודשי עמל ארוכים השקיע הוועד בהכנות לבנייה. אנשיו באו בדברים עם מומחים מהשורה הראשונה בתיכנון, בנייה ועיצוב וכיוצא בזה, עד להשלמת התוכנית וקביעת לוח זמנים לביצוע. התייעצויות מיוחדות התקיימו עם מומחים לאקוסטיקה, כדי לוודא שהקול שיישמע בבניין המורחב יזכה לתהודה הנכונה, ויגיע בעוצמה שווה לכל הציבור שיאזין לתפילות ולהתוועדויות הרבי בשבתות ובמועדים.

קושי נוסף שהמתכננים נאלצו להתגבר עליו, היה הצורך להמשיך את הפעילות השוטפת בבית־הכנסת ובית־המדרש בכל תקופת הבנייה, מבלי לפגוע בהתוועדויות ובתפילות הרבי עם הציבור שבא להתוועד ולהתפלל במחיצתו.

משהתגברו על סבך הבעיות הללו, נאלצו חברי הוועד להשקיע מאמץ גדול נוסף, בהשגת האישורים העירוניים הדרושים לחריגות מתקנות הבנייה המיוחדות לשדרת איסטערן פארקווי. אחת התקנות, לדוגמה, קובעת שכל הבניינים בשדרה יתחילו במרחק 30 רגל משפת המדרכה, עקב העובדה שמדובר בשדרה בעלת ערך היסטורי ולא ברחוב רגיל. התקנה הזו נשמרת בקפידה לאורך כל השדרה, אך תכניות ההרחבה דרשו שב־770 הבניין יתחיל במרחק שונה. וועד הבניין הסתמך לשם כך בתקדים שנוצר בבניין "אהלי תורה" במספר 665 בשדירה, שגם בניין זה סמוך לשפת המדרכה,

ובדרך פלא, עיריית ניו־יורק נתנה את האישור לכך, דבר שהושג הודות לסיועו של הרב יעקב שי' גולדשטיין.

הישג משמעותי נוסף היה גם בקבלת אישורי הבנייה מתחת לגובה המרתף, היכן שממוקמים חדרי העזר והנוחיות, שכן בנייה זו הייתה כרוכה באישור של מינהל הרכבת התחתית של ניו־יורק, מאחר וסמוך מאוד ל־770 פועלים קווים של הרכבות וממש בפינת הרחובות קינגסטון ואיסטערן פארקווייי נמצאת גם תחנה של הרכבת. בדרך פלא ניתנו גם האישורים לבנות בעומק האדמה בסמיכות לקווי הרכבת.

"הבית נקנה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר, חסידים פרשו – גימט' פרצת".
כתי"ק משלהי תשמ"ט, נכתב לאחראים על הרחבת 770

ביום ט' במרחשוון תשמ"ט, נקראו לחדרו של הרבי חברי ועד "אגודת חסידי חב"ד". הרבי דיבר עמם אודות נושאים שונים, ובין הדברים התייחס הרבי לתוכניות הבניה ואמר:

"הרי הולכים לבנות בניין מרכזי חדש, הרי היתה הנחת אבן הפינה (עם מר צ'ייס וכו'). יבנו בניין מרכזי, כולל משרדים ל'מרכז', 'מחנה ישראל' ו'אגודת חב"ד' וכו'". (הדברים הוגהו על־ידי הרבי ונדפסו ב'צדי"ק למלך' חוברת ז' עמודים 266־268).

בסוף אותה שנה, ביום שלישי כ' באלול, התייחס הרבי פעם נוספת לתכניות להרחבת 770:

זה כו"כ [=כמה וכמה] שנים ששקו"ט בנדו"ז [=ששקלו וטרו בנידון זה]. ובעיקר מתרחבת – בסמיכות לתשרי – כשמתרבים המתפללים וביהכנ"ס צ"ל [=ובית הכנסת צריך להיות] מסודר ולא באמצע בניין ושיפוץ וכו'.

כמדומה שמכבר החליטו:

הבניין 770 צ"ל [=צריך להיות] נשמר ורק להוסיף עליו.

בגובה — לכל היותר קומה אחת, ומה טוב שהבניין ישאר בן ג' כמו ע"ע [=עד עתה].

התורה חסה על ממונם דבנ"י [=דבני ישראל] — ותכניות שמסיימים בהם 10 מליון מופרכת.

באם בהתכניות שצריך לפנות דירות או משרדים צ"ל [=צריכה להיות] התדברות דכל הצדדים ולא לגזור שפב"פ [=שפלוני בן פלוני] או מוסד מוכרח וכו'.

בכל אופן צ"ל [=צריכות להיות] גם דירות בסמיכות של 770.

בנוגע לתוכנית של הוספה על 770 באותו צד של הרחוב, ענה הרבי:

"...על השייך לתכנית דהוספה על 770 באותו צד דהרחוב. צ"ל [=צריך להיות] ועד מורחב דהבנייה (לא רק ב"כ [=באי כוח] דביהכנ"ס [=דבית־הכנסת], אלא גם דאגו"ח [=דאגודת חב"ד], דמל"ח [=דמרכז לעניני חנוך] וכו').

כוח"ט [=כתיבה וחתימה טובה].

ממענה זו, וכנראה גם מהוראות הנוספות, למד ועד הבניה כי יש לצמצם את התכנית המקורית שכללה כאמור את הגבהת התקרה ובניית יציעים והוחלט להסתפק בתוספת בצד צפון, כלומר מצד שדרת איסטערן פארקוויי.

בפורים תנש"א נכנס המזכיר הרב בנימין קליין אל הרבי ובישר כי בימים הקרובים יחלו העבודות להרחבת הבית. הרב קליין הוסיף כי בוודאי זה יעלה יותר ממליון דולר. הרבי חייך, ומסר כהשתתפות פרטית שלו סך של 100 דולר ומטבע של 10 סנט עבור הבנייה.

עבודות הבנייה להרחבת 770 החלו ביום הבהיר י"א ניסן תנש"א. בו ביום נתקבלה ברכת הרבי: "ויהא בשעטומ"צ [=בשעה טובה ומוצלחת] בכל והזמן גרמא והענין".

מאז חג הפסח תנש"א נכנסו העבודות להילוך גבוה, והתבצעו בהיקף נרחב ביותר.

מספר פעמים בחודש אייר, בעת נסיעת הרבי לאוהל הק', פנה להביט לפני הנסיעה על הפועלים שעבדו בהרחבת 770, והניף בידו הק' לעברם לאות חיזוק.

ממראות עבודות ההרחבה ב־770

בניית המרפסת בקיר המערבי

בכ"ז באדר ראשון תשנ"ב, בשהותו ליד הציון הק' להעתיר בעד עם ישראל, החל הרבי לשאת חוליינו.

לקראת ראש־השנה תשנ"ג הסירו את ה"פירמידות" הקבועות בקיר המערבי, ובנו במקומן מעין חדר ומרפסת, כדי שהרבי יוכל להשתתף עם הציבור בתפילות, והציבור יוכל לראות את הרבי. בי"ד חשוון תשנ"ד הייתה הפעם האחרונה שהרבי יצא למרפסת זו.

"חומת אנ"ש"

במהלך שנת תשנ"ג יצא וועד הבניין בקריאה להתרמת קהל אנ"ש והחסידים למען בניית בית־המדרש הגדול, במסגרתו יזמו את מבצע "חומת אנ"ש".

מדובר בקיר מרכזי שהיה אמור לקום באולם הכניסה לבית־המדרש הגדול, בו יקבעו לוחיות עם שמות כל משפחות אנ"ש שתרמו ל"קרן הבניין" 770 דולר ומעלה, והגשימו בכך שאיפה לקחת חלק בבניית הבית שאורה יוצא ממנו לעולם כולו.

יו"ר קרן הבניין הרב יוסף יצחק הכהן גוטניק קיבל על עצמו גם להרים תרומה גדולה וגם לשאת בתפקיד מארגן המגבית, יחד עם חברי וועד הבניין.

לצורך זה הוקם משרד מיוחד שהתרכז בנושא "חומת אנ"ש", כשהרב לוי שי' שם טוב מונה כמרכז העבודה של צוות מיוחד שריכז את שמות אנ"ש בכל רחבי העולם, ותחת הכותרת "לכל אחד יש מקום ב־770, וכל המשפחה שייכת ל"חומת אנ"ש" שיגרו לכללות אנ"ש את המכתב הבא:

בקונטרס "בית רבינו שבבבל" אומר כ"ק אדמו"ר שליט"א, "מובן גודל הזכות דכל אחד ואחד מישראל להשתתף בגופו ובממונו (וכל המרבה הרי זה משובח) בבניית 'בית רבינו שבבבל' כהכנה לירידת והתגלות מקדש העתיד תיכף ומיד ממש".

עכשיו הזמן. היום יותר מאי פעם, עיני כל העולם נשואות אל 770 ואנחנו חייבים לדאוג לכך שהבית הגדול יהיה ראוי ליעודו הגדול. יחד עם הציפייה לבית משיח צדקנו מיד, והאמונה שבתי הכנסיות ובתי המדרשות שבגלות עתידים לעבור לארץ ישראל — אנו חייבים לעשות הכל כדי לשוות לבית הזה את המראה המתאים לאופיו המיוחד.

ההרחבה תגדיל את אולם בית־הכנסת בכחמישים אחוזים ואת שטח עזרת הנשים פי שלוש. יוסרו העמודים, יותקנו מושבים נוחים, יהיה ניתן לראות ולשמוע מכל רחבי בית־הכנסת ויהיו עוד הרבה שיפורים ושכלולים. בעזרתך, השלב הראשון יסתיים בסתיו הבעל"ט ואז ימשיכו השלבים הבאים בזה אחר זה עד הגימור המושלם.

על בית הכנסת לא אומרים "למטה"

פעם הכריז אחד הגבאים על ההתוועדות שתתקיים בב' אייר, לציון יום התייסדות צעירי אגודת חב"ד, והגבאי התבטא שההתוועדות תיערך "אונטן", כלומר בבית־הכנסת למטה.

לאחר מכן שאל הרבי את הרב גרונר, למה היתה הכוונה "אונטן"? ענה לו הרב גרונר: בית־הכנסת הנמצא למטה. על כך אמר הרבי: "אף א שול זאגט מען ניט 'אונטן'". [=על בית־כנסת לא אומרים "למטה"].

בע"ה גדול יהיה כבוד הבית הזה.

ההשתתפות של כל יחיד היא חיונית. הפרויקט יקום בעזרת תומכים מכל החוגים, אבל המקור העיקרי של תקציב הבנייה הוא מבפנים, מתרומת קהל אנ"ש.

בבית הגדול והמורחב ייבנה קיר מיוחד של חומת אנ"ש. על חומה זו יהיו חרותים שמות כל משפחות אנ"ש שתרמו $770 ומעלה לשיפוץ והרחבת הבית, בית רבינו שבבבל, שבקרוב מש יתחבר לבית המקדש השלישי וחומת אנ"ש תהיה מזכרת נצח לעולם ועד. עדות לאחדותם של כל החסידים. אתה בוודאי לא מוכן לוותר על הזכות החד פעמית הזו.

לצורך המגבית הזו הקים יו"ר קרן הבניין הרב יוסף יצחק הכהן גוטניק מטה מיוחד הפועל באמצעות נציגים במדינות שונות בעולם. הפניות האישיות נשלחו מכבר ואלפי מכתבים כבר נענו. הזמן קצר והמלאה מרובה. ועכשיו זו ההזדמנות שלך.

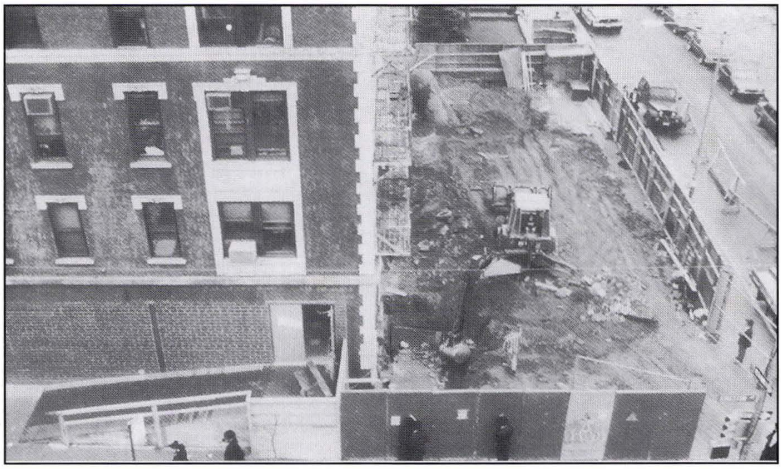
כדי להבטיח ששמך ושמות בני משפחתך יהיו חרותים על חומת אנ"ש, עליך להעביר את ההתחייבות עד ל"ג בעומר הבעל"ט. אנחנו הולכים לקראתך. קיימים ארבעה מסלולים של תשלומים וניתן לפרוס את התשלומים על פני שנתיים ימים. אנו מבקשים אפוא לפנות בהקדם אל הנציג באזורך ולמלא טופס התחייבות. במאמץ משותף ומאוחד נעמוד במשימה".

משרד "קרן הבניין" אף הפיק עלון מיוחד במספר שפות בנושא הבניין, כדי להדגיש את ייחודו וחשיבותו העליונה של מבצע "חומת אנ"ש". העלון מספר על מרכזיות 770 בחיי רבבות רבות של יהודים בכל רחבי העולם ובלבו של כל אחד ואחת מאנ"ש, ומסביר בהרחבה את הצורך הדחוף לבנות מחדש את הבית, בצורה מורחבת ומשוכללת.

בתקופה שלאחר מכן הורחב הצד הצפוני של ה'זאל הגדול', כתוצאה מביטול חדרי השירות שהיו במקום זה. כמו כן נבנתה קומה מתחת לשטח הכניסה ל'זאל הגדול' ובה מספר חדרים ואולמות. לצד זה הורחבו חדרי השירות השונים בבניין, לרווחת הקהל הגדול.

ועזכה זעהן זיך מיטן רבי'ן דא למטה

זה יותר מתשע שנים שרויים אנו בחושך רוחני כפול ומכופל, כאשר איננו זוכים לראות את מלכנו בעיני בשר, להשתתף עמו בתפילות בבית־המדרש הגדול ולשמוע את

ממראות עבודות ההרחבה ב־770

קולו הק׳ בהתוועדויות. הלב נצבט מכאב ומתמלא על גדותיו בגעגועים עזים כאשר חושבים על ימי האור המרוממים בהם הסתופפנו ב־770 בצל קדשו של הרבי, זכינו לשמוע את דיברות קודשו החוצבים להבות אש מעל בימת ההתוועדות ולחזות בזיו הדרתו בעבודת הקודש על בימת התפילה.

אך האמונה העזה המקננת בלבות החסידים, בתוככי כלל ישראל, כי ״קדושה אינה זזה ממקומה״, מעודדת את החסידים גם בימים קשים אלה של העלם והסתר נורא, ומדרבנת אותם להמשיך לנסוע ל־770, המקום בו עבד כ״ק אדמו״ר נשיא דורנו את עבודתו במשך יותר מיובל שנים, ולשאוב מהשהייה בבית חיינו — 770 — תעצומות נפש וכוחות מוגברים לחיזוק ההתקשרות לנשיא הדור.

קהל עדת חסידי חב״ד בעולם כולו מצפה ומייחל לרגע בו נזכה להתראות שוב עם כ״ק רבינו נשיאנו, נשמה בגוף, ומלך ביופיו תחזינה עינינו, וכלשונו הק׳ של רבינו ״ונזכה זעהן זיך מיטן רבי׳ן דא למטה אין א גוף ולמטה מעשרה טפחים, והוא יגאלנו״, ונזכה לקיום הייעוד ״והבית בהיבנותו״, כאשר ״עתידים בתי־כנסיות שבבבל שייקבעו בארץ ישראל״ — בבית־המקדש השלישי בתפארתו, שייבנה במהרה בימינו אמן.

בתבנית 770

בית אגו"ח 770
כפר חב"ד, אה"ק

ההוראה המפתיעה

היה זה ביום חמישי בלילה, ב' דראש חודש תמוז ה'תשמ"ה. הרבי קרא אל חדרו אחדים מחברי אגודת חסידי חב"ד, ובהם הרב בנימין גורודצקי, הרב מרדכי מענטליק, הרב משה פנחס כ"ץ, הרב חיים מרדכי אייזיק חודקוב, הרב שניאור זלמן גוראר', זכר כולם לברכה. בהמשך לדברים שאמר להם הרבי באסיפה זו בקשר לספרים מספריית אגו"ח, הוסיף הרבי ואמר שצריך לבנות בכפר חב"ד בית שייקרא "בית אגודת חסידי חב"ד, אהלי יוסף יצחק". הרבי אף אמר כי הוא ידבר על כך ברבים, בחג הגאולה י"ב תמוז הקרוב.

ימים אחדים לאחר מכן, בשיחת "יחידות" לאורחים שבאו לשהות במחיצת הרבי בי"ב תמוז, הורה הרבי להקים בכפר חב"ד נחלה לכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ, שתיקרא כמו ביתו שבניו־יורק — "בית אגודת חסידי חב"ד, אוהל יוסף יצחק ליובאוויטש". הרבי הורה שבבית זה ילמדו אברכי ה"כולל", ושתיקבע בו ספרייה שבה יהיו בין השאר כתבי רבותינו נשיאינו.

מיד לאחר קבלת ההוראה, הוכשר בכפר חב"ד מבנה זמני, שנקרא "בית אגודת חסידי חב"ד — אוהל יוסף יצחק ליובאוויטש", ואברכי ה'כולל' עברו ללמוד בו. במקביל, ערך ועד כפר חב"ד ישיבה מיוחדת ובמהלכה נבחר השטח עליו יוקם הבניין החדש, בתוך השטח המיועד להרחבת הכפר. דיונים מיוחדים נערכו גם לגבי צורת הבניין ולבסוף התקבלה ההחלטה, שבו זמנית הגיעה גם מהרבי עצמו, שהבית יוקם בצורת בניין 770 המקורי.

עוד נודע, כי לאחר התוועדות י"ב תמוז פנה הרבי אל מזכירו הרב בנימין קליין, הגיש לו תמונה של 770 והורה לו שהבית שעתיד לקום בכפר חב"ד ייבנה בדוגמת 770.

ועד כפר חב"ד היה צריך אפוא למצוא פתרון מיידי שיאפשר לבצע בזריזות את תהליך הבנייה. לשם כך נדרשה קבלת היתר בניה לבניין, כמקובל, וקבלת אישור מיוחד להפיכת הקרקע מקרקע חקלאית לכזו המיועדת לבנייה. אלא שכל הנוגעים בדבר, כמעט ללא יוצא מהכלל, לאחר ששמעו על מבוקשו של הרבי בהקמת הבית המרכזי המיוחד הזה — נעתרו באהדה למילוי הבקשה.

רק לאחר שנתקבלו כל האישורים המתאימים, ניתן היה להתחיל בהכשרת הקרקע. הרבי עמד על כך שלא ייעשה דבר, אפילו לא עיסוק בהכשרת השטח, עד לאחר קבלת כל האישורים החוקיים.

בהתוועדות שבת קודש פרשת ויחי תשמ"ו נתן הרבי בקבוק 'משקה' לרב אריה לייב קפלן [ז"ל], יו"ר ארגון הגג של מוסדות חב"ד בארץ הקודש, והורה לו שיחלק מה'משקה' לקהל הנוכחים במעמד הנחת אבן הפינה בכפר חב"ד.

הנחת אבן פינה

חצי שנה לאחר הוראתו המפתיעה של הרבי, ביום שלישי כ"ו בטבת תשמ"ו, נערך המעמד המרגש של הנחת אבן הפינה ל"בית אגודת חסידי חב"ד, אוהל יוסף יצחק ליובאוויטש", בהשתתפות אלפים מחסידי חב"ד.

מעמד הנחת אבן הפינה לבנין 770 בכפר חב"ד

חסידי חב"ד מכל רחבי הארץ באו בהמוניהם, כשההתרגשות הגדולה האופפת אותם נראית לעין. לא בכל יום מתרחש אירוע כזה — הקמתו של בית מרכזי לכל חסידי חב"ד בארץ, בתבנית 770, בארץ ישראל ובכפר חב"ד. בשעה 4:00 אחר הצהריים, כאשר המגרש הסמוך למקום הבניין הומה אדם, נפתח המעמד. את בימת הנשיאות פיארו בנוכחותם רבני חב"ד ואישי ציבור שבאו להשתתף במעמד מיוחד ויוצא דופן זה.

המעמד נפתח באמירת פרק פ"ד בתהילים, פרקו של הרבי, כאשר הרה"ח ר' דובער חן [ז"ל] קורא אותו בהתרגשות רבה והקהל אומר אחריו פסוק בפסוק.

ראשון הדוברים היה הרה"ג הרב מרדכי שמואל אשכנזי, רבו של כפר חב"ד, שעמד על החשיבות של בניית בניין יהודי על ידי הילדים, תינוקות של בית רבן.

בעקבות דבריו עלו לבימה ילדי התלמודי־תורה בכפר חב"ד שקראו את י"ב הפסוקים ומאמרי חז"ל שהרבי קרא לכל ילדי ישראל לשננם בעל־פה.

משתמו הדיבורים, החלו ריקודי השמחה. הקהל כולו השתלב במעגלי הריקודים ושמחת כולם היתה שמחה פנימית אמיתית.

גם בהנחת אבן הפינה התכבדו הילדים תחילה, ולאחר מכן זכו הרבנים והאישים השונים ליצוק את האבן שתהווה את הבסיס לבית מיוחד זה.

ושוב ריקודים שמחים ונרגשים, הפעם על התחושה הברורה כי מלאכת הבניין החלה, וכי במקום זה יוקם הבית שיהווה מרכז לענייני חב"ד בארץ.

חלקו השני של המעמד התקיים בבית־הכנסת "בית מנחם" בכפר חב"ד, אליו עבר קהל ההמונים עם תום הנחת אבן הפינה, שם התקיימה התוועדות חסידית מרוממת עד השעות הקטנות של הלילה. במהלך ההתוועדות חולק ה'משקה' שמסר הרבי בהתוועדות השבת לחלק במעמד הנחת אבן הפינה.

שחזור תוכניות הבניין

אולם רק לאחר סיום מעמד הנחת אבן הפינה, החל הסיפור האמיתי של בניית 770, בעיית תוכניות הבנייה. התברר שהתוכניות המקוריות של הבית אשר בניו־יורק אבדו ואינן, ולא נותרה ברירה אלא לשחזר את התוכניות לפי המבנה הקיים.

שני אדריכלים, חסידי חב"ד, נבחרו למשימה זו — ר' מרדכי שי' גורליק מנחלת הר חב"ד שבקריית מלאכי, ולהבחל"ח ר' אריה יקונט ע"ה מירושלים. ועד הכפר ביקש לשלוח אותם לניו־יורק לערוך את המדידות הנדרשות, אולם אז הגיעה הוראה מהרבי שהאדריכלים לא ייסעו לניו־יורק, שכן הרבי ביקש לחסוך ככל האפשר בעלויות הבנייה.

ואז אמר האדריכל ר' מרדכי גורליק, שאם כך הוא מוכן לנסוע על חשבונו. ואכן, ר' מרדכי טס לניו־יורק בחודש שבט ובילה ימים ארוכים במדידת הבניין, על כל חדריו ומבואותיו, וגם בצילומים אין סופיים. כחמש מאות תמונות צילם שם האדריכל גורליק, מבפנים ומבחוץ, מלמעלה ומלמטה.

למעשה, רק באמצעות התצלומים הללו ניתן היה לשחזר את הבניין. לפי הצילומים הללו נבנו הכתלים, החלונות, הפיתוחים השונים וכל השאר. לא אחת ניתן היה לראות את האדריכלים מחזיקים את התצלומים וסופרים את הלבנים כדי להגיע למידות מדויקות.

כך החלה מלאכת הבנייה. במקביל, נוצרה התעניינות בבניין 770 המקורי, בתולדותיו ובהיסטוריה שלו. ר' מרדכי גורליק האדריכל, שבדק את הבית עד לקרביו, אומר, "רואים מסגנון הבנייה של הבית שמי שבנה אותו השקיע בו הרבה נשמה". הבית שונה מכל הבתים הסמוכים אליו, הן באיכות הבנייה והן במורכבותה. "למשל", אומר האדריכל גורליק, "כל הלבנים בבתים הסמוכים בנויים בצורה ישרה ואחידה, ואילו כאן בחר האדריכל לבנות בצורה 'פראית', דבר הנותן תחושה מסוימת של הוד קדומים. בבניין עצמו יש פיתוחים ויציקות ייחודיים לבניין, יותר ממאה מטרים של ויטראז'ים ואין סוף פרטים קטנים וייחודיים".

התרגשות והתעוררות

אין פלא אפוא, שהידיעה כי בכפר חב"ד הולך ומוקם בניין תאום ל־770, העבירה גל של התרגשות בליבותיהם של חסידי חב"ד בארץ ובעולם. יהיה הסבר העניין אשר יהיה, העובדה היא שחסיד הבא לכפר חב"ד ורואה מולו את 770 מתנוסס בכל הודו והדרו — חש צמרמורת בליבו. בבת אחת הוא רואה בעיני רוחו את כל מה שבית זה מכיל בקרבו. הוא חווה מחדש את מה שראה ושמע וחש בבית זה, והוא מתחזק בהתקשרותו לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

במהלך הבנייה, ויותר נכון: לקראת סופה, ניתן היה לראות בכל שעות היום חסידים זקנים וצעירים, אנשים נשים וטף, שבאו לראות את ה"פלא". על פני כולם ניכרה התרגשות והתעוררות. לא אחת נראו חסידים קשישים עומדים לצד הבניין ומתרגשים עד עומק נשמתם.

בתחילת העבודה ביקשה מזכירות הרבי לגבש הערכה מהירה של כל עלויות הבנייה. לאחר חישובים שונים הגיעו אנשי ועד כפר חב"ד לסכום של כשבע מאות וחמישים אלף דולר. זמן קצר לאחר מכן הגיעה הוראה מהרבי: זהו סכום גדול מדי, ולכן יש לצמצם בהוצאות ככל הניתן, ומאידך — לבנות באופן הטוב ביותר.

לאחר שנערכו התוכניות הראשוניות, הוטלה המלאכה על הקבלן מר דוד מררי, בעליה של חברת "דומר". כאשר נאמר לו שהבניין צריך להיבנות בקצב מזורז, לא חלמו לא הוא ולא אנשי הוועד ששוחחו עמו, למה הכוונה. הוא, מצידו, התחייב להשלים את השלד עד י"א בניסן, פרק זמן של כשלושה חודשים, שהוא קצב די מהיר לפי המקובל בארץ.

ואמנם, לקראת י"א בניסן עמד השלד על תילו. ואז התעוררו בעיות חדשות. היה צורך להכין את התוכניות הרבות לפרטים השונים של הבית. היה צריך להחליט מהיכן יושגו הלבנים האדומות, ועוד כהנה וכהנה בעיות וקשיים. וכך נוצר מצב של קיפאון בבנייה שנמשך כחודש ימים.

"הרבי אמר, אז עושים!"

ואז, בהתוועדות ל"ג בעומר, נתן הרבי את ההוראה המפתיעה — להשלים את הבניין עד י"ב בתמוז!

המוני חסידי חב"ד שידעו מה כבר נבנה במקום ומה עדיין חסר, עמדו משתאים מול ההוראה, אך חשבו שמן הסתם אין הדבר בגדר בלתי אפשרי. אולם חברי ועד כפר חב"ד, ועמם הקבלן — הם לא ידעו את נפשם. לאחר חשבון מדוקדק, בניכוי ימי השבת, התברר כי נותרו רק שלושים ושלושה ימי עבודה. הם ידעו עד כמה רבה ומסובכת המלאכה, ולדידם נראה הדבר דמיוני לחלוטין.

אומר הרב מנחם לרר, שהיה אז יו"ר ועד כפר חב"ד: "כל מי שבא היום ורואה את הבניין, לא מעלה כלל בדעתו איזה נס קרה כאן. כל מי שדיברנו איתו לאחר שהגיעה ההוראה מהרבי, צחק ואמר בביטחון שאפילו בזמן משולש לא ניתן בשום פנים לבצע את הדבר, גם אם יעבדו יומם ולילה".

מוסיף הקבלן דוד מררי: "כשבאו אלי אנשי הוועד ואמרו לי שהרבי הורה לסיים את

בעיצומה של הבניה

הבניין עד י"ב בתמוז, לא ידעתי מה לומר להם. מצד אחד, הרבי אמר; מצד שני, ידעתי בביטחון הכי גמור שזה בלתי אפשרי. עבדתי לא אחת בקצב מהיר ומזורז, אבל זה אפילו לא היה קרוב למקרה שלנו. בעיניי זה היה ברור, שאפילו אם נהפוך את כל העולם לא יעמוד בניין מושלם בי"ב בתמוז".

באותן שעות נוצרה מבוכה לא קטנה ולבסוף נתכנס הוועד לישיבה מיוחדת, יחד עם הקבלן, ואז קמו בהחלטיות כמה מחברי ועד הכפר, ואמרו: "עד עכשיו יצאנו מהנחה שהדבר בלתי אפשרי. אבל הרי הרבי ציווה עלינו לבצע זאת. ואם כן, אנחנו מוכרחים להניח את חישובינו והערכותינו בצד, ולצאת מהנחה שבי"ב בתמוז הבניין אכן יהיה מושלם. עלינו רק למצוא את ה'איך' וה'כיצד'".

אומר הקבלן מררי: "זה היה רגע המפנה. הבנתי שמוכרחים להתחיל לעבוד — ויהי מה. הכנו אז לוח זמנים, ואני יכול לגלות, שכאשר הכנתי אותו צחקתי בלבי לא אחת. אבל הכנתי את לוח הזמנים, וביום שלישי, ג' בסיוון, התחלנו לעבוד בכל הקצב".

70־80 פועלים עבדו בבניין מדי יום ביומו בקצב מזורז. גם שעות הערב והלילה שימשו לא אחת לעבודה המאומצת.

ואז החל תהליך מעניין. אט אט נדבקו עוד ועוד אנשים בהתלהבות. ר' גרשון סודקביץ, חבר ועד הכפר שעזב את מפעלו ומסר את נפשו יומם ולילה לפיקוח על הבנייה ולארגון כל הדרוש לה, מחייך בהנאה כשהוא מתאר את התהליך: "בהתחלה כולם נשארים המומים. 'זה בלתי אפשרי', 'שכח מזה', 'אתם לא מציאותיים' — הם אומרים. ופתאום הם נדבקים בהתלהבות ומתחילים לעבוד בקצב מסחרר, כשחשוב להם לא פחות מאשר לנו להשלים את העבודה במועד".

ואכן, היו במלאכת הבניין הזאת אין ספור גילויים של מסירות־נפש, מצד אנשים שונים ומגוונים. מעין התלהבות קודש אחזה בכולם. אנשים שבמבט חיצוני מה להם ולענייני קדושה וחסידות, תפסו בדרך שלהם את חשיבות העניין ועבדו יומם ולילה, לא רק בשביל כסף, אלא מתוך תחושה עמוקה של חובה והזדהות עם הבניין ועם הרבי.

ניתן היה לשמוע שוב ושוב מפי אנשים שונים שהיו קשורים במלאכה, כי הם רואים בהשתתפותם בבניין זכות גדולה וברכה. לדבריהם, הקפידו הרבה יותר על דיוק, טיב, איכות ויופי של העבודה, מתוך הרגשה, שבבניין זה צריך להשקיע את הנשמה. קבלן עבודות האלומיניום נתבקש לספק את חומר הגלם מתוצרת מפעל ישראלי, אך החליט על דעת עצמו, ובמידה מסוימת על חשבונו, לייבא את החומר מבלגיה, בגלל איכותו המעולה.

אחד מקבלני המשנה גילה כי בדרך כלל אינו נוהג להניח תפילין, אולם כאשר התחיל לעבוד על הבניין הזה, הקפיד מדי יום ביומו להניח תפילין לפני העבודה. אתר הבנייה הפך מדי יום ביומו לתחנת 'מבצע תפילין' גדולה. אחדים מתושבי כפר חב"ד התייצבו בכל יום במקום והניחו תפילין לעשרות העובדים והמבקרים במקום. לא היה איש שסירב. הכל קיימו את המצווה בשמחה, ואפילו עיתונאים שבאו לסקר את הבנייה נענו ברצון לבקשה להניח תפילין.

ייעודו של הבניין לשמש מרכז להפצת תורה וחסידות התחיל אפוא להתגשם עוד במהלך הבנייה, והרבה נפשות התקרבו, מי יותר ומי פחות, אל מעיינות התורה והחסידות תוך כדי מלאכת הבנייה.

עבודה מסביב לשעון

מאז החל שלב הגמר של המלאכה בתחילת חודש סיוון, בבת אחת נהיה המקום הומה וסואן. עשרות מכוניות נעו הלוך ושוב בדרכי העפר המוליכות לאתר ועשרות פועלים עבדו בקדחתנות בכל פינה אפשרית בבניין. שיטת הבנייה במקרה זה היתה שונה לגמרי מהמקובל, וסדר הבנייה שובש לגמרי, שכן רק בדרך זו היה ניתן לעמוד במשימה.

כדי לחקות את הלבנים האדומות של הבניין, הוסב פס הייצור של מפעל "רעפי אופקים" לייצור הלבנים. מפעל זה ביטל את כל ההזמנות הקודמות שלו, הפסיק כליל את הייצור השגרתי במפעל, ועבד כחודש ימים רק על ייצור הלבנים האדומות, ואף זאת במסירות ובהתאמצות יוצאת מגדר הרגיל.

אחת הבעיות הקשות שעמדו בפני הבנאים היתה שיחזור התבליטים והעמודים המפותחים של הבניין. לצורך זה גויסו אמנים ביפו העתיקה, אף הם עבדו ימים ולילות כדי להשלים את העבודה. אומר אחד מהם: "כמו שאתם מבינים, אנחנו לא בדיוק אנשים בעלי רקע של אמונה. אבל קרה כאן משהו, שלמרות הרצון להיות מאופקים ולא להיגרר להתלהבות, הוא לא טבעי לגמרי. עבודה כזאת דורשת חודשים ארוכים, וכאן היא התבצעה במהירות בלתי משוערת. לאורך כל העבודה ראינו שהדברים מסתדרים הרבה יותר טוב מהרגיל. ראינו זאת על כל צעד ושעל וממש נכנסנו להתלהבות".

עוד אדם שהקדיש את כל כולו לבניין הוא מומחה לייצור יציקות. עבורו הקצה הוועד מבנה בכפר חב"ד, שהפך לבית יציקה שבו יצקו את תבניות החלונות, העמודים, התבליטים ועוד. אף הוא היה מלא התפעלות מהצלחת העבודה, חרף התנאים הבלתי מקובלים שבהם נעשתה.

לקראת סיום הבנייה, עבדו בבניין בעת ובעונה אחת כמאה וחמישים עובדים מכל המקצועות השונים. העבודה התבצעה סביב השעון: חלק עבדו בטיוח הקירות, אחרים התקינו את קווי החשמל, כאשר בצד אחר של הבניין כבר צבעו את הצבע האחרון. פנסי תאורה רבי עוצמה האירו את הבניין, ופועלים ומנופים עבדו בכל שעות היממה.

וכך, בערב שבת קודש, ערב י"ב בתמוז, הושלמה, פחות או יותר, המלאכה. עוד נותרו פכים קטנים פה ושם, אבל רובה ככולה של העבודה נסתיימה והבניין המרהיב נראה עתה בכל הדרו מתנוסס בכפר חב"ד.

אגב, התברר שהקצב המהיר של הבנייה לא רק שלא ייקר אותה, אלא אף הוריד את עלות הבניין בשיעור ניכר. תפוקת הפועלים עלתה, לא היו בזבוזי כסף וזמן ולא היה צורך באשראי לזמן ממושך. וכך חברו יחדיו גורמים שונים שגרמו להוזלה משמעותית במחיר.

הרבי משלם את עלות הבנייה

מוסיף ומספר הרב מנחם לרר: כשהחלה הבנייה והתחלנו לשלם לקבלנים, לספקים ולבעלי המלאכה, לא חשבנו כלל להגיש לרבי את חשבון עלות הבנייה ולבקש את הסכום המדובר. אמנם הרבי הודיע בהתוועדות כי הכסף עבור הבנייה מוכן לתשלום, אבל לא עלה בדעתנו לבקש כסף מהרבי עבור הבנייה. בדעתנו היה להסתדר בכוחות עצמנו על־ידי גיוס כספים...

למעשה, כעבור משך זמן מהבנייה באנו בדברים עם אחד מנגידי חב"ד וביקשנו ממנו שישתתף בהוצאות הבנייה. אדם זה שאל על כך את הרבי, והרבי ענה לו במפורש שאת כל הוצאות הבנייה הוא ישלם בעצמו. אז כבר לא היתה לנו ברירה אלא להגיש לרבי את חשבונות עלות הבניין. ואכן, הרבי שילם את כל הוצאות הבנייה, שהגיעו לסכום כולל של כשבע מאות אלף דולר.

לקראת השלמת הבניין, ביקש ועד הכפר למסור לרבי את מפתח בניין 770 החדש. לשם כך הוכן מפתח מהודר, והזכות למסור את המפתח נפלה בחלקו של ר' גרשון סודקביץ, חבר הוועד, שעמל רבות למען הבנייה. כמו כל צעד בבנייה, שאלו אנשי הוועד את הרבי בעניין, ושוב ביקש הרבי לחסוך בכסף ולא לנסוע במיוחד לניו־יורק לשם מסירת המפתח.

שמחה כפולה

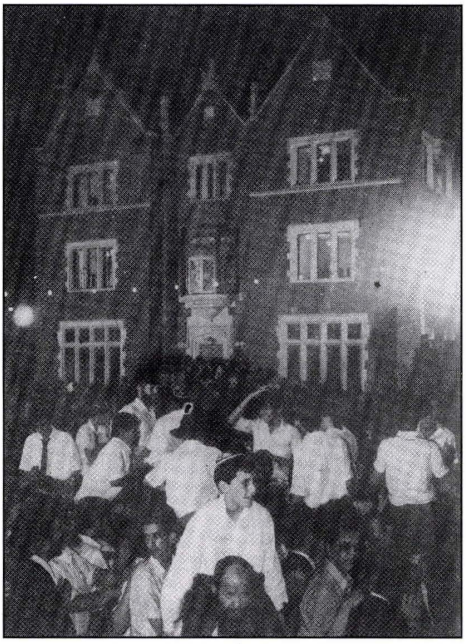
חגיגת חנוכת הבית של הבניין התקיימה ביום שלישי שהוכפל בו כי טוב, ט"ו תמוז

תשמ"ו. ימים מספר קודם לכן נתקבלה הוראתו של הרבי בקשר לחנוכת הבית ביום זה:

"לטלפן לועד כפר חב"ד שיחיו. אמירתי דחנוכת בית אהלי יוסף יצחק בכפר חב"ד בי"ב תמוז — הרי זה בשבת קודש, ויכריזו בשבת קודש על דבר זה בכל בתי כנסת דכפר חב"ד, ושהחגיגה בפועל תהיה בקיימא סיהרא באשלמותא יום ג' שהוכפל בו כי טוב".

קהל עצום, שנאמד לפי הערכות המשטרה ביותר מעשרים וחמש אלף איש, גדש את הרחבה הגדולה שבחזית "בית אגודת חסידי חב"ד, אוהל יוסף יצחק ליובאוויטש" בכפר חב"ד, בחנוכת הבניין החדש. חגיגת חנוכת הבית שולבה עם מעמד חגיגת הבר־מצווה המסורתית של בני הגיבורים הי"ד.

רחובות כפר חב"ד המו מתנועה עצומה של כלי רכב, כאשר ההמונים שנהרו לחגיגה הגדולה באו מכל שכבות הציבור, החל בחסידי חב"ד מכל הארץ שבאו בהתרגשות רבה לחזות ב"פלא" הגדול, כאילו הורד 770 מן השמים ונקבע בכפר חב"ד, וכלה באישי ציבור ו"עמך" שבאו לשמוח עם חתני בר המצווה ועם חסידי חב"ד ביום חגם.

השמחה הגדולה בחנוכת הבית

גם האורחים, מכל שכבות הציבור, לא הפסיקו להתפעל מהבניין האדיר ומהקצב המהיר שבו נבנה, ואף הם חשו, כי בכך מתהדק יותר הקשר שלהם עם כל מה שקשור ברבי, איש איש כהבנתו ולפי "פרשנותו"...

החגיגה נפתחה בהקראת מברקו של המיוחד של הרבי לחתני המצוות, על־ידי הרב ישראל לייבוב [ז"ל], יו"ר צעירי אגודת חב"ד, שנשא שנים רבות בעול המפעל הכביר הזה.

הרב מרדכי שמואל אשכנזי, רבו של כפר חב"ד, פתח את שורת הנואמים והמברכים. בדברים נלבבים ועשירי תוכן הסביר הרב את המשמעות של הקמת "בית אגודת חסידי חב"ד" בכפר חב"ד, וקישר זאת לחגיגת הבר־מצווה ולאחדות עם ישראל.

לאחר ברכת שגריר ארה"ב בישראל, הביא את ברכת כפר חב"ד, יושב ראש הוועד הרב מנחם לור, שהביא גם את ברכתו של הרבי לחגיגה. בשיחת־קודש שהושמעה לילה קודם לכן לפני האורחים שהגיעו אליו לי"ב בתמוז, התייחס הרבי גם לחנוכת הבית של הבניין החדש בכפר חב"ד.

והנה הגיע הרגע המרגש של חנוכת הבית באמצעות קביעת המזוזה בפתחו. בקביעת המזוזה כובד הראשון לציון, הגאון המקובל הרב מרדכי אליהו שליט"א. בהתרגשות רבה ניגש הרב אליהו אל פתח הבניין, כאשר התרגשות דומה מציפה את כל קהל ההמונים שצפה בנעשה. בקול נרגש ורוטט בירך הרב את הברכה ו'שהחיינו' וקבע את המזוזה בפתח הבניין.

הרב הראשי היה נרגש ביותר. לפני שניגש לקביעת המזוזה בפתח הראשי, נכנס הרב אל הבית פנימה כשהוא חוזר ומתאר בחום ובערגה את תחושתו בעת ביקוריו אצל הרבי. לאחר קביעת המזוזה יצא הרב הראשי בריקוד נלהב עם חסידי חב"ד בפתח הבית, וגם קהל ההמונים פרץ בשירה ובריקודים לצלילי השיר והבקשה: "אנו רוצים משיח עכשיו".

ושוב ברכות מפי שרים ואישים נוספים. אחד האורחים, נציג הרמטכ"ל תת־אלוף בני דקל, ששמע מהנואמים שקדמו לו את סיפור הבנייה, אמר: "עברתי מלחמות רבות בהם נחלנו ניצחונות רבים, אולם במבצע כזה של הקמת בניין מפואר ומורכב כל כך תוך חודשיים, גם אני לא הייתי מצליח"...

בריקוד סוער ונלהב הסתיים המעמד המיוחד והמרגש שפתח את ייעודו של "בית אגודת חסידי חב"ד, אוהל יוסף יצחק ליובאוויטש" — להפיץ אור תורה וחסידות בכל הסביבה.

מרכז להפצת המעיינות

770 אשר בכפר חב"ד אכן מהווה במשך טו"ב שנות קיומו אבן שואבת להמוני חסידים ו"סתם" עמך בית ישראל. מגיעות לכאן קבוצות מאורגנות ומגיעים לכאן יחידים ביוזמתם האישית. בעיצומו של יום בהיר, תוכל לראות יהודים מכל החוגים והמעמדות עולים אל הבית — מי כדי להתעורר מחדש ולהיזכר ברגעים מרגשים בהם היה במחיצתו של הרבי, מי כדי לשטוח בקשה ותפילה בסמוך לחדר הבנוי בתבנית חדרו הק' של הרבי, ומי כדי להציץ סתם כך מקרוב על הבית שהוא נחלתו האישית של נשיא הדור.

מאגפיו השונים של הבית, אשר בשלושת קומותיו ובקומת המרתף שלו, מתנהלת פעילות ענפה, מסועפת ומגוונת, המקיפה את מכלול שטחי העשייה והפעילות החב"דית בתחומי הפצת היהדות והפצת המעיינות חוצה — החל מענף ההוצאה לאור והמו"לות החב"דית, דרך משרדים חשובים של הגופים העומדים בניהול המוסדות החב"דיים המרכזיים ועד לספרייה יהודית־חסידית רחבת ידים. כל זאת, לצד "כולל אברכים" לאברכים מצוינים הפועל במקום מאז הקמתו, כהוראת הרבי. וכמובן, בבית הזה נערכות התוועדויות רבות משתתפים, מהן יוצאים החסידים בכוחות מחודשים להמשך עבודתם בשליחות הרבי נשיא דורנו.

בית חב"ד 770
קליפורניה

"שביעות רצון גדולה"

בשנת תש"מ אירעה, לא עלינו, שריפה בבית חב"ד המרכזי בלוס אנג'לס. במקום התרחש אסון כבד, ושלושה יהודים מבאי בית חב"ד נספו. הבית שנשרף נבנה בשנת תשכ"ו, והוא ידוע כ"בית חב"ד" הראשון שהוקם בעולם.

הרב שלמה קונין

זמן קצר לאחר השריפה הגיע מענה מהרבי אל הרב ברוך שלמה שי' קונין, השליח הראשי לקליפורניה, שתוכנו כי "אחרי שריפה מתעשרים". הרבי אף צירף המחאה על־סך 18,000 דולר עבור בניין חדש לבית חב"ד.

ואז עלתה הצעה לבנות בית בדוגמת בית חיינו 770. תוך כדי גיבוש הרעיון היו שהעלו סברות שונות לשלילה, בעוד שאחרים צידדו ברעיון וכל אחד העלה נימוקים לכאן ולכאן.

הרב קונין הפנה את ההתלבטות לרבי באמצעות הרבנית חיה מושקא נ"ע, והמענה היה: "מען איז זייער צופרידן אז ס'איז דא א ליבשאפט צו דעם טאטנ'ס שטוב" [=יש שביעות רצון גדולה מכך שיש חיבה לביתו של אבא].

בעקבות המענה הזה התחילו בבניית הבית במרץ רב.

בניין 770 משמש כיום כמרכז חב"ד בחוף המערבי של ארה"ב. בבניין ממוקמים המשרדים הראשיים של חב"ד בקליפורניה, ישיבה ומכון לסמיכה, וכן מופעלות בו תוכניות יהודיות לסטודנטים מאוניברסיטת UCLA.

עם הזמן תפס הבית את מקומו ככתובת מרכזית לכל עניין יהודי בלוס אנג'לס. הבית מהווה מוקד לפעילות החב"דית בעיר הגדולה, ויהודים רבים מכל החוגים נכנסים אליו תדיר לשאת תפילה, לומר פרק תהילים ולכתוב פ"נ לרבי.

אכן, המקום הוא הכתובת לכל עניין יהודי במלוא מובן המושג.

"בית מנחם" 770
איטליה

השתלשלות עניינים מופלאה

בניין 770 שבמילאנו, איטליה, הוקם ביוזמת רבה של מילאנו ושליח חב"ד הראשי בעיר, הרב גרשון מענדל שי' גרליק.

תכניות הבניין הוצגו בפני הרבי בקיץ תנש"א, ונתקבלו בשביעות רצון ניכרת.

על השתלשלות עניינים מופלאה שקדמה לבניית הבית, מספר הרב גרליק:

הרב גרשון מענדל גרליק

בשנת תש"נ נוצר קשר ביני ובין אדם מסויים במילאנו, שהביע את התעניינותו ביהדות ורצונו להתגייר. אביו של אותו אדם הנו יהודי, והוא חש צורך ורצון לבוא בקהל ישראל. לאחר תקופה של הכנה, הגיע אותו אדם לארצות־הברית, במטרה להשתלם מספר חודשים ביהדות ובהלכה לקראת גיורו. בכ' מנחם־אב תש"נ הייתי יחד עמו אצל הרבי, ובמשך היום הזדמן לו לעבור לפני הרבי. הוא אמר לרבי כי הוא הגיע ללמוד בארה"ב אודות היהדות, וכי הוא אמור להתגייר בעוד חודשים מספר. הרבי הגיב מיד כי דבר טוב אין לדחות, ועליו להשתדל לערוך את הגיור בהקדם. כעבור זמן קצר נימול האיש והתגייר כדת וכדין, ונקרא שמו "לוי יצחק" על שם אביו של הרבי.

אדם זה, שזכה ליחס מיוחד מהרבי, היה חבר עיריית מילאנו, והוא סייע לרב גרליק בכל מהלך הבנייה ובהשגת האישורים המיוחדים שנדרשו להקמת בניין יוצא דופן זה בנופה של מילאנו.

הבנייה ארכה מספר שנים. חנוכת הבית נערכה בהשגחה פרטית ביום שלישי ה' תמוז תשנ"ד, בתוך ימי ה'שבעה' להסתלקות כ"ק אדמו"ר זי"ע, ונקרא שמו "בית מנחם".

AT 31213

הרב גרליק מספר כי בניית הבית היתה כרוכה במאמצים מיוחדים. עיריית מילאנו חוקקה חוק עזר עירוני המחייב את האזרחים לעצב את חזיתות הבניינים בתפיסה אדריכלית המבטאת את אופייה האיטלקי של העיר, אך למרות זאת התירה עיריית מילאנו לשמור על חזיתו המקורית של הבניין.

משיח יגיע דרך מילאנו

ומעניין לציין: רעייתו של הרב גרשון מענדל גרליק, הרבנית בתיה גרליק, ביקרה לפני כשלושים שנה בחצרות קדשנו ונכנסה אל הרבי ליחידות. בסיום היחידות, אמר לה הרבי: "משיח וועט קומען — אדער פריער דורך מלבורן אדער דורך מילאנו" [=משיח יבוא תחילה דרך מלבורן או דרך מילאנו]. כשהרבנית גרליק סיפרה זאת לבעלה הרב, עלה במחשבתו הרעיון כי מכיוון שמשיח עשוי להגיע דרך מילאנו, ראוי אפוא שיהיה בעיר בית מיוחד שיתאים לקבל את פניו...

"בית מנחם" במילאנו משמש כיום כבית חב"ד מרכזי ומפואר ממנו מתנהלת פעילות נרחבת בכל תחומי הפצת היהדות והפצת המעיינות חוצה, ומכין את יהודי מילאנו לקבלת פני משיח צדקנו בקרוב ממש.

בית חב"ד 770
אוסטרליה

השגרירות של 770 באוסטרליה

מעמד הנחת אבן הפינה לבית־חב"ד 770 — במלבורן, אוסטרליה, נערך ביום ראשון כ"ג חשוון תשנ"ח, בראשות רבנים חשובים מאוסטרליה ומרחבי העולם, ובהשתתפות יותר משבע מאות מיהודי מלבורן. אורחי הכבוד היו הרב הראשי לאנגליה, הרב ד"ר יונתן סאקס, שהגיע במיוחד לכבוד האירוע, וראש העיר מלבורן מר אלן גרוסברד, שתרם רבות להשגת הרשיונות הנחוצים להקמת מבנה כה יוצא דופן בלב מלבורן.

את המעמד פתח וניהל השליח הרב מרדכי צבי ליברוב, שהזמין אל דוכן הנואמים את הנגיד הרב יוסף יצחק הכהן גוטניק, יוזם ומקים הבניין.

הרב גוטניק דיבר ברגש על הזכות שנפלה בידו, כמי שעומד בראש ועד הבניין של בית חיינו 770, לממש את חלומו לבנות גם באוסטרליה בניין 770. בציינו ש'770' בגימטרייה 'פרצת', אמר: "זה היה בעצם המוטו של הרבי והדרכתו לכל אחד מאתנו, להביא ולהפיץ את דבר ה' לכל קצווי תבל, כולל אוסטרליה הרחוקה; ואנו מקווים שזה יהיה גם המוטו והמסר של 770 זה, שיהיה בית אלוקים בו נוכל לגדל את ילדינו בדרך הנכונה בתקופה קשה זו.

"עבורי זהו רגע מאוד מרגש, זכות גדולה היא לי, כמי שזכה להיות יו"ר ועד הבניין של 770 המקורי, שיש לי את האפשרות לבנות גם כאן 770 — כמו בלוס אנג'לס, איטליה וכפר חב"ד".

אורח הכבוד, הרב הראשי לאנגליה הד"ר יונתן סאקס, השמיע מסה מאלפת על משמעות הנחת אבן הפינה: "אמרו חז"ל שלעתיד לבוא עתידים בתי כנסיות ובתי מדרשות שבחוץ לארץ להיקבע בארץ ישראל. יש מושג שנקרא "שגרירות", מקום מיוחד בכל מדינה בעל מעמד לגלי יוצא דופן. כן הדבר, להבדיל, גם ביחס לבית־כנסת. כל בית־כנסת הוא שטח נוסף של ירושלים, אלא שבינתיים הוא נמצא כאן. בכל הדורות, כשיהודים היו נכנסים לבית־כנסת, הם ידעו תמיד שהם בבית, מאחר שכל התפילות פרחו ועלו ונתמזגו בירושלים.

"בית־כנסת מיוחד זה שיוקם כאן הוא, למעשה, לא רק חלק מירושלים אלא גם חלק

ממקום נוסף מיוחד במינו — 770 איסטערן פארקווייי, הבית של המנהיג היהודי הגדול ביותר של דורנו. היכן שגדולי הדורות נמצאים — זוהי ירושלים שלנו! לרבים מאיתנו — שהיתה להם הזכות להכיר את הרבי והם נמנים על תלמידיו — '770' היה ירושלים שלנו בדורנו!"

"חלק קטן מ'770' יועבר מעכשיו למלבורן, ויהווה מקור של חיות והשראה לכל מתפללי בית־הכנסת החדש ולכל אלה שחושבים על אותו אדם גדול ועל העבודה שהותיר לנו להשלים".

את החפירה של הרבי

שעת הנחת אבן הפינה בפועל הגיעה. המנחה ציין כי בתור אבן הפינה ישתמשו היום בשתי אבנים בעלי חשיבות מיוחדת — אבן אחת מ־770 ה'אורגינלי' בניו־יורק, ואבן נוספת מעיר־הקודש חברון.

הנחת אבן הפינה באת החפירה שהרבי השתמש בו

להתרגשות מיוחדת בציבור גרמה הידיעה המפתיעה, כי את החפירה בו יניחו את אבן הפינה ל־770 האוסטרלי הוא זה שהרבי השתמש בו בכבודו ובעצמו במעמד הנחת אבן הפינה לבית רבינו בשנת תשמ"ח.

הכול קמו ועמדו מסביב לבור בו יונח היסוד לבניין, והרב יוסף יצחק הכהן גוטניק הניח את אבני הפינה. לאחר מכן הוזמנו רבנים ואישי ציבור

להשתתף גם הם בהנחת היסוד על ידי כיסוי האבנים בעפר.

במשך שעה ארוכה, לקול צלילי התזמורת, חגגו הנוכחים את האירוע ההיסטורי ואת ראשית הבניין המיוחד שיצא לדרכו.

"הולכים ל־770" באוסטרליה

חגיגת חנוכת הבית ל־770 שבאוסטרליה נערכה ביום ראשון כ"ג מנחם־אב תשס"א. כבר ביום חמישי שקדם למעמד הגדול, החלו האורחים הנכבדים לזרום למלבורן מקהילות אוסטרליה ומחוצה לה כאחת. הרבנים והעסקנים שבאו מקרוב ומרחוק נראו בבתי המלון, הלכו ברחובות ביחידים ובקבוצות, ומפי כולם נשמעה האמירה המשותפת: "הולכים ל־770". ליותר מזה לא היו צריכים כדי שאיש איש ידמה לעצמו שאכן הגיע ל־770, ליובאוויטש שבליובאוויטש. אך הפעם היה המדובר ב־770 התאום, זה שבאוסטרליה. ה"שלום עליכם" הלבבי, החיבוקים, הטפיחות ואחוות החסידים שנראו במעמד חנוכת 770 שבמלבורן, אכן הזכירו בהחלט את האווירה הייחודית שזוכים לה חסידים הנאספים בבית־חיינו, 770.

יום ראשון לפני הצהריים, כ"ג מנחם־אב. בניין 770 החדש מלא יהודים מכל רחבי אוסטרליה וארצות העולם. הכניסה ל"770" היתה קשה בשל סדרי הביטחון המחמירים, אבל מי שהצליח להיכנס לאולם, בא על שכרו יותר מכפי שציפה. מבפנים, בניין 770 מרהיב ביופיו, והיה זה אך טבעי לראות פתאום אנשים נעצרים, מביטים סביב ומתקשים להסתיר את רגשותיהם. פה ושם ראית קבוצה של זקני אנ"ש בעיניים בורקות מדמעות; פה ושם שמעת מפיהם אותו משפט בניסוח זה או אחר: "וכי דבר פשוט הוא?! — 770 אפילו בתחתון שאין תחתון למטה הימנו"...

פתח את המעמד הרב גוטניק עצמו, מקים ובונה הבית, ב"שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה", והוסיף: "חנוכת הבית של בית חב"ד 770 באוסטרליה, מהווה תפנית חדה ומהותית בהפצת המעיינות חוצה בעולם כולו. כולי תקווה שבית זה אכן ימלא את ייעודו, ובדומה ל־707 המקורי יהיה בית תורה, עבודה וגמילות חסדים, ובעיקר — מעוז שממנו נצא ל'כיבוש' אוסטרליה, כדי לעשות גם יבשת זו מוכנה לביאת המשיח.

מעמד חנוכת הבית. בתמונה נראים משמאל לימין: הרב חיים גוטניק, מר סטיב בראקס, מר קים ביזלי, מר בנימין נתניהו, הרב בנימין קליין, הרב יוסף יצחק הכהן גוטניק (נואם).

"אני מקווה ומתפלל להשם שמודל זה של 770 יהיה מרכז משגשג של פעילויות לכל הקהילה היהודית".

מזכירו של הרבי, הרב בנימין קליין, קרא את פרקו של הרבי, ולאחר מכן הוזמן השליח הרה"ח הרב יצחק דוד גרונר, מראשוני שלוחי הרבי לאוסטרליה, לקרוא את פרק ל' בתהילים, "מזמור שיר חנוכת הבית". לאחר דברי הברכה והתפילה, הוזמנו לדוכן ראש ממשלת מלבורן מר סטיב בראקס וראש האופוזיציה הכללית באוסטרליה מר קים ביזלי לשאת דברים.

"בן יכבד אב". הדובר הבא שהוזמן לדבר היה הגה"ח הרב חיים גוטניק [ע"ה] שנאומו הותיר רושם עז על כל הנאספים.

בין האורחים בכל ימי חנוכת הבית, בלט ראש ממשלת ישראל לשעבר מר בנימין נתניהו, ועתה ציפה הקהל בדריכות למוצא פיו. דבריו הנחרצים בנושא ביטחון העם בישראל התקבלו בתשואות של אהדה רבה מצד כל הציבור שנאסף לכבוד חנוכת הבית.

הציבור ממאן ללכת. בעודם מהלכים כה וכה בתוך הבניין וסביבו, ממשיכים את

החוויה עוד רגע ועוד שעה, שח את לבו לפני חבריו אחד מתלמידי המכון לסמיכה במלבורן: "כשהייתי עובר ליד 770 הנבנה, הייתי נזכר במראה הרבי עומד בפתח 770 ומלווה את היוצאים ל'תהלוכה'. באותם רגעים ידענו שיעברו כמה שעות עד שנחזור לראות את הרבי, אבל נפנוף ידו של הרבי לא הותיר ספקות — 'ממשיכים הלאה' — תמיד ממשיכים. והיום, עם חנוכת הבית הגדול והמפואר הזה, התחושה הזו הלכה והתעצמה. אנחנו בטוחים שעוד מעט קט נשוב ונתראה עם הרבי בגאולה השלמה".

בית חב"ד המרכזי 770 ברזיל

בניין יוצא דופן

בלבה של שכונת זא'רדם־אמריקה, אחת השכונות היוקרתיות של ס' פאולו בירת ברזיל, בין הבניינים הצפופים והמהודרים, עומד בניין יוצא דופן במראהו: בית־חב"ד המרכזי של ס' פאולו, שנבנה במתכונת בית רבינו 770, והצטרף לפני כשנתיים ל"אחיו" הבכורים בניו־יורק, בכפר חב"ד, בקליפורניה, באיטליה ובאוסטרליה.

היוזמה המבורכת הייתה של הרב שבתי אלפרין, שליחו הראשי של הרבי לברזיל, שהגיע אליה לפני יותר מארבעים ושתיים שנה. בעשרות השנים בהם פועל הרב אלפרין בברזיל, התרחבה הפעילות של מרכז חב"ד בשכונת זא'רדם־אמריקה, בה מתגוררת עיקר הקהילה היהודית בס' פאולו, ומבנה בית־חב"ד ובית־הכנסת שבו, כבר היו צרים מהכיל את הפעילות המתרחבת והולכת.

כאשר הוחלט על הקמת בניין חדש לפעילות, היה זה אך טבעי שהבניין ייבנה בתבניתו של בניין 770, הבניין ממנו יוצאת אורה לעולם כולו.

בניית בית חב"ד המרכזי, המוכר גם בכינויו "מרכז היכל מנחם", ארכה כשש שנים, החל משנת תשנ"ו, כאשר אחת לשנה או שנתיים נחנכת ומושלמת קומה נוספת או אגף נוסף בבניין. כך, עד ליום הבהיר י"א ניסן תשס"ב. ביום זה, יום הולדתו המאה של נשיא הדור, נחנך הבניין המושלם במעמד חגיגי ובהשתתפות רבים מיהודי ס' פאולו, רבני העיר ונציגי הקהילות היהודיות השונות, לצד אישי ממשל נכבדים, בהם שר החינוך של ברזיל ונציגי העירייה.

השגחה פרטית מופלאה

הבנייה עצמה הייתה רצופה השגחה פרטית מופלאה. בשטח שיועד לבנייה עמד לפני כן בניין שנבנה לפני כארבעים שנה, שהשתרע על פני 1,300 מ"ר. תוכניתו של הרב אלפרין להרוס את המבנה הישן ולבנות במקומו בניין בן 2,000 מ"ר, הייתה צפויה להיתקל בסירוב מוחלט מצד מועצת העיר. הרב אלפרין ואנשיו היו מודעים לכך שעיריית ס' פאולו אינה מאשרת כלל תוספות בנייה במרכז העיר.

אולם, כשבדקו ברישומי העירייה התברר שלמרות שהבניין הוא אכן בן 1,300 מ"ר,

הרי שבמשך 40 שנה שילמו בעלי הבניין מיסי ארנונה עבור שטח של 2,000 מ"ר, בדיוק בגודל השטח המתוכנן לבניית 770. מובן שלאור נתונים אלו העירייה נתנה אישור מיידי לבנייה זו.

עובדה מעניינת נוספת היא שכאשר בעל השטח והבניין, סוחר מכוניות ממוצא ערבי, שמע על ייעודה של הקרקע שבבעלותו, הוריד את מחיר הקרקע עד קרוב למחצית מערכה האמיתי, ובנוסף לכך אף תרם מכונית מבית המסחר שלו להגרלה שנערכה בקרב התורמים לבניית הבניין...

הרב שבתי אלפרין

7 קומות של פעילות

הבניין החדש, השוכן בין הרחובות "חב"ד" ו"מעלו־אלווס", מתנשא כיום לגובה של חמש קומות, כאשר שתי קומות נוספות נמצאות מתחת לפני האדמה. בקומה התחתונה פועלים מקוואות טהרה משוכללים ומפוארים, ובהשגחה פרטית התגלו בעת חפירות היסוד לבניין לא פחות מ־12 מעיינות מים, כך שמקוואות הטהרה בנויות ממש מעל מעיין מים חיים.

בקומת הכניסה שוכן בית־כנסת מרכזי בן מאות מקומות ישיבה, ובשאר קומות הבניין ואגפיו מתקיימת פעילות ערה ותוססת המקיפה את כל תחומי היהדות בס' פאולו ובברזיל כולה — מרכז לפעילות השלוחים, משרדי ארגון "צבאות ה'" בברזיל, בית־דין מרכזי, מרכז לכשרות וסופרות, מערכת העיתון "חב"ד ניוז", ספרייה לספרי יהדות ולקלטות תורניות לצד מרכז הקרנה לסרטים של הרבי, מטבח המספק מידי יום אוכל לנזקקים, ועוד.

לצד כל זאת, מתנהל בבניין מגוון של פעולות בעניני יהדות לאלפי יהודי העיר, הפוקדים את בניין 770 הברזילאי מדי יום ומתקרבים דרכו לרבי ולדרכה של ליובאוויטש.

בית רבינו 770
ירושלים

בצלמו כדמותו

לפני רגעים אחדים הילכו הרגליים בלב רחוב ירושלמי במעלה רכס מיתמר. עתה, עת פוסעות הן על מפתן 'החדר', כמו ניתרו באחת מרחק אלפי קילומטרים, אל לב קודש־הקודשים, היכלו של הרבי.

ההתרגשות הספונטנית מוצאת את ביטויה בשיתוק. ברגעים הראשונים נעתקות המילים מהפה ורגלי המבקר נותרות מסומרות על מקום עומדן. בבת אחת ניתק כל היקום, כל הווי החולין וטרדות היום והשעה לטובת הישאבות אל הקודש. המעבר הוא חד וישיר, מבלי שפרוזדור יוליך את הנכנס אל תוך החדר ויעניק לו שהות לסידור מחשבותיו ורגשותיו לקראת הפסיעה אל תוכו. דווקא משום כך, מתעצמת תחושת ההפתעה וגובר האלם.

כל מילה שאמורה לבטא תעתיק, דגם או מודל עשויה רק לגמד את העוצמה הנגלית בפני כל מי שזוכה לעמוד בפתח 'חדרו של הרבי' — גולת הכותרת של '770', בית

העתק "חדר הרבי" שנבנה בבית רבינו 770 בירושלים

רבנו בירושלים עיר הקודש. ארבע האמות הקדושות הללו שמהן הושתת כל העולם כולו משך עשרות שנות נשיאותו הקדושה של הרבי, שוכפלו על כל מרכיביהן והועתקו לכאן, ללא חסר או יתיר.

אין כאן, בתוך כל החלל הזה, פרט או פריט שאינם זהים למקור. רצפת העץ האותנטית הבלעדית לחדרו של הרבי; התקרה על צבעה הלבן־צהבהב; ריקועי העיטורים, מלאכת מחשבת, במרומי הכתלים בתכלית הדיוק והסיתות; תבנית החלונות ותריסי הוילונות הצמודים להם שהוד של מסתורין אופף אותן תדיר למביט מבחוץ המרהיב עוז לשער, להעלות על קצה מחשבת דמיונו, בדל של ניחוש, מה מתרחש עתה בקודש פנימה; אפילו מנורת המתכת השחורה במרכז החדר שמפיקה הילת אור צהוב על פני 'גן עדן העליון' תלויה במרכזו.

מימין הנכנס, מרטיט את נימי הנפש מחזהו של הכיסא בצלמו ובדמותו של הכיסא עליו ישב הרבי ובו קיבל ליחידות רבבות יהודים מכל קצות הקשת. לפניו ניצב השולחן העשוי כולו בעבודת יד דייקנית כשעליו מדף הזכוכית המלפף את דף השולחן. אל הכתלים צמודים ארונות המדפים עמוסי ספרי הקודש.

מה נורא המקום הזה. אין זה כי אם בית אלוקים. כזאת היא תחושת האמת הנצרבת בעור הבשר של כל מי שחוצה את המפתן אל תוך החדר.

שני עברים, חזית אחת

עצם השילוב בין שכונת רמת שלמה בירושלים לבין '770' נחשב בעיני כל מי שצמד המילים הללו מגיע לאוזניו, כבלתי נתפס. מידה רבה של עוז רוח נדרשה על מנת להוציא את החלום הזה לבר קיימא. חלום שלאחר הגשמתו נראה כה טבעי, מתבקש: '770' ברחוב האדמו"ר מליובאוויטש — בית שמגדלים בו תורה, תפילה וגמילות חסדים, עורק חיי שמנה וסלתה של קהילת חב"ד בירושלים.

חזיתו המרשימה והייחודית של בית ה' המפואר, ניבטת משני עבריו בו־זמנית. המראה הכובש והבלתי שגרתי בעליל של חזית '770' מקדם בכל שעה את רבבות תושבי השכונות החרדיות בעיר הקודש כמו את המוני החולפים במערכת טבעות הכבישים המחברות בין צפונה של הבירה לשכונות ויישובי הפרוזדור שלה. בד בבד,

הבאים בשערי הבית הגדול והקדוש, מוצאים עצמם משתהים־משתאים, בכל פעם מחדש, מול תבנית מדויקת להפליא של חזית בית רבנו.

אבני הלבנים שנבחרו ללפף בהן את הבניין אינן רק דומות או מזכירות את האבנים המקוריות אלא זהות לחלוטין לאבנים שמהן נוצק בית רבנו. רק טביעת עין חדה של בעלי מקצוע יכולה להבחין בהרמוניה הצבעונית המרכיבה כל אחד מהאבנים. ארגמן ייחודי שצבעי חום־אדמה, אדום, לבן ושחור מזוגים בו. אלו מקרינים על המבנה ההדור כולו אותנטיות בהתגלמותה. הדיוק המרבי נשמר בכל סורג ובכל עקמת של עיטור מריבועי החלונות המדויקים וראשי ה'מגדלים' בראש הבניין, עד מרכיביו המקוריים של צינור המרזב המשתלשל לכל גובהו.

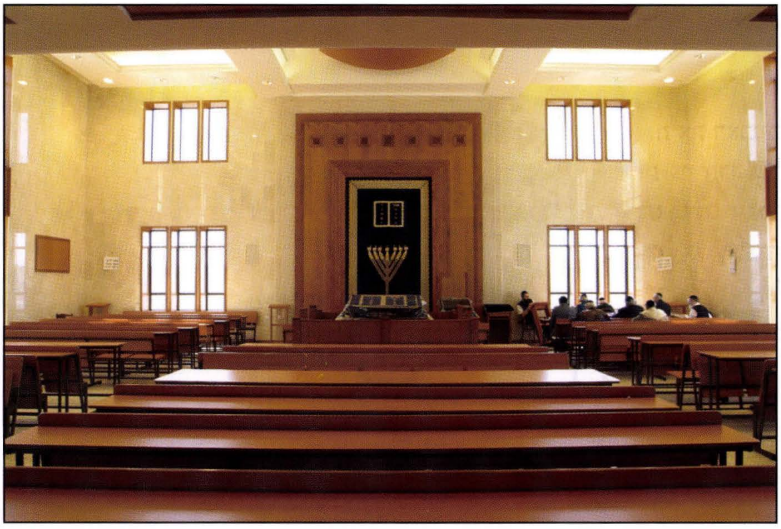
עם הכניסה, משמאל חדר המבוא שנשמר במתכונתו, ניצבת לכל גובה הקיר, תמונת ענק של הרבי יוצא מפתח '770'. מראה פניו השוחקות של הרבי על רקע הבית, נראה כאן, במקום הזה, כמשאלת תחינה לבוא היום בו יקיצו וירננו שוכני עפר ומלך ביופיו ובמשכנו תחזינה עינינו.

בבית־המדרש הענק המאכלס את מרבית שטחו של המבנה, שולט הדר בוהק השמור ליוקרתיים שבבתי המקדש־מעט בתבל כולו. פרוכת ארון הקודש שבמרכז, מול פני הנכנס, מרכיבה בגווני מלכות של זהב וכחול את שלושת האלמנטים הציוריים הקשורים ברבי. לוחות הברית הרבועות ומנורת הזהב בעלת קני האלכסון, כולל הגביעים, הפרחים והשקדים. אלו מופיעים בתוך מסגרת זהובה המהווה תעתיק מדויק של המסגרת השמורה לספרי תורת הרבי.

התוועדות אחת, שני בניינים

מי שאחראי ליציקת החלום הנהדר הזה לתבנית של ממש שאין לב שאינו נפעם נכחה, הוא הרב יוסף יצחק הבלין, ראש מכון "היכל מנחם" ורבה של קהילת חב"ד בשכונת רמת־שלמה בירושלים. על ההחלטה לכונן את '770' בירושלים, מספר הרב הבלין:

"כבר לפני שנים קינן בקרבי החלום, שבעיר הקודש ירושלים, בירת ארץ ישראל ולב ליבו של העולם היהודי, יקום מוקד מרכזי שממנו ייבקע דבר הרבי ואורה של חסידות

פנים בית המדרש המפואר בבית רבינו 770 בירושלים

חב"ד. הצעד הראשון בכיוון זה היה הקמת המרכז הגדול להפצת מעיינות החסידות, "היכל מנחם", במרכז העיר. ובשנים האחרונות עם הקמת הקריה החב"דית בשכונת רמת שלמה, התנוצץ רעיון חדש, 'לכתחילה אריבער', להקים '770', בתבניתו ובדמותו של בית רבנו, כאן בירושלים. וברוך ה', שנתיים בדיוק לאחר הנחת אבן הפינה לבניין — ביום הבהיר ראש־חודש כסלו תשס"א — זכינו, בסייעתא־דשמיא מופלאה, לחנוך את הבניין ברוב פאר והדר, בז"ך בכסלו תשס"ג".

הרב הבלין מאזכר ברגש את היוקר שרוכש כל חסיד לבנין 770, "כאן, ניתנת בכל עת ובכל רגע, מוחשיות אקטואלית לדברי חז"ל על יוסף הצדיק: 'דמות דיוקנו של אביו נדמה לו' בעת שנזקק היה להינצל מדבר בלתי רצוי. בית כזה שבאופן אינסטינקטיבי מזכיר את הרבי וכה קשור אליו — מעורר את הזיכרון ואת ההתקשרות אליו ומהווה דחף מאיץ לתורה וחסידות.

"מעבר לכך, יש בהקמת בניין זה משום יישום הוראת הרבי בהתוועדות ט"ו תמוז תשמ"ה, בה ייחד הרבי שיחת־קודש לחנוכת בית '770' בכפר חב"ד. בעיצומה של השיחה, קרא הרבי להקים, בדוגמת בית זה, 'בתי אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש' בכל מקום ומקום. בתים אלו, אמר אז הרבי, יהיו מרכזים לפעילות הפצת המעיינות, מתוך

"רוב עם הדרת מלך" של נשיא הדור".

אם נדרש עוד 'מכה בפטיש' אחרון שיתרגם את הרעיון ההיולי לכדי החלטה מעשית, האות ניתן באמצעות התוועדות מיוחדת ומצומצמת שנערכה בירושלים לפני שנים אחדות, בה נטלו חלק, הגה"ח הרב גרשון־מענדל גרליק ממילאנו שבאיטליה, הרב יוסף יצחק הכהן גוטניק מאוסטרליה והרב הבלין.

כפי שכבר תואר בספר זה, לאחר ג' בתמוז תשנ"ד, חנך הרב גרליק בניין דמוי '770' בלב מילאנו, בבנייה שלוותה בהשגחה פרטית מופלאה ומיוחדת. ההתוועדות כולה הוקדשה על־ידי הרב גרליק לדברים נפלאים היוצאים מן הלב אודות גודל המעלה הנפלאה בהקמת '770'. התוועדות זו גרמה להחלטה הסופית להקים '770' בירושלים. ומעניין, שאותה התוועדות הולידה שני בנייני '770'. בקיץ תשס"א נחנך בנין '770' באוסטרליה, שנבנה על ידי הרב יוסף יצחק גוטניק, וכן בניין '770' בירושלים שנבנה על ידי הרב הבלין.

מ-770 ל-770

וכך באירוע חגיגי ורב רושם שנערך באור ליום הבהיר ראש חודש כסלו תשס"א, הונחה אבן הפינה למרכז החב"די החדש בירושלים. במעמד השתתפו מאות מחסידי חב"ד בירושלים ומרחבי הארץ, רבני חב"ד בארץ הקודש וקהל נכבד מתושבי שכונת רמת שלמה.

האירוע נפתח באמירת "לחיים" על ידי הקהל, לקול צלילי תזמורת חסידית שהשמיעה ניגוני שמחה לכבוד האירוע. בין לבין, עיין הקהל בתשורה החגיגית והמהודרת שהופקה לכבוד האירוע וחולקה לכל משתתף — שיחתו של הרבי בעת הנחת אבן הפינה להרחבת 770, בית רבינו שבבבל, בי"ז אלול תשמ"ח.

לאחר אמירת ה"לחיים", הקריא הגאון החסיד הרב מרדכי שמואל אשכנזי, רבו של כפר חב"ד, את מכתבו של הרבי לרגל הנחת אבן הפינה לשיכון חב"ד בירושלים. לאחר מכן הוקרן על מרקע ענק סרט הווידאו ממועד הנחת אבן הפינה להרחבת 770, שהרבי נכח והשתתף בו בגופו. הקהל המרותק שצפה בסרט, נשא איש איש את תפילתו שהבניין החדש בירושלים יזרז את בניין בית המקדש השלישי.

התרגשות הקהל גברה, כאשר אורח הכבוד הנגיד הרב הלל דוד קרינסקי, בנו של מזכיר הרבי הרב יהודה קרינסקי, התכבד להניח את אבן הפינה לבניין — לבינה שהביא עמו מלבני בניין 770. לאחר שהרב קרינסקי הניח את הלבינה בחפירת יסוד, המשיכו רב הקריה הרב הבלין וחשובי הנאספים — רבנים, משפיעים ועסקני אנ"ש — בהנחת אבן הפינה עד סיום יציקתה.

הרב קרינסקי מניח את אבן הפינה — לבינה מבנין 770 המקורי, לצידו הרב הבלין

הרב יצחק יהודה ירוסלבסקי, מזכיר בית דין רבני חב"ד ורבה של נחלת הר חב"ד סיפר במעמד זה, כי בהזדמנות מסוימת, כאשר דיבר הרבי אודות הצורך לבנות בנין בכפר חב"ד התבטא הרבי שיהיו זמנים בהם יצטרך ויתאפשר לכל חסיד לגשת לשם להתעורר ולהיזכר ברבי וב־770.

הנחת אבן הפינה נחוגה בהתרגשות גדולה ומתוך איווי של תפילה לו היו שותפים כל הנוכחים להשלמתו של הבניין על תלו.

מסביב לשעון, פרט אחר פרט

לאחר שהתפוגגה ההתרגשות מהנחת אבן הפינה, החלה העבודה הגדולה. לפני הכל, בטרם גשת טובי הכוחות המקצועיים למלאכה, על־מנת להתחיל בשרטוט

התוכניות לבניין, היה צורך להשיג את כל התוכניות של 770 המקורי. את תוכניות הללו המציא לידי הרב הבלין ואנשיו, הרב יוסף יצחק גוטניק, שהקים באוסטרליה את המבנה הזהה, ואנשיו נטלו מדידות מדויקות מכל חלקי הבית ב־770 המקורי.

"רק תודות למסירת התכניות הללו על בורין, הצלחנו להגיע לדיוק המרבי בבניית חזית הבית, דבר דבור על אופנו", אומר הרב הבלין המודה בפה מלא לרב גוטניק על חלקו בתחום רגיש וקריטי זה להקמת הבניין כולו.

עבודות האבן המורכבות של המסגרות, ראשי ה'מגדלים' המפורסמים והחלונות הרבים בבניין, נעשו בירושלים באבן ירושלמית טבעית על־ידי בעלי מקצוע מהשורה הראשונה, ששרטטו הכל במלאכת יד סיזיפית ובהשקעה ניכרת של לילות כימים.

הלבנים הייחודיות העוטפות את המבנה לא היו קלות כלל למציאה. מסתבר שמעטים, אם־בכלל, המודלים של '770' בעולם שחזיתם מכילה את הלבנים המקוריות. לאחר חיפושים ומאמצים אינטנסיביים, מבלי לפסוח על אף בית מלאכה העוסק בתחום, אותר אודות לרב מנחם מענדל שיחי' קרינסקי מפעל בניו־ג'רסי המייצר את הלבנים המבוקשות, ואלו הובאו ארצה בארבע מכולות ענק. בשתי החזיתות של הבניין הבנויות בדגם 770 מונחות לא פחות משלושים וחמש אלף לבנים אדומות. כל אחת מהן עברה מלאכה ידנית של סיתות, ניקוי וצחצוח.

לא אחת, כשצוות ההקמה המקצועי בראשות הרב הבלין העוקב ומלווה מקרוב כל פרט, קטן כגדול, נתקל בקושי זה או אחר, בעת הכנת התוכניות או בביצוע אחת מהן — היה הצוות כולו נוסע לבית '770' בכפר־חב"ד שהוקם בהוראת הרבי לשם בדיקה מקרוב והתאמת הפרטים הנדרשים. המדידות והבדיקות השונות שנערכו בכפר־חב"ד, באמצעות מיטב הציוד המודרני והמשוכלל ביותר, סייעו להקמת '770' בירושלים.

ככל שהתקדמה והעמיקה מלאכת הבנייה, כן הלכה והתחוורה לרב הבלין ועמו לעוסקים במלאכה מידת היוקרה הייחודית השמורה לבניין. "במבט חיצוני", מתאר הרב הבלין, "קשה להבחין בכך אבל אחרי שמתוודעים לכל הפרטים ופרטי הפרטים, מגלים כי האיש שבנה את '770', השקיע הון רב בפיתוחים ובמסגרות, בלבנים וב'שפיצים'. כל פרט בבניין מיוחד ומדויק להפליא. זוהי אבחנה שאליה הגיע כל מי שהתעסק בבנייה".

"הבניה עצמה מורכבת מסגנונות רבים ושונים, ומפרטים קטנטנים ומיוחדים שלא קיימים בבניינים אחרים. כשנמצאים בקראון־הייטס לא מבחינים די הצורך בייחודיות של פרטים אלו, אבל כאן בירושלים, הדבר מזדקר לנגד העיניים במלוא ייחודיותו ותפארתו. כשאנשים זרים באים ורואים את הבניין, הם שואלים מיד האם הבית של הרבי בקראון־הייטס גם כל כך יפה ומיוחד?"...

חנוכה בחג החנוכה

רק מי שליווה את כל מסכת ההקמה, יכול היה להיות עד לשרשרת של גילויי השגחה פרטית שליוו כל שעל של התפתחות מהרגע הראשון עד יום חג החנוכה. השגחה פרטית האירה פנים בכל צעד, החל מהאישורים לקבלת השטח, עבור להתחלת

מעמד חנוכת הבית. בתמונה נראים משמאל לימין: הרב יוסף זייאנץ, הרב מאיר זייאנץ, הרב יוסף יצחק הבלין (נואם), הרב חיים יהודה קרינסקי, הרב גרשון מענדל גרליק, הרב יעקב הלפרין, הרב הלל דוד קרינסקי, הרב דניאל אדרי, הרב יקותיאל פרקש.

הבנייה ולכל הפרטים המורכבים שבה וכלה בהשלמת הבנייה כולה. עינינו ראינו ולא זר סייעתא־דשמיא מופלאה וכוחו של הרבי שהביאנו עד הלום.

בשעה טובה, בנר ד' של חנוכה, ז"ך כסלו תשס"ג, נחנך הבית תוך התרוממות רוח רבה. בחנוכת הבית השתתפו אלפי חסידי חב"ד מכל רחבי הארץ, רבני חב"ד, משפיעים, ראשי ישיבות, חסידים ואנשי מעשה, ואורחים חשובים מחו"ל שהגיעו במיוחד למעמד.

בתחילת האירוע הזמין המנחה הרב נפתלי רוט את הרב גרשון מענדל גרליק, שליח הרבי לאיטליה, שיקרא אגרת קודש מהרבי שנכתבה בימי חנוכה והעוסקת בחנוכת הבית.

לאחר קריאת מכתב הרבי, הקריא הנדיב הרב מאיר זאייאנץ את פרק ק"א בתהלים, המתאים לשנותיו של הרבי.

בזה אחר זה מוזמנים הדוברים לבימה. הראשון היה אחד מראשי הקהילה, הרב דניאל אדרי, שאיזכר את העובדה שבבנין הונחה אבן־פינה מבנין 770, בית רבנו שבבבל, "ולפיכך", סיכם הרב אדרי, "כל גרגיר בבית זה יונק את חיותו מאבן היסוד".

לאחריו עלה על הבימה אורח הכבוד, מזכירו של הרבי, יו"ר המרכז לעניני חנוך ומזכיר אגו"ח, הרב חיים יהודה קרינסקי, שהגיע במיוחד לחגיגה. הרב קרינסקי ריגש את השומעים כשאמר שגם בעת זו, הרבי נמצא איתנו ויושב עמנו כאן. הרב קרינסקי הוסיף, "כי אנו בני ביתו של הרבי, הרבי מביט עלינו וצופה במעשינו, והוא בודאי מתענג ממה שעיניו רואות כעת, ומהעובדה שמבית זה יפוצו המעיינות לכל העולם".

עתה נושא דברים הרב יוסף יצחק אהרונוב, יו"ר צעירי אגודת חב"ד בארץ הקודש. בדבריו הוא מציין את החשיבות הרבה שהעניק הרבי לבניית בנינים, לפעילות והפצת המעיינות בכל מקום, ובודאי כשבונים בית בתבנית בית רבינו 770.

במסיבה השתתף ראש העיר ירושלים, מר אהוד אולמרט. "בנין 770 שאנו חונכים היום הוא לא מצבה, חלילה, אלא תזכורת נצח לגדולת הרבי, והוא מהווה השראה לכל העולם ששואב את השראתו מהדוגמה שהרבי הציב לנו", דברי ראש העיר.

אורחים נוספים הנושאים דברים לכבוד הבנין ומקימיו, הם הרב יצחק דוד גרוסמן,

רבה של מגדל העמק, שנשא דברים חמים אודות הרבי והמשמעות של חנוכת הבית בירושלים בימי החנוכה. בהמשך דיבר האדמו"ר מטולנא שליט"א, שהקשה כיצד ייתכן שיוסף הצדיק נשא לאשה את אסנת בת אשת פוטיפר, אותה אשה שרצתה להחטיאו?! אלא, אמר האדמו"ר בשמו של ה"פני מנחם" זצ"ל: "אותו בגד שיוסף השאיר אצל האשה כשברח ממנה, השפיע עליה שתוכל לחנך ולגדל ילדים שיוכלו להינשא ליוסף. נמצאנו למדים שכשם שבגד של צדיק יכול להפוך בית שלם לקדושה, בודאי שיש בכוחו של בית הדומה לביתו של הרבי להשפיע ולשנות את פני העיר כולה. להפיץ את המעיינות לקרב ולהשפיע אלפים ורבבות מעם ישראל לה' ולתורתו".

הרב הלל דוד קרינסקי, מהנדיבים שתרמו לבנין, סיפר שכאשר ביקר הרבי במחנה "גן ישראל" בניו־יורק וסקר את כל החדרים במחנה, הגיע לחדר ששרר בו אי סדר, ובמקום היה שלט: "זכר לחורבן". תמה על כך הרבי: "למה לעשות זכר לחורבן ולא זכר למקדש?!"... "על בנין זה", אומר הרב קרינסקי, "ניכר שהושקעו בו כסף וזמן רב לעשותו בפאר והדר, כך שהבניין אכן מהווה זכר למקדש".

כעת, כאשר האולם מלא מפה לפה והאווירה חגיגית בהתאם, הוזמן לדוכן המרא דאתרא ומקים הבניין, הרב יוסף יצחק הבלין. הוא אינו מסתיר את התרגשותו. "זהו חלום שהתגשם", הוא אומר. "בשבילי זהו רגע מאוד מרגש והגשמת חלום ישן, לחנוך את "בית רבינו 770" בירושלים. אני מרגיש חובה לברך ברכת "שהחיינו" בשם ומלכות". את דבריו מסיים הרב הבלין בתפילה "שבית זה יהיה מוקד להפצת אור, וכלשונו של הרבי "בית שמגדלים בו תורה ותפילה" והתוועדויות מתוך אחדות ישראל ואחדות החסידים. ועל ידי האחדות נזכה לברכה הגדולה ביותר — התגלות מלכינו משיחנו בקרוב ממש".

אורח מיוחד שהגיע מצרפת הרב יוסף יצחק פבזנר, אמר שישנם בניינים רבים העוסקים בהפצת ענייניו של הרבי ה"חוצה". רק מעט מוסדות עוסקים ברבי עצמו. כזה הוא הבית של הרבי, בו מגלה האדם את כל עצמותו.

הרב מאיר פרוש, סגן שר השיכון, דיבר על כך שבית זה יהיה צינור חשוב מאוד להתקשרות אל הרבי. "ללא ספק", אמר הרב פרוש, "זהו ערב חשוב שייחקק בספר הזיכרונות של ירושלים לדורות".

בסיום חלק הנאומים, לקראת חצות הלילה, נקבעו המזוזות בפתחים השונים של

הבית. הרב גרשון מענדל גרליק, יוזם הרעיון לבניין הבית, קבע את המזוזה בדלת הכניסה הראשית; הנדיב הרב מאיר זאייאנץ, שתרם את אולם התפילה ועזרת הנשים, קבע את המזוזה בפתח אולם בית־הכנסת ועזרת הנשים; הרב יהודה קרינסקי, מזכיר הרבי, קבע את המזוזה בפתח "חדר רבינו"; והרב יוסף זאייאנץ והרב אלימלך שפירא קבעו מזוזות בשתי הכניסות הנוספות לבית־הכנסת.

מטרה אחת, שני שותפים

מטבע הדברים, עלות הקמת בניין כה מפואר ומושקע, מסתכמת בסכום עתק. יש להעלות על נס את המקורות לכספים אלו. שני שותפים נגידים נרתמו להקמת היכל '770' במרומי פלטרין של מלך, בסכומים נכבדים: הרב הלל דוד קרינסקי והרב מאיר זאייאנץ.

הרב הלל דוד קרינסקי מניו־יורק, הוא בנו של מזכיר הרבי, הרב חיים יהודה קרינסקי, שזכויות רבות לו בכל הקשור להפצת המעיינות חוצה בהיקף נרחב, באמצעות העברת שידורי התוועדויות הרבי באמצעות הלוויין לכל קצווי תבל, באמצעות המוסד JEM שהרב קרינסקי עומד בראשו.

הרב מאיר זאייאנץ מברזיל, אף הוא בעל חלק נכבד בהפצת מעיינות הרבי חוצה, על ידי זכותו הנפלאה כתורם הדפסות כרכי ה'ליקוטי־שיחות' בכל השנים. הרב זאייאנץ הוא האיש שערך בשעתו 'חוזה' עם הרבי: הוא ינדב את המימון להדפסת והפצת ה'לקוטי־שיחות', ובתמורה הרבי יגיה כל שבוע את ה'ליקוט'.

כמה מרגש ומאלף לגלות ששני חסידים אלו השקועים בהפצת המעיינות חוצה בקנה המידה הנרחב ביותר, זכו יחד להקים את '770' בירושלים המהווה מגדלור ענק להפצת תורת הרבי.

על הקשר הייחודי של עתירי זכויות אלו לבית רבנו, ניתן היה ללמוד מעדותו של אחד מהם. "בהיותי ילד קטן בבית אבי", סיפר הרב הלל דוד קרינסקי, "היה זה בעת אחת ההרחבות ל־'770'. השקיעו כבר כספים גדולים בבנייה ונכנסו לחוב גדול. באמצע הלילה התקשר אבי, מזכיר הרבי הרב חיים יהודה קרינסקי, אל הרב זאייאנץ ותיאר באוזניו במילים אחדות את המצב לאשורו. מבלי לחשוב פעמיים, הודיע הרב

זאייאנץ על אתר כי הוא נוטל על עצמו את השלמת הסכום הנדרש. הרב זאייאנץ שותף אפוא בבניין '770' משכבר הימים, ועתה אני מצטרף אליו בבניין '770' בירושלים".

התודה והברכה

הרב יוסף יצחק הבלין מוסיף ומודה לכל אלו שנטלו חלק בגופם ובנפשם ובממונם להקמת הבית הגדול הזה:

"תודה מיוחדת מגיעה לתושבי קהילת־חב"ד ברמת שלמה. רוחם של חברי הקהילה נדבה אותם והם התגייסו והתנדבו מעל ומעבר לכל מה שמקובל בכל קהילה אחרת. אפילו קשי־יום שבקהילה, תרמו סכומים מעבר ליכולתם, לנוכח ההתעוררות הרבה שהבניין מביא להם, וגודל הזכות שכל אחד מהם חש שבניין כה קדוש מוקם בסמיכות לביתו".

"יש לציין את המיוחדים שבחבורה, על התגייסותם לפרויקטים המיוחדים: הרב דניאל אדרי על תרומת ארון הקודש המפואר; משפחת הרב בער'ל רבינוביץ ע"ה על בימת הקריאה המכובדת; הרב יעקב הלפרין על מערכת התאורה; הרב בן־ציון שגלוב על ארונות הספרים; הרב צבי בק על מערכת המיזוג; והרב שלמה זלמן מנדלסון על פתח הכניסה".

"מצטרפים אליהם רבים מאנ"ש שהרימו כל אחד כפי יכולתו. ייזכר לטובה הרב שבתי שיחי' גורדון שמימן את חלונות בית־הכנסת. במעשה זה, המשיך את דרכו של אביו הרב משה ע"ה, שזכה להיות מהתורמים החשובים לקניית 770 בשנת ה'ש"ת".

הרב הבלין מוצא חובה נרגשת וחיונית להודות לידידו ועמיתו הרב בנימין זילברשטרום, על עידודו המיוחד. "בכל הקשיים והלחצים הרבים עמם התמודדנו, הוא היה מעודד ברוחו ובמרץ החסידי האופייני הנודע שלו. הוא כתב לרבי ללא הרף ודיווח על ההתפתחויות וביקש ברכות להשלמת הבנייה, ורבות בזכותו הגענו לברך על המוגמר".

"ההשקעה בהקמת הבניין הייתה עצומה. גם ההשקעה הפיזית וגם ההשקעה הנפשית של כל מי שהתעסק בהקמתו. אולם בהתחשב בהתעוררות הרבה שהבית על תלו כבר מביא, ובעזרת ה' עוד יביא רבות בעתיד, ברור שכל ההשקעה הייתה כדאית".

ואכן, הבית הזה עתיד להיות אבן שואבת לקירוב לבבות באמצעות מרכז מבקרים שיקום באולם המרתף ויעניק לבני כל הגילאים והחוגים מבט על חסידות חב"ד ועולמו של הרבי. מרכז זה, לכשיקום, יביא לידי מיצוי מקסימלי של בית רבנו בירושלים בהיותו מנוף של "יפוצו מעיינותיך חוצה" כדי "להביא לימות המשיח".

מרכז חב"ד 770
ארגנטינה

ואחריתך ישגא מאוד

פעילות חב"ד בשכונת פלורס שבבואנוס איירס, ארגנטינה, החלה בממדים צנועים בשנת תשנ"ב, בבחינת "והיה ראשיתך מצער", כאשר הרב דוד פלאטקא החל לשמש בה שליח. שכונת פלורס נחשבת לשכונה היוקרתית והפופולרית בין יהודי בואנוס איירס, וחיות ופועלות בה מספר קהילות יהודיות בהרמוניה ואחדות.

בית חב"ד שהקים הרב פלאטקא שכן בהתחלה בדירה קטנה ושכורה, אך בשנת תשנ"ד התרחבה הקהילה ורכשה את בית־חב"ד הנוכחי שהיה אמנם יפה בצורתו, אך עם הזמן נעשה צר מלהכיל את המתדפקים בשעריו. בחורף תשס"ג החליטו השליח ומקורביו כי הגיעה העת להגשים חלום ישן — הקמת בניין חדש שיהיה זהה בצורתו לבניין בית חיינו 770 המקורי, וישמש כבית חב"ד המרכזי.

הבניין הוקם בסייעתא דשמיא כמתוכנן, זהה בחיצוניותו ובפנימיותו ל־770 המקורי: ארבע קומות הבניין משתרעות על אלף מטרים רבועים. בראשונה שבהן שוכנים בית־הכנסת לימות החול וחדרי שיעורים, מטבח וחצר. בשנייה שוכן בית־הכנסת המיוחד

הרב דוד פלאטקא

לשבתות וימים־טובים. בשלישית שוכנת עזרת־הנשים, וברביעית אולם לאירועים, הרצאות ופעולות לנוער. הבניין נבנה באיכות יוקרתית; רצפות הבניין, לדוגמה, עשויות שיש נדיר ומיוחד, וכך לגבי כל פרט ופרט.

770 של כל ארגנטינה

בט"ז חשוון תשס"ד נחנך בניין 770 שבארגנטינה, בהשתתפותם של כשבע מאות אורחים, ביניהם הרבנים הרב שלמה בן־חמו, רבה הראשי של ארגנטינה; הרב צבי גרינבלאט, השליח הראשי לארגנטינה; הרב יצחק יקר, רבה של קהילת 'שערי ציון', ולצידם רבנים, שלוחים ועסקני ציבור.

המעמד החגיגי נפתח בהקראת איגרת קודש שהרב אהרן טאוויל, חמיו של השליח הרב פלאטקא, קיבל מהרבי בשנת תשכ"ב.

לאחר קביעת המזוזות על־ידי הרבנים, השמיע השליח הרב גרינבלאט דברי ברכה. "אין זה בניין 770 של שכונת פלורס בלבד, אלא 770 של כל ארגנטינה. צורתו החיצונית היא גם תוכנו הפנימי המשמש מקור כוחנו, הוא כוחו של הרבי. עצם העובדה שבניין 770 הוקם בארגנטינה, די בה להורות לנו שיש בנו כוח להפוך את ארגנטינה כולה למדינה חסידית", אמר הרב גרינבלאט.

הרב הראשי הרב שלמה בן־חמו שיבח את פעילותה של חב"ד, ואמר שלא רק בארגנטינה אלא בכל מקום בעולם שביקר בו, ראה את פעילות השלוחים לקירוב ישראל לאביהם שבשמים.

הרב יצחק יקר, רבה של קהילת 'שערי ציון', ציין כי יום חנוכת הבית הוא יום חג גדול לא רק לחב"ד אלא לכל הקהילה היהודית בשכונת פלורס, "שכל תושביה היהודים פועלים מתוך אהבה ושלום עם אנשי חב"ד והרב פלאטקא". בסיום דבריו, העניקו הוא ונשיא הקהילה הספרדית אות הוקרה לרב פלאטקא — צלחת כסף עם ברכה.

הרב דוד פלאטקא עצמו נשא את הנאום המרכזי: "בהשגחה פרטית, היום הוא ט"ז במרחשוון, היום שבו התחולל 'ליל הבדולח' בשנת תרח"צ, בו הנאצים ימ"ש העלו באש את בתי־הכנסת בברלין ובערים נוספות בגרמניה. בניין 770 שאנו חונכים כאן

אולם בית הכנסת במרכז חב"ד 770

היום הוא התשובה שלנו למעשיהם — הם הרסו ואנו בונים!"

"הקמת הבניין הזה", סיפר, "היא חלום שחלמנו עליו זמן רב, והגשמתו נראתה לעתים בלתי אפשרית. אבל כשמתקשרים לקב"ה, הבלתי־אפשרי הופך להיות אפשרי".

"כשהרבי הקודם לחם נגד המעצמה ברית־המועצות, אמרו לו רבים שאין אפשרות שינצח, אבל לבסוף הרבי ניצח. כשהשליח הרב דובער בוימגארטן ע"ה הגיע לארגנטינה לפני כ־45 שנה, שאלו אותו יהודי המקום מה הוא בא לחפש פה. הרב בוימגארטן ענה שהרבי מליובאוויטש שלח אותו 'לעשות חסידים'. האנשים לעגו לו ואמרו: בארגנטינה יהיו חסידים רק כשיצמחו שערות על כף־ידנו, אך לבסוף ראו כולם שהרב בוימגארטן אכן הצליח. ואתם — ההוכחה לכך..."

בסיום דבריו, הודה הרב פלאטקא לכל התומכים והמסייעים להקמת הפרויקט מתחילתו עד לגימורו וחנוכתו.

בניין 770 בשכונת פלורס החל לשמש את הקהילה כבר מיומו הראשון: בבית־הכנסת בקומה הראשונה מתכנס מניין בכל אחד מימי החול, ובבית־הכנסת בקומה

השנייה מתכנסים מניינים בשבתות וימים טובים. במקום נמסרים שיעורים לאנשים ונשים, ואילו לצעירים אורגנה ישיבת ערב מיוחדת לבני 12 עד 18, הכוללת קורס להכנת ילדים לבר־מצווה.

מלבד כל אלה, מאורגנות במרכז פעולות לילדים הכוללות מסיבות שבת; נמסרות הרצאות ביהדות ברמות שונות לילדים ולצעירים. הבניין שנחנך משמש אפוא כתובת מרכזית לכל עניין יהודי, לכל פונה בכל גיל ובכל נושא חסידי ויהדותי.

המספר שהפך לסמל

רחוב ניו־יורקי. איסטערן פארקוויי בברוקלין. בתי לבנים אדומות. בתים ישנים. פעם נחשבו לבנייני פאר בשכונה יוקרתית. כיום השתנו הימים. השכונה הפכה יותר ויותר לשכונת שחורים. הבתים כבר זקנים והצבע האדום של הלבנים הפך עמוק יותר ויותר.

בין שורות הבתים עומד בית לא גדול במיוחד, לא מרשים בחיצוניותו. בית ככל הבתים. כשתחלוף לידו בשעות היום לא תבחין בשום דבר מיוחד. אולי תשים לב לכך, שהאור הגדול אינו כבה בו. זה הכל.

אולם לעשרות אלפי חסידים ולמאות אלפי יהודים אין זה בית ככל הבתים. בית זה שונה מכולם. סמוך למזוזת הפתח הימנית מרומז השינוי. שם, על אבן מאבני הפתח, חרוטות שלוש ספרות: 770!

וזה אומר הכל. 770. בשלוש ספרות אלו מרוכזת תמצית השאיפות, התקוות, החלומות. אל מספר זה נשואות עיניים כמהות, ממנו יונקים שמחה, בטחון, עוז־רוח. מ־770 נמתחים חוטי חיים אל ליבו של כל יהודי. 770.

בדור של מבוכה וחיפוש דרך, בתקופה של שידוד מערכות, של התנפצות אידיאולוגיות שנראו מבטיחות — קורנת מ־770 השקפת עולם ברורה, איתנה ותקיפה.

בשנים של ייאוש, כשהכרסום באורח החיים היהודי מגיע לשיאים חדשים לבקרים, כשגדולי תורה רבים נושאים עיניים למרום לאחר איבוד כל תקווה — יוצאת מ־770 קריאה למלחמת תנופה, להפצת יהדות; יוצאת סיסמה: ופרצת!

כשמציקות שאלות קשות, כשהספיקות מטרידים, כשחולפת המחשבה: אולי כדאי לוותר על פרט קטן, להתפשר קצת כדי לא להפסיד הכל — מגיבה מיד 770 בתוקף: אף שעל! לא להתפשר על קוצו של יו"ד! אמת ופשרה מנוגדים הם זה לזה!

וכשזקוקים להדרכה — איך להתפלל? כיצד לעבוד את ה'? באיזו דרך ניתן להתגבר על היצר? מהי שיטת הלימוד הנכונה? — יוצאת מ־770 הדרכה מפורטת, אפילו אישית, ושוב סלולה הדרך והכל נהיר וברור.

כאשר מגיע אדם לפרק "האיש מקדש" — הוא נושא עיניו ל־770, משם תצא עבורו תשובה — להן או ללאו.

האם לבנות בית? האם לנטוע כרם? יריץ האדם את שאלתו ל־770 ומשם יצפה למענה. ואם לא יהיה מענה — ימשיך לגור באהלו ולא ייטע את כרמו.

בשאלות חיים סבוכות, כשפוקדות, ל"ע, צרות את האדם — עין הסובל צופיה ל־770 ומצפה לברכה משם. וגם על שולחן הניתוחים, כשחיים ומוות תלויים על חוט השערה — יהיה החסיד שלו ורגוע; הוא יודע שיש מישהו החושב עליו ב־770.

בימי סכנה וחירום, כשענני פחד ובהלה מכסים את השמים, כשה"מנהיגים" מקבלים פיק ברכיים — עיני כל נשואות ל־770 — משם מקבלים עידוד, ביטחון והבטחה לניצחון גדול.

בעיצומה של מלחמה קשה, רוויית דם ואימה, כשהאוייב מחלל את קדושת היום הקדוש ומפתיע את העם היושב בציון בנהרות חייליו — מגיעים מ־770 דברי נחמה והרגעה. האיכות היא זו שקובעת — מדגישים משם. לא, לא, אין צורך לגלח זקנים, לא תהיה מלחמת גזים.

כזאת היא 770. את כל מאוויי האדם, את כל צורכי נפשו משביעים משם.

כל השנה עמל האדם, מצרף פרוטה לפרוטה ומאחל לעצמו כי בקרוב תגיע השעה והוא יוכל להיות ב־770. בהתוועדות חסידית, בהשתפכות הנפש בתפילה, בשעת מצוקה כמו בשעת חדווה — הבקשה אחת היא: לשנה הבאה ב־770.

עיניו וליבו של החסיד הם ב־770, כי ממנו תצא תורה המחיה את הנפש ומזינה את הגוף; ממנו מפכה מעיין חיים המקל את עול הגלות. ולכן אדם קשה יום וכל מר נפש ימצאו נוחם במחשבה בלבד: מה נעשה עכשיו ב־770?

ואם זה יהודי מאחורי מסך הברזל, נתון במיצר ובשבי — תקווה אחת נוסכת בו עוז וחיים —

התקווה להיות פעם, בע"ה, ב־770.

חסיד בשליחות רחוקה, מנותק מחברים ומידידים, הנאבק בהררי חושך ובורות,

והמוסר את נפשו ונפש רעייתו וילדיו למען הצלת שה פזורה ישראל, ללא עזרה מבית ומחוץ — מצפה הוא ליום שבו יוכל שוב למלא את מצבריו ב־770.

זהו 770. במקום זה נשברות מחיצות בין איש לרעהו. מבית זה נמשכים כל החוטים. מכאן מתנהלים הדברים. כאן נמצא הזרקור המאיר באורו היציב את חשכת הגלות. ממנו יוצא סיוע גשמי ורוחני לכל נזקק. הכל בו ועיני כל נשואות אליו.

ומבית זה גם יוצאת קריאה אדירה, בקשה עמוקה ותפילה משתפכת: "ווי וואנט משיח נאו!" בית זה הוא המקום שבו מציקה הגלות לבלי נשוא. 770 הוא הראשון המוכן לארוז את עצמו ולהעתיק את אורו לארץ הקודש מיד בבוא משיח צדקנו.

זהו הבית, ועוד לא דיברנו על האיש היושב בו...

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות

לכ"ק אדמו"ר נשיא דורינו

•

נדפס ע"י

הרה"ח ר' **הלל דוד** וזוגתו מרת **שטערנא שרה**

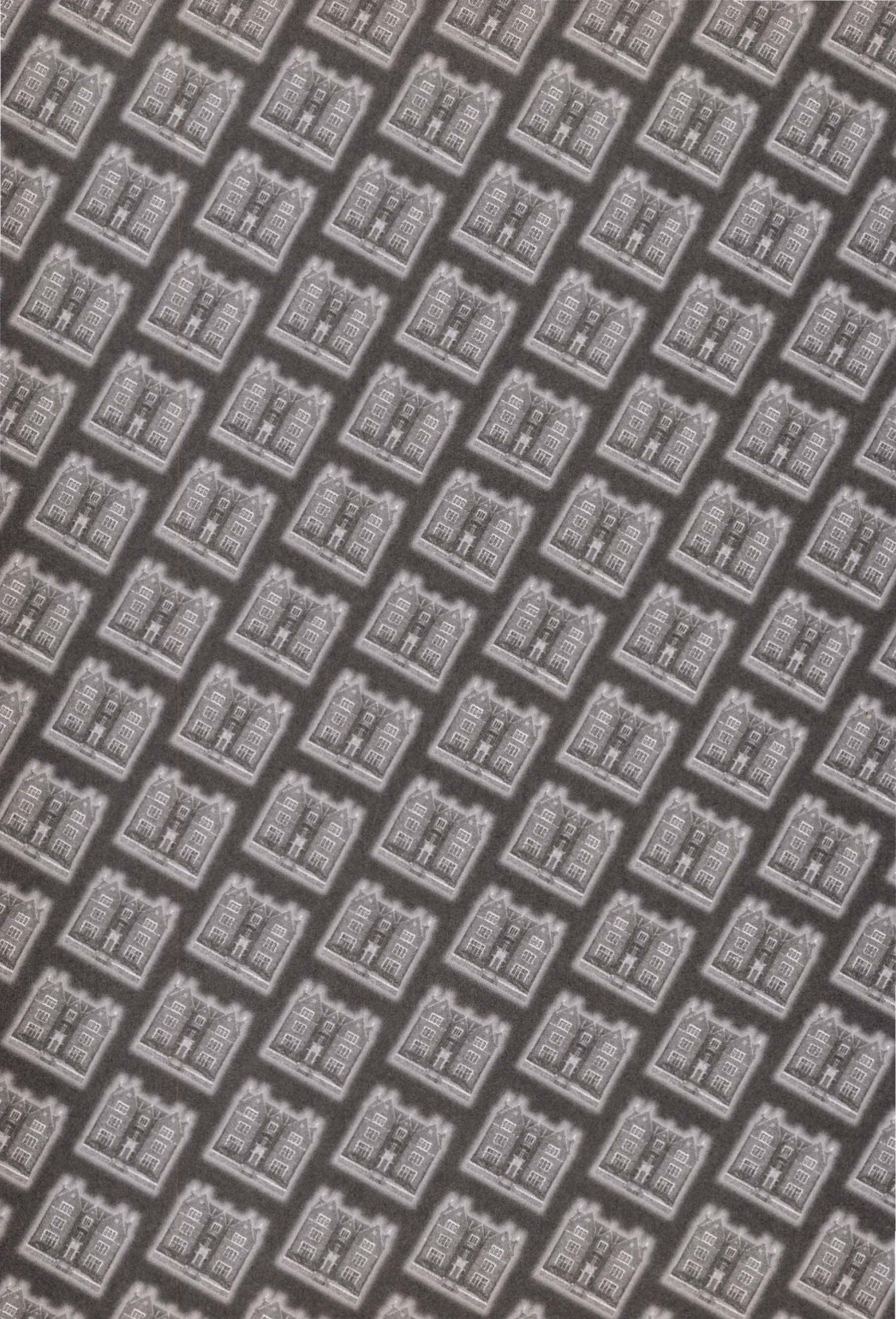
בתם **חנה** ובעלה הרה"ח ר' **דוד צבי ויגלר**

בניהם: **ישראל ארי' ליב, לוי יצחק,**

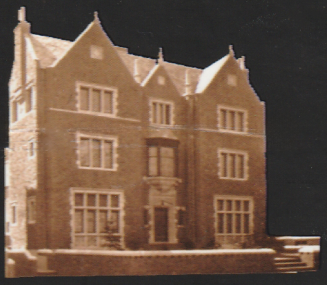
ברוך שניאור, מאיר ושמעי'

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

קרינסקי

בית חיינו 770

הספר "בית חיינו 770" מביא את סיפורו של בית גדול זה, את משמעותו הרוחנית בתורת רבינו ואת תיאור התפתחותו מאז רכישתו לפני יותר משישים שנה ועד עתה.

"770" הוא, בעיניהם של מיליוני יהודים, סמל החיות הרוחנית. זהו מרכז התורה בדורנו והוא מסמל את תחיית היהדות ואת כל מה שחשוב וחיוני לקיום היהדות בזמננו.

כאן מקור ההשפעה של הרבי מליובאוויטש, ממקום זה הרעיף אהבה וחיבה ותשומת לבּ לכל יהודי בכל פינה בעולם. הבית הזה הוא מקור של ברכה לכל אלו מעם ישראל ששמע שמו של הרבי הגיע אליהם.

מכאן יוצאים השלוחים של הרבי להפיץ יהדות בכל קצוי תבל, לעזור לעוד יהודי, להפיח רוח חיים בנדכאים ונשכחים ולהושיט יד מסייעת לחסרי חינוך ולמתבוללים.

כאן מתכנסים רבבות יהודים שמגיעים ללמוד, לקבל הוראה והדרכה, להתחזק ולקבל חיות מחודשת.

לכל אחד יש מקום ב"770". כל יהודי, מכל מקום, מרגיש כאן בבית. תמיד.

זהו ה"מקדש־מעט" שמפרנס את הנשמה האלוקית שבכל יהודי.

הוצאת "היכל מנחם" – מרכז להפצת מעיינות החסידות
כל ס" – – כן להפצת מעי מעיינות הדת